

การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับ
เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา

นางสาวสุทิสรา ลิ้มสกุล

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN APPLICATION OF PARTICIPATORY ACTION RESEARCH TO DEVELOP ADAPTIVE
ABILITY OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN MAINSTREAMING SCHOOLS
: A MULTIPLE CASE STUDY

Miss Sutisa Limsakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา
ความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา

โดย

นางสาว สุทิสดา ลีมสกุล

สาขาวิชา

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล)

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุทธิดา ลิ้มสกุล: การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา. (AN APPLICATION OF PARTICIPATORY ACTION RESEARCH TO DEVELOP ADAPTIVE ABILITY OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN MAINSTREAMING SCHOOLS: A MULTIPLE CASE STUDY) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร. อวยพร เรืองตระกูล, 180 หน้า.

การวิจัยเรื่องการประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (2) ศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ (3) ศึกษาผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครองในการร่วมกันหาแนวทางเพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักและใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองเกิดความตระหนักจึงร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม รวมถึงการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้สังเกตและเก็บบันทึกข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 10 คนมีความสามารถแบ่งเป็น 3 ด้านหลัก ๆ คือ ด้านศิลปะ 3 คน ด้านดนตรี 3 คน และด้านกีฬา 4 คน

2. กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมี 2 รูปแบบ คือ (1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูเริ่มจากการสร้างความตระหนักและให้ความรู้กับครู แล้วให้ครูไปทำการวิจัยแบบเดียวกันนี้กับผู้ปกครองโดยผู้วิจัยจะคอยสังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับกับครูเป็นระยะๆ และ (2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองเริ่มจากการสร้างความตระหนัก ร่วมกันสำรวจและหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมความสามารถและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ โดยจะมีการสังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อดูพัฒนาการและความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครอง

3. ผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แบ่งเป็น 2 ด้านคือ (1) ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม พบว่านักเรียนและผู้ปกครองทั้งหมดมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการส่งเสริม และ (2) ผลที่เกิดขึ้นกับตัวของนักเรียนหลังจากได้ร่วมทำกิจกรรม พบว่านักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ คือ นักเรียนมีสมาธิ มีความรับผิดชอบและอดทนในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น หลายคนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น

ภาควิชา..... วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา..... วิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2550.....

4984261227: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: PARTICIPATORY ACTION RESEARCH / CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

SUTISA LIMSAKUL: AN APPLICATION OF PARTICIPATORY ACTION RESEARCH TO DEVELOP ADAPTIVE ABILITY OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN MAINSTREAMING SCHOOLS: A MULTIPLE CASE STUDY. THESIS PRINCIPLE ADVISOR: ASSOC. PROF. AUYPORN RUENGTRAGUL, Ph.D., 180 pp.

The purposes of an application of participatory action research to develop adaptive ability of children with special needs in mainstreaming school: A multiple case study were to (1) study the adaptive ability states of children with special needs, (2) study the process of promoting and developing the adaptive abilities of children with special needs, and (3) study the results of promoting and developing the adaptive abilities of children with special needs. Participatory action research between teachers and parents was used to seek ways to promote and develop children with special needs' adaptive abilities and interest. The study was conducted in mainstreaming schools in Bangkok Metropolitan. The participatory action research was used to stimulate teachers in getting parents involved in the research process. When parents were aware of the research process, they would cooperate. The research instruments used to collect data were observation, whole group interview, focus group interview including related materials and research. The researcher observed and made notes by herself.

The research findings revealed that :

1. The adaptive ability states of the sample group - 10 children with special needs - were divided in to 3 groups; 3 were good at arts, 3 were good at music, and 4 were good at sports.

2. Two models were used to promote and develop the adaptive abilities of children with special needs. Firstly, providing knowledge and making the teachers be conscious of promoting and developing the adaptive abilities of children with special needs by applying participatory action research between the researcher and the teachers, the teachers and the parents. The researcher periodically observed and gave feed back to the teachers. Secondly, the participatory action research between the teachers and the parents was used to create their involvement in survey and seek appropriate ways to promote and develop the adaptive abilities of children with special needs. Involving the children with special needs in planned activities. The researcher periodically observed and gave feed back to the teachers concerning the development of the children with special needs' adaptive abilities and the satisfaction of the planned activities of the children with special needs and their parents.

3. The results concerning the application of the participatory action research were 2 folds : (1) Both the children with special needs and their parents were satisfied with the planned activities. (2) After participating in the planned activities, the physical and moral of the children with special needs were more developed. They were more responsible and had more patience. Many of them gained more self confidence, were more outgoing, were more proud of themselves and had more self esteem.

Department: ... Educational Research and Psychology Student's Signature: SUTISA L.

Field of Study: Educational Research Principal Advisor's Signature:

Academic Year: 2007

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้อย่างดีด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ท่านได้กรุณาสละเวลาช่วยเหลือแนะนำให้ความรู้ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาโดยตลอดตั้งแต่แรกเริ่มเข้ารับการศึกษาร้อยมาจนกระทั่งตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความเมตตาแก่ศิษย์มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชา วิทยาลัยการศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ข้าพเจ้าตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู และผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกท่านที่ข้าพเจ้าใช้เป็นสนามวิจัยและเป็นกรณีศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ทุกท่านได้ให้ความเมตตาและให้ความร่วมมือกับข้าพเจ้าอย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

ท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณคุณแม่และพี่ ๆ ทุกคนที่ได้ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่เป็นกัลยาณมิตรต่อข้าพเจ้า โดยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้ามาโดยตลอด จนทำให้ข้าพเจ้าสามารถประสบความสำเร็จได้ในวันนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 การจัดการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม.....	10
ตอนที่ 2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	21
ตอนที่ 3 กระบวนการศึกษาและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	35
ตอนที่ 4 การวิจัยปฏิบัติการ.....	41
ตอนที่ 5 การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา.....	53
ตอนที่ 6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
การเลือกสนามวิจัยและกรณีศึกษา.....	63
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ตอนที่ 1 บริบทของโรงเรียนสันติเกษร.....	82
ตอนที่ 2 สภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	98

ตอนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ.....	121
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	150
วิธีดำเนินการวิจัย.....	151
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	152
สรุปผลการวิจัย.....	154
อภิปรายผลการวิจัย.....	157
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้.....	160
รายการอ้างอิง.....	163
ภาคผนวก.....	170
ภาคผนวก ก ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	171
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	178
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	180

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ระยะเวลาและแนวทางในการดำเนินงานวิจัย.....	67
2	เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
3	จำนวนนักเรียน ครู และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนสันติเกษร	76
4	สรุปจำนวนครูและนักเรียนทั้งหมดในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร..	91
5	จำนวนครูและนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษแยกเป็นแต่ละระดับชั้น.....	92
6	ประเภทและจำนวนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	98
7	สรุปข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา.....	106
8	กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช.ลัทธิตี ดิงาม (นามสมมติ).....	109
9	กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช.दनัย ใจดี (นามสมมติ).....	110
10	กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช.กร ขจรเดช (นามสมมติ).....	112
11	กรณีศึกษาที่ 4 ด.ช.พัฒนนะ ช่างพัฒนา (นามสมมติ).....	113
12	กรณีศึกษาที่ 5 ด.ช.ติน วิณชนะ (นามสมมติ).....	114
13	กรณีศึกษาที่ 6 ด.ช.นน สนทยา (นามสมมติ).....	115
14	กรณีศึกษาที่ 7 ด.ช.พชร รักการเรียน (นามสมมติ).....	116
15	กรณีศึกษาที่ 8 ด.ช.ธนา พามาเรียน (นามสมมติ).....	117
16	กรณีศึกษาที่ 9 ด.ช.ธีระ อยู่พอเพียง (นามสมมติ).....	118
17	กรณีศึกษาที่ 10 ด.ญ.ญาใจ ไสสะอาด (นามสมมติ).....	119
18	สรุปความสามารถ/ความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้จาก การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์.....	120
19	สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู.....	125
20	สรุปความสนใจในกิจกรรมด้านต่างๆ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ.....	127
21	แสดงวัน เวลา และสถานที่ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของ นักเรียนแต่ละคน.....	128
22	สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง.....	133
23	สรุปความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม.....	141
24	สรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรม.....	147

สารบัญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	วงจรการปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	48
2	กรอบแนวคิดในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความสามารถที่ ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	62
3	การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกของโรงเรียนสันติเกษร.....	85
4	เกณฑ์การพิจารณาการรับนักเรียนออทิสติกเข้าสู่การเรียนร่วม.....	86
5	โครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานของศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการ ความช่วยเหลือพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร.....	86

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้บุคคลเป็นประชากรที่มีคุณภาพ การที่จะพัฒนาประชากรให้เกิดคุณภาพพร้อมที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ชุมชน และประเทศชาติได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งกับการให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องส่งเสริมให้เยาวชนของชาติได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ คือจะต้องให้โอกาสเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู จะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

การจัดการศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 หมวดที่ 2 กล่าวถึง สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาในมาตราที่ 10 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีใครดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาเป็นกรณีพิเศษ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) หมายความว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีสิทธิที่จะสมัครเข้าเรียนได้ทุกโรงเรียน ทุกระดับชั้นเรียน และทุกระบบการศึกษาเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยที่โรงเรียนหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาไม่มีสิทธิปฏิเสธ ซึ่งการจัดการศึกษาพิเศษดังกล่าวจะต้องเน้นการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้พิการ ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับคนทั่วไป โดยเฉพาะการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ซึ่งเป็นวิธีการหลักอย่างหนึ่งในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีโอกาสพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพที่มีอยู่ สามารถพึ่งพาตนเองได้และอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีเช่นบุคคลปกติทั่วไป แนวคิดดังกล่าวนี้นำไปสู่การจัดการศึกษาในลักษณะของการจัดการเรียนร่วม (Mainstreamed Education) (Smith, 1983) เพราะการศึกษาในปัจจุบันมีความเชื่อว่าการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติจะช่วยให้เด็กเหล่านี้มีการ

พัฒนาการทางสมอง อารมณ์ และสังคมดีกว่าการแยกเด็กไว้ต่างหาก จึงมีการผลักดันให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่ระบบโรงเรียนปกติให้มากที่สุด ซึ่งนับตั้งแต่การศึกษา 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ขยายการรับเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติจาก 6 ประเภท เป็น 10 ประเภท ซึ่งการจัดการศึกษาให้กับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษนั้น ควรใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Program: IEP) โดยผู้สอนจะต้องจัดการศึกษาตามความสามารถและความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน (มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ, 2543) สำหรับทฤษฎีและแนวคิดหลักที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คือทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence) และแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถที่ปรับเหมาะโดยประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้ตรงตามความสามารถและศักยภาพที่แต่ละคนมีอยู่ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มาพอสมควร ทำให้ได้ทราบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนมากไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ไม่มีความสามารถทัดเทียมเพื่อนปกติในบางเรื่อง เช่น เรื่องของทักษะทางภาษาและการคิดคำนวณ เนื่องจากมีข้อจำกัดบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐาน (ทวิศักดิ์ สิริรัตนเรขา, 2550) ส่งผลให้เด็กจำนวนมากไม่ประสบความสำเร็จทางการศึกษาเล่าเรียน หลายคนเกิดความท้อแท้ในชีวิตเพราะไม่มีสิ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง บางคนต้องกลายเป็นภาระของสังคมและก่อปัญหาทางสังคมตามมามากมาย (นิตยา ศุภภักดิ์, 2548) และยังพบว่าเด็กออทิสติกจำนวน 2 ใน 3 ยังมีภาวะต้องพึ่งพิงผู้อื่นและต้องการผู้ดูแลตลอดชีวิต ในขณะที่อีก 1 ใน 3 สามารถพึ่งพาตนเองได้พอสมควร ต้องการเพียงคำชี้แนะจากผู้ดูแลเป็นระยะ และพบว่ามีเพียงร้อยละ 1-2 เท่านั้นที่พึ่งพาตนเองได้อย่างเต็มที่ สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง และดำเนินชีวิตได้เหมือนปกติ (ทวิศักดิ์ สิริรัตนเรขา, 2548) แต่ถ้าเด็กเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมให้ถูกทางตามศักยภาพที่มีอยู่และตามความสนใจของพวกเขาอย่างแท้จริง ย่อมทำให้พวกเขามีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ มีงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ไม่ต้องเป็นภาระของสังคม และสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ในที่สุด ซึ่งวิธีที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้วิธีหนึ่งคือการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้บริหาร ในการร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 1 มาตราที่ 8 ข้อ 2 ที่กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และในหมวดที่ 4 มาตราที่ 24 ข้อ 6 ที่กล่าวว่า

“กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และสอดคล้องกับแนวทางการดูแลอภิสิทธิ์แบบบูรณาการ ซึ่งนายแพทย์ทวีศักดิ์ สิริวณิชเรขา จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นได้เสนอไว้โดยให้ใช้ “เด็กเป็นตัวตั้ง ครอบครัวเป็นตัวหารและผู้เชี่ยวชาญเป็นตัวช่วย”

การปล่อยให้กระบวนการจัดการศึกษาตกเป็นภาระหน้าที่หลักของสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียว ทำให้ผลการจัดการศึกษาที่ได้ยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงแล้ว ลำพังสถานศึกษาอย่างเดียวไม่สามารถที่จะเข้าไปกำหนดหรือควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนได้ทั้งหมด แต่ยังมีบุคคลและสถาบันอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนทั้งสถาบันครอบครัวและชุมชนที่อยู่รอบตัวของนักเรียน ดังที่Bronfenbrenner (1979 อ้างถึงใน Fine and Lee, 2001) กล่าวว่าสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาโดยทั่วไปนั้นต้องยอมรับว่าสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนมีความคุ้นเคยใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นบุคคลและสภาพแวดล้อมในครอบครัว โรงเรียนหรือชุมชนย่อมเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยเช่นกัน ผู้เรียน ครอบครัวและชุมชนจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด แต่ละส่วนจำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันและส่งผลไปถึงส่วนอื่นๆ อยู่ตลอดเวลา (Couchenour and Chrisman, 2000)

จากปัญหาของกระบวนการพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านมาและความสำคัญของสถาบันครอบครัวที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว ทำให้มีสถานศึกษาจำเป็นจะต้องตระหนักและหันมาให้ความสำคัญกับบทบาทของสถาบันครอบครัวและชุมชนในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น (Wright and Stegelin, 2003) การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตและการศึกษาของเด็กทำให้เกิดผลต่อความสามารถของนักเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กสามารถค้นพบแนวทางการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตภายหลังได้อย่างเหมาะสม (Pape, 1999) ซึ่งการตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าวทำให้สภาของเกรสแห่งสหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีการนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นหนึ่งในแปดภารกิจหลักในเป้าหมายการจัดการศึกษาปี 2000 โดยกำหนดไว้ในภารกิจที่ 8 ว่าสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และการเรียนรู้ของผู้เรียน (Goals 2000 ; Educate America Act, 1998)

หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยตลอดกระบวนการ (Turnbull et al., 1998) เป็นการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตและ

ความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยที่ทุกคนเป็นเจ้าของโครงการวิจัยร่วมกัน (Meyer et al., 1998) และมุ่งส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนเกิดความตระหนักในศักยภาพของตนในการที่จะร่วมพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น (Fantuzzo, et al., 2003) ซึ่งหลักการดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ทำให้คนในสังคมได้หันหน้าเข้าหากัน ได้มีการรับรู้และแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมดีขึ้น (Yoon, 2000)

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 ที่คาดหวังให้ครูปฏิรูปลตนเอง และพัฒนาตนเองในทุกด้านโดยเฉพาะในงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นพื้นฐานจึงกำหนดว่า “สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน” จึงส่งผลให้การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในวงการศึกษามากขึ้นเนื่องจากวิธีการวิจัยตามแนวคิดนี้เปิดโอกาสให้ครูได้ค้นหาปัญหาที่ต้องการแก้ไข สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และสามารถแปลความหมายของผลการวิจัยด้วยตนเอง” (Kemmis, 1988 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2548) ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน และยังช่วยในการตรวจสอบวิธีการทำงานของครูให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดศึกษาแบบเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครอง ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษร(นามสมมติ) เนื่องจากเป็นระดับชั้นแรกที่มีการคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities - LD) ไปเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษโดยเป็นการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ในวิชาคณิตศาสตร์กับวิชาภาษาไทย และยังเป็นระดับชั้นแรกที่ได้จัดให้เด็กออทิสติกที่มีวุฒิภาวะต่างๆ ร่วมในการเรียนได้เข้าไปเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติกับนักเรียนปกติแบบเต็มเวลา ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นเด็กที่พบมากในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมโดยทั่วไป จากรายงานพบว่าทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในประเทศไทยกำลังมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ บุญยะรัตเวช เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กล่าวว่า “ปัจจุบันยอดตัวเลขของเด็กไทยปกติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และเด็กออทิสติกมีจำนวนสูงถึง 166 : 1 ซึ่งในประเทศไทยมีกลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และบุคคลออทิสติกประมาณ 425,000 - 1,200,000 คน”

ถึงแม้ว่าโรงเรียนสันติเกษรจะเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนยังขาดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในการประสานความร่วมมือกันของครูและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทที่เรียนร่วมอยู่ในโรงเรียน เนื่องจากพบว่ามีเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนมากที่มีความสามารถหรือมีความสนใจในกิจกรรมด้านต่างๆ แตกต่างกันไป แต่บางครั้งเด็กเหล่านี้ยังขาดโอกาสและขาดคนให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง จึงทำให้พวกเขาไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตเท่าที่ควร หากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองได้หันมาให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจังในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเต็มที่ และเหมาะสม ตามความสามารถหรือความสนใจที่แท้จริงของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนได้เร็วมากขึ้นเท่าไร พวกเขา ก็จะมีขีดความสามารถและได้เห็นคุณค่าของตนเองได้เร็วมากขึ้นเท่านั้น

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาในข้อนี้จึงได้พยายามหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีการประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างครูกับผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีโอกาสทัดเทียมกับเด็กปกติทั่วไป จะได้สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องเป็นภาระของใคร ซึ่งจะช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งยังเกิดความภาคภูมิใจและทำให้เห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้น

คำถามวิจัย

1. สภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร จากการศึกษาดูโดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร จากการส่งเสริมโดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
3. ผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จะพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย และประเด็นที่ศึกษาวิจัย โดยมีเนื้อหาและรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย สำหรับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 ประเภท คือ เด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีการเลือกสนามวิจัยและกรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 การคัดเลือกสนามวิจัย การเลือกสนามวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกสนาม คือ พิจารณาจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วม โดยมีรูปแบบในการจัดการเรียนร่วมที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในด้านการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เนื่องจากเด็กทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นเด็กที่พบมากในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยทั่วไป เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมมาทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้แม้ว่าจะประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาในด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างเต็มที่ คือยังไม่มีวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างเด่นชัด ผู้วิจัยจึงต้องการนำเด็กกลุ่มนี้มาทำการส่งเสริมความสามารถเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป ซึ่งโรงเรียนที่มีความเหมาะสมตรงตามคุณสมบัติดังกล่าวมากที่สุดคือโรงเรียนสันติเกษร (นามสมมติ) ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกโรงเรียนสันติเกษรเป็นสถานที่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

1.2 กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัย สำหรับกรณีศึกษาที่ใช้เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งหมดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษร ซึ่งในระดับชั้นนี้มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งสิ้น 10 คน แบ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 2 คน และเด็กออทิสติก 8 คน เหตุผลที่เลือกเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 2 ประเภทนี้มาทำการศึกษา เนื่องจากพบว่าในปัจจุบันเด็กทั้ง 2 ประเภทนี้กำลังมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นเด็กที่พบได้มากที่สุด ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยทั่วไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเด็กออทิสติกที่มีความสามารถพิเศษนั้นมีจำนวนมาก หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกวิธีจะมีความสามารถพิเศษที่เพิ่มขึ้นได้ และเหตุผลสำคัญที่เลือกศึกษานักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากเป็นระดับชั้นแรกของโรงเรียนสันติเกษรที่มีการคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไปเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ และเป็นระดับชั้นแรกที่จัดให้เด็กออทิสติกที่มีวุฒิภาวะต่างๆ ร่วมในการเรียนได้เข้าไปเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติกับเด็กปกติทั่วไป ซึ่งหากเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้ถูกทางได้อย่างรวดเร็วมากขึ้นเท่าไร พวกเขาก็จะยังมีความสามารถและได้เห็นคุณค่าของตนเองได้เร็วมากขึ้นเท่านั้น

2. ประเด็นที่ศึกษาวิจัย ประเด็นที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างนักวิจัยกับครู และระหว่างครูกับผู้ปกครองในการร่วมกันสำรวจและหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของเด็กแต่ละคนเพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในด้านต่างๆ ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ตระหนักในคุณค่าของตนเอง สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้ทัดเทียมกับเด็กปกติทั่วไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหา เพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสมโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง ในการหาวิธีการที่จะพัฒนาผู้เรียนโดยการส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขต่อไป (Reflect) สำหรับขั้นตอนในการ

ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้จะแบ่งเป็น 2 วงจรคือ 1.ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู และ 2.ส่งเสริมให้ครูได้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษรที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควรจากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของเด็กแต่ละคน โดยจะต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษในที่นี้หมายถึงเด็กเพียง 2 ประเภทคือเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษรที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีความบกพร่องหรือมีความล่าช้าทางพัฒนาการด้านสังคม ด้านการสื่อความหมาย ท่าทาง ภาษา และจินตนาการ หรือมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ เนื่องจากการทำงานของสมองบางส่วนผิดปกติ ทำให้บางครั้งไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษรที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ การใช้ภาษา ซึ่งแสดงออก โดยความไม่สมบูรณ์ของความสามารถในด้านการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาที่ให้เด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไปเรียนร่วมกับเด็กปกติของโรงเรียนสันติเกษร ซึ่งการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนี้ อาจเป็นการเรียนร่วมแบบเต็มเวลาหรือบางเวลาที่ได้รับบริการเสริมร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีโอกาสแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติ

การพัฒนา หมายถึง การส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในด้านที่พวกเขาสนใจ หรือมีความสามารถพิเศษ เพื่อเพิ่มความสามารถในด้านต่างๆ ของพวกเขาให้สูงขึ้น โดยอาศัยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองเป็นสำคัญ

ความสามารถที่ปรับเหมาะ หมายถึง การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนรู้ว่าตนเองต้องการอะไร และพยายามปรับปรุงตนเองไปสู่สิ่งที่ต้องการได้ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในด้านต่างๆ ให้กับตนเอง ซึ่งพิจารณาจากพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่ามีความสุขและความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ มากน้อยเพียงไร

ผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะ หมายถึง กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยใช้ ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาความสามารถในด้านที่เหมาะสมกับตนเอง โดยพิจารณาจากการที่ผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา และมีผลสัมฤทธิ์ที่น่าพอใจเกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งผลทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เช่น นักเรียนมีร่างกายที่แข็งแรง มีการเคลื่อนไหวที่คล่องแคล่วขึ้น สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น มีสมาธิ ความรับผิดชอบ และความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครู และผู้ปกครอง
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ปกครอง ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ใช้การประยุกต์การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและ ผู้ปกครอง ในการร่วมกันหาแนวทางเพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของ เด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษแต่ละคน โดยศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอสาระสำคัญ แบ่งเป็น 6 ตอน ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม 2) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3) กระบวนการที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4) การวิจัยปฏิบัติการ 5) การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา และ 6) งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม

การศึกษาพิเศษเป็นรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา ที่มีบทบาทสำคัญในการ เพิ่มทักษะพื้นฐานด้านสังคม การสื่อสารและทักษะทางความคิด ซึ่งทำให้เกิดผลดีในระยะยาว โดยเนื้อหา หลักสูตรจะเน้นการเตรียมความพร้อม เพื่อให้เด็กสามารถใช้ในชีวิตประจำวันจริงๆ ได้ ควบคู่ไปกับทักษะทางวิชาการ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2548) ในการจัดการศึกษาพิเศษนั้นผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ ควรเริ่มทำความเข้าใจตั้งแต่ ความหมาย หลักการ และรูปแบบ ของการจัดการศึกษาพิเศษ รวมถึงการศึกษابัจจัยของความสำเร้จ และประโยชน์ที่ได้รับจากการ จัดการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายของการศึกษา พิเศษและการเรียนร่วมไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ความหมายของการศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่จัดสำหรับเด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่อง ทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีปัญหา ทางอารมณ์ / พฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ เด็กพิการซ้ำซ้อน รวมทั้งเด็กปัญญาเลิศ ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติ ดังนั้นการศึกษาพิเศษ จึงแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติในด้านที่เกี่ยวกับวิธีสอน กระบวนการ เนื้อหาวิชา

หลักสูตร รวมถึงเครื่องมือและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น ซึ่งการจัดการศึกษาพิเศษควรจัดให้สนองต่อความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล (มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ, 2543)

การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาให้สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ เด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา เด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ เด็กพิการซ้ำซ้อน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องด้านสายตา เด็กที่มีความบกพร่องด้านการได้ยิน เด็กที่มีปัญหาด้านอารมณ์ และสังคม หรือเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม ซึ่งเด็กกลุ่มพิเศษเหล่านี้จะไม่สามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการจัดการศึกษาแบบเดียวกันกับเด็กปกติ ดังนั้นการศึกษาพิเศษจึงมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาแก่เด็กกลุ่มพิเศษดังกล่าว ซึ่งการจัดการศึกษาพิเศษได้รวมถึงด้านกระบวนการสอน วิธีการสอน เนื้อหาวิชา หลักสูตร เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ที่สนองตอบต่อความสามารถและความต้องการของเด็กพิเศษเป็นรายบุคคล (จิตติรัตน์ พุกจินดา, 2545)

สรุปได้ว่าการศึกษาพิเศษ คือ การศึกษาที่จัดไว้สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท เพื่อให้ได้รับกระบวนการสอน วิธีการสอน เนื้อหาวิชา เครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบต่อความสามารถ และความต้องการของเด็กพิเศษเป็นรายบุคคล

นอกจากความหมายของการศึกษาพิเศษที่ได้กล่าวไป ยังได้มีผู้ที่ให้ความหมายของการเรียนรวมและการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1.2 ความหมายของการเรียนร่วม การเรียนร่วมมีคำที่ใช้อยู่หลายคำ ซึ่งแต่ละคำมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่อาจมีจุดเน้นและรูปแบบในการจัดการเรียนที่แตกต่างกันบ้างดังนี้

1.2.1) การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) หมายถึงการที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ แต่เด็กเหล่านี้อาจถูกจัดให้อยู่ร่วมกันเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กเรียนวิชาหลักในชั้นพิเศษ โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนแต่ในบางวิชาซึ่งส่วนมากไม่ใช่วิชาทักษะ เด็กมีโอกาสไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่นวิชาพลศึกษา วิชาดนตรี เป็นต้น หรือเด็กอาจมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กีฬา กีฬา งานแสดงต่างๆ ของโรงเรียน เป็นต้น โดยคาดหวังว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติ เด็กที่เรียนในรูปแบบนี้มักเป็นเด็กที่มีความพิการในระดับปานกลางถึงระดับมาก จึงไม่อาจเรียนร่วมเต็มเวลาในทุกวิชาได้

1.2.2) การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) หมายถึงการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนในชั้นเรียนเดียวกับเด็กปกติตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เด็กปกติได้รับบริการการเรียนการสอนและบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ได้รับบริการเช่นเดียวกัน จุดประสงค์ของการเรียนร่วมเต็มเวลาคือเพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน

ตอบสนองของความต้องการซึ่งกันและกัน การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเด็กปกติจะยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เข้าใจว่าคนเราเกิดมาไม่จำเป็นว่าจะต้องเหมือนกันทุกอย่าง ท่ามกลางความแตกต่างกันมนุษย์เราก็ต้องการความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่เช่นเดียวกันทุกคน เด็กที่เข้าเรียนร่วมแบบนี้จะต้องเป็นเด็กที่มีความพิการไม่มากนัก มีระดับสติปัญญา และความพร้อมด้านการเรียน ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคมที่สมวัย

1.2.3) การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นการใช้นัยยะของคำว่า Inclusion ซึ่งคำ ๆ นี้มีประวัติศาสตร์มานานพอสมควรตั้งแต่ปี ค.ศ.1955 เป็นคำที่ผู้หญิงคนหนึ่งเรียกร้องขอความเป็นธรรมจากสังคมที่พยายามกีดกันเธอ และแบ่งแยกเธอออกจากสังคมเพียงเพราะว่าเธอเป็นคนผิวดำ ในทำนองเดียวกันสำหรับเรื่องการจัดการศึกษาแบบ Inclusive Education จะเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่มีการกีดกันหรือแบ่งแยกเด็กออกจากชุมชนออกจากสังคม สังคมที่เด็กจะต้องเรียนรู้เพื่อ ดำรงชีวิตอยู่ต่อไปในอนาคต “Children that learn together, learn to live together” การเรียนรวมจึงหมายถึง การที่เด็กทั้งหมดได้เรียนรวมกันในระดับชั้นเรียนปกติทุก ๆ วัน ซึ่งถ้าเด็กคนใดมีความต้องการจำเป็นส่วนบุคคลก็ต้องลดข้อจำกัดนั้นออกจากสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็ก คนใดเป็นเด็กปกติหรือเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าโรงเรียนทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กไว้และจะต้องจัดการศึกษาให้เขาอย่างเหมาะสม การเรียนรวมยังมีความหมายไปถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกตั้งแต่ระดับ เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคม หลังสำเร็จการศึกษาว่าจะต้องดำเนินไปในลักษณะ “รวมกัน” ที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน ทุกคนยอมรับว่ามี “ผู้พิการ” อยู่ในสังคมและเขาเหล่านั้นต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับคนปกติโดยไม่มีการแบ่งแยก จากความหมายดังกล่าว ผู้วิจัยขอนำเสนอความหมายในภาพรวมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรวมและการเรียนร่วม ดังนี้

สมพร หวานเสริจ (2546) กล่าวว่า การศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การรับเด็กเข้ารับการศึกษโดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องของเด็กหรือคัดแยกเด็กที่ด้อยกว่าเด็กส่วนใหญ่ออกจากชั้นเรียน แต่จะใช้การบริหารจัดการและวิธีการต่างๆ ในการให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามความต้องการจำเป็นอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล

ชูศักดิ์ จันทยานนท์ (2549) กล่าวว่า การศึกษาแบบเรียนรวม คือ การศึกษาสำหรับทุกคน โดยรับเข้ามาเรียนรวมกัน ตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษและจัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล

เปรมจิตต์ ขจรภัยลาจารย์ (2536) กล่าวว่า การเรียนร่วม คือวิธีสอนที่จัดสภาพการเรียน การสอนโดยให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย นักเรียนในกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ เนื้อหาวิชาและช่วยกันในการเรียนเพื่อบรรลุจุดประสงค์ของกลุ่ม

วิชัย สุขพันธุ์ (2548) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่า หมายถึงการที่เด็กที่มีความ ต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกันกับเด็กปกติ โดยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม

สลาวิน (Slavin, 1987) กล่าวว่า การเรียนร่วม คือ การสอนแบบหนึ่งซึ่งนักเรียนทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ซึ่งปกติจะมีเด็กกลุ่มละประมาณ 4 คนโดยการจัดการกลุ่มจะต้องคำนึงถึง ความสามารถของนักเรียน เช่น นักเรียนมีความสามารถสูง 1 คน ความสามารถปานกลาง 2 คน และความสามารถต่ำ 1 คน หน้าที่ของนักเรียนในกลุ่มจะต้องช่วยกันทำงาน รับผิดชอบ และ ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนร่วมกัน

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนร่วม คือ การจัดการศึกษาที่ ใ้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีโอกาสแสดงออกและมี ปฏิสัมพันธ์ต่างๆ กับเด็กปกติอย่างเหมาะสม โดยนักเรียนในห้องจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ความเป็นมาของการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษในยุคต้นๆ เป็นการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษที่จัดตั้งขึ้นสำหรับเด็กเหล่านี้โดยเฉพาะ เช่น โรงเรียนสอนคนหูหนวก โรงเรียนสอนคนตาบอด เป็นต้น ในประเทศทางตะวันตกที่ระบบ การศึกษาเจริญก้าวหน้ามากขึ้น พิจารณาเห็นว่าโรงเรียนพิเศษที่จัดตั้งขึ้นสำหรับเด็กเฉพาะกลุ่ม พิกานั้นไม่เหมาะสมหลายประการ ผิดหลักการที่จัดแยกเด็กออกเป็น “ชนส่วนน้อย” ของสังคม และขัดแย้งกับสิทธิพื้นฐานของเด็กและของผู้ปกครองที่เด็กควรมีสิทธิเลือกที่จะเรียนร่วมใน โรงเรียนปกติหรือเรียนในโรงเรียนพิเศษ จึงมีแนวโน้มที่จะให้เด็กเรียนร่วมในโรงเรียนปกติมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลของหลายประเทศได้กำหนดมาตรการให้โรงเรียนจัดการเรียนร่วม ทำให้แนวโน้มในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมาเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียนปกติมากขึ้น โดยเด็กที่อยู่ใน โรงเรียนพิเศษและพอที่จะเรียนร่วมได้ก็ย้ายออกมาเรียนร่วมในโรงเรียนปกติเป็นจำนวนมาก ทำให้ เด็กในโรงเรียนพิเศษมีจำนวนลดลงจนกระทั่งบางแห่งต้องปิดไปเนื่องจากไม่มีเด็กเข้าเรียน

อย่างไรก็ตามในการเรียนร่วมจะต้องพิจารณาถึงประเภทและความรุนแรงของความ บกพร่อง เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายส่วนใหญ่อยังเรียนอยู่ในโรงเรียนพิเศษ มีเข้าเรียนใน โรงเรียนเรียนร่วมบ้างแต่ไม่มากนัก เด็กที่มีความบกพร่องในระดับปานกลางให้เข้าเรียนร่วม มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีปัญหาในการเรียน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใน ระดับที่เรียนได้ และเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมที่ไม่รุนแรง เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเข้ารับ

การศึกษาในโรงเรียนปกติ สำหรับในต่างประเทศมีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในสหรัฐอเมริกาเริ่มตั้งแต่ปี 1990 ซึ่งกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการจัดการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดมาตรการหลายอย่างให้โรงเรียนปฏิบัติตามและให้ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการเร่งให้โรงเรียนนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติ ตามปฏิญญาขององค์การการศึกษาและวัฒนธรรม (UNESCO) ว่าด้วยสิทธิของเด็กทุกคนที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่สนองความต้องการที่แตกต่างกัน โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนอย่างเหมาะสมซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for All)

การจัดการแบบเรียนร่วมในประเทศสกอตแลนด์ (อ้างถึงในสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2545) ในประเทศสกอตแลนด์นั้นได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมอย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี 1978 ซึ่งข้อเขียนของศาสตราจารย์บอยด์ (Boyd, 2007) ในเว็บ Learning and Teaching in Scotland ได้อ้างถึงในรายงานจากคณะกรรมการวอร์น็อกซ์ (Warknock Committee) ในช่วงปีค.ศ. 1978 ที่ได้เรียกร้องให้มีการขยายแนวคิดของการขยายขอบเขตของความจำเป็นในการจัดการศึกษาพิเศษ การตีพิมพ์รายงานดังกล่าวทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงของการจัดระบบการศึกษาในสหราชอาณาจักร รวมทั้งในประเทศสกอตแลนด์ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการออกกฎหมายสำคัญๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนร่วมในโรงเรียนต่างๆ ของสหราชอาณาจักรและประเทศสกอตแลนด์ นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นจากนักการศึกษา นักการเมืองอีกมากมายที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จากบทความตีพิมพ์ของทางราชการ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าสิทธิในการศึกษานั้นเป็นสิทธิพื้นฐานของชาวสกอตทุกคนที่จะพึงมีซึ่งทุกคนมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะอยู่ในสภาพใดก็ตาม โดยรัฐบาลของประเทศสกอตแลนด์ต้องการที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อัตโนมัติชีวิตให้กับประชาชนของประเทศ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าในประเทศที่เจริญแล้วเกือบทั่วโลกมีแนวทางในการจัดการศึกษาพิเศษเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือการเรียนร่วม ไม่ว่าจะเป็นการเรียนร่วมแบบเต็มเวลา การเรียนร่วมแบบบางเวลา หรือแม้แต่การเรียนรวม ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติมากที่สุด

3. หลักการจัดการศึกษาพิเศษและการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม การจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีหลักการที่สำคัญพอสรุปได้ ดังนี้ (มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย, 2546)

3.1 ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนและร่วมกิจกรรมกับเด็กทั่วไปมากที่สุด

3.2 ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษปฏิบัติตนเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปมากที่สุด

3.3 ปรึการเรียนการสอน และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน

3.4 เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนตามหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด

3.5 จัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะ การประเมินผลยึดหลักยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน

3.6 จัดให้ผู้ปกครองเด็กทั่วไป และผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษรวมทั้งบุคลากรของสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.7 ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายการจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.8 ประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และขอความช่วยเหลือในด้านต่างๆ

3.9 จัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อำนวยความสะดวก และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน

จากหลักการของการจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าในการจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะต้องทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำกิจกรรมและได้ปฏิบัติตนเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปมากที่สุด แต่จะต้องมีการปรับการเรียนการสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการพิเศษสำหรับเด็กแต่ละคน โดยให้ผู้ปกครองและบุคลากรของสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมส่งเสริมการจัดการเรียนร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. รูปแบบของการเรียนร่วม

การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้หลายลักษณะต่อไปนี้เป็นวิธีจัดการเรียนร่วมซึ่งปฏิบัติกันอยู่หลายประเทศ และประสบความสำเร็จพอสมควร โดยมีรูปแบบในการจัดการเรียนร่วมดังนี้ (วิชัย สุขพันธุ์, 2548)

4.1 การเรียนในชั้นปกติ เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ โดยเด็กที่จะเข้าเรียนร่วมในลักษณะนี้ได้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาด และมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

4.2 การเรียนในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลาแต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ซึ่งครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่คอยให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน เช่น แนะนำให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

4.3 การเรียนในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเนื่องจากเด็กมีจำนวนมาก ครูจึงสอนจากโรงเรียนหนึ่งไปอีกโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิม

4.4 การเรียนในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ซึ่งครูเสริมวิชาการคือครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง โดยเด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย

4.5 การเรียนชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ

4.6 การเรียนชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลาครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก ซึ่งการจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน เช่น เด็กที่มีความพิการน้อยและมีความพร้อมสูงอาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา ส่วนเด็กที่มีความพิการมากและมีความพร้อมต่ำอาจจัดให้เรียนร่วมบางเวลา

5. องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนร่วม

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1990) ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยา สังคมซึ่งมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาด้านการเรียนร่วมแก่โรงเรียนต่างๆ กว่า 20 ปี และอีกท่านหนึ่งเป็นศาสตราจารย์ด้านหลักสูตรและการสอนทางวิทยาศาสตร์ศึกษาในมหาวิทยาลัย

มินนิโซต้า ซึ่งเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงด้านการเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนร่วม ได้สรุปองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนร่วมไว้ 5 ประการ ดังนี้

5.1 การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางบวก (Positive Interdependence) นักเรียนต้องตระหนักว่างานที่ทำด้วยกันเป็นงานกลุ่ม การทำงานจะบรรลุจุดประสงค์หรือ ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องช่วยเหลือกันทางการเรียน และต้องระลึกว่าทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ดังนั้นผลงานของกลุ่มคือผลสำเร็จของนักเรียนแต่ละคน และเช่นเดียวกันผลงานของนักเรียนแต่ละคนก็เป็นผลสำเร็จของกลุ่มด้วย ซึ่งความสำเร็จนี้จะขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกทุกคนจะไม่มี การยอมรับความสำคัญหรือความสามารถของบุคคลเพียงคนเดียว

5.2 การติดต่อปฏิสัมพันธ์โดยตรง (Face-to-Face Interaction) การปฏิสัมพันธ์จะเกิดขึ้นเมื่อทุกคนในกลุ่มช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีการสนับสนุนผลงานของสมาชิก การอธิบายขยายความในบทเรียนมาให้แก่เพื่อนในกลุ่มเข้าใจ กระทำความเข้าใจ การสรุปเรื่อง และการให้เหตุผลต่าง ๆ ตลอดจนมีการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เสนอแนวความคิดใหม่ๆ เพื่อเลือกสิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องและเหมาะสมที่สุด

5.3 การรับผิดชอบต่อกันของสมาชิก (Individual Accountability and Personal Responsibility) การเรียนร่วมนั้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถและความรู้ที่แต่ละคนจะได้รับกล่าวคือ การเรียนร่วมจะถือว่าสำเร็จ เมื่อทุกคนในกลุ่มเข้าใจในบทเรียนตรงกัน หรือได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจในบทเรียนนั้น ดังนั้นเป็นหน้าที่ของแต่ละกลุ่มที่ต้องคอยตรวจสอบดูว่าสมาชิกทุกคนเข้าใจในบทเรียนหรือไม่ และครูอาจจะทำการทดสอบแต่ละกลุ่มได้โดยใช้วิธีสุ่มตัวแทนจากแต่ละกลุ่ม

5.4 ทักษะในความสัมพันธ์กับกลุ่มเล็กและผู้อื่น (Interpersonal and Small Group Skill) นักเรียนทุกคนต้องสามารถที่จะทำงานร่วมกัน เข้ากันได้ทุกคน และสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยได้ เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายและมีประสิทธิภาพ ครูต้องฝึกให้นักเรียนทำ ความรู้จักกันและไว้วางใจกัน พูดสื่อความหมายกันได้อย่างชัดเจน ยอมรับความคิดเห็นและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และช่วยกันแก้ปัญหาของความขัดแย้ง

5.5 กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) ทุกคนในกลุ่มต้องรู้จักช่วยกันทำงาน อภิปราย ออกความคิดเห็น เมื่องานเสร็จแล้วนักเรียนในกลุ่มสามารถบอกผลลัพธ์ได้ สามารถวิเคราะห์การทำงานของกลุ่มและหาวิธีปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ซึ่งองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนร่วมทั้ง 5 ประการ จะเน้นไปที่การพึ่งพาอาศัยและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องรู้จักช่วยกัน

ทำงาน สามารถที่จะทำงานร่วมกันได้ คือเข้ากันได้กับทุกคน เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย และมีประสิทธิภาพ

6. ปัจจัยและกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วม

6.1 ปัจจัยของความความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมมีปัจจัยของความความสำเร็จหลายด้านที่สำคัญพอสรุปได้มี ดังนี้

1) ผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครอง เด็กทั่วไป เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้เกี่ยวข้องมีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อการจัดการศึกษา โดยมีความเชื่อมั่นว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนสามารถมีความก้าวหน้าทางการศึกษา พร้อมทั้งร่วมกันสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างจริงจังและจริงจัง

2) สถานศึกษาจัดระบบการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ผู้บริหารสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกวิถีทาง

4) ครูมีความรู้ และทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5) เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอย่างสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละคน

6) สถานศึกษาได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนอย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดปัจจัยดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

6.2 กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนร่วมประสบความสำเร็จ

การจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนร่วม เช่น

1) จัดประชุมหรือกิจกรรมสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ ผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครอง และเด็กทั่วไป ผู้ปกครองและเด็กบกพร่องทางการศึกษา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กบกพร่องทางการศึกษา และเรียนรู้วิธีการช่วยเหลือผู้บกพร่องทางการศึกษาแต่ละประเภทอย่างถูกต้อง เหมาะสม

2) จัดกิจกรรมเผยแพร่ศักยภาพของคนบกพร่องทางการศึกษาแต่ละประเภท ทั้งเด็กที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ศิษย์เก่าหรือคนบกพร่องทางการศึกษาที่จบการศึกษาและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต เช่นการแสดงความสามารถ หรือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของคนบกพร่องทางการศึกษา เป็นต้น

3) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาเพิ่มเติมเรื่องการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้สามารถพัฒนางานบริการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความบกพร่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาเพิ่มเติมเรื่องการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้มีความรู้และความสามารถอย่างกว้างขวาง ลุ่มลึก เป็นสากล และทันสมัยอยู่เสมอ
การจัดการเรียนร่วมให้ผลดี ควรดำเนินการดังนี้

1) ควรเรียนร่วมเมื่ออายุน้อย คือตั้งแต่ระดับอนุบาล

2) ให้โอกาสครูที่สอนชั้นปกติตัดสินใจว่าจะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไว้ในชั้นของตนหรือไม่และให้มีความรู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3) สถานศึกษา โรงพยาบาลที่จะเปิดโครงการเรียนร่วมต้องมีบุคลากรพร้อม

4) สถานศึกษาต้องทำความเข้าใจ โดยต้องชี้แจงบทบาทและความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกฝ่ายทราบ

5) สถานศึกษาต้องจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

6) ไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ ในเรื่องของการให้บริการการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กปกติเข้าใจได้ถึงความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7) ควรใช้วิธีการสอนที่เป็นแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Program: IEP)

8) ต้องประเมินพัฒนาการและผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9) ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมและปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสมอนนอกจากนี้จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1990) ยังได้สรุปถึงสาเหตุของวิธีการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนร่วมที่ได้ผลดีนั้นเนื่องมาจาก

1) เด็กเก่งที่เข้าใจคำสอนของครูได้ดีจะเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของเด็ก และอธิบายให้เพื่อนฟังได้และทำให้เพื่อนเข้าใจได้ดีขึ้น

2) เด็กที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟังจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นคือยิ่งสอนยิ่งเข้าใจบทเรียนที่ตนเองสอนได้ดียิ่งขึ้น

3) การสอนเพื่อนเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว ทำให้เด็กได้รับความเข้าใจและมีความสนใจมากยิ่งขึ้น

4) เด็กทุกคนต่างพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะครูกิดคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่ม

5) เด็กทุกคนจะเข้าใจดีว่าคะแนนของตนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้นทุกคนต้องพยายามอย่างเต็มที่ จะคอยอาศัยเพื่อนอย่างเดียวไม่ได้

6) เด็กทุกคนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีเพื่อนร่วมกลุ่ม และเป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นที่ทีมงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากเมื่อเข้าสู่ระบบการทำงานอันแท้จริง

7) เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม เพราะการปฏิบัติงานร่วมกันนั้นจะต้องมีการทบทวนกระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหรือคะแนนของกลุ่มดีขึ้น

8) เด็กเก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นมากขึ้น เพราะเขาจะรู้สึกว่าเขาไม่ได้เรียนหรือหลบไปท่องหนังสือเฉพาะตน เพราะเขามีหน้าที่ต่อสังคมด้วย

9) ในการตอบคำถามในห้องเรียนถ้าหากตอบผิดเพื่อนจะหัวเราะ เมื่อทำงานเป็นกลุ่มเด็กจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าหากตอบผิดก็ถือว่าตอบผิดทั้งกลุ่ม คนอื่นๆ อาจจะช่วยเหลือบ้าง ทำให้เด็กในกลุ่มมีความผูกพันกันมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าปัจจัยของความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมขึ้นอยู่กับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองทั้งของเด็กทั่วไปและเด็กที่มีความบกพร่องทางการศึกษาที่จะต้องร่วมมือกันในการช่วยเหลือผู้ที่มีความบกพร่องอย่างจริงจัง ซึ่งในการจัดการเรียนร่วมควรเริ่มทำตั้งแต่เด็กอายุยังน้อยโดยสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมจะต้องมีความพร้อมทั้งในด้านของบุคลากรและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนร่วม การจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประโยชน์หลายประการ ดังนี้

7.1 เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสได้เรียนเหมือนเด็กปกติทั่วไป

7.2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัว โดยไม่รู้สึกรังเกียจแยะกว่าเป็น “เด็กพิการ” ทำให้พวกเขามีโอกาสได้เรียนรู้ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เร็วกว่าต้องไปอยู่โรงเรียนเด็กพิการ เป็นประสบการณ์ตรงที่จะเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

7.3 ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ที่ไม่ต้องส่งไปอยู่โรงเรียนสำหรับเด็กพิการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนประจำ

7.4 รัฐบาลใช้งบประมาณน้อยกว่าการจัดโรงเรียนพิเศษเฉพาะเด็กพิการ

7.5 สังคมจะเข้าใจและยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และยังสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือได้มีโอกาสเรียนเหมือนเด็กปกติทั่วไปโดยไม่รู้สึกรังเกียจแยะกว่าเป็นเด็กพิการ และยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งของผู้ปกครองและของรัฐบาล

ตอนที่ 2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ในส่วนนี้ขอนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องของความหมาย และประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยจะเน้นรายละเอียดเฉพาะเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการทำความเข้าใจว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องอยู่ในขอบเขต 3 ประการคือ 1. ความบกพร่อง (Impairment) 2. ไร้สมรรถภาพ (Disability) 3. ความเสียเปรียบ (Handicap) ซึ่งคำว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษนี้มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Children with Special Needs” หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควรจากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้มีสาเหตุจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของเด็ก เด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจจะมีเงื่อนไขความพิเศษตั้งแต่เกิด เช่น เด็กสมองพิการ ภาวะน้ำในสมอง ดาวน์ซินโดรม ความผิดปกติหรือความบกพร่องอาจจะไม่แสดงออกหรือแสดงให้เห็นเด่นชัดในภายหลัง ครอบครัวที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องการการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างมาก เพราะพวกเขาต้องเผชิญกับความผิดหวังและต้องประสบกับการปรับเปลี่ยนต่างๆ อย่างมากมาย

สรุปได้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควรจากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้มีสาเหตุจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของเด็กแต่ละคน

2. ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดแบ่งประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มักจะทำเพื่อเป็นการจัดให้สอดคล้องกับการจัดบริการ และให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสม ซึ่งการจัดแบ่งประเภทจึงมีความแตกต่างกัน โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้จัดแบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไว้ดังนี้

1. แบ่งตามความบกพร่อง (Classification of Impairment) ได้แก่

1.1) บกพร่องทางสติปัญญาหรือความทรงจำ (Intelligence or Memory Impairment)

1.2) บกพร่องทางจิตอื่น ๆ (Other Psychological Impairment)

1.3) บกพร่องทางภาษา หรือการสื่อความหมาย (Language or Communication Impairment)

- 1.4) บกพร่องทางการได้ยิน (Aural Impairment)
 - 1.5) บกพร่องทางการมองเห็น (Ocular Impairment)
 - 1.6) บกพร่องทางอวัยวะภายใน (Visceral Impairment)
 - 1.7) บกพร่องทางโครงกระดูก (Skeletal Impairment)
 - 1.8) บกพร่องทางประสาทสัมผัส (Sensory Impairment)
 - 1.9) อื่น ๆ
2. แบ่งตามการวัดความสามารถ (Classification of Disabilities)
 - 2.1) วัดความสามารถทางอุปนิสัย (Behavior Disabilities)
 - 2.2) วัดความสามารถทางการสื่อความหมาย (Communication Disabilities)
 - 2.3) วัดความสามารถทางการดูแลตนเอง (Personal Care Disabilities)
 - 2.4) วัดความสามารถทางการเคลื่อนไหว (Locomotor Disabilities)
 - 2.5) วัดความสามารถทางความคล่องแคล่วของอวัยวะ (Dexterity Disabilities)
 - 2.6) วัดความสามารถทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Disabilities)
 - 2.7) วัดความสามารถในบางสถานการณ์ (Situational Disabilities)
 3. แบ่งตามการเสียเปรียบ (Classification of Handicap)
 - 3.1) เสียเปรียบทางความสำนึก (Orientation Handicap)
 - 3.2) เสียเปรียบทางกายไม่เป็นอิสระต้องพึ่งผู้อื่น (Physical Independence Handicap)
 - 3.3) เสียเปรียบทางการเคลื่อนไหว (Mobility Handicap)
 - 3.4) เสียเปรียบทางด้านกิจกรรม (Occupation Handicap)
 - 3.5) เสียเปรียบทางด้านสังคม (Social Integration Handicap)
 - 3.6) เสียเปรียบทางสภาพเศรษฐกิจ (Economic Self-Sufficiency Handicap)

คณะกรรมการร่วมขององค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติหรือยูนิเซฟ (UNICEF) กับองค์การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการระหว่างประเทศ ได้กำหนดประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยอาศัยลักษณะของความพิการและปัญหาของเด็กเป็นเกณฑ์ คือ

- 1) ตาบอด
- 2) มองเห็นได้อย่างเลือนลาง หรือบางส่วน
- 3) มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 4) ปัญญาอ่อน
- 5) พิการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ซึ่งเกิดจากความพิการทางสมอง แขน ขา และลำตัว
- 6) มีความบกพร่องทางการพูด หรือการใช้ภาษา

- 7) มีปัญหาการเรียนรู้เฉพาะด้าน
- 8) มีปัญหาทางพฤติกรรมต่าง ๆ
- 9) เรียนหนังสือได้ช้า
- 10) มีปัญหาความพิการซ้อน

สำหรับทางการแพทย์ มีการจัดประเภทความต้องการพิเศษ เพื่อการบำบัดรักษาตามสภาพความพิการเป็นประเภทอย่างกว้าง ๆ ดังนี้

- 1) ความพิการทางแขน ขา ลำตัว
- 2) ความพิการทางหู
- 3) ความพิการทางตา
- 4) ความพิการทางสติปัญญา
- 5) ความพิการทางอารมณ์และจิตใจ

คณะกรรมการโครงการการศึกษาพิเศษ โครงการพัฒนาศึกษาอาเซียน ได้จัดประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะให้บริการทางการศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
- 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ
- 5) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แบ่งประเภทของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อการจดทะเบียนและการฟื้นฟูสมรรถภาพไว้ คือ

- 1) คนพิการทางการเห็น
- 2) คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
- 3) คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
- 4) คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
- 5) คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

การแบ่งประเภทของเด็กพิเศษกระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ.2537) เรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์คนพิการไว้ดังนี้

1. ประเภทของคนพิการมีดังต่อไปนี้
 - 1.1) คนพิการทางการมองเห็น
 - 1.2) คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย

- 1.3) คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
- 1.4) คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
- 1.5) คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้
2. ประเภทของผู้พิการเพื่อการศึกษาจำแนกเป็น 9 ประเภท คือ
 - 2.1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
 - 2.2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
 - 2.3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 2.4) เด็กที่มีความบกพร่องทางกายหรือสุขภาพหรือทางการเคลื่อนไหว
 - 2.5) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
 - 2.6) เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
 - 2.7) เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ทางอารมณ์ หรือสมาธิสั้น
 - 2.8) เด็กออทิสติก
 - 2.9) เด็กที่มีความพิการซ้อน

โดยส่วนใหญ่การจัดการศึกษาพิเศษของไทยจัดเด็กที่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษไว้ทั้งสิ้น 9 ประเภท ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย 5) เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง 6) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 7) เด็กออทิสติก 8) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์/พฤติกรรม และ 9) เด็กพิการซ้ำซ้อนประเภททั้งหมดและตาบอดในคนเดียวกัน จากเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 9 ประเภท ผู้วิจัยจะขอกว่าในรายละเอียดเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในครั้งนี้เพียง 2 ประเภท คือเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นเด็กที่พบมากในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมทั่วไป และปัจจุบันยอดตัวเลขของเด็กเหล่านี้กำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เด็กออทิสติก (Autistic Child)

ในทางการศึกษาพิเศษ “เด็กออทิสติก” จัดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มหนึ่ง กระบวนการในการช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้กระบวนการหนึ่ง คือ การศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงตั้งแต่การช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การเตรียมความพร้อม การจัดการศึกษาพิเศษ ตลอดจนจนถึงการเตรียมความพร้อมทางด้านอาชีพ ฉะนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กออทิสติกมากขึ้นผู้วิจัยจึงจะเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก โดยเริ่มตั้งแต่ความหมายของเด็กออทิสติก ลักษณะ

อาการของเด็กออทิสติก ระดับอาการของเด็กออทิสติก สภาพที่เป็นข้อจำกัดต่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก และความสามารถในการรับรู้ของเด็กออทิสติก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1) ความหมายออทิสติก

ออทิสติก หรือ ออทิสซึม (Autism) เป็นคำที่ใช้เรียกพฤติกรรมหรืออาการที่เกิดขึ้นมาจากภาษากรีก มีรากศัพท์มาจากคำว่า Auto หรือ Self แปลว่าตัวเอง ทางวงการแพทย์ถือว่าออทิสซึมเป็นภาวะความผิดปกติทางพัฒนาการอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งด้านภาษา การสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพฤติกรรม โดยจะปรากฏให้เห็นได้ในระยะ 3 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นผลมาจากความผิดปกติทางหน้าที่ของระบบประสาทบางส่วน

ศ.พญ.เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2540) จิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้คำนิยามว่า “เด็กออทิสติกคือเด็กที่มีความผิดปกติทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรม อารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองผิดปกติ ซึ่งจะพบได้ก่อนวัย 30 เดือน”

ชูศักดิ์ จันทยานนท์ (2549) นายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึมไทย กล่าวว่าเด็กออทิสติก คือเด็กที่มีความผิดปกติด้านพัฒนาการทางสังคม อารมณ์และการสื่อภาษา อาจมีหรือไม่มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วยก็ได้ อาการแรกพบมักอยู่ในช่วงอายุ 30 – 36 เดือน หรือ 3 ขวบแรกของชีวิต สำหรับพัฒนาการทางร่างกายจะปกติดี ยกเว้นในกรณีที่มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วยก็จะมีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้า อาการของเด็กออทิสติกที่กล่าวข้างต้นคืออาการที่เป็นปัญหาทางจิตเวชเด็กอย่างรุนแรงที่เรียกว่าออทิสซึม ซึ่งเป็นอาการที่เกิดจากความผิดปกติทางระบบประสาท แต่ยังไม่มีการสรุปสาเหตุที่แน่ชัดว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุจากการเลี้ยงดูจากความเครียด จากสภาวะแวดล้อม หรือจากปัจจัยทางชีวภาพ เช่น พันธุกรรม เป็นต้น

เด็กออทิสติก คือเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านการสื่อสาร ด้านภาษาและด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ภาวะอาการออทิสติก เกิดได้กับเด็กทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ทุกวัฒนธรรม และทุกสภาพครอบครัว ส่วนสาเหตุที่แน่นอนยังไม่สามารถอธิบายได้แต่ทางการแพทย์เชื่อว่าภาวะอาการออทิสติกอาจเกิดจากพัฒนาการที่ผิดปกติจากการผสมผสานการรับรู้ความรู้สึกและการเคลื่อนไหว จึงทำให้มีพฤติกรรมบางอย่างที่ผิดปกติ (ศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเด็ก, 2550)

สรุปได้ว่าเด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องหรือมีความล่าช้าทางพัฒนาการด้านสังคม ด้านการสื่อความหมายทางท่าทาง ภาษา และจินตนาการมีพฤติกรรมที่ผิดปกติเนื่องจากการทำงานของสมองบางส่วนผิดปกติ ทำให้บางครั้งไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้

2.1.2) ลักษณะอาการของเด็กออทิสติก

The Diagnosis and Statistical Manual, 1994 ได้อธิบายถึงลักษณะอาการของเด็กออทิสติกไว้ ซึ่งพอที่จะสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) **ความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์ด้านสังคม** เด็กจะมีความบกพร่องในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่มองสบตา ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้า กิริยาท่าทางผิดปกติ เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ไม่สนใจที่จะทำงานร่วมกับใคร และมักจะอยู่ในโลกของตัวเอง

2) **ความบกพร่องทางการสื่อสาร** เป็นความบกพร่องทั้งด้านการใช้ภาษา ความเข้าใจภาษา และการสื่อความหมาย โดยเด็กจะมีความล่าช้าทางภาษาและการพูดในหลายระดับ ตั้งแต่ไม่สามารถพูดสื่อความหมายได้เลย หรือบางคนพูดได้แต่ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจและเหมาะสม บางคนจะมีลักษณะการพูดแบบเสียงสะท้อนหรือการพูดเลียนแบบ การทวนคำพูด หรือบางคนจะพูดซ้ำแต่ในเรื่องที่ตนเองสนใจ การใช้ภาษาพูดมักจะสลับคำสรรพนาม ระดับเสียงที่พูดอาจจะมีผิดปกติไป เช่นเด็กบางคนพูดเสียงในระดับเดียว

3) **ลักษณะทางพฤติกรรมและอารมณ์ที่บกพร่อง** เด็กออทิสติกจะมีพฤติกรรมซ้ำๆ ผิดปกติ เช่น เล่นมือ โบกมือไปมา หรือหมุนตัวไปรอบๆ ยึดติดไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน มีความสนใจแคบ มีความหมกมุ่นติดสิ่งของบางอย่าง เด็กบางคนแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสมกับวัย บางครั้งร้องไห้หรือหัวเราะโดยไม่มีเหตุผล บางคนมีปัญหาด้านการปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ โดยอาจจะอาละวาดหรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวอื่นๆ

4) **ความบกพร่องด้านการเลียนแบบและจินตนาการ** บางคนมีความบกพร่องด้านการเลียนแบบ เด็กบางคนต้องมีการกระตุ้นอย่างมากจึงจะเล่นเลียนแบบได้ เช่น เลียนแบบการเคลื่อนไหว การพูด บางคนไม่สามารถเลียนแบบได้เลยแม้แต่การกระทำง่ายๆ จากการขาดทักษะการเลียนแบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเล่น ทำให้เด็กขาดทักษะการเล่น ในด้านจินตนาการ ไม่สามารถแยกเรื่องจริงและเรื่องสมมุติได้ ประยุกต์วิธีการจากเหตุการณ์หนึ่งไปอีก เหตุการณ์หนึ่งไม่ได้ เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ยาก เล่นสมมุติไม่เป็น การลำดับความสำคัญก่อนหลัง การวางแผน การคิด และจินตนาการจากภาษาทำได้ยาก ซึ่งส่งผลต่อการเรียน

5) **ความบกพร่องด้านการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัส** การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น การรับรู้ทางสายตา การตอบสนองต่อการฟัง การสัมผัส การรับกลิ่น และรสมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล บางคนชอบมองวัตถุหรือแสงมากกว่ามองเพื่อน ไม่ชอบมองจ้องตาคนอื่น บางคนชอบเอาของมาส่องดูใกล้ๆ ตา บางคนมีการตอบสนองต่อเสียงผิดปกติ เช่น ไม่หันตามเสียงเรียกต่างๆ ที่ได้ยิน บางคนรับเสียงบางเสียงไม่ได้จะปิดหูทันทีที่ได้ยิน เป็นต้น ด้านการ

สัมผัสกลิ่นและรสบางคนอาจมีการตอบสนองที่ไวหรือช้าและอาจแปลกกว่าคนปกติ เช่น ชอบดมของเล่น หรือชอบเล่นแบบแปลก ๆ

6) **ความบกพร่องด้านการใช้วัยอะต่าง ๆ อย่างประสานสัมพันธ์** การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกลไกกล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็กมีความบกพร่องมีการเคลื่อนไหวที่งุ่มง่ามผิดปกติ ไม่คล่องแคล่ว ทำทางการเดินหรือการวิ่งดูแปลก การใช้กล้ามเนื้อเล็กไม่สมบุรณ์ การหยิบจับสิ่งของ เช่น การใช้ช้อนส้อมไม่ประสานกัน

7) **ลักษณะอื่นๆ** เด็กออทิสติกบางคนจะมีลักษณะพฤติกรรมอยู่ไม่สุขตลอดเวลา ในขณะที่บางคนมีลักษณะเชื่องช้า งุ่มง่าม บางคนแทบไม่มีความรู้สึกตอบสนองต่อความเจ็บปวด เช่น บางครั้งอาจจะตีผม หยิก กัด หรือ หักเล็บของตนเองโดยไม่แสดงอาการเจ็บปวดแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ลักษณะอาการข้างต้น เป็นภาพรวมของเด็กออทิสติก แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กออทิสติกทุกคนต้องมีลักษณะทั้งหมดนี้ เด็กบางคนอาจมีเพียงบางลักษณะ และมีระดับความมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล อีกประการหนึ่งในเด็กบางคนจะมีลักษณะพิเศษคือ กิจกรรมบางอย่างทำได้ดีมาก เช่น สามารถบวกเลขในใจจำนวนมากๆ ได้อย่างรวดเร็ว และบางคนอาจมีทักษะทางด้านเครื่องดนตรีกลไก ทั้งนี้ถือเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.1.3) ระดับอาการของออทิสติก

ระดับอาการของออทิสติก สามารถจำแนกไว้กว้างๆ ได้ 3 ระดับ ดังนี้

1) **ระดับกลุ่มที่มีอาการน้อย** เรียกว่ากลุ่ม Mild autism หรือบางครั้งอาจเรียกว่ากลุ่มออทิสติกที่มีศักยภาพสูง (high-functioning autism) ซึ่งจะมีระดับสติปัญญาปกติ หรือสูงกว่าปกติมีพัฒนาการทางภาษาดีกว่ากลุ่มอื่น แต่ยังคงมีความบกพร่องในทักษะด้านสังคม การรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลอื่น ในปัจจุบันมีผู้เรียกเด็กกลุ่มนี้อีกชื่อหนึ่งว่า แอสเพอร์เกอร์ (Asperger Syndrome) ตามชื่อแพทย์ผู้ค้นพบซึ่งถือว่าเป็นประเด็นทางวิชาการในการแจ้งรายละเอียดของปัญหา เพื่อกำหนดแนวทางการช่วยเหลือที่ชัดเจนขึ้น แต่โดยสภาพพื้นฐานความต้องการจำเป็นทั้งกลุ่มออทิสติกที่มีศักยภาพสูงกับกลุ่มแอสเพอร์เกอร์นั้นไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก

2) **ระดับกลุ่มที่มีอาการปานกลาง** เรียกว่ากลุ่ม Moderate autism ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในพัฒนาการทางด้านภาษา การสื่อสาร ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ในด้านต่างๆ รวมทั้งด้านการช่วยเหลือตนเอง นอกจากนี้ยังมีปัญหาพฤติกรรมในการกระตุ้นตนเองพอสมควร

3) **ระดับกลุ่มที่มีอาการรุนแรง** เรียกว่ากลุ่ม Severe autism ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในพัฒนาการเกือบทุกด้าน อาจเกิดร่วมกับภาวะอื่น เช่น ปัญญาอ่อน และมักมีปัญหาพฤติกรรมรุนแรง

2.1.4) ความสามารถในการรับรู้ของเด็กออทิสติก

พฤติกรรมของเด็กออทิสติกในระยะแรกที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ จะไม่สามารถรับรู้ธรรมชาติของสิ่งเร้าผ่านอวัยวะรับความรู้สึก เช่น ตา หู จมูก ปาก และผิวหนัง เมื่อพิจารณาถึงความสามารถของเด็กออทิสติกกับเด็กปกติจะเห็นได้ชัดว่าเด็กออทิสติกจะมีความสามารถที่จะจำสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าเด็กปกติ ซึ่งเป็นความสามารถพิเศษเฉพาะตัวที่พบได้ในเด็กออทิสติก ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำสิ่งนี้มาใช้เป็นประโยชน์ในการสอนเด็กออทิสติกเพราะเขาจะจดจำภาพต่างๆ ได้ดี แต่เด็กออทิสติกโดยทั่วไปจะขาดความสามารถในการสร้างจินตนาการ และจะมีการเล่นที่ซ้ำๆ ติดต่อกัน โดยเด็กออทิสติกที่มีอายุน้อยจะมีการเล่นที่ซ้ำๆ ได้ครั้งละหลายชั่วโมง เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นการมีพฤติกรรมซ้ำๆ จะลดลงแต่มักจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงในกิจวัตรประจำวัน การจะช่วยเหลือให้เด็กลดพฤติกรรมซ้ำๆ ดังกล่าว ทำได้โดยใช้กิจกรรมอื่น ที่เด็กสนใจมาทดแทนพฤติกรรมซ้ำๆ ที่ละน้อย (ทวิศักดิ์ สิริรัตน์เวช, 2548) สำหรับทักษะและความสามารถพิเศษที่พบได้โดยทั่วไปในเด็กออทิสติก สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1) **Splinter Skills** เป็นทักษะที่พบได้บ่อยที่สุด เป็นความจำแบบพิเศษ สามารถจำได้ทุกอย่างเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ แต่เป็นความสนใจแบบหมกมุ่นซึ่งอาจไม่มีประโยชน์เช่นจำตารางเวลาการเดินทางไฟได้ทั่วประเทศ จำแผนที่ในเมืองต่างๆ ได้ทั้งเมือง จำตารางการแข่งขันกีฬาที่สนใจได้ทุกนัด หรือรู้ข้อมูลทุกอย่างเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ทั้งสภา ตั้งแต่วันเกิด วันแต่งงาน วันเสียชีวิตของบุคคลในครอบครัว หรือแม้แต่กระทั่งประวัติการศึกษาของคนต่างๆ เป็นต้น

2) **Talented** เป็นความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เช่น ดนตรี ศิลปะ คณิตศาสตร์ ทักษะทางกลไกหรือมิติสัมพันธ์ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เก่งในทุกด้านแต่ด้านที่เก่งจะรู้และเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง

3) **Prodigious** เป็นความสามารถพิเศษที่นามหัศจรรย์อย่างไม่น่าที่จะเป็นไปได้ซึ่งเป็นทักษะที่ไม่พบว่ามีในคนปกติทั่วไป เช่น สามารถที่จะคำนวณปฏิทิน 100 ปีโดยคิดในใจในช่วงเวลาสั้นๆ เป็นต้น ซึ่งพบได้น้อยมากหรืออาจเรียกได้ว่าสามารถนับคนได้ว่ามีใครบ้าง ซึ่งคาดว่าในโลกนี้อาจมีจำนวนไม่ถึง 50 คน และพบว่าครึ่งหนึ่งในจำนวนทั้งหมดนี้เป็นเด็กออทิสติก

ในอดีตเชื่อว่าการดูแลเด็กกลุ่มนี้จะต้องเลือกเอาระหว่างการแก้ไขความบกพร่อง (eliminating the defect) หรือจะส่งเสริมความสามารถพิเศษ (training the talent) เพราะเชื่อว่าเมื่อแก้ไขความบกพร่องจนดีขึ้นแล้ว ความสามารถพิเศษที่มีอยู่จะสูญหายไป แต่แนวความคิดดูแลในปัจจุบัน พบว่าการส่งเสริมความสามารถพิเศษที่มีอยู่ในเด็กออทิสติก โดยนำมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน ที่ทำงาน หรือที่บ้าน จะช่วยลดความบกพร่องที่มีในตัวเด็กควบคู่กันไปด้วย ในการดูแลสามารถช่วยเหลือทั้ง 2 แนวทางควบคู่กันไปได้ โดยเปลี่ยนความหมกมุ่นในกิจกรรมเฉพาะ

บางอย่างที่เด็กสนใจ จากหมกมุ่นแบบซ้ำซากจำเจ ให้เป็นพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมายมากขึ้น จากเรื่องที่เด็กสนใจค่อยๆ ขยายขอบเขตความสนใจให้กว้างขึ้น ลึกซึ้งขึ้น และมีมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เชื่อได้ว่าจะสามารถช่วยให้เด็กมีการพัฒนาได้เต็มศักยภาพ โดยหลงเหลือความบกพร่องน้อยที่สุด ซึ่งหลักการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษในเด็กออทิสติกจะผสมผสานจากเทคนิควิธีที่ใช้ในการดูแลเด็กอัจฉริยะและเด็กออทิสติกเข้าด้วยกันคือ จัดห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Enrichment) และมีที่ปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด (Mentorship) ร่วมกับการใช้กลวิธีการรับรู้ผ่านการมองเห็น (Visual Strategies) และการสอนเรื่องราวทางสังคม (Social Stories) หัวใจสำคัญ คือ การทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program; IEP) ให้เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถพิเศษ และระดับความสามารถในการเรียนรู้ เมื่อออทิสติกได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมก็จะสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างเต็มที่ เด็กออทิสติกมีลักษณะแปลกกว่าเด็กพิการทางสมองกรณีอื่นๆ คือเด็กมักจะมีลักษณะพิเศษบางอย่างที่จะพัฒนาได้ไวกว่าเด็กปกติหรือที่เรียกว่าพรสวรรค์ แต่พรสวรรค์ในตัวเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ส่วนมากเด็กออทิสติกจะมีความจำดีมาก และสามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว แต่จะเลือกจำเฉพาะสิ่งที่เขาสนใจ และการจำนั้นจะเก็บรายละเอียดได้มากกว่าปกติ ในขณะที่เรื่องอื่นที่เขาไม่สนใจ เขาจะไม่จำเลยแม้จะเป็นเรื่องใกล้ตัวอย่างไรก็ตามเด็กออทิสติกจะมีความชอบหรือความสนใจเฉพาะตัว ซึ่งพ่อแม่ น่าจะสังเกตและนำมาพัฒนาได้ โดยสนับสนุนให้ทำกิจกรรมนั้นๆ ตามที่เด็กสนใจ หรืออาจใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไป พรสวรรค์ของเด็กจะช่วยให้พัฒนาความสามารถได้อย่างรวดเร็วเด็กออทิสติกบางคนมีพรสวรรค์ทางด้านศิลปะ สามารถวาดภาพได้สวยงามเหมือนจริงและมีรายละเอียดชนิดที่เด็กปกติมองข้าม เด็กออทิสติกบางคนสามารถบอกในสิ่งที่ทำให้พ่อแม่ต้องอัศจรรย์ใจอย่างยิ่ง เพราะไม่รู้ว่าเขารู้ได้อย่างไร เช่น เด็กคนหนึ่งสามารถบอกได้ว่าวันที่นั้นเดือนนั้น และปีนั้นในอดีตตรงกับวันอะไร เช่นวันที่ 10 ตุลาคม 2492 ตรงกับวันจันทร์ เป็นต้น ซึ่งความสามารถพิเศษเช่นนี้แม้คุณพ่อคุณแม่ที่ดูแลเขาอย่างใกล้ชิดก็ไม่สามารถบอกได้ว่าเด็กรู้ได้อย่างไร เพียงแต่รู้ว่าเด็กชอบนำปฏิทินมาเปิดดูเล่นบ่อยๆ และเป็นความสามารถที่เกิดขึ้นเองโดยที่ไม่มีใครฝึกให้ การฝึกเด็กออทิสติกถ้ายึดหลักการพัฒนาพรสวรรค์ดังที่กล่าวมานี้ เราอาจได้เด็กออทิสติกที่มีความสามารถพิเศษอย่างน่ามหัศจรรย์ (ศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเด็ก, 2550)

2.1.5) สภาพที่เป็นข้อจำกัดต่อการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก

ข้อจำกัดของเด็กออทิสติกที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้มีหลายประการ ซึ่งที่สรุปได้มีดังนี้ (ทวีศักดิ์ สิริวีรณะ, 2548)

1) **ข้อจำกัดด้านภาษาและการสื่อความหมาย** ภาษาประกอบด้วย ความเข้าใจ การพูดและการสื่อความหมาย อันได้แก่ การแสดงออกด้วยกิริยาท่าทางเพื่อส่งสารให้ผู้อื่นเข้าใจ เจตนาของตนเอง ซึ่งข้อจำกัดทางด้านนี้จะส่งผลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ

2) **ข้อจำกัดด้านสังคมและอารมณ์** อาทิ การปรับตัวให้เข้ากับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม การควบคุมอารมณ์เมื่ออยู่ร่วม หรือทำกิจกรรมกับกลุ่มย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพ การเรียนรู้ของเด็ก

3) **ข้อจำกัดด้านพัฒนาการทางกายบางด้าน** การไม่ประสานสัมพันธ์ของ กล้ามเนื้อมือและตา ความไม่คล่องแคล่วของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ การเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ไม่ สมดุล เช่น มักทำอะไรมุ่งง่าม ซึ่งทำให้เด็กขาดทักษะการเคลื่อนไหว ทำให้การเรียนรู้บางด้านที่ ต้องใช้ทักษะทางด้านนี้มีอย่างจำกัด เช่น การทำงานประดิษฐ์ที่มีความละเอียดอ่อน เป็นต้น

4) **ข้อจำกัดด้านพฤติกรรมและพฤติกรรมซ้ำ** เด็กออทิสติกบางคนมีปัญหา พฤติกรรม เช่น มีความสนใจสั้น หรือ บางคนมีพฤติกรรมซ้ำๆ เป็นพฤติกรรมการกระตุ้นตนเอง เช่น ชอบเล่นนิ้วมือ ชอบเขียนหู หรือส่งเสียงอยู่ในลำคอตลอดเวลา ทำให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ได้อย่างจำกัด

5) **ข้อจำกัดด้านการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส** การตอบสนองหรือการรับรู้ผ่าน ประสาทสัมผัสที่ผิดปกติ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการรับรู้และเรียนรู้ของเด็ก เช่น การแยกแยะ ระหว่างความเหมือน หรือความแตกต่างด้วยสายตาลำบาก สิ่งนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อ การอ่าน โดยตรง

6) **ข้อจำกัดด้านการคิดอย่างมีจินตนาการ** จินตนาการเป็นการคิดต่อยอด และการคิดขยายผล หากเด็กคนใดมีข้อจำกัดทางด้านนี้ การเรียนรู้ย่อมเป็นไปได้อย่างไม่เต็มที่

7) **ข้อจำกัดด้านการเรียนรู้** ในเด็กออทิสติกบางคน ระดับความสามารถในการ เรียนรู้ เช่น ทักษะการสังเกต การจับคู่ การจัดลำดับ และอื่นๆ มีความจำกัด ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้

2.1.6) การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก

ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก ควรการจัดการศึกษาให้เด็ก ออทิสติกซึ่งเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่ง ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติโดยจะต้อง คำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กกลุ่มนี้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันและ ดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข โดยยึดหลักที่ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความเป็นอยู่ที่ต้อง เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันและต้องการการเพื่อน ในวัยเด็กจะต้องการเพื่อนเล่น เพื่อนเรียน เพื่อนร่วม กิจกรรม เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่จะต้องการเพื่อนคู่คิด เพื่อนร่วมงาน มนุษย์มีพื้นฐานความสามารถ

แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่ตลอดเวลา เด็กออทิสติกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมแต่ความสามารถอาจต่ำกว่าคนปกติ เด็กออทิสติกจึงควรได้รับความเห็นใจ ความเข้าใจ ความช่วยเหลือและโอกาสในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นคนปกติ ดังนั้นการเตรียมเด็กออทิสติกให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่เยาว์วัยจะช่วยให้เขามีเพื่อนที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ปรับตัวเข้าหากัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข การจัดการเรียนร่วมจะมีส่วนช่วยพัฒนาเด็กออทิสติก ให้เห็นแบบอย่างที่ดีของปกติ จะช่วยให้สามารถพัฒนาได้เร็วขึ้นกว่าการอยู่เฉพาะกับเด็กออทิสติกด้วยกัน (นิรมล พัจจนสุนทร, 2547) การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบอาจมีลักษณะที่ต่างกันออกไปบ้างทั้งนี้เพื่อให้สามารถช่วยเหลือเด็กออทิสติกได้อย่างเหมาะสมซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งจะจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้นให้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และควรพิจารณาอย่างรอบคอบจากบุคคลหลายๆ ฝ่ายทั้งผู้ปกครอง ลักษณะของเด็กออทิสติก โรงเรียน ผู้บริหาร ครู แพทย์ และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง สำหรับรูปแบบในการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกสามารถสรุปได้ดังนี้

1) จัดชั้นพิเศษในการเรียนปกติ เด็กออทิสติกจะมีห้องเรียนเฉพาะแต่มีโอกาสร่วมกิจกรรมที่ไม่ใช่การเรียนในห้องเรียน เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมไหว้ครู การประชุม การรับประทานอาหารกลางวัน กีฬา เป็นต้น

2) จัดชั้นพิเศษสำหรับเด็กออทิสติกคู่ขนานกับชั้นปกติ เด็กออทิสติกมีห้องเรียนเฉพาะบางวิชา บางวิชาส่งไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ จริยศึกษา และศิลปศึกษา เป็นต้น

3) จัดให้เด็กออทิสติกเรียนร่วมเต็มเวลา เหมาะสำหรับเด็กออทิสติกที่ได้รับการพิจารณาว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยไม่ต้องกลับไปเรียนในชั้นพิเศษ

4) จัดห้องเรียนเสริมวิชาการในโรงเรียนปกติ มีนักเรียนหลายๆ ระดับรวมกันในห้องเดียวกัน นักเรียนอาจเรียนอยู่ชั้นปกติแต่มาห้องเสริมวิชาการในบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น โดยมีครูเสริมวิชาการหรือครูเดินสอนเป็นผู้เสริมวิชาการให้ตามความต้องการหรือความจำเป็นของเด็กออทิสติกเป็นรายบุคคล

5) การจัดชั้นเรียนหรือห้องเสริมวิชาการในโรงพยาบาล มีครูการศึกษาพิเศษประจำเพื่อสอนเด็กที่เจ็บป่วยระยะยาว เพื่อให้เด็กมีโอกาสทบทวนบทเรียนและสอนบทเรียนโดยการสอนตามจุดประสงค์และประเมินจุดประสงค์ที่ได้สอนและทำรายงานการประเมินให้เด็กนำไปแสดงต่อโรงเรียนเมื่อเด็กหายป่วยออกจากโรงพยาบาล

2.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities - L.D.)

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งซึ่งมีจำนวนมากที่สุด และในปัจจุบันยอดตัวเลขของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้กำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น จะขอเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยเริ่มตั้งแต่ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้ และโรคที่มักเกิดร่วมกับความบกพร่องทางการเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1) ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ตามคำจำกัดความของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่อง ซึ่งเป็นกฎหมายสาธารณะของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความของความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือแอลดี (Learning Disabilities - L.D.) ไว้ว่าเป็นความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่านั้น ที่เกี่ยวข้องกับ การทำความเข้าใจภาษา หรือการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน ซึ่งอาจแสดงออกมาทางความสามารถที่ไม่สมบูรณ์ในการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ (คันทันนีย์ ฉัตรคุปต์, 2543)

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในวงการศึกษาให้คำจำกัดความว่า “ความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา การพูด หรือการเขียนซึ่งแสดงออกโดยความไม่สมบูรณ์ของความสามารถด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์” (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2550)

สรุปได้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจและการใช้ภาษา ซึ่งแสดงออกโดยความไม่สมบูรณ์ของความสามารถในด้านการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์

2.2.2) ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

สำหรับลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ U.S. Department of Education, 2002 รายงานว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านภาษา คำสัมผัส หรือการเขียนเรียงความ
- 2) ไม่สามารถอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง จะพูดซ้ำ และหยุดชะงักบ่อย
- 3) ไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่าน มีปัญหาด้านการสะกดคำ

- 4) ต้องใช้ความพยายามสูงในการเขียน
- 5) เรียนรู้ทางภาษาช้าและจำคำศัพท์ได้จำกัด
- 6) มีปัญหาด้านการแยกแยะความแตกต่างระหว่างคำ
- 7) ไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ตลกขบขัน หรือคำพูดที่เสียดสี
- 8) มักจะออกเสียงผิด หรือใช้คำที่มีเสียงเหมือนกันผิด
- 9) ไม่เข้าใจบทบาททางสังคมในฐานะผู้ร่วมสนทนา
- 10) ไม่สามารถบอกเล่าเรื่องราวหรือลำดับของเหตุการณ์ต่าง ๆ
- 11) ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างไร

อย่างไรก็ตามเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจไม่จำเป็นต้องมีพฤติกรรมทุกข้อที่กล่าวมา แต่พฤติกรรมหลายข้อจะมีความสัมพันธ์กันและหากจะแบ่งประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ตามลักษณะอาการของการบกพร่อง จะสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) ความบกพร่องทางการอ่าน (Reading Disorder) ลักษณะที่พบคือ อ่านหนังสือไม่ออกเลย หรืออ่านหนังสือได้ไม่เหมาะสมตามวัย เช่น สะกดไม่ถูก อ่านตกหล่น ผสมคำไม่ได้ แยกแยะพยัญชนะที่คล้ายกันไม่ออก เช่น ก - ก - ก ทั้ง ๆ ที่เด็กดูมีความฉลาดรอบรู้ในด้านอื่น ๆ ถ้ามีใครเล่าเรื่องให้ฟังจะเข้าใจดี เรียนรู้จากการเห็นภาพ และการฟังจะดี แต่ถ้าให้อ่านเองจะไม่ค่อยรู้เรื่อง จับใจความไม่ได้

2) ความบกพร่องทางการเขียน (Disorder of Written Expression) มีปัญหาในด้านการเขียนหนังสือ เขียนหนังสือไม่ได้ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าอยากเขียนอะไร เขียนอักษรสลับตำแหน่ง เขียนไม่เป็นประโยคที่สมบูรณ์ ใช้คำเชื่อมไม่ถูกต้อง เว้นวรรคและย่อหน้าไม่ถูกต้อง จนทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ถูกต้อง

3) ความบกพร่องทางการคำนวณ (Mathematics Disorder) มีปัญหาในด้านการคำนวณตามระดับความรุนแรงหลากหลายรูปแบบ เช่น มีความสับสนเกี่ยวกับตัวเลข ไม่เข้าใจเรื่องการบวก ลบ คูณ หาร ไม่สามารถแปลโจทย์ปัญหาเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ มีการคำนวณที่ผิดพลาด ตกหล่นเกี่ยวกับเรื่องตัวเลขเป็นประจำ

2.2.3) สาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของเด็กแอลดี แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ข้อมูลจากประสาทสัมผัสจะเข้าสู่สมอง (Input process)
- 2) ข้อมูลจะถูกแปลความหมาย (Integration process)
- 3) ข้อมูลจะถูกบันทึก และสามารถดึงมาใช้ได้ (Memory process)
- 4) ข้อมูลจะถูกนำมาใช้ในรูปแบบของภาษา และการเคลื่อนไหว (Output process)

เมื่ออ่านหนังสือ ดูรูปภาพ ฟังเสียง หรือสัมผัสข้อมูลที่ได้รับจะถูกส่งไปยังสมองจากนั้น ข้อมูลจะถูกแปลความหมายและจัดเก็บในหน่วยความจำ และสามารถดึงข้อมูลมาใช้ในยามที่ต้องการ โดยมาในรูปแบบการคิด การพูด การอ่าน การเขียนและการเคลื่อนไหว คล้ายกับกระบวนการทำงานของคอมพิวเตอร์ โดยปกติเมื่อมองรูปภาพหรืออ่านหนังสือจะสามารถแยกแยะภาพหรือตัวอักษรออกจากพื้น ู้ทิศทางของภาพและสามารถกะระยะความลึกของภาพ 3 มิติได้ เช่นเดียวกับการฟังที่เราจะต้องแยกเสียงที่ต้องการฟังออกจากเสียงรบกวน หรือเสียงธรรมชาติอื่นๆ จากนั้นภาพและเสียงจะถูกส่งในสมอง ผ่านกระบวนการแปลงสัญญาณ (Coding) และดึงข้อมูลจากหน่วยความจำมาใช้ในการอ่าน ผ่านกระบวนการแปลข้อมูลกลับ (Decoding) ในที่สุดเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้อาจมีปัญหาที่ใดที่หนึ่งใน 4 ขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งอาจเกิดจากเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน มักไม่สามารถระบุสาเหตุที่แน่ชัด

2.2.4) โรคที่มักเกิดร่วมกับความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Associated Disorders)

การเกิดโรคร่วมกับความบกพร่องในการเรียนรู้ (Learning Disabilities - L.D.) มักมีปัญหาทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมร่วมด้วย ส่วนมากยังมีปัญหาด้านสังคม และอาจเกิดร่วมกับโรคทางระบบประสาท ซึ่งแผนการรักษาจะต้องครอบคลุมถึงปัญหาต่างๆ เหล่านี้ด้วย

1) **ปัญหาด้านอารมณ์ (Emotional / Behavioral Problems)** เป็นปัญหาทางด้านจิตใจที่พบบ่อย มักเป็นผลต่อเนื่องจากการรบกวน และประสบการณ์ที่ล้มเหลว ความบกพร่องทางการเรียนที่ไม่ได้รับการวินิจฉัย หรือการดูแลรักษาอย่างเพียงพอ และอาจเป็นสิ่งสะท้อนจากระบบประสาทที่ทำหน้าที่ผิดปกติ

2) **ปัญหาด้านสังคม (Social problems)** เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากความบกพร่องในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละช่วงอายุ เช่น ความสามารถในการประสานระหว่างตาและมือ เช่น การจับ การตี และขว้างลูกบอล ทำให้เกิดปัญหากับกลุ่มเพื่อนตามมา นอกจากนี้ยังมี ความบกพร่องในการเรียนรู้ทักษะด้านสังคม เช่น ไม่สามารถเข้าใจถึงการแสดงออกทางสีหน้า น้ำเสียงหรือภาษากายไม่สามารถปรับพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม และยิ่งพบอีกว่าปัญหาด้านอารมณ์และสังคมนี้ จะเป็นตัวนำไปสู่ความหดหู่ ซึมเศร้า และการฆ่าตัวตายในช่วงวัยรุ่นและผู้ใหญ่ต่อไป

3) **Neurological disorder** เป็นโรคทางระบบประสาทที่มีความสัมพันธ์กับ L.D. ที่มักพบร่วมกันคือ Attention deficit hyperactive disorder (ADHD) ซึ่งอาจเป็นผลกระทบจากพัฒนาการของสมองระหว่างตั้งครรภ์ โดยเฉพาะช่วงเดือนแรกๆ ผลกระทบนี้ขึ้นกับส่วนของพื้นที่และระยะเวลา ซึ่งพบว่าประมาณ 40% มีส่วนสัมพันธ์กับพันธุกรรม

ตอนที่3 กระบวนการที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การศึกษารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความเข้าใจและสามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาเด็กแต่ละคนได้ ซึ่งแนวทางที่ใช้ในการพัฒนามี 3 ขั้นตอนสำคัญคือ 1) การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์ 2) แนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ และ3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถโดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้ (อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, 2525)

1. การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์ ทฤษฎีต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์มีหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic) ทฤษฎีความจริงแห่งตัวตน (Self-actualization) ทฤษฎีวุฒิภาวะ (Maturation) ทฤษฎีพัฒนาการ (The cognitive development theory) และทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence)

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้มากที่สุดคือ ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence) ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence : MI Theory)

ทฤษฎีพหุปัญญานี้เกิดขึ้นมาจากความพยายามในการอธิบายมนุษย์ของ ศาสตราจารย์ ไฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้ที่ทำให้ให้นักการศึกษาและนักวิชาการทั่วโลกได้หันไปมองถึงความแตกต่างและหลากหลายของเด็กมากขึ้น จนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่นักวิชาการและสถาบันต่างๆ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา และในประเทศต่างๆ ทั่วโลกว่าเป็นหลักปรัชญาทางการศึกษาที่ยอดเยี่ยม ทฤษฎีนี้ได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1983 และในปัจจุบันคำอธิบายดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย โดยทฤษฎีพหุปัญญาได้เสนอแนวคิดว่าสติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันขึ้นอยู่กับว่าใครจะโดดเด่นในด้านไหนบ้าง แล้วแต่ละด้านจะผสมผสานกันและแสดงออกมาเป็นความสามารถในเรื่องใด ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงมนุษย์และความชาญฉลาดทั้ง 8 ด้านของมนุษย์ไว้ดังนี้ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2548)

1) ความเก่งด้านภาษา (Linguistic Intelligence) คือความสามารถในการใช้ภาษารูปแบบต่างๆ สามารถรับรู้เข้าใจภาษา และสามารถสื่อภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตามที่ต้องการ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่นก็มักเป็นกวี นักเขียน นักพูด นักหนังสือพิมพ์ ครู หนายความ หรือนักการเมือง

2) ความเก่งด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) คือความสามารถในการคิดแบบมีเหตุและผล การคิดเชิงนามธรรม การคิด

ความคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น ก็มักจะเป็นนักบัญชี นักสถิติ นักคณิตศาสตร์ นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักเขียนโปรแกรม หรือวิศวกรเป็นต้น

3) ความเก่งด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือความสามารถในการซึมซับและเข้าถึงสุนทรียะทางดนตรี ทั้งการได้ยิน การรับรู้ การจดจำ และการแต่งเพลง สามารถจดจำจังหวะ ทำนอง และโครงสร้างทางดนตรีได้ดี ซึ่งถ่ายทอดออกมาโดยการฮัมเพลง เคาะจังหวะ เล่นดนตรีและร้องเพลง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่นมักจะเป็นนักดนตรี นักแต่งเพลง หรือนักร้อง

4) ความเก่งด้านมิติสัมพันธ์ (Visual-Spatial Intelligence) คือความสามารถในการรับรู้ทางสายตาได้ดี เช่นสามารถมองเห็นพื้นที่ รูปทรง ระยะเวลา และตำแหน่งต่างๆ อย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แล้วมีการถ่ายทอดแสดงออกอย่างผสมกลมกลืน มีความไวต่อการรับรู้ในเรื่องทิศทาง สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่นจะมีทั้งสายวิทย์และสายศิลป์ สายวิทย์ก็มักจะเป็นนักประดิษฐ์ หรือวิศวกร ส่วนสายศิลป์มักเป็นศิลปินในแขนงต่างๆ เช่น จิตรกร นักวาดรูป ระบายสี นักเขียนการ์ตูน นักปั้น นักออกแบบ ช่างภาพ หรือสถาปนิก เป็นต้น

5) ความเก่งด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligence) คือความสามารถในการควบคุมและแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึกโดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีตและความไวทางประสาทสัมผัส สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักกีฬา หรือไม่กี่ศิลปินในแขนง นักแสดง นักเต้น นักบัลเล่ย์ หรือนักแสดงกายกรรม

6) ความเก่งด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) คือความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และเจตนาที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน มีความไวในการสังเกต สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม สร้างมิตรภาพได้ง่าย สามารถเจรจาต่อรองเพื่อลดความขัดแย้งและสามารถจูงใจผู้อื่นได้ดี เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในคนทุกคน แต่สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นครูบาอาจารย์ ผู้ให้คำปรึกษา นักการทูต เซลแมน พนักงานขายตรง พนักงานต้อนรับ ประชาสัมพันธ์ นักการเมือง หรือนักธุรกิจ

7) ความเก่งด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือความสามารถในการรู้จักตระหนักรู้ในตนเอง สามารถรู้เท่าทันตนเอง ควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะและสถานการณ์ รู้ว่าเมื่อไหร่ที่ควรเผชิญหน้า เมื่อไหร่ที่ควรหลีกเลี่ยงและเมื่อไหร่ที่ต้องการขอความช่วยเหลือ มองภาพตนเองตามความเป็นจริง รู้ถึงจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของตนเองในขณะเดียวกัน ก็รู้ว่าตนมีจุดแข็งหรือความสามารถในเรื่องใด มีความรู้เท่า

ทันอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความคาดหวัง ความปรารถนาและความเป็นตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง เป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกคนเช่นกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักคิด นักปรัชญา หรือนักวิจัย

8) ความเก่งด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence) คือความสามารถในการรู้จักและเข้าใจธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เข้าใจกฎเกณฑ์ ปรัชญาการณ์ และการรังสรรค์สิ่งต่าง ๆ ของธรรมชาติ มีความไวในการสังเกต เพื่อคาดการณ์ความเป็นไปของธรรมชาติ มีความสามารถในการจัดจำแนกแยกแยะประเภทของสิ่งมีชีวิต ทั้งพืชและสัตว์ สำหรับผู้ที่มีปัญญาด้านนี้โดดเด่น มักจะเป็นนักธรณีวิทยา นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย หรือนักสำรวจธรรมชาติ เป็นต้น

ทฤษฎีนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยเน้นความสำคัญใน 3 ประเด็นหลักดังนี้

1. แต่ละคนควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ปัญญาด้านที่ถนัด เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้
2. ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับปัญญาของบุคคลที่มีอยู่หลายด้าน ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ
3. ในการประเมินการเรียนรู้ควรวัดจากเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถครอบคลุมปัญญาในแต่ละด้าน

ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ ได้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายทางปัญญาของมนุษย์ซึ่งมีอยู่หลายด้านหลายมุมและแต่ละด้านก็มีความอิสระในการพัฒนาตัวของตัวเองให้เจริญงอกงาม ในขณะที่เดียวกันก็มีการบูรณาการเข้าด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้เสริมซึ่งกันและกันและแสดงออกเป็นเอกลักษณ์ทางปัญญาของมนุษย์แต่ละคน คนๆ หนึ่งอาจเก่งเพียงด้านเดียวหรือเก่งหลายด้านหรืออาจไม่เก่งเลยสักด้าน แต่ที่ชัดเจนคือแต่ละคนมักมีปัญญาด้านใดด้านหนึ่งโดดเด่นกว่าเสมอไม่มีใครที่มีปัญญาทุกด้านเท่ากันหมดหรือไม่มีเลยสักด้านเดียว ซึ่งทฤษฎีนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในกลุ่มเด็กปกติ เด็กที่มีความบกพร่องและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ฉะนั้นทั้งผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรศึกษาว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถด้านใดแฝงอยู่ในตัวบ้าง จากนั้นจึงหาวิธีในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลแล้วดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

นอกจากทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์แล้ว อีกหนึ่งแนวคิดที่ได้นำมาปรับใช้กับการวิจัยครั้งนี้คือ แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถที่ปรับเหมาะดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถที่ปรับเหมาะ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถที่ปรับเหมาะนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจากการทดสอบแบบปรับเหมาะกับความสามารถของผู้สอบของศิริชัย กาญจนวาสี (2545) โดยผู้วิจัยสนใจที่จะนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อให้มีความเหมาะสมกับแนวทางในการส่งเสริมความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือการทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนรู้ว่าตนเองต้องการอะไร และพยายามปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่สิ่งที่ต้องการ ซึ่งเน้นไปที่การศึกษาและพัฒนาความสามารถที่เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทำการสำรวจเพื่อค้นหาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้วร่วมกันพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษคือพยายามเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจที่แท้จริงของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน เพื่อจะได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามแนวทางที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในด้านต่างๆ ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างรวดเร็วเต็มตามศักยภาพที่แต่ละคนมีอยู่ อันจะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้มีความสุขและมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง

โดยความสามารถในที่นี้จะหมายถึงกลุ่มของความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของบุคคลซึ่งสะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคล ที่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้ อาจมีที่มาจากพรสวรรค์ของบุคคล ประสบการณ์ที่บุคคลสั่งสมไว้และจากการศึกษาฝึกอบรม จากที่กล่าวมาสามารถแบ่งที่มาของความสามารถเป็น 2 ส่วนคือ 1) ส่วนที่มองเห็นได้แก่ ทักษะ(Skill) และความรู้(Knowledge) 2) ส่วนที่มองไม่เห็นได้แก่ แนวคิดของตน(Self Concept) อุปนิสัยย(Trait) และแรงขับ(Motive) อาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบของทั้งสองส่วนนี้มาจากส่วนที่เป็นความสามารถที่มีมาแต่เดิม(Innate abilities) กับความสามารถที่เกิดขึ้นในภายหลัง(Acquired abilities) ซึ่งความสามารถที่ปรับเหมาะในที่นี้ จะนำความสามารถที่มีมาแต่เดิมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมาผสมกับความสามารถที่เกิดขึ้นภายหลัง อันเกิดจากกระบวนการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ทวีศักดิ์ สิริวิรัตน์เรขา, 2548) ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนได้ให้ความสนใจ มีความสามารถ หรือมีความต้องการที่จะฝึกฝนเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในด้านต่าง ๆ ให้กับตนเอง โดยจะเน้นกระบวนการในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่มีการปรับให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน

2. แนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์

โดยปกติการทำ ความเข้าใจใครสักคน จะต้องดูถึงภูมิหลังของคนๆ นั้น โดยศึกษาถึงเรื่องราวและชีวิตความเป็นมาตั้งแต่แรกเริ่ม ในที่นี้ได้มีการสังเกตและการศึกษาพูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน รวมถึงการพูดคุยกับผู้ปกครองและบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อจะได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคนๆ นั้นให้ได้อย่างมากที่สุด ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วคนเรามีลักษณะบางประการที่ต้องคำนึงถึงได้แก่ (อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, 2525)

- 2.1) บุคคลทุกคนมีความแตกต่างกัน
- 2.2) องค์ประกอบที่รวมเป็นลักษณะของบุคคล
- 2.3) พฤติกรรมของบุคคลและศักดิ์ศรีของความเป็นคน

จากลักษณะบางประการที่กล่าวไปซึ่งแสดงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล การศึกษาและการทำความเข้าใจในลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้สามารถพัฒนาบุคคลต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถ (Ability Enhancement)

เมื่อค้นพบว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถพิเศษด้านใดหรือมีความสนใจด้านใดเป็นพิเศษแล้วจึงดำเนินการส่งเสริมตามความสามารถและความสนใจเหล่านั้น แนวทางการดูแลในปัจจุบันส่วนใหญ่จะพุ่งเป้าไปที่การแก้ไขความบกพร่องจนทำให้ลืมมองในมุมที่เป็นความสามารถของเด็ก และพบว่าเด็กออทิสติกบางคนมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านด้วย ถ้ามองเห็นความสามารถของเด็กการยอมรับจากสังคมก็เกิดได้ง่ายขึ้นโอกาสที่เขาจะได้เรียนรู้และพัฒนาาก็เพิ่มขึ้น ความผิดปกติที่มีก็ได้รับการแก้ไขบนฐานความคิดที่นพ.ทวิศักดิ์ สิริรัตนธาดา ได้ให้ไว้ว่า “แก้ไขเพื่อตั้งความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้ให้เต็มที่ เต็มตามศักยภาพ ไม่ใช่แก้ไขเพื่อลดความผิดปกติเท่านั้น” เพราะเมื่อได้รับการยอมรับในสังคมแล้วโอกาสที่จะพัฒนาทักษะด้านสังคมก็เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากพวกเขาไม่ต้องเป็นฝ่ายที่ปรับตัวเข้าหาสังคมเพียงด้านเดียว แต่สังคมก็พยายามปรับตัวเข้าหาพวกเขาด้วยเช่นกันเป็นการพบกันครึ่งทาง ถ้ามุ่งแก้ไขความบกพร่องเพียงด้านเดียวก็จะยิ่งทำให้หมดกำลังใจเร็วเนื่องจากมองเห็นแต่ปัญหา แต่ถ้ามุ่งส่งเสริมความสามารถควบคู่ไปด้วยจะช่วยให้มีกำลังใจเนื่องจากมองเห็นการเปลี่ยนแปลง ความสามารถในที่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นความสามารถพิเศษเสมอไป แต่คือสิ่งที่เด็กสามารถทำได้ เช่น ส่งเสียงอะไรได้บ้าง พูดคำว่าอะไรได้บ้าง เล่นอะไรเป็นบ้าง ดูแลช่วยเหลือตัวเองในเรื่องอะไรได้บ้าง แล้วขยายความสามารถที่ทำได้เหล่านี้ให้ดียิ่งขึ้นโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำบ่อยๆ แล้วสอนเพิ่มในเรื่องที่ใกล้เคียงกับสิ่งที่เด็กทำได้ก็จะยิ่งทำให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและขยายขอบเขตความสามารถเพิ่มขึ้น การเสริมสร้างโอกาสให้

เด็กได้เล่นของเล่นที่หลากหลายได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ดนตรี กีฬา งานศิลปะต่าง ๆ ช่วยงานที่พ่อแม่ทำก็จะช่วยเสริมให้เด็กมีโอกาสแสดงความสามารถให้เห็นเพิ่มขึ้น(คู่มือลักษณะพิชิตกุล, 2545)

หลักเบื้องต้นอีกแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือใช้แนวทางการดูแลเด็กแบบบูรณาการ ซึ่งนพ.ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นได้เสนอไว้โดยให้ใช้ “เด็กเป็นตัวตั้ง ครอบครัวเป็นตัวหาร และผู้เชี่ยวชาญเป็นตัวช่วย” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

“เด็กเป็นตัวตั้ง” คือไม่มีสูตรสำเร็จรูปสำหรับการดูแลเด็กทุกคน ควรเข้าใจธรรมชาติที่ว่าเด็กแต่ละคนมีความเหมือนกันและมีความแตกต่างกัน เด็กอาจมีความบกพร่องบางด้าน แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความสามารถบางด้านเช่นกัน การมองแต่ความบกพร่องบางด้านและคอยแก้ไขความบกพร่องไปเรื่อยๆ ก็อาจถึงทางตันในที่สุด ควรหันกลับมามองในด้านความสามารถของเด็กด้วยว่าเด็กมีความสามารถด้านใดบ้าง เพื่อวางแผนการดูแลให้การส่งเสริมความสามารถที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสามารถช่วยชดเชยความบกพร่องที่มีอยู่ได้ ดังนั้นการดูแลต้องวางแผนให้สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กมีและสิ่งที่เด็กเป็นโดยวางแผนเฉพาะเป็นรายบุคคลให้มีความเหมาะสมตามวัยและตามพัฒนาการของเด็ก

“ครอบครัวเป็นตัวหาร” เนื่องจากครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดูแลและคงจะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ถ้าครอบครัวไม่ดูแลแล้วจะมีใครดูแลได้ดีกว่า แต่ในการดูแลนั้นการมีความรักอยู่เต็มเปี่ยมอาจจะไม่เพียงพอ ถ้าขาดความเข้าใจการมีความรู้มีเจตคติที่ถูกต้องและมีทักษะที่ดีพัฒนาเทคนิควิธีให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งที่ดีควรมีทั้งครอบครัว เพราะว่าไม่มีใครเก่งคนเดียว ต้องให้ความไว้วางใจกันให้ทุกคนมีส่วนร่วม ครอบครัวเข้มแข็งคือพลังแห่งความสำเร็จ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นบ่อย คือ มีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจนเกินไป แม่ดูแลเด็กอย่างทุ่มเทในขณะที่พ่อพยายามทำงานหนักขึ้นเพื่อจุนเจือครอบครัวในที่สุดก็เกิดช่องว่าง พ่อก็เริ่มไม่มีทักษะการดูแลเด็กแมก็ไม่ไว้วางใจให้พ่อดูแลช่องว่างก็มากขึ้นจนเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาในที่สุด การเริ่มต้นและการพัฒนาที่ดีคือการสูมหัวเข้าหากัน พุดคุยกัน ไว้วางใจกัน และหารความรักให้ทุกคนในครอบครัวมีโอกาสช่วยเหลือเด็กเท่าๆ กัน เริ่มต้นก้าวเดินไปพร้อมๆ กัน ปรึกษาปรึกษาซึ่งกันและกัน

“ผู้เชี่ยวชาญเป็นตัวช่วย” ปัจจุบันนี้ความก้าวหน้าทางวิชาการมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ข้อมูลใหม่ๆ มีเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เป็นไปไม่ได้ที่คนเดียวจะรู้ไปหมดทุกอย่างหรือมีทักษะทุกด้าน ดังนั้นตัวช่วยจึงมีความจำเป็นทั้งที่มงานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วยจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น นักจิตวิทยา พยาบาลจิตเวช นักแก้ไขการพูด นักกิจกรรมบำบัด ครูการศึกษาพิเศษ นักสังคมสงเคราะห์ หรือวิชาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นตัวช่วยที่สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ และสาธิตเทคนิควิธีต่างๆ ให้นำไปฝึกปฏิบัติต่อไปได้ แต่ต้องไม่ลืมว่าผู้เชี่ยวชาญเป็นเพียงตัวช่วยเท่านั้น

ไม่ใช่ตัวหลักอย่างเช่นครอบครัว ฉะนั้นถ้าบทบาทผิดเพี้ยนไปจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญกลายเป็นตัวหลักขึ้นมาจะทำให้เด็กไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่จริง เมื่อมองจุดสุดท้ายที่เด็กควรจะเป็นคือ พัฒนาเต็มตามศักยภาพที่เขามีอยู่ ถ้ามีการดูแลด้วยความรักและพัฒนาด้วยความเข้าใจโดยยึดหลัก “เด็กเป็นตัวตั้ง ครอบครัวเป็นตัวหาร และผู้เชี่ยวชาญเป็นตัวช่วย”

โดยกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนนั้นควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและควรติดตามดูแลนักเรียนเป็นรายกรณี หากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเต็มที่เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ก็จะทำให้เด็กเหล่านั้นมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตมากยิ่งขึ้น เด็กจำนวนไม่น้อยที่มีความสามารถพิเศษบางประการที่โดดเด่นกว่าเด็กคนอื่นๆ หากแต่ว่าคุณลักษณะพิเศษดังกล่าวอาจซ่อนอยู่ไม่แสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็นและถ้าไม่มีใครเห็นความสามารถนั้นโอกาสที่เด็กจะได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่จะหายไปอย่างน่าเสียดาย การค้นหาความสามารถพิเศษของเด็กนี้เองจึงเป็นสิ่งที่ควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะได้ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษนั้นให้ตรงกับศักยภาพของเด็กที่มีอยู่

ตอนที่4 การวิจัยปฏิบัติการ

คำว่า “การวิจัยปฏิบัติการ” เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี 1946 โดย Kurt Lewin เป็นคนแรกที่ได้นำเสนอรูปแบบของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ในงานทางด้านจิตวิทยาสังคมโดยการผนวกทฤษฎีทางสังคมเข้ากับการปฏิบัติจริง ซึ่งต่อมาได้รับความนิยมในวงการอื่นๆ (Mills, 2000 อ้างถึงในผ่องพรรณ ทรัพย์มงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2549) สำหรับผู้ที่นำการวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในทางการศึกษาเป็นคนแรก คือ Stephen Corey (Kemmis, 1988; Kincheloe, 1991 อ้างถึงในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543) ในส่วนของกรวิจัยปฏิบัติการนี้ขอเสนอตั้งแต่ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ รูปแบบของการวิจัยปฏิบัติการ ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งจะเน้นเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมรวมถึงประโยชน์และความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการ เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีคำที่ใช้เรียกกันหลายคำเช่น การวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งมีผู้ที่ได้ให้คำนิยามและความหมายไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยปฏิบัติการ (action research)

หมายถึง กระบวนการที่ผู้ประกอบวิชาชีพดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานของตน เพื่อพัฒนาผลการปฏิบัติงานของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดีมากขึ้นกว่าเดิม ในขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยนี้ นักวิจัยต้องมีการปฏิบัติการโดยใช้วิธีการต่างๆ ที่คาดว่าจะแก้ปัญหาได้ และเมื่อพบว่าวิธีการนั้นๆ แก้ปัญหาได้จริง ก็ต้องมีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเดิมตามวิธีการใหม่ อันจะส่งผลให้การดำเนินงานมีคุณภาพและประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น การวิจัยปฏิบัติการจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพงานและผู้ปฏิบัติต้องทำการวิจัยปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนางานของตน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูในชั้นเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีการดำเนินการที่มีแผนชัดเจน กระทำอย่างรวดเร็ว สามารถนำผลมาใช้ได้ทันที ในระหว่างการทำวิจัยจะมีการสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งผลที่ได้นั้นจะนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีจุดเน้นที่เป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมากที่สุด โดยกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนจะมีการทำอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

อุไรวรรณ เจริญถาวรพานิช (2545) ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยปฏิบัติการ(Action Research) หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและวิเคราะห์วิจารณ์ผลการปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติ การดำเนินการจะมีความต่อเนื่องไปจนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขได้จริง หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า “การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน” คือกระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ จุดเน้นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน คือการแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็น การศึกษา และวิจัยควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง และเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

สุวิมล ว่องวานิช (2548) สรุปว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว สามารถนำผล การวิจัยไปใช้ได้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสนิยาม หรืออภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันทั้งของครูและผู้เรียน

Turnbull et al. (1998) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการวิจัยที่นักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการวิจัยได้เข้ามามีส่วนร่วมกันในการดำเนินการวิจัยตลอดทุกขั้นตอน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการปฏิบัติการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

ฉะนั้นการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนปกติ ภายใต้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดผลดีที่สุดในที่สุดด้วยตัวครูเอง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของตนอย่างเป็นระบบ โดยมีการวางแผนและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด มีการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และมีการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานต่อไป โดยมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนและเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วย

2. ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า การวิจัยปฏิบัติการมีคำที่ใช้อยู่หลายคำ ส่วนใหญ่มีความหมายใกล้เคียงกัน ดังนี้

- 1) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือการวิจัยปฏิบัติการ (action research) ซึ่งเป็นคำกว้างๆ ในบางครั้งใช้คำว่า action research in education หรือ action research in classroom
- 2) การวิจัยในชั้นเรียน (classroom research) เป็นการใช้คำเพื่อบ่งบอกถึงสถานที่ที่ทำการวิจัยว่าเกิดขึ้นในชั้นเรียน
- 3) การวิจัยของครูหรือการวิจัยโดยครู (teacher research) เป็นคำที่บ่งบอกว่าครูเป็นผู้ทำการวิจัยโดยเรียกครูที่ทำการวิจัยว่าครูนักวิจัย
- 4) selfreflective enquiry เป็นคำที่บ่งบอกถึงการแสวงหาความรู้ โดยที่ตัวครูเป็นผู้สะท้อนผลการปฏิบัติงาน
- 5) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research = CAR) เป็นคำที่เน้นให้เห็นถึงการนำการวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในห้องเรียนให้เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น
- 6) การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์ (critical action research)
- 7) การวิจัยปฏิบัติการเชิงสะท้อน (praxis research)

- 8) การวิจัยปฏิบัติการเชิงตีความ (hermeneutically-oriented action research)
- 9) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือ (collaborative action research) และ
- 10) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR)

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือที่เรียกย่อๆ โดยทั่วไปว่า PAR กำลังได้รับความนิยมแพร่หลายและจัดเป็นชื่อชนิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด และถือว่ามีแนวทางที่สอดคล้องเป็นอย่างดีกับฐานความคิดทางสังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ และการพัฒนาในกระบวนทัศน์ใหม่ (ผ่องพรรณ ทรัพย์มงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2549)

การจะใช้การวิจัยปฏิบัติการในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับบริบทของการนำไปใช้ แต่อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคงจะไม่แตกต่างกันมากนัก นั่นคือเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน

3. รูปแบบของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการมีรูปแบบที่หลากหลายและมีชื่อเรียกต่างๆ กันไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

3.1 รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3.1.1) การวิจัยแบบเป็นทางการ เป็นงานวิจัยที่มีแบบแผนการวิจัยเคร่งครัดมีลักษณะของการดำเนินงานและการนำเสนอเหมือนงานวิจัยเชิงวิชาการ มีการออกแบบการวิจัยที่รัดกุมเพื่อให้สามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างชัดเจนและมีรูปแบบการนำเสนอรายงานผลการวิจัยที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนด้วยเช่นกัน

3.1.2) การวิจัยแบบไม่เป็นทางการ เป็นงานวิจัยที่ไม่ยึดแบบการวิจัยอย่างเคร่งครัดเหมือนการวิจัยเชิงวิชาการ มุ่งเน้นตอบคำถามวิจัยมากกว่ายึดรูปแบบการวิจัยแบบเป็นทางการ

3.2 รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis และ Zuber-Skerritt

3.2.1) การวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค การวิจัยตามรูปแบบนี้มีเป้าหมายของการวิจัยเพื่อปรับปรุงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน โดยอาศัยบุคคลภายนอกมาช่วยในการทำวิจัยในหน่วยงาน ครูจะอยู่ภายใต้การควบคุมของนักวิจัยภายนอก

3.2.2) การวิจัยปฏิบัติการเชิงปฏิบัติจริงเป็นการวิจัยที่มีนักวิจัยภายนอกแสดงบทบาทที่ปรึกษาด้านกระบวนการทำงาน มีเป้าหมายของการวิจัยที่มากกว่าแบบแรก คือ นอกจากการปรับปรุงประสิทธิผลการทำงานแล้ว ยังมุ่งสร้างความเข้าใจและมุ่งพัฒนาวิชาชีพให้กับผู้ปฏิบัติ

3.2.3) การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์/อิสระ เป็นการวิจัยที่มีการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยภายนอกและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เป้าหมายของการวิจัยมีเพิ่มเติมจากแบบที่

1 และแบบที่ 2 คือการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในการพัฒนาปรับปรุงการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติแล้ว ยังต้องให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบการทำงานที่เป็นอยู่ในองค์กรให้ดีขึ้นกว่าเดิม

3.3 รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Calhoun

3.3.1) การวิจัยของครูแบบทำคนเดียวเป็นการวิจัยที่เน้นการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่ง โดยครูกำหนดปัญหาในห้องเรียนและหาแนวทางแก้ไข

3.3.2) การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือ เป็นการวิจัยที่ทำเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยมีจำนวน 1-2 คนขึ้นไป มีจุดมุ่งหมายเน้นที่ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่ง

3.3.3) การวิจัยปฏิบัติการแบบทำทั้งโรงเรียน เป็นการวิจัยที่คณะทำงานเป็นผู้ปฏิบัติในโรงเรียน มีการทำงานโดยเลือกปัญหาวิจัยที่น่าสนใจร่วมกัน

3.4 รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการจากการสังเคราะห์ของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2543)

3.4.1) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ทำโดยครู เพื่อแสวงหาวิธีการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงาน

3.4.2) การวิจัยปฏิบัติการแบบรวมพลังเป็นงานวิจัยที่ดำเนินงานโดยครูหลายคนร่วมกัน

3.4.3) การวิจัยปฏิบัติการระดับโรงเรียน เป็นการวิจัยที่ดำเนินงานโดยผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน

3.4.4) การวิจัยปฏิบัติการอิงชุมชนเป็นการวิจัยที่อาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากรูปแบบต่างๆ ของการวิจัยปฏิบัติการที่ได้เสนอไป ไม่ว่าจะผู้ทำการวิจัยจะเลือกใช้การวิจัยในรูปแบบใดล้วนแล้วแต่ให้ประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

กรมวิชาการ(2545) ได้เสนอกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ทำให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไข หรือพัฒนาสามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ครูสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแง่มุมต่างๆ การตรวจสอบสมุดแบบฝึกหัด การสำรวจพฤติกรรมผู้เรียน การสังเกตของ

ครู ข้อมูลจากการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น ครูจะพบปัญหา ข้อเสนอแนะที่เกิดจากผู้เรียน ครู และกระบวนการเรียนการสอน เมื่อพบปัญหาหากมีหลายปัญหาครูควรจัดลำดับความสำคัญของ ปัญหาโดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไขหรือพัฒนา ก่อน ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ปัญหาของการวิจัย แหล่งข้อมูล

ขั้นที่ 2 การกำหนดวิธีในการแก้ปัญหา เมื่อครูได้วิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษาในขั้นที่ 1 เพื่อที่จะให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหาในขั้นนี้ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความ หลัการ สูตร ผลงานวิจัย ตำรา หนังสือคู่มือ แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนประสบการณ์ของครูเอง ทำให้ครูทราบว่าปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเราเองมีผู้ใดศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ครูมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียน การสอนของครู ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน เอกสารประกอบการสอน คู่มือครู บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม จากขั้นที่ 2 ครูจะได้ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ซึ่งอาจเป็นวิธีการหรือนวัตกรรมที่เป็นไปได้ ในขั้นนี้ครูต้องกำหนดวิธีการหรือ สร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา แล้วดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรมจากผู้รู้ในเรื่องนั้น เช่น หากครูสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูต้องศึกษาค้นคว้า วิธีการจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแล้วจัดทำต้นแบบให้สมบูรณ์ นำไปให้เพื่อนครู ศึกษานิเทศก์ หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาให้ความคิดเห็นเพื่อนำข้อคิดที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเตรียมนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาต่อไป ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษา และวิธีการที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ ขั้นนี้ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 ไปใช้โดยระบุนขั้นตอนปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนก่อนนำไปใช้ เมื่อนำไปใช้แล้วสังเกตพฤติกรรมต่อไปอีกระยะหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป ขั้นตอนนี้ต้องมีเครื่องมือ และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 5 สรุปผล เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข โดยย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ แล้ว

พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ตลอดจนนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้อีกคือดำเนินการขั้นที่ 2-4 ใหม่ จนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ แล้วสรุปผลการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4

Urwin (2000 อ้างถึงในสามารถ กมขุนทด, 2548) กล่าวว่าการศึกษาวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ควรประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) การระบุสภาพและขอบเขตของปัญหาที่จะทำการศึกษา 2) การกำหนดแนวทางหรือแผนการดำเนินการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา 3) การปฏิบัติการแก้ปัญหาตามแผนและสังเกตผลการปฏิบัติทุกขั้นตอน 4) การประเมินและสะท้อนผลการปฏิบัติในขั้นที่ 4 แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการระบุสภาพและขอบเขตของปัญหาอีกครั้งหนึ่ง

Maclsaac (1996 อ้างถึงในในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2548) สรุปแนวคิดของ Elliott ไว้ว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการซ้ำกันเป็นวงจรการวิจัย (research cycle) ต่อเนื่องกันไป วงจรการวิจัยในแต่ละวงจรมีการดำเนินการรวม 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจตราและวางแผนงานทั่วไป (Reconnaissance and General Plan) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่นักวิจัยรับรู้ปัญหา และสำรวจตรวจตราเพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน และวางแผนที่จะใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยลงมือดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยการใช้อยุทธวิธีต่าง ๆ ที่นักวิจัยเชื่อว่าจะแก้ปัญหาได้ในการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติการจัดว่าเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ และชื่อของการวิจัยปฏิบัติการได้มาจากกิจกรรมหลักในขั้นตอนนี้

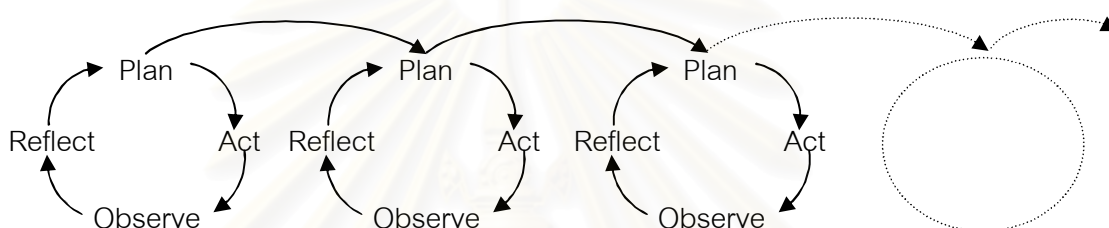
ขั้นตอนที่ 3 การติดตามกำกับผลการดำเนินงานโดยการสังเกต (Monitoring the Implementation by Observation) ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสังเกตและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผลการปฏิบัติงานระหว่างการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ ต้องใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตอย่างมีระบบ

ขั้นตอนที่ 4 การคิดไตร่ตรอง และการทบทวนแก้ไข (Reflection and Revision) ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยนำผลการดำเนินงานที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 มาพิจารณาไตร่ตรองหรือใช้ความคิดสะท้อน หากผลการปฏิบัติงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย นักวิจัยแสวงหาวิธีการหรือยุทธวิธีใหม่มาปรับปรุงการปฏิบัติงาน และเริ่มดำเนินงานตามวงจรการวิจัยในรอบใหม่

ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจรการวิจัยปฏิบัติการนี้ ในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อวงจรการวิจัย P-A-O-R หมายถึง Plan – Action – Observation – Reflection and Revision นักวิจัยชื่อ Kemmis ได้นำเสนอวงจร P-A-O-R สำหรับการวิจัยปฏิบัติการเป็นวงจรการวิจัยต่อเนื่องกันไป ในขั้นตอนของการวิจัยมีกระบวนการทำงานที่เป็นวงจรการวิจัยแบบขดลวดตามแนวคิดดั้งเดิมที่เสนอโดย Kemmis (1988 อ้างถึงในสุวิมล ว่องวาณิช, 2548) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวิจัยในขั้น

เรียนมี 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตาม (Observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป (Reflect) วงจรการวิจัยปฏิบัติการนี้เรียกย่อๆ ว่า วงจร PAOR ซึ่งมีลักษณะดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 วงจรการปฏิบัติการในชั้นเรียน (สุวิมล ว่องวานิช, 2548: 23)

โดยส่วนใหญ่แล้วการทำวิจัยปฏิบัติการจะประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญๆ 4 ขั้นตอนคือ 1) การสำรวจวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนในการแก้ไขปัญหา (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผน (Observe) และ 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Reflect) อย่างไรก็ตามในความเป็นจริง กระบวนการวิจัยปฏิบัติการจะมีลักษณะยืดหยุ่นและเอื้อต่อการปรับเปลี่ยนในระหว่างการดำเนินการ ขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยจึงอาจจะไม่เรียงลำดับแบบขั้นบันได บางครั้งอาจเหลื่อมกันและบ่อยครั้งที่แผนการที่วางไว้อาจใช้ไม่ได้เลย ในกรณีเช่นนั้นไม่ใช่ความล้มเหลวแต่ถือว่าการได้ปฏิบัติจริงจะให้ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนางานในครั้งต่อไป (ผ่องพรรณ ทรัพย์มงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2549)

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการในภาพรวม และเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นจะขอเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) โดยขอเริ่มจากกรอบแนวคิด หลักการและคุณลักษณะพื้นฐาน รวมถึงเทคนิควิธี และจุดเด่นของการวิจัยแบบ PAR

5. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR)

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR เป็นการวิจัยที่อยู่ในกลุ่มของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเกิดขึ้นจากความพยายามที่จะฟื้นฟูสังคม เป็นการวิจัยที่มุ่งเสริมพลังให้กับกลุ่มที่ด้อย

กว่าในสังคม เป็นการวิจัยที่ทดแทนการวิจัยแบบเดิมซึ่งถูกวิจารณ์ว่าไม่เคยแก้ปัญหาทางสังคม และเศรษฐกิจของกลุ่มที่ด้อยกว่าได้อย่างแท้จริง หลักการและแนวทางพื้นฐานของ PAR ยังคงผูกพันใกล้ชิดกับทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุลและสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2549) สำหรับรายละเอียดในส่วนนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับกรอบแนวคิดและความเชื่อพื้นฐาน หลักการและลักษณะพื้นฐาน เทคนิควิธี รวมถึงจุดเด่นของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

5.1 กรอบแนวคิดและความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ความเชื่อพื้นฐานของ PAR มีดังนี้ (Deshler and Ewert, 1995 อ้างถึงใน Smith, 2000)

- 1) คนทุกคนแม้ว่าจะเกิดมาแล้วด้วยโอกาส แต่พวกเขาทุกคนย่อมมีศักยภาพในการร่วมคิดร่วมทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่าในอนาคต
- 2) การสร้างและใช้ความรู้เป็นไปอย่างยุติธรรม มีการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการกระจายและการเกื้อหนุนที่เป็นธรรมสำหรับทุกคน
- 3) ความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแท้จริงของคนในสังคม และคนนอกสังคม จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและยอมรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทำให้ช่วยลดปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้
- 4) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปอย่างสันติ โดยมีความสมดุลระหว่างสังคมและสิ่งแวดล้อม

ซึ่งความเชื่อดังกล่าวเกิดจากความต้องการให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในสังคมกับคนที่ด้อยโอกาสและเพื่อช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง

5.2 หลักการและลักษณะพื้นฐานของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการและลักษณะพื้นฐานของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

- 1) เป็นกระบวนการทางสังคมเพราะเชื่อว่ากระบวนการพัฒนาปัจเจกชนกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต้องสัมพันธ์กัน
- 2) การวิจัยเป็นกระบวนการกลุ่มและทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของการวิจัยร่วมกัน โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่ตกลงที่จะทำวิจัย กำหนดปัญหา เลือกรูปแบบการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การตัดสินใจที่จะปฏิบัติการตามแผนและการพิเคราะห์ผลการปฏิบัติ
- 3) เป็นการวิจัยที่เน้นการปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม ความรู้ที่ได้จะเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ

4) เป็นกระบวนการวิจัยเพื่อสร้างอิสรภาพ ปลุกจิตสำนึกให้คนได้คลี่คลาย และเอาชนะอุปสรรค ทำให้คนเรียนรู้ที่จะแบ่งปันและร่วมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและสงบสุขมากขึ้น

5) เป็นกระบวนการเน้นการเชิงวิพากษ์สะท้อนตนเอง (Self Reflection) ในขั้นตอนของการวิจัยทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติ

6) เกณฑ์ของการปฏิบัติจะสะท้อนวงจรของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้เรียนรู้ต่อไปอีกจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ต่อเนื่องกันไป (Learning by Doing with Others)

นอกจากนี้ String (1999) อ้างถึงใน Smith, (2000) ยังได้กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ 1) ต้องดำเนินการตามกระบวนการประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน 2) ต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 3) ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสหรือเสียเปรียบจากความไม่รู้หรือจากสภาพโครงสร้างของสังคมให้ได้รับการปลดปล่อยจากความไม่เป็นธรรม และ 4) ต้องทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีโอกาสแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของพวกตนในการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่สังคมของพวกตน

5.3 เทคนิควิธีการของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีเทคนิคที่สำคัญ พอที่จะสรุปได้ดังนี้

- 1) ใช้วิธี Plan, Act & Observe, Reflect
- 2) เน้นแนวทางผสมผสาน (Eclectic) คือการสะท้อนตนเอง (Self-Reflection) และวิชาวิธี (Dialectic Technique)
- 3) เลือกใช้เทคนิคของการเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และเป็นวิธีที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

5.4 จุดเด่นของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะเด่นกว่าการวิจัยประเภทอื่น ดังนี้

- 1) คำถามวิจัย (Research Question) คำถามการวิจัยจะเกิดจากปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่ม และสามารถปรับเปลี่ยนได้ในขณะดำเนินการวิจัย
- 2) เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) เพื่อความน่าเชื่อถือเพียงตรง เช่น
 - 2.1) ใช้ความหลากหลายของเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสำรวจและการทำแผนที่ เป็นต้น
 - 2.2) ใช้ความหลากหลายของแหล่งข้อมูล เช่น เอกสาร คน เหตุการณ์ และสถานที่
 - 2.3) ใช้กลุ่มนักวิจัยสหวิทยาการ เพื่อให้สามารถมองเห็นปัญหาและแนวทางการศึกษา

ได้ครอบคลุมทุกแง่มุม ตัวอย่างกลุ่มสหวิทยาการในการวิจัยเรื่องป่าชุมชน เช่น นักสิ่งแวดล้อม นักวิชาการทางวนศาสตร์ ครูเกษตรในโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และพระนักพัฒนา เป็นต้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลใช้การวิเคราะห์ที่มีความยืดหยุ่นโดยเลือกใช้เทคนิคที่ไม่ซับซ้อนมากเกินไป และไม่ให้ความสำคัญกับการใช้สถิติมากนัก การนำเสนออาจทำในรูปแบบของการเสวนาที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินติดังทำให้ได้รับการยอมรับร่วมกัน

4) บทบาทนักวิจัยภายนอก ในงานวิจัยแบบ PAR จะมีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่สองกลุ่มด้วยกันคือ

4.1) กลุ่มคนใน คือคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่เผชิญกับปัญหานั้น ๆ โดยตรง

4.2) กลุ่มคนนอกหรือที่เรียกว่านักวิจัยภายนอก จะมีบทบาททั้งผู้ที่มีส่วนร่วม (Participant) และผู้ประสานงาน (Facilitator) หรือบางที่เรียกว่าผู้กระตุ้น (Catalytic Agent) เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี (Smith, 1997 อ้างถึงในผ่องพรรณ ทรัพย์มงคล และสุภาพ นัตรารัตน์, 2549)

5) ความเที่ยงตรง สำหรับความเที่ยงตรงของการวิจัยแบบ PAR สามารถใช้เทคนิคดังนี้

5.1) ใช้เทคนิคสามเส้าตรวจสอบข้อมูล (Triangulation) ดังที่ได้เสนอไปแล้วในตอนต้น

5.2) เสริมความตรงเชิงโครงสร้าง โดยกระบวนการที่เข้มแข็งของการสะท้อนความคิด การวิพากษ์ตนเองในการปฏิบัติ (Praxis) และเสริมความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (Face Validity) โดยนำข้อมูลป้อนกลับมาให้สมาชิกได้ร่วมกันพิจารณา (กองวิจัยทางการศึกษา, 2545)

6. ประโยชน์ของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีประโยชน์หลายประการ จากการศึกษาพบว่ามีนักวิชาการและนักการศึกษาจำนวนมาก ได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการไว้ดังนี้

สุวิมล ว่องวานิช (2548) กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยปฏิบัติการว่า

1) ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการทำวิจัย การประยุกต์ใช้ การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น

2) เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลการทำงาน

3) ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ และการแก้ปัญหา

4) เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากช่วยพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ

5) เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการวิจัย ทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย

6) ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิผล

7) ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2547) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ครูได้รับจากงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง เพราะข้อความรู้ที่ครูค้นพบซึ่งมาจากการดำเนินการที่มีระบบระเบียบและเชื่อถือได้นั้น สามารถทำให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ สร้างเสริมศักยภาพ และมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างดีขึ้น ในส่วนตัวครูทำให้เกิดการพัฒนาเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนยังเชื่อประโยชน์ให้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วม สร้างพลังในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานร่วมกัน อันเกิดจากทุกฝ่ายได้มาจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการยอมรับในข้อค้นพบที่ได้ดำเนินการร่วมกันด้วย

กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ดังนี้

1) เป็นการพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อจะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการวิจัย

2) เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู

3) เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ

4) เป็นการส่งเสริม สนับสนุน ความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา

นอกจากนี้ การวิจัยในชั้นเรียนของครู ยังเป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่เป็นระบบระเบียบ ผลการศึกษาค้นคว้าจึงน่าเชื่อถือ กระบวนการวิจัยยังช่วยให้คุณผู้สอนรู้จักวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ช่วยให้คุณเกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อคิดหาวิธีการได้อย่างเหมาะสมในการคิดแก้ปัญหา ผลปลายทางคือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรคาดหวัง (สวัสดิการสำนักงาน ก.ค., 2542)

สรุปว่าการวิจัยปฏิบัติการจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจากการบวนการสืบค้นที่เป็นระบบที่น่าเชื่อถือได้ ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างดี และครูเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วม และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการที่เน้นการสะท้อนผล ทำให้ช่วยส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับข้อค้นพบร่วมกัน

ตอนที่ 5 การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Qualitative Research and Multiple case study research)

ในส่วนของรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จะแบ่งนำเสนอ ดังนี้ 1) การเตรียมตัวทำงานในสนาม 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) การเขียนรายงาน สำหรับการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาจะนำเสนอ ดังนี้ 1) ลักษณะของการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา 2) วิธีการวิจัย และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพของนิศา ชูโต (2545) และสุภาวค์ จันทวานิช (2545) สามารถสรุปเกี่ยวกับลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดังนี้

1.1 การเตรียมตัวทำงานในสนาม

“สนาม” ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ พื้นที่ที่จะเข้าไปศึกษาอาจเป็นชุมชน หมู่บ้าน กลุ่มคน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งจะตอบปัญหาที่เราต้องการได้ ผู้วิจัยต้องมีการเตรียมตัวเข้าสนามเริ่มตั้งแต่เตรียมภาษาท้องถิ่น การแต่งกายที่ผสมกลมกลืนกับคนในสังคมนั้นซึ่งจะทำให้ผู้อยู่ในที่นั้นได้ดี รวมทั้งเตรียมอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น สมุดบันทึก ดินสอ กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง เมื่อเข้าสนามอาจบอกหรือไม่บอกว่าผู้วิจัยเป็นใครก็ได้ เพราะหากคนในสนามทราบว่าเราเป็นใครอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ แต่หากบอกวิธีที่ดีที่สุด คือ การบอกความจริงว่าเราเป็นใคร มาทำอะไร อาจมีเจตนาแนะนำหรือใช้คนอื่นเป็นสื่อกลางก็ได้ มีการสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกกับคนในสังคมนั้นเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย เช่น การเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นเริ่มทำงานอาจเริ่มต้นด้วยการทำแผนที่ (mapping) ของชุมชนโดยการเดินสำรวจ การเลือกตัวอย่างที่จะศึกษาสิ่งต่างๆ เหล่านี้เรียกว่าขั้นตอนของการเข้าสนามซึ่งนักวิจัยต้องศึกษาและเตรียมพร้อมทั้งก่อนเข้าสนามและในขณะที่อยู่ในสนาม

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ผู้วิจัยหยุดพักการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีที่ได้ศึกษามาไว้ชั่วคราว โดยนำตัวเองเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์และพยายามเข้าใจถึงวิถีอธิบายปรากฏการณ์แบบคนใน (insider) โดยใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์เป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1) การสังเกต (Observation) การสังเกตในวิจัยเชิงคุณภาพมี 2 แบบ คือ

1.2.1.1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) คือ

การสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษา มีการกระทำกิจกรรมด้วยกันจนกระทั่งเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและความหมายที่คนเหล่านั้นให้ต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยศึกษา ซึ่งเมื่อสังเกตแล้วจะต้องมีการซักถามและการจดบันทึกข้อมูล (notetaking) ด้วย

1.2.1.2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) คือ

การสังเกตที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษา โดยไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกระแวงเพราะอาจทำให้พฤติกรรมผิดไปจากปกติได้ ซึ่งอาจใช้ในระยะเวลาแรกของการวิจัยแล้วใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในระยะหลัง

Lofland (1971 อ้างถึงในนิศา ชูโต, 2545) ได้ให้กรอบการสังเกตเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ 6 ประการ ได้แก่

1) การกระทำ (acts) เป็นเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น การใช้ชีวิตประจำวัน การรับประทานอาหาร การปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน

2) แบบแผนการกระทำ หรือกิจกรรม (activities) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการมีขั้นตอนจนเป็นแบบแผน ซึ่งให้เห็นสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของสมาชิก

3) ความหมาย (meanings) คือ การให้ความหมายของการกระทำหรือแบบแผนพฤติกรรมนั้น

4) ความสัมพันธ์ (relationship) คือ เป็นความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลายๆ คน อาจเป็นสมาชิกในชุมชนหรือสังคมนั้น

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก (participation) คือ การที่บุคคลมีความผูกพันเข้าร่วมกิจกรรม และยอมรับร่วมมือในกิจกรรมนั้น ๆ หรือมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

6) สภาพสังคม (setting) คือ ภาพรวมทุกแง่ทุกมุมที่สามารถประเมินได้ อาจเป็นเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ หรือกิจกรรมที่ทำการศึกษาอยู่

การแยกการสังเกตออกเป็น 6 ประการนี้จะช่วยให้นักวิจัยสามารถตรวจสอบได้ว่า ข้อมูลที่รวบรวมมาครบถ้วนหรือไม่

1.2.2) การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นการเจาะลึกประเด็นต่าง ๆ ที่

ผู้วิจัยสนใจ อาจใช้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งการสัมภาษณ์นั้นมีหลายประเภท อาจแบ่งได้ดังนี้

1.2.2.1) การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (formal interview) หรือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้เตรียมคำถามและข้อกำหนดไว้แน่นอนตายตัวโดยปกตินักวิจัยเชิงคุณภาพมักจะไม่ใช้วิธีการนี้เป็นหลัก เพราะไม่ได้ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุมเพียงพอโดยเฉพาะในแง่ของวัฒนธรรม ความหมายและความรู้สึกนึกคิด

1.2.2.2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) มักจะใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม โดยเตรียมคำถามกว้าง ๆ มาล่วงหน้า การสัมภาษณ์แบบนี้อาจแบ่งออกได้อีก คือ การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) การตะล่อมกล่อมเกล่า (probe) เป็นการซักถามที่ล้วงเอาส่วนลึกของความคิดออกมาและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนแบบเจาะจงเพราะมีข้อมูลที่ดี ลึกซึ้ง กว้างขวางเป็นพิเศษ รวมถึงการเฝ้ายู่ง (eavesdropping) จากคำสนทนาของผู้อื่นโดยผู้วิจัยไม่ต้องตั้งคำถามเองก็เป็นเทคนิคของการวิจัยเชิงคุณภาพอีกอย่างหนึ่ง ตลอดจนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยการจัดกลุ่มสนทนา ประมาณ 8 - 12 คน ที่มีคุณลักษณะบางประการคล้ายคลึงกัน ในการสัมภาษณ์มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การแนะนำตัว การสร้างความสัมพันธ์ การบันทึกคำตอบ การใช้ภาษา ตลอดจนเวลาและสถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์

1.2.3) วิธีการอื่นๆ นอกจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว อาจใช้วิธีการอื่น ๆ ได้ เช่น แบบสำรวจ แบบสอบถาม การศึกษาจากเอกสารซึ่งปกติจำแนกเป็นเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง โดยเอกสารขั้นต้น คือ เอกสารที่เป็นต้นฉบับ ส่วนเอกสารชั้นรอง คือ เอกสารที่มีผู้รวบรวมเอาไว้แล้ว

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยอาจใช้อุปกรณ์ เช่น กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง หรือวีดีโอเทป เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ได้

1.3 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่จะต้องทำ คือ การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งอาจทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลก็ได้ การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพที่นิยมใช้กัน เรียกว่า การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน คือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัยโดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันเช่นใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพมักจะไม่ใช้สถิติช่วยในการวิเคราะห์จะใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์โดยวิธีการหลักที่ใช้มี 2 วิธี คือวิธีแรกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive) ซึ่งได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ได้จดบันทึกไว้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยผู้วิจัยได้เห็นหลายๆ เหตุการณ์และได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้วก็สามารถลงมือเขียนเป็นประโยคหรือข้อความเพื่อสร้างข้อสรุปได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีหรือเพื่อตอบปัญหาของการวิจัย ข้อมูลที่ไม่ต้องการจะถูกกำจัดออกไปได้ วิธีที่สองเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (Document Research) ในการวิเคราะห์เอกสารผู้วิจัยต้องคำนึงถึงบริบท (context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วยว่ามี การเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองวิธีนี้จะเป็นข้อความแบบบรรยาย (descriptive) ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว ขึ้นอยู่กับประเด็นหรือปัญหาที่จะวิเคราะห์และการเลือกของนักวิจัย ดังนั้นการมีกรอบความคิดหรือทฤษฎีที่หลากหลายจะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลได้ลึกซึ้งและสร้างข้อสรุปที่หนักแน่น

1.4 การเขียนรายงาน

ในขั้นสุดท้ายของการวิจัย คือ การเขียนรายงานผลการวิจัย เพื่อนำเสนอผลงานที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยว่าได้ค้นพบความจริงหรือได้ความรู้ใหม่ๆ อะไรบ้าง การเขียนรายงานต้องเตรียมเนื้อหาให้มีสาระครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ต้องวางเค้าโครงของรายงานก่อนแล้วจึงลงมือเขียนและต้องให้สอดคล้องกับประเภทของผู้อ่าน มีความถูกต้อง รัดกุม ชัดเจน มีความกลมกลืนต่อเนื่อง เชื่อมโยงโดยหลักเหตุผล เน้นประเด็นสำคัญ และภาษาที่ใช้ต้องเป็นวิชาการหรือเป็นแบบทางการไม่ใช่ภาษาพูด หากมีข้อความใดน่าสนใจมีความหมายที่เป็นภาษาพูดให้ใช้เครื่องหมายคำพูดได้

2. ลักษณะของการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

การวิจัยพหุกรณีศึกษา เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดระบบของข้อมูลจากกรณีตัวอย่างในการวิจัยตั้งแต่ 2 ตัวอย่างขึ้นไปเพื่อที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงได้มากขึ้นโดยเน้นการศึกษาติดตามแบบเจาะลึก แต่ผลการวิจัยที่ได้มีจุดอ่อนในการสรุปอ้างอิงไปยังบริบทของการวิจัยอื่นๆ การวิจัยพหุกรณีศึกษา จัดเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีหนึ่งซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือการแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมความจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น จะสนใจความรู้ลึกซึ้งนึกคิด ความหมาย ค่านิยม คุณธรรมของ

บุคคล มักใช้ในการศึกษาติดตามระยะยาว โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและมักไม่เป็นทางการ เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ซึ่งวิธีการวิจัยจะเริ่มต้นตั้งแต่การเลือกสนามวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

2.1 การเลือกสนามวิจัย

การเลือกสนามวิจัยนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการทั้งที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาว่าเหมาะสมกับสถานที่วิจัย หรือการที่นักวิจัยจะเข้าไปเก็บข้อมูลได้หรือไม่ รวมทั้งนักวิจัยมีความคุ้นเคยกับเรื่องนั้นๆ มาก่อน การเลือกสนามในระยะแรกส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของความเหมาะสมแต่หลังจากเข้าไปสำรวจสนามแล้ว บางครั้งอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นประเด็นสำคัญในการเลือกสนามจึงขึ้นอยู่กับว่านักวิจัยสามารถที่จะเข้าไปในสนามที่ตั้งใจได้หรือไม่ และบทบาทที่จะสวมเข้าไปในสถานการณ์นั้นๆ จะช่วยให้เข้าถึงข้อมูลได้มากน้อยเพียงไร

2.2 การรวบรวมข้อมูลในสนาม

วิธีการสำคัญในการรวบรวมข้อมูลในสนาม คือการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสนาม การวิจัยเชิงคุณภาพ จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไป กล่าวคือ เมื่อได้ข้อมูลมาไม่ว่าจะได้จากเอกสาร จากการสังเกต หรือสัมภาษณ์ นักวิจัยจะวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ในสนามโดยการสังเกต สัมภาษณ์ซ้ำและจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลหลายๆ คน ด้วยวิธีการหลายๆ วิธีการ จนกระทั่งเกิดความชัดเจนในข้อมูลและการตีความหมาย (นิศา ชูโต, 2545)

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหลากหลาย ความหมาย และความสัมพันธ์ของข้อมูลในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง เป็นการอธิบายความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อให้เห็นความหลากหลายของปรากฏการณ์มากกว่าที่จะเสนอความสัมพันธ์ และความคล้ายคลึงที่วัดได้ด้วยค่าทางสถิติ แนวการวิเคราะห์ข้อมูลสนามในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ ซึ่งนักวิจัยจะนำรายละเอียดและประสบการณ์ในสนามมาแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยอย่างไร เมื่อได้แล้วนักวิจัยจึงจะสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปทฤษฎีจากข้อมูลรวบรวมในสนามเป็นข้อมูลนามธรรมได้ และจะต้องไม่ลืมว่า “การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการค้นหา ค้นคิดที่ต่อเนื่องตลอดเวลาในการวิจัย” (นิศา ชูโต, 2545)

ตอนที่ 6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 2 ด้านคือ 1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และ 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่รวบรวมมาได้ มีดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างแบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้โดยศึกษากับนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี ซึ่งมีนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 3,658 คน จากโรงเรียน 35 แห่งทั่วประเทศ แบบคัดแยกที่ได้แบ่งเป็น 5 ด้านคือ ภาษา คณิตศาสตร์ เวลาและทิศทาง การเคลื่อนไหว และพฤติกรรม รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 50 ข้อ เครื่องมือมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

รัตนา แพงจันทร์ (2541) ได้ศึกษาความสามารถในการเขียนคำของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จากการสอนเขียนแบบบูรณาการกับเกม โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการเขียน มีระดับสติปัญญาปกติและไม่มีควมพิการซ้ำซ้อนจำนวน 7 คน พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบบูรณาการกับเกม ความสามารถเขียนคำก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดสอบเด็กมีความสามารถเขียนคำสูงกว่าก่อนการทดลองและอยู่ในระดับดี

ชัชฎาภรณ์ ศรีพัฒน์พิบูล (2543) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนปกติที่มีต่อเด็กบกพร่องทางสติปัญญาระดับประถมศึกษา พบว่าปัจจัยด้านสมรรถนะของครู เจตคติของครูที่มีต่อเด็กบกพร่องทางสติปัญญาและเจตคติของครูที่มีต่อการจัดการเรียนร่วมมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนปกติที่มีต่อเด็กบกพร่องทางสติปัญญาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนปัจจัยด้านประสบการณ์ในการสอนของครูและการได้รับการอบรมหรือมีความรู้ทางการศึกษาพิเศษ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนปกติที่มีต่อเด็กบกพร่องทางสติปัญญาระดับประถมศึกษาและตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์การจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนปกติที่มีต่อเด็กบกพร่องทางสติปัญญาระดับประถมศึกษาคือเจตคติของครูที่มีต่อเด็ก

จรัสลักษณ์ จิรวินบูลย์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอนโดยศึกษากับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัด

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่าน การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสนใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิลาวลัย วงศ์คุณาโรจน์ (2547) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติของครูประจำชั้นและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง พบว่าระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติของครูประจำชั้นและผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดตรัง ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ครูประจำชั้นและผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติ ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูประจำชั้นและผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เบอร์คิลแฮมเมอร์ (Berkelhammer, 1996) ได้ศึกษาปัญหาการอ่านของเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน เด็กที่มีสมาธิสั้น และเด็กปกติที่ไม่มีปัญหาในการเรียนรู้หรือปัญหาด้านพฤติกรรม พบว่าที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่านจะมีปัญหาในด้านต่อไปนี้คือการอ่านตกล่น การเพิ่มสระหรือตัวอักษรเพิ่มเข้าไปในคำที่อ่านและการอ่านย้อนกลับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของเด็กทั้งสามกลุ่มแล้วพบว่า เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีความสามารถในการอ่านน้อยที่สุด รองลงมาคือเด็กที่มีสมาธิสั้น

แมรี และเซียง (Mary and Chiang, 1997) ได้ศึกษาวิธีการสอนอ่านและเขียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ จากครูการศึกษาพิเศษและนักการศึกษาทั่วไปจากนักเรียนเกรด 2 และเกรด 5 ว่าใช้วิธีสอนแบบใดบ้าง พบว่ากลุ่มครูสอนนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ใช้วิธีสอนต่อไปนี้จากมากไปน้อยตามลำดับคือ ใช้วิธีอ่านเรื่องแล้วเติมคำตอบลงในช่องว่างของเนื้อเรื่องที่เว้นไว้ 90.7% การอ่านรายบุคคล 87.0% การแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่าน 81.5% และการสลับกันอ่าน 74.1% และยังมีอีก 17 วิธี ที่ใช้สอนทั้งเด็กปกติ และเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

ฟอล (Fall, 1999) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางภาษาของสติเวนสัน (Stevenson Language Skill Program) ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน และได้คัดเลือกนักเรียนแล้วจัดเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยการเปรียบเทียบรายคู่ มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมของสติเวนสัน 5 คน และอีก 5 คน เรียนด้วยวิธีการสอนซ่อมเสริมอื่นเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ครูสัมภาษณ์ข้อมูลจากนักเรียนพบว่า โปรแกรมการสอนนี้ใช้ได้ดีหากจัดให้นักเรียนเรียนเป็นรายบุคคล

เฟรดเดอริคสันและจาคอบ (Frederickson and Jacobs, 2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับความสามารถของตนเองกับความสามารถทางวิชาการของ

เด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน พบว่าความสามารถทางวิชาการของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านมีความสัมพันธ์กับการยอมรับความสามารถของตนเอง โดยเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านที่มีความสามารถทางวิชาการต่ำจะมีการยอมรับความสามารถของตนเองในด้านที่เกี่ยวกับวิชาการต่ำกว่าเพื่อนนักเรียนอื่นๆ ที่มีความสามารถทางวิชาการสูงกว่า

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่รวบรวมมาได้ พบว่าเจตคติของครูซึ่งมีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการจัดการเรียนร่วมมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนปกติ และการสอนแบบบูรณาการกับเกมจะช่วยพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ดีกว่าการสอนแบบปกติ เพราะในปัจจุบันเชื่อว่าการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติจะช่วยให้เด็กเหล่านี้มีการพัฒนาการที่ดีกว่าการแยกเด็กไว้ต่างหาก จึงมีการผลักดันให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่ระบบโรงเรียนปกติมากขึ้น ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีความสามารถที่เพิ่มขึ้นหากพวกเขาได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถอย่างถูกต้องเหมาะสมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และผลที่ได้้นอกจากเด็กจะมีความสามารถที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังส่งผลต่อการยอมรับและการเห็นคุณค่าของตนเองที่เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นทุกฝ่ายจึงควรหันมาให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่รวบรวมมาได้มีดังนี้

พนัส พุกษ์สุนันท์ และคณะ ได้ทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่: กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี โดยมีแนวคิดที่ว่าสมาชิกชุมชนมีศักยภาพในการร่วมกันค้นหาปัญหา สามารถตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน ในลักษณะพึ่งตนเองได้ วิธีการศึกษาเจาะจงเลือกพื้นที่ 12 ตำบลใน 10 อำเภอ ซึ่งประชาชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมภาคประชาสังคม และเคยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนเพื่อสังคม จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม เพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชน ตำบลละ 5 ครั้ง ด้วยเทคนิคต่างๆ เพื่อให้เกิดการร่วมคิดจากภูมิปัญญาและประสบการณ์ระหว่างสมาชิกชุมชนจนเกิดเป็นแผนแม่บทชุมชน ผลการศึกษาปรากฏว่า สมาชิกชุมชนรู้จักชุมชนตนเองมากขึ้น

เยาวภา เจริญบุญ (2538) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน คือ (1) ต้องการหาวิธีสอนที่ทำให้นักเรียนสนใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (2) การแก้ปัญหาและการช่วยเหลือนักเรียน (3) การทำผลงานทางวิชาการ (4) การสนับสนุนของผู้บริหารให้ครูทำวิจัย และ (5) ความร่วมมือในการทำวิจัยของเพื่อนครู

ลัดดา คำพลงาม (2540) ได้ศึกษากระบวนการและผลของการทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอนโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการและผลของการทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สนับสนุนให้ครูนักวิจัยเกิดความคิดความมั่นใจในผลการทำงานและเป็นแรงจูงใจให้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

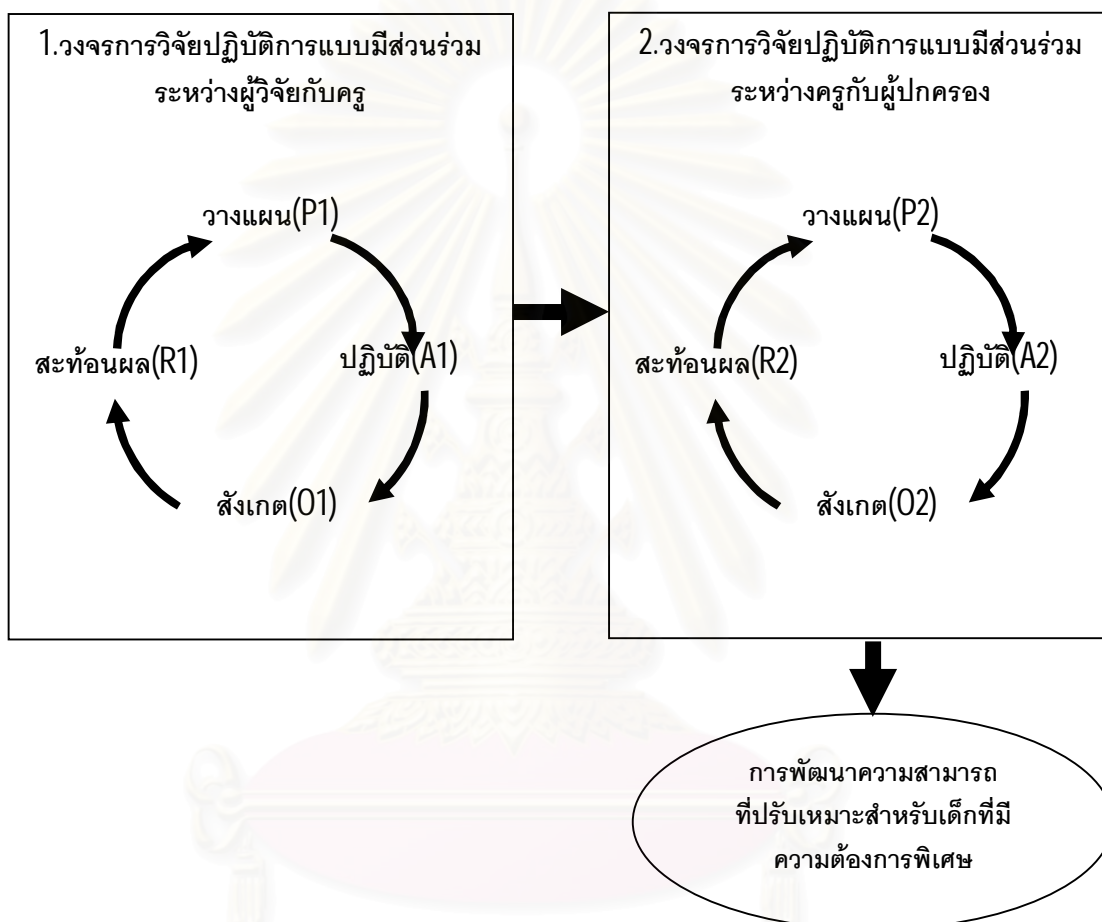
เทวี พรหมมินต์ตะ (2544) ได้ศึกษาผลของการเสริมพลังอำนาจครู โดยการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดความร่วมมือ ซึ่งกระบวนการเสริมพลังอำนาจครูใช้วิธีการบรรยายให้ความรู้ และการสนับสนุน ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือครูในการทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่าหลังจากการเสริมพลังอำนาจครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทำวิจัยมากกว่าร้อยละ 50 รูปแบบความร่วมมือที่พบเป็นความร่วมมือระหว่างบุคคลภายในโรงเรียน

จันทิมา ไพบูลย์ (2545) ได้ศึกษาการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญที่ 35 ผลการวิจัยพบว่าการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญที่ 35 สามารถนำไปใช้ในด้านที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร วิธีการสอน สื่อการเรียนรู้อ การวัดและประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพครูและการบริหารการเรียนการสอน

นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ (2549) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าหลังจากที่ผ่านกระบวนการศึกษาทำให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ร่วมกันทุกขั้นตอนในการบริหารกำจัดขยะมูลฝอย กลุ่มเป้าหมายได้เสนอแผนงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมด้านอื่นและยังจัดกิจกรรมต่อเนื่องหลายกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่รวบรวมมาได้จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ สามารถสรุปได้ว่าการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการพัฒนามนุษย์และสังคมให้ดีขึ้น โดยผลของการทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยพัฒนาแนวทางการดำเนินงานต่างๆ และใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือในองค์กรต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความตระหนักและหันมาให้ความสำคัญ แล้วพยายามร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง โดยคิดว่าตนเองมีบทบาทสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลงได้ด้วยดี และจุดเด่นของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่ง คือ มีการเชื่อมโยงเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้และการ

สนับสนุนซึ่งกันและกันจนเป็นพลวัต กลายเป็นพลังในการขับเคลื่อนความคิดและความรู้สึกจากสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่แต่ละคนทำ ถ้ามีการประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจังผลที่ได้ก็จะกลายเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ มา สามารถสรุปและสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากแผนภาพที่ 2 ในวงจรการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมวงจรที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู เพื่อให้ครูเกิดความตระหนักและใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในวงจรที่ 2 เพื่อร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน โดยพิจารณาจากความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครอง รวมถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งผลทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรมตามความสนใจของแต่ละคน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครอง ในการร่วมกันหาแนวทางเพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามศักยภาพ ความสนใจ และความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน โดยศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้ครูใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม รวมถึงการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยจะเป็นผู้สังเกตและเก็บบันทึกข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด การนำเสนอเนื้อหาในบทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วนคือ 1) การเลือกสนามวิจัยและกรณีศึกษา 2) ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งรายละเอียดต่างๆ เป็นดังนี้

1. การเลือกสนามวิจัยและกรณีศึกษา

1.1 การเลือกสนามวิจัย

การเลือกสนามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเลือกสนามวิจัยคือ พิจารณาจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วม โดยมีรูปแบบในการจัดการเรียนร่วมที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในด้านการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สำหรับเหตุผลที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมมาทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้ถือเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนร่วมให้กับโรงเรียนเรียนร่วมทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดได้มาศึกษาดูงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วมของตนต่อไป ถึงแม้ว่าโรงเรียนเหล่านี้จะประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมและเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนร่วมให้กับโรงเรียนอื่นๆ แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาในด้านศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่าง

เต็มที่ คือยังไม่มีวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเด่นชัด ยิ่งขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง รวมถึงการประสานความร่วมมือกันระหว่างครูกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับผู้ปกครอง ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้พวกเขาสามารถช่วยเหลือและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ เพราะผู้วิจัยคิดว่าครูและผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด จึงน่าจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากพลังอันน้อยนิดหากร่วมมือกันอย่างจริงจัง ก็จะสามารถเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ลืมคำนึงถึงความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนด้วยว่ามีความสนใจในด้านใด เพราะการได้ทำในสิ่งที่สนใจจะทำให้พวกเขาทำสิ่งนั้นได้อย่างดีและมีความสุขกับสิ่งที่ได้ทำ และหากการวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จดังที่คาดไว้จะได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งโรงเรียนที่มีความเหมาะสมตรงตามคุณสมบัติดังกล่าวมากที่สุดคือ โรงเรียนสันติเกษร (นามสมมติ) ผู้วิจัยจึงติดต่อกับทางโรงเรียนเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทางโรงเรียน

1.2 การเลือกกรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งหมดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษร ซึ่งในระดับชั้นนี้มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวน 10 คน แบ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 2 คนและเด็กออทิสติก 8 คน โดยเด็กทั้ง 2 ประเภทนี้ เป็นเด็กที่พบมากในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยทั่วไป จากการศึกษาพบว่าเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จทางการศึกษาเล่าเรียน หลายคนเกิดความท้อแท้ในชีวิต บางคนต้องกลายเป็นภาระของสังคมและก่อปัญหาทางสังคมตามมามากมาย และยังพบว่าเด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีศักยภาพแฝงอยู่ในตัวเองสูงแต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับการส่งเสริมให้เหมาะสม ทำให้เมื่อโตขึ้นเด็กเหล่านี้ยังมีภาวะต้องพึ่งพิงผู้อื่นสูง นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้กำลังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจเด็กทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นพิเศษ และต้องการนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 2 ประเภทนี้มาทำการศึกษาและทดลองส่งเสริมให้พวกเขาได้ทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละคน โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สำหรับเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากเป็นระดับชั้นแรกที่มีการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติของโรงเรียน สันติเกษร และจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่าการส่งเสริมและพัฒนาเด็กตั้งแต่ในระยะแรกเริ่มของชีวิต จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืนกว่าตอนโต ซึ่งหากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเร่งส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เร็วมากขึ้นเท่าไร พวกเขาก็จะยิ่งมีความสามารถและเห็นคุณค่าของตนเองได้เร็วมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ช่วง โดยเริ่มตั้งแต่ 1) การเตรียมตัวเพื่อการวิจัย 2) บทบาทในภาคสนาม และ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

2.1 การเตรียมตัวเพื่อการวิจัย

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงกระบวนการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งการขอรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อเรียนรู้วิธีการวิจัยและใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

2) ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัย ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ทราบแนวทางในการดำเนินการเรียนการสอนและให้ได้แหล่งข้อมูลที่ตรงตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครองและครู เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการตั้งคำถามวิจัย

2.2 บทบาทในภาคสนาม

ผู้วิจัยได้เข้าไปในสนามวิจัยในลักษณะที่เปิดเผยสถานภาพ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ทำความรู้จักคุ้นเคยและสร้างความสัมพันธ์กับครู ผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมถึงมีการพูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับครู ผู้ปกครอง และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู รวมถึงได้ไปส่งเสริมและสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองในทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อนำข้อมูลต่างๆ ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้มาทำการสะท้อนผลการดำเนินงานให้ครูและผู้ปกครองได้รับทราบ และเพื่อใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลที่ได้จากครูและผู้ปกครองอีกทางหนึ่ง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมมากที่สุด ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2550 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2551 การสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียน เช่นในขณะเรียนวิชาต่างๆ ขณะปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ขณะเข้าแถวเคารพธงชาติ รับประทานอาหารกลางวัน ขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนหรือแม้แต่เวลาว่างของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการสัมภาษณ์พูดคุยกับครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งบิดา มารดา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด รวมถึงการสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความสนใจที่แท้จริงกับเด็กแต่ละคน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์พูดคุยแบบไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยรอโอกาสที่เหมาะสมคือเมื่อเด็กอารมณ์ดีและอยากเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้วิจัยฟัง ผู้วิจัยจึงจะค่อยๆ ตะล่อมกล่อมเกลากลามเด็กไปที่ละเล็กละน้อย เมื่อเด็กเบื่อหรือไม่อยากเล่าเรื่องราวต่างๆ แล้วผู้วิจัยจึงหยุดถามเพื่อไม่ให้เด็กเกิดความรำคาญ นอกจากนี้ยังมีการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางในการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งเอกสารในระดับโรงเรียน ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งด้านหลักการและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ภาระหน้าที่ของครู รวมถึงแนวทางในการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และยังมีการศึกษาเอกสารในระดับบุคคลจากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน แฟ้มประวัติข้อมูลนักเรียน แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล รวมถึงเอกสารการเรียนในวิชาต่างๆ ซึ่งหลังจากที่ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับทางโรงเรียนสันติเกษรแล้วผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อหาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามศักยภาพ ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของเด็กแต่ละคน โดยดำเนินการใน 2 ลักษณะคือ 1) ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู และ 2) ผู้วิจัยได้ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ซึ่งมีลักษณะเป็นวงจรการวิจัย 2 วงที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน คือในระหว่างที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู ครูก็ทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองด้วยเช่นกัน แต่ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยอาจเหลื่อมกันเล็กน้อย การดำเนินการวิจัยของทั้ง 2 วงจร สามารถแสดงเป็นแผนผังในการดำเนินงานวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ระยะเวลาและแนวทางในการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอน การวิจัย	การดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	
	ระหว่างผู้วิจัยกับครู	ระหว่างครูกับผู้ปกครอง
Plan (P): การวางแผน	สัปดาห์ที่ 1 เดือน พฤศจิกายน 2550: ผู้วิจัยได้นัดหมายกับครูและอธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ครูฟัง เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจ และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนการดำเนินงานวิจัยทั้งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็ก	สัปดาห์ที่ 2 เดือน พฤศจิกายน 2550: ครูนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อทำ การสนทนากลุ่มโดยเล่าความเป็นมาทั้งหมดให้ฟัง พร้อมทั้งบอกวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้ผู้ปกครองได้รับทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงปัญหาและทราบว่าตนเองมีบทบาทสำคัญเพียงใดในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แล้วจึงให้ผู้ปกครองช่วยกันคิดหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
Act (A): การปฏิบัติ	สัปดาห์ที่ 2 เดือน พฤศจิกายน 2550: ผู้วิจัยให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วให้ครูติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม	สัปดาห์ที่ 3 เดือน พฤศจิกายน 2550: หลังจากที่ครูและผู้ปกครองได้ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้วจึงดำเนินการใน 2 ลักษณะคือ 1. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน และ 2. ผู้ปกครองพานักเรียนไปเรียนกับสถาบันภายนอกที่มีความชำนาญในด้านนั้น ๆ
Observe(O): การสังเกต	สัปดาห์ที่ 2 เดือน พฤศจิกายน 2550 ถึง สัปดาห์ที่ 3 เดือน กุมภาพันธ์ 2551: ผู้วิจัยได้สังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูกับผู้ปกครองว่ามีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร	สัปดาห์ที่ 3 เดือน พฤศจิกายน 2550 ถึง สัปดาห์ที่ 3 เดือน กุมภาพันธ์ 2551: หลังจากที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมไประยะหนึ่ง ผู้วิจัย ครูและผู้ปกครองได้ช่วยกันสังเกตผลที่เกิดขึ้น โดยในช่วงเดือนแรกจะยังไม่เน้นพัฒนาการของนักเรียนเพราะเวลาเพิ่งผ่านไปไม่นาน แต่จะพิจารณาว่านักเรียนแต่ละคนมีความพึงพอใจหรือมีความสุขกับกิจกรรมที่ทำหรือไม่
Reflect (R): การสะท้อนผล	สัปดาห์ที่ 3 เดือน ธันวาคม 2550 เดือน มกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ 2551: ผู้วิจัยได้สะท้อนผลที่ได้จากการสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูกับผู้ปกครองเป็นระยะๆ ทุกเดือน	สัปดาห์ที่ 3 เดือน ธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์ 2551: ผู้วิจัย ครูและผู้ปกครองได้ช่วยกันสะท้อนผลของการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นระยะๆ ทุก 1 เดือนเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อจะได้ทราบว่าควรส่งเสริมตามแนวทางดังกล่าวต่อไป หรือจะเปลี่ยนเป็นแนวทางใหม่ที่มีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากยิ่งขึ้น

ซึ่งขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งระหว่างผู้วิจัยกับครู และระหว่างครูกับผู้ปกครอง เป็นดังนี้

1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู ในส่วนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู เริ่มจากการที่ผู้วิจัยพิจารณาหาตัวแทนครูที่จะมาร่วมทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้วิจัย โดยเลือกครูที่มีความใกล้ชิดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด เพื่อจะได้ทราบข้อมูลของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและจะเกิดความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้ครูที่จะมาร่วมทำวิจัยแล้วผู้วิจัยจึงได้ติดต่อนัดหมายกับครูท่านนั้น ซึ่งในที่นี้เป็นครูการศึกษาพิเศษที่มีหน้าที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเป็นครูประจำชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษร จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู ซึ่งมีกระบวนการวิจัยแบบ P-A-O-R ดังนี้

Plan (P1): ผู้วิจัยได้อธิบายความเป็นมาทั้งหมดให้ครูฟัง เพื่อให้ครูเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่าการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีความสำคัญเพียงใดกับอนาคตของเด็กแต่ละคน จากนั้นจึงร่วมกันศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วช่วยกันออกแบบการวิจัย โดยคิดว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีปัญหาด้านใดบ้างที่ควรได้รับการแก้ไขหรือควรให้การส่งเสริม จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมกับคิดหาวิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน นอกจากนี้ยังได้ร่วมกันวางแผนในการติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และคิดหาแนวทางรวมถึงคำถามที่จะใช้ในการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ครูได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่อไป

Act (A1): ผู้วิจัยได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูเพิ่มเติม เพื่อให้ครูได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่างๆ มากยิ่งขึ้น ครูจะได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อไป

Observe (O1): ผู้วิจัยจะคอยสังเกตและบันทึกผลการปฏิบัติงานของครูว่าเป็นอย่างไร เป็นไปตามแผนการที่วางไว้หรือไม่ ซึ่งถ้าหากเป็นไปตามแผนการที่วางไว้แล้วผู้วิจัยจะให้ครูดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไป แต่ถ้าหากไม่เป็นไปตามแผนการที่วางไว้ผู้วิจัยจะให้ข้อมูลย้อนกลับกับครูเพื่อให้ครูได้นำข้อมูลดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

Reflect (R1): ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบอีกครั้งว่าวิธีการที่ครูและผู้ปกครองใช้ในการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีความเหมาะสมดีแล้วหรือยัง ถ้าเหมาะสมดีแล้วและครูสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องตามที่ได้วางแผนไว้ก็ให้ครูดำเนินการส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามแนวทางดังกล่าวต่อไป แต่ถ้าหากยังไม่

เหมาะสมหรือมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงาน ทั้งผู้วิจัยและครูจะร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือคิดหาวิธีการใหม่ที่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยจะมีลักษณะเป็นวงจรการวิจัยแบบเดิมต่อไปเรื่อยๆ จนสิ้นสุดระยะเวลาในการวิจัยคือประมาณ 4 เดือน

2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง ในส่วนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง เริ่มจากการที่ครูได้ติดต่อกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งมีทั้งบิดาและมารดาของเด็กซึ่งมีความใกล้ชิดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด โดยการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ปกครองในครั้งนี้นักวิจัยได้ใช้วิธีสนทนากลุ่ม (Focus group) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน เพื่อจะได้สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเหมาะสมต่อไป จากนั้นจึงเริ่มดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครอง ตามกระบวนการวิจัยแบบ P-A-O-R ดังนี้

Plan (P2): ครูได้อธิบายความเป็นมาต่างๆให้ผู้ปกครองฟัง เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและได้ทราบว่าตนเองมีบทบาทสำคัญเพียงไรในการช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อผู้ปกครองเกิดความตระหนักดีพอสมควรแล้วครูจึงให้ผู้ปกครองแต่ละท่านได้ลองคิดดูดี ๆ ว่าลูกของตนเองนั้นมีความสามารถหรือความสนใจในด้านใดเป็นพิเศษ จากนั้นทั้งครูและผู้ปกครองจึงร่วมกันวางแผนว่าควรใช้แนวทางใดในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน

ซึ่งผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มระหว่างครูกับผู้ปกครองเกี่ยวกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้วิธีการสังเกตการสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมไว้ก่อนหน้านี้ว่าทั้ง 2 ส่วนให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันหรือไม่ และจะได้ทราบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีความสามารถหรือความสนใจในด้านใดบ้าง จะได้ดำเนินการส่งเสริมได้อย่างถูกต้อง

Act (A2): ครูและผู้ปกครองได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน เช่นเด็กที่มีความต้องการพิเศษคนใดที่มีความสามารถหรือความสนใจในด้านศิลปะ อาจให้ผู้ปกครองพาไปเรียนหรือฝึกฝนเพิ่มเติมจากสถาบันต่างๆ ที่เปิดสอนทางด้านศิลปะโดยตรงหรืออาจให้นักเรียนรวมกลุ่มกันแล้วพาไปเรียนกับครูผู้สอนศิลปะที่มีอยู่ในโรงเรียน หรืออาจให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถทางด้านศิลปะมาช่วยสอนและให้ความรู้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น ซึ่งความสนใจในด้านอื่น ๆ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

Observe (O2): เมื่อระยะเวลาผ่านไปได้ระยะหนึ่งคือประมาณ 1 เดือน ครูและผู้ปกครองจึงร่วมกันสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน ว่าในระหว่างร่วมกิจกรรม

ต่างๆ นั้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง มีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ได้รับส่งเสริมหรือไม่ อย่างไร

Reflect (R2): ครูและผู้ปกครองร่วมกันพิจารณาว่าแนวทางที่ดำเนินการมานั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นตอนก่อนหน้ามาทำการวิเคราะห์ดูว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ได้รับส่งเสริมมากน้อยเพียงไร ถ้าหากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความพึงพอใจในกิจกรรมต่าง ๆ ดีแล้ว แสดงว่าแนวทางดังกล่าวที่ได้ดำเนินการมามีความเหมาะสม ครูและผู้ปกครองจึงดำเนินการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนตามแนวทางดังกล่าวต่อไป แต่ถ้ายังไม่เหมาะสมหรือนักเรียนยังไม่พอใจในกิจกรรมที่จัดให้ ทั้งครูและผู้ปกครองจะต้องร่วมกันคิดหาแนวทางใหม่เพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนต่อไป โดยจะทำเช่นนี้เป็นต่อไปเรื่อย ๆ มีลักษณะเป็นวงจรการวิจัยแบบ P-A-O-R ไปจนถึงสิ้นสุดระยะเวลาในการวิจัย คือประมาณ 4 เดือน จึงให้ผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนได้รายงานตนเองเกี่ยวกับความพึงพอใจและผลของพัฒนาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนว่าเป็นเช่นไรบ้าง โดยจะต้องไม่ลืมว่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการดำเนินการครั้งนี้จะต้องยึดความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสำคัญ และหากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง หรือมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน ทำให้ไม่เป็นไปตามแผนการที่วางไว้ ผู้วิจัยจะคอยกระตุ้นและให้ข้อมูลย้อนกลับกับครูเพิ่มเติมในทุกชั้นตอน โดยผู้วิจัยจะคอยสังเกตและเก็บบันทึกรวบรวมข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง ตั้งแต่ต้นจนจบระยะเวลาดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากครูและผู้ปกครองอีกทางหนึ่ง และในท้ายที่สุดก็จะได้เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีสามารถและมีศักยภาพตามที่ทุกฝ่ายมุ่งหวัง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกข้อมูลขึ้นมาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสอบถาม โดยเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชนิด คือ

3.1 แบบบันทึกการสังเกต

ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกการสังเกตชั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการของครู และแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษขณะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ (ตัวอย่างในภาคผนวก) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกการสังเกตและตัวอย่างแบบบันทึกการสังเกตจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทที่ต้องการศึกษา จากนั้นจึงนำตัวอย่างของแบบบันทึกการสังเกตที่ได้จัดทำขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบ และมีการปรับแก้ไขเพื่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยให้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้เป็นหัวหน้าศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ หัวหน้าโครงการการศึกษาพิเศษ 1 (เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้) และหัวหน้าโครงการการศึกษา 2 (เด็กออทิสติก) ของโรงเรียนสันติเกษร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้การบันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พบเห็นลงในแบบบันทึกการสังเกต โดยจะทำการสังเกตประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้งต่อกรณีศึกษา 1 คน โดยในแบบบันทึกการสังเกตจะประกอบไปด้วยข้อมูลสำคัญ 4 ส่วนคือ

1) ส่วนนำ เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ถูกสังเกต ได้แก่ ชื่อ รวมถึงวัน เดือน ปี สถานที่ และระยะเวลาที่สังเกตตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดการสังเกต

2) ข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตตามสภาพจริง โดยบรรยายถึงลักษณะและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการที่ครูทำกับผู้ปกครองว่าเป็นเช่นไร มีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และการบันทึกพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีประเด็นสำคัญที่ใช้ในการสังเกตคือ ความสามารถหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับการส่งเสริมว่ามีความสุขและความพึงพอใจหรือไม่ อย่างไร

3) ความคิดเห็นและการตีความเบื้องต้นของผู้วิจัย โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีประกอบเพื่อสร้างเป็นข้อสรุปแบบชั่วคราว

4) ข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยพบและต้องการให้เป็นข้อมูลย้อนกลับกับครู

3.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกการสัมภาษณ์และตัวอย่างแบบบันทึกการสัมภาษณ์จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือเกี่ยวกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงนำตัวอย่างของแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และมีการปรับแก้คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์บางส่วนเพื่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น (ตัวอย่างในภาคผนวก) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยให้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้เป็นหัวหน้าศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ หัวหน้าโครงการการศึกษาพิเศษ 1 (เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้) และหัวหน้าโครงการการศึกษา 2 (เด็กออทิสติก) ของโรงเรียนสันติเกษร โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และมีการจดบันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ประกอบกับการบันทึกเทปการสัมภาษณ์ โดยใช้แนวคำถามตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยซึ่ง

ประกอบด้วยข้อมูลสำคัญ 2 ส่วนคือ

- 1) ส่วนนำ เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้จดชื่อของผู้ถูกสัมภาษณ์วัน และเวลาในการสัมภาษณ์
- 2) ส่วนบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จดข้อมูลโดยสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ โดยมีแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีดังนี้ 2.1) ความสามารถพิเศษหรือความสนใจที่แฝงอยู่ในตัวของเด็กแต่ละคนที่ผู้ปกครองและครูสังเกตเห็น 2.2) แนวทางหรือวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมความสามารถตามศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน

3.3 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น เพื่อให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รายงานผลที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน หลังจากที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านั้นได้ร่วมกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถ ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง 2) แนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และ 3) ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนโดยผลที่เกิดขึ้นจะพิจารณาทั้งในด้านของความพึงพอใจทั้งของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครอง รวมถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนว่าเป็นเช่นไรบ้างในแง่ของพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สำหรับแนวคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามแต่ละตอนเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์กับนักเรียน อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน คำถามที่ใช้ประกอบด้วย 1) ความสามารถ / ความสนใจของนักเรียน 2) แนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมความสามารถ / ความสนใจของนักเรียน และ 3) เหตุผลในการเลือกแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถ

ตอนที่ 3 ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน คำถามที่ใช้ประกอบด้วย 1) ความพึงพอใจของนักเรียนขณะร่วมกิจกรรม 2) ความพึงพอใจของผู้ปกครองหลังจากที่นักเรียนร่วมกิจกรรม 3) ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากร่วมกิจกรรม และ 4) การปรับปรุงและพัฒนาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมความสามารถ

เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม คือหัวหน้าศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ หัวหน้าโครงการการศึกษาพิเศษ 1 (เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้) และหัวหน้าโครงการการศึกษา 2 (เด็ก

ออกทดสอบ) ของโรงเรียนสันติเกษรเป็นผู้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และมีการปรับ คำถามที่ใช้ในแบบสอบถามบางส่วน เพื่อให้มีความเหมาะสม และตรงตามเนื้อหาหรือ วัตถุประสงค์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้กับผู้ปกครอง ของเด็กปกติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบดูว่าผู้ปกครองแต่ละท่าน มีความเข้าใจในคำถามต่างๆ มากน้อยเพียงไร ซึ่งจากการทดลองใช้กับผู้ปกครองของเด็กปกติ พบว่าผู้ปกครองร้อยละ 50 มีความเข้าใจในคำถามที่ใช้เสร็จ ผู้วิจัยจึงได้ปรับคำถามบางส่วนใหม่ และมีการใส่คำอธิบายไว้ในวงเล็บ เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในคำถามจะได้สามารถตอบ คำถามได้ตรงประเด็นมากขึ้น จากนั้นจึงนำแบบสอบถามกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง และมีการปรับแก้คำถามที่ใช้อีกเล็กน้อย แล้วจึงนำไปทดสอบใหม่กับผู้ปกครองของเด็กปกติ อีกกลุ่ม พบว่าผู้ปกครองมีความเข้าใจในคำถามที่ใช้มากขึ้นเป็นร้อยละ 90 เมื่อพบว่าผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีความเข้าใจดีแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามดังกล่าวไปใช้กับผู้ปกครองของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษขณะที่ผู้ปกครองมาสนทนากลุ่มครั้งสุดท้าย โดยผู้วิจัยได้อธิบายคำถามต่างๆ ให้ผู้ปกครองฟังอีกครั้งก่อนที่จะทำแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในคำถามมาก ที่สุด และในระหว่างตอบแบบสอบถามหากผู้ปกครองท่านใดมีความสงสัย ผู้วิจัยและครูจะเข้าไป อธิบายให้ผู้ปกครองฟังทันที ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยให้ผู้ปกครองทุกท่านเกิดความเข้าใจในประเด็น คำถามที่ใช้มากยิ่งขึ้น ในส่วนของเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือ	รายละเอียด	การเก็บรวบรวมข้อมูล
1. แบบบันทึก การสังเกต	ใช้สังเกตขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการของ ครู และสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษขณะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ	การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้การบันทึก พฤติกรรมที่พบเห็นลงในแบบบันทึกการสังเกต ซึ่งจะทำการสังเกตประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ต่อกรณีศึกษา 1 คน
2. แบบบันทึก การสัมภาษณ์	ใช้สัมภาษณ์ครู ผู้ปกครองและเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษเกี่ยวกับความ สามารถหรือ ความสนใจของเด็กแต่ละคน	ทำการสัมภาษณ์อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และมีการจดบันทึกข้อมูลระหว่าง การ สัมภาษณ์ประกอบกับการบันทึกเทปการ สัมภาษณ์
3.แบบสอบถาม	ใช้สำหรับให้ผู้ปกครองรายงานผลที่เกิด ขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หลังจากที่ เด็กเหล่านั้นได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้ในการ ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถ	ใช้กับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการ พิเศษขณะที่ผู้ปกครองมาสนทนากลุ่มครั้งสุดท้าย

4. การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนสันติเกษรมีขั้นตอนที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยอ่านเนื้อหาของข้อมูลที่ได้จากการบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกการสังเกตแบบบันทึกการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม รวมถึงจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาทำการตีความและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) คือการตีความสร้างข้อสรุปจากรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การตอบแบบสอบถามของผู้ปกครอง รวมถึงการสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการของครูกับผู้ปกครอง รวมถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากครูในโครงการการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอน

4.2 นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาเขียนสรุปเป็นรายงานการวิจัย โดยเขียนรายงานถึงผลของการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับกรณีศึกษาเป็นความเรียง และได้มีการรายงานเป็นกรณีๆ ไป พร้อมกับมีการยกตัวอย่างคำพูดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองประกอบการสรุปผลในแต่ละประเด็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและความชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การอยู่ในสนามเป็นเวลานาน การตรวจสอบข้อมูลกับคนใน การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ทั้งในด้านของวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม และการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน และยังมี การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าในด้านข้อมูล โดยพิจารณาจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน รวมถึงการที่ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยด้วยความระมัดระวัง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและมีความถูกต้องมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 บริบทของโรงเรียนสันติเกษร(นามสมมติ) แบ่งเป็น 2 หัวข้อได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนสันติเกษรและ 2) การดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร ตอนที่ 2 สภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แบ่งเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษา และ 2) ความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตอนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แบ่งเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู และ 2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง และตอนที่ 4 ผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แบ่งเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม และ 2) ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 1 บริบทของโรงเรียนสันติเกษร

หลังจากที่ผู้วิจัยเข้าไปในโรงเรียนสันติเกษรผู้วิจัยได้ทำความรู้จักและสร้างคุ้นเคยกับบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสนามวิจัยทั้งครู ผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หลังจากนั้นจึงเริ่มศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนสันติเกษร ทั้งในด้านปรัชญาและหลักการในการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และภาระหน้าที่ของครู รวมถึงแนวทางในการการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร การนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการบรรยายข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง ดังนั้นการใช้ชื่อต่างๆในการวิจัยครั้งนี้จะใช้นามสมมติแทนชื่อจริงทั้งชื่อบุคคลและสถานที่ ทั้งนี้เพื่อความเป็นส่วนตัวของผู้ที่เป็นกรณีศึกษา สำหรับรายละเอียดในประเด็นต่างๆ มีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัย โรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัยในครั้งนี้ คือ โรงเรียนสันติเกษร (นามสมมติ) ซึ่งเป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่ที่ให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นสถาบันที่ให้การศึกษาบรมนักเรียนตามระดับความสามารถสติปัญญา ความถนัด และความสนใจ ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนสันติเกษรจัดว่าเป็นโรงเรียนแห่งหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยในแต่ละปีมีครู

และนิสิต นักศึกษาจากสถาบันต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมาศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษเป็นจำนวนมาก ในปีการศึกษา 2550 มีนักเรียนจำนวน 3,228 คน เป็นนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษจำนวน 169 คน มีครูจำนวน 346 คน แบ่งเป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษจำนวน 51 คน และเจ้าหน้าที่จำนวน 160 คน ดังรายละเอียดที่แสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนนักเรียน ครู และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนสันติเกษรประจำปีการศึกษา 2550

ประเภท	จำนวน (คน)
นักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน	3,228
นักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ	169
ครูทั้งหมดในโรงเรียน	346
ครูในโครงการการศึกษาพิเศษ	51
เจ้าหน้าที่	160

1.1 ปรัชญาและหลักการในการจัดการเรียนรู้ คณาจารย์ของโรงเรียนยึดมั่นที่จะพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา พัฒนานักเรียนให้มีความ สามารถ สติปัญญาและคุณธรรม รวมทั้งรู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ได้อย่างเหมาะสม เพื่อความสุข ความสงบ และประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะของการอยู่ร่วมกันในวิถีทางประชาธิปไตย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย เคารพกฎ กติกา ระเบียบของสังคม ส่งเสริมนักเรียนให้มีกระบวนการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพของตน

1.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสันติเกษรจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้และทางโรงเรียนได้นำหลักสูตรดังกล่าวมาศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาต่อไป โดยการปรับรายละเอียดบางส่วนให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาคมโรงเรียน แล้วจึงนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นไปใช้ โดยกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้นให้มีความสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน เช่น การจัดกิจกรรมสนทนาภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เริ่มเรียนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีชั่วโมงสนทนาภาษาอังกฤษกับอาจารย์เจ้าของภาษาโดยตรง ส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเรียนอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อ

เพิ่มพูนทักษะความสามารถและประสบการณ์อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกัน เช่นกิจกรรมศึกษาออกสถานที่ การเชิญวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น การประกวดแข่งขันทางวิชาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน ฯลฯ

นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาต่าง ๆ แล้วโรงเรียนยังมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยการจัดโครงการและกิจกรรมที่หลากหลายตามบริบทของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาให้นักเรียนด้วยการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดจากครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา เช่น กิจกรรมสันทนาการเข้า กิจกรรมอิสระพัฒนาตน โครงการส่งเสริมความถนัด ความสามารถ และความสนใจพิเศษ โครงการพัฒนากีฬา โครงการพัฒนาดนตรี โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โครงการค่ายจริยธรรม โครงการกิจกรรมเพื่อส่วนรวมในรูปแบบต่างๆ เช่น ชมรมวิชาการ ชมรมอินเตอร์แควท์ ชมรมสวนพฤกษศาสตร์ ชมรมรักษำช้าง ชมรมนิยามไทย ชมรมซิมโฟนิคแบนด์ ชมรมขับร้องประสานเสียง ฯลฯ โครงการค่ายพักแรม โครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา วัฒนธรรมและการกีฬา กับต่างประเทศ โครงการเรียนภาษาอังกฤษแบบเข้มในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และจีน ฯลฯ

ด้วยนโยบายของโรงเรียนที่มุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นนอกจากจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนปกติทั่วไปแล้ว ทางโรงเรียนยังได้คำนึงถึงนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มีโอกาสได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ ตามศักยภาพที่แต่ละคนมีอยู่ โรงเรียนจึงได้จัดหลักสูตรการศึกษาพิเศษให้แก่นักเรียนที่มีภาวะสมารถสั้น มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ รวมถึงภาวะออทิซึม

1.3 ภาระหน้าที่ของครู ครูที่ประจำชั้นอยู่ในแต่ละระดับชั้นมีภาระหน้าที่ในการควบคุมดูแล ช่วยเหลือนักเรียนทั้งทางด้านพฤติกรรมทั่วไปและพฤติกรรมการเรียน ตลอดจนรับผิดชอบงานเอกสารข้อมูล และร่วมมือสนับสนุนฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการครบทุกด้านและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บรรลุความมุ่งหมายของการศึกษาตามปรัชญา นโยบายของโรงเรียน โดยในแต่ละห้องจะมีครูประจำชั้นห้องละประมาณ 3 ท่านทำหน้าที่ดูแลนักเรียนตลอดระยะเวลาที่อยู่ภายในโรงเรียน ซึ่งถ้าห้องใดมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมอยู่ด้วยในห้องนั้นก็จะมีครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 1 ท่าน มาประจำชั้นเพื่อทำหน้าที่ดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างใกล้ชิด ซึ่งครูการศึกษาพิเศษที่ประจำชั้นอยู่ในแต่ละระดับชั้นนั้นจะไม่มีภาระหน้าที่ในการสอนโดยตรง แต่จะมีหน้าที่หลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมอยู่ในห้องนั้นทุกคน เช่นเมื่อครูผู้สอนในวิชาต่าง ๆ กำลังสอนอยู่ครูการศึกษาพิเศษที่ประจำชั้นจะต้องคอยช่วยเหลือ และให้คำอธิบายเพิ่มเติมแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษบางคนที่ไม่เข้าใจในบทเรียน หรือไม่เข้าใจในงานต่าง ๆ ที่ได้รับ

มอบหมาย รวมถึงจะต้องทำการจัดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในห้องที่ตนเองดูแล เพื่อให้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต่อไป โดยจะส่งมีการประชุมเพื่อรายงานข้อมูลของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในดูแลของตนทุกเย็นวันศุกร์ เวลา 16.00 น. ที่ห้องประชุมโครงการการศึกษาพิเศษ

นอกจากครูประจำชั้นซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุดจะเป็นฝ่ายดำเนินงานหลักแล้วยังมีคณะกรรมการฝ่ายอื่นๆ เช่น ครูการศึกษาพิเศษ ครูแนะแนว และครูพิเศษที่สอนในแต่ละระดับชั้นเป็นฝ่ายสนับสนุนและให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย โดยแบ่งภาระหน้าที่หลักของครูแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ 1) งานดูแลนักเรียน 2) งานพัฒนานักเรียน และ 3) งานช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1. งานดูแลนักเรียน งานดูแลนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคืองานดูแลนักเรียนประจำวัน และงานดูแลความประพฤติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) งานดูแลนักเรียนประจำวัน ครูการศึกษาพิเศษที่ประจำชั้นและครูประจำชั้นท่านอื่นๆ มีหน้าที่ดูแลนักเรียนตลอดระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนในด้านชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละวัน และดูแลความประพฤติต่างๆ ของนักเรียนดังนี้

- ช่วงเช้า
1. ดูแลนักเรียนทำกิจวัตรประจำวัน เช่น เช็ดโต๊ะ เช็ดและจัดช่องของใช้ ส่งการบ้าน
 2. ดูแลให้นักเรียนจัดการบ้านประจำวัน
 3. ดูแลการแต่งกายของนักเรียนให้ถูกต้อง ตามระเบียบของโรงเรียน
 4. ดูแลการเข้าแถวเคารพธงชาติทั้งหน้าห้องเรียนและหน้าเสาธง
 5. ดูแล แนะนำการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียน 1 – 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์
 6. ดูแลการจัดเก็บและการทำความสะอาดช่องของใช้ และช่องในโต๊ะ
 7. แนะนำดูแลให้นักเรียนสวดมนต์
 8. จัดกิจกรรมสันทนาการเข้า/พักชะชีวิต เพื่อปลูกฝังและปรับพฤติกรรมอันพึงประสงค์
 9. ดูแลการดื่มนมของนักเรียน รวมทั้งการบ้วนปากหลังดื่มนมให้เรียบร้อย
- กลางวัน
1. ดูแลการเข้าแถวรับอาหาร แนะนำมารยาทในการรับประทานอาหาร
 2. ดูแลและแนะนำการแปรงฟันหลังรับประทานอาหาร
 3. ดูแลนักเรียนระหว่างพักกลางวัน
 4. ดูแลนักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน และประเมินผลการทำงานของนักเรียน
- นอกจากนี้ครูประจำชั้นยังมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยของนักเรียนในตอนเช้าและเย็น บริเวณสนาม อาคารเรียน ประตูทางเข้า-ออกในวันที่เป็นเวรดูแลความปลอดภัยสัปดาห์ละ 1 วัน

2) งานดูแลความประพฤติ ครูประจำชั้นมีหน้าที่ดูแลให้นักเรียนประพฤติตนให้เหมาะสมและถูกต้องตามระเบียบข้อตกลงของโรงเรียน ดังนี้

2.1) พฤติกรรมทั่วไป นักเรียนต้องปฏิบัติตนให้เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด โดยแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนในวันที่มีการเรียนการสอนหรือมาติดต่อราชการกับโรงเรียน นักเรียนต้องมาโรงเรียนตามระเบียบว่าด้วยการมาโรงเรียน ต้องดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนอยู่เสมอ ต้องไม่นำสิ่งลามกอนาจารมาโรงเรียน ต้องไม่กระทำการใดๆ อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณสมบัติ หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ หรือเป็นการรบกวนผู้อื่น นักเรียนควรแสดงความเคารพให้ถูกต้องตามกาลเทศะ นักเรียนต้องใช้เวลาจากสุขภาพ รู้จักกล่าวขอบคุณ และขอโทษในสิ่งที่ตนได้รับหรือกระทำ นักเรียนต้องไม่พูดเท็จ กล่าวคำหยาบ ล้อเลียน เหยียดหยาม ส่อเสียด จาบจ้วง ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ พึงตระหนักในบทบาทหน้าที่ และมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ต้องมีความขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นและพึงช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่จะทำได้ ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ต้องมีความมัธยัสถ์ รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และคุ้มค่า มีความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และรุ่นพี่กับรุ่นน้อง พึงสนับสนุนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน พึงปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทยและอนุรักษไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม นักเรียนหญิงพึงสำนึกในศักดิ์ศรีของความเป็นกุลสตรี นักเรียนชายพึงปฏิบัติเยี่ยงสุภาพบุรุษ

2.2) พฤติกรรมการเรียน ในฐานะนักเรียน นักเรียนควรตระหนักถึงหน้าที่ของตนในการศึกษาเล่าเรียนโดยนักเรียนต้องปฏิบัติตนดังต่อไปนี้คือ เข้าเรียนตรงเวลา นำอุปกรณ์การเรียนมาให้ครบ ปฏิบัติตามข้อตกลงของอาจารย์ผู้สอน มีสมาธิในการเรียน และเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และส่งงานครบตรงตามกำหนดเวลา ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่รบกวนการเรียนการสอนของห้องอื่น ขออนุญาตอาจารย์ที่กำลังสอนเมื่อต้องการเข้า หรือออกจากห้องเรียน ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของศิษย์ที่พึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์ตามวัฒนธรรมอันดีงามของไทย รักษาความสะอาดของห้องเรียนและโต๊ะเรียน เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่รื้อค้นสิ่งของเครื่องใช้ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างซื่อสัตย์ ประณีต ครบถ้วน และส่งงานตรงเวลา

1.3.2. งานพัฒนานักเรียน นอกจากการดูแลนักเรียนประจำวันแล้ว งานส่งเสริมพัฒนานักเรียนก็เป็นส่วนสำคัญในการอบรม สั่งสอน ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียนซึ่งได้แก่ กิจกรรมสนทนายามเช้า ทักชะชีวิต และกิจกรรมอิสระและพัฒนาดน

1) **กิจกรรมสนทนายามเช้า** กิจกรรมสนทนายามเช้า (Home room) เป็นกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อปลูกฝังและสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมสนทนายามเช้า

1. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

2. เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักเรียน

3. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน

4. เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสแสดงศักยภาพที่มีอยู่ในการร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมตามที่ครูเตรียมไว้ให้หรือที่นักเรียนเตรียมมา

ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียน โดยใช้เวลาหลังจากเคารพธงชาติ คือตั้งแต่ 8.00 – 8.30 น.

ลักษณะการจัดกิจกรรม โรงเรียนกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าในหลายลักษณะ คือ

1. การประชุมรวมนักเรียนทั้งโรงเรียนจัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ที่สนามหน้าเสาธงของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ พร้อมกัน เช่น การแสดงความยินดีกับนักเรียนที่กระทำความดี ทำชื่อเสียงให้โรงเรียน การจัดกิจกรรมในโอกาสต่างๆ เช่น พิธีไหว้ครู วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสำคัญทางศาสนา งานกีฬา กีฬาเชิดชูเกียรติ ฯลฯ

2. การประชุมรวมนักเรียนในระดับชั้น จัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยเลือกวันที่มีกิจกรรมทักษะชีวิต (จะมีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2) เริ่มตั้งแต่เข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ นั่งสมาธิ แผ่เมตตา ฝึกมารยาทและการปฏิบัติตนในที่ประชุม การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ข่าวและเหตุการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน การฝึกซ้อมกิจกรรมต่างๆ โดย คณะครูแต่ละห้องจะแบ่งหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมและดำเนินการเวียนกันไปในแต่ละครั้งตามตารางกำหนดการ สำหรับระดับชั้นอื่นๆ จะประชุมรวมนักเรียนตามวาระ และโอกาสที่เหมาะสม

3. การจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าในห้องเรียน เป็นภาระหน้าที่ของครูประจำชั้น โดยตรงในการอบรมดูแลนักเรียนจัดสัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง ใช้เวลา 30 นาที สามารถจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบซึ่งครูประจำชั้นจะช่วยกันวางแผนในการจัดเตรียมกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาสถานที่ เหตุการณ์ และความสนใจของนักเรียนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ฝึกปฏิบัติ ด้วยตนเอง ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การจัดกิจกรรมนี้จะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) **กิจกรรมอิสระและพัฒนาตน** กิจกรรมอิสระและพัฒนาตน เป็นกิจกรรมพัฒนานักเรียนที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม เนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมจะจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของนักเรียน เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม มุ่งส่งเสริมทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา รวมทั้งการเรียนรู้ ประสบการณ์จริงจากการทำกิจกรรมซึ่งเป็นการบูรณาการวิชาการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน

1. ให้นักเรียนนำความรู้ ความสามารถทักษะและประสบการณ์มาเป็นพื้นฐานในสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ ตามความถนัดและความสนใจ
2. ให้นักเรียนสามารถทำงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. ให้นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานของตน และกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินผลงานของตนเองได้ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ การประเมินผล พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขผลงานต่อไป

ลักษณะของกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมรวมของโรงเรียนตามแผนงานของโรงเรียน หรือของระดับชั้น เช่น พิธีไหว้ครู กีฬาสีสัมพันธ์ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม กิจกรรมงานประจำปี ฯลฯ
2. กิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ทำโครงการตามความสนใจ และความถนัดของนักเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

1.3.3. งานช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้นมีหน้าที่ติดตามดูแล แนะนำ ช่วยเหลือนักเรียน ทั้งด้านพฤติกรรม การเรียนและพฤติกรรมทั่วไป โดยมีวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกต พฤติกรรม การเรียนและพฤติกรรมทั่วไปเป็นรายกรณี สังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พูดคุยทำความเข้าใจกับนักเรียน กรณีนักเรียนมีปัญหาขัดแย้งกับผู้อื่น นัดหมายปรึกษากับบุคคลที่เกี่ยวข้อง กรณีนักเรียนมีปัญหาด้านการเรียน พฤติกรรมและอื่น ๆ พร้อมเสนอแนะแนวทางช่วยเหลือและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ติดตามผลการเรียน พร้อมทั้งให้คำชมเชย คำตักเตือน หรือหาแนวทางเพื่อเป็นแรงเสริมให้ทำดียิ่งขึ้น ให้ความสนใจรับรู้และติดตามเกี่ยวกับการมาเรียน การลาพักการเรียนของนักเรียนในกรณีต่างๆ ประสานงานกับศูนย์บริการจิตวิทยา และแนะแนว โครงการการศึกษาพิเศษ ในกรณีมีนักเรียนกลุ่มพิเศษและนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ซึ่งรายละเอียดของศูนย์ต่าง ๆ มีดังนี้

1) ศูนย์บริการจิตวิทยาและแนะแนว

การปฏิบัติงานของบุคลากร ศูนย์บริการจิตวิทยาและแนะแนว ในส่วนของฝ่ายสนับสนุนการศึกษา บุคลากรของศูนย์บริการจิตวิทยาและแนะแนว หรือครูแนะแนวจะทำหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนการศึกษาโดยทำงานร่วมกับครูประจำชั้น ครูผู้สอน หรือครูประจำระดับชั้น รวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจและทราบถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาของนักเรียนรวมทั้งแนวทางการช่วยเหลือนักเรียน โดยครูแนะแนวจะทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน ทั้งในด้านของประวัติพัฒนาการและสุขภาพ ประวัติการเรียน พฤติกรรมในอดีตและปัจจุบันและศึกษาลักษณะปัญหาของนักเรียน ซึ่งครูแนะแนวจะต้องทำงานประสานกับทุก ๆ ฝ่ายเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นแล้วครูแนะแนวจะนำข้อมูลดังกล่าวเข้าประชุมปรึกษาร่วมกัน ระหว่างครูแนะแนวและนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล วินิจฉัยปัญหาและหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ในกรณีที่ข้อมูลที่รวบรวมได้เพียงพอต่อการวินิจฉัยปัญหาและการวางแผนให้ความช่วยเหลือ ครูแนะแนวจะเชิญครูทุกท่านที่ทำงานเกี่ยวข้องกับนักเรียนและผู้ปกครอง ประชุมร่วมกัน เพื่อให้แนวทางการให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน สำหรับในบางกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นในบางกรณีที่นักเรียนมีความจำเป็นจะต้องตรวจสอบพยาธิสภาพทางร่างกายและประสาทจิตวิทยาเพิ่มเติม ครูแนะแนวจะส่งนักเรียนพบแพทย์เพื่อดำเนินการต่อไป ในการทำงานดังกล่าวจะมีการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือนักเรียนตลอดเวลาทั้งการติดตามผลจากผู้ปกครอง การสังเกตนักเรียน และการติดตามจากครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนประจำระดับชั้น

โดยครูแนะแนวประจำระดับชั้นจะมีภาระหน้าที่ในการขึ้นประจำระดับชั้นอย่างน้อย สัปดาห์ละ 2 คาบต่อระดับชั้น เพื่อสัมภาษณ์ติดตามผลจากครูประจำชั้นและ/หรือครูผู้สอน ทั้งนี้ในการขึ้นไปประจำบนระดับชั้นของครูแนะแนวนั้น นอกจากเป็นการติดตามผลแล้วยังต้องทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ หรือรับฟังปัญหาของนักเรียนที่ทางระดับชั้นพบ และต้องการแนวทางการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาบางอย่างของนักเรียน เมื่อครูประจำชั้นได้ทราบถึงแนวทางในการให้ความช่วยเหลือก็สามารถแก้ไขปัญหาและให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ แต่ปัญหาบางประการที่ค่อนข้างซับซ้อนเป็นปัญหาที่ต้องการ การรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียดหรือการวินิจฉัยทางแพทย์ ครูประจำชั้นจะส่งต่อนักเรียนให้กับครูแนะแนวเพื่อทำการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี แต่ทั้งนี้ครูประจำชั้นจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด เป็นผู้ที่สังเกตพบปัญหาและให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างทันท่วงที การขึ้นประจำบนระดับชั้นของครูแนะแนวจึงเป็นการให้ความสนับสนุนแก่ครูประจำชั้นและ/หรือครูผู้สอนประจำระดับชั้น เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือในอันที่จะช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียน เป็นคนดีของสังคม

และมีความสุขในการใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ในฐานะของฝ่ายสนับสนุนการศึกษานั้น ครูแนะแนวยังต้องทำงานร่วมกับฝ่ายต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนา ดูแลป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน เช่น การทำงานร่วมกับงานศึกษาเด็ก โดยศูนย์บริการจิตวิทยาและแนะแนวจะส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลและเสนอแนะแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งแจ้งข้อมูลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับงานศึกษาเด็กได้รับทราบ รวมทั้งร่วมมือกับฝ่ายงานศึกษาเด็กเพื่อจัดทำโครงการต่างๆ ในอันที่จะเป็นการส่งเสริมพัฒนา และป้องกันปัญหาให้กับนักเรียน

2) ศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนสันติเกษร ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งว่าเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียน ตามระดับความสามารถ สติปัญญา ความถนัด ความสนใจ อันจะส่งเสริมให้มีพื้นฐานของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในสังคม

ดังนั้นโรงเรียนจึงได้จัดหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ นักเรียนจะได้รับความเอาใจใส่ดูแลและมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน ในเรื่องการดูแลนักเรียน เมื่ออาจารย์ประจำชั้นสังเกตเห็นว่านักเรียนมีปัญหาทางด้านการเรียน เช่น อ่านเขียนหนังสือไม่ได้ แต่สามารถพูดจาโต้ตอบเรื่องราวต่างๆ ได้ดี ทางระดับชั้นจะเสนอเรื่องให้ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนทำการศึกษาด้วยความยินยอมของผู้ปกครอง เพื่อปรึกษากับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในการหาวิธีการบำบัดรักษา ส่วนคณาจารย์ทุกฝ่ายจะร่วมกันจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละราย บางรายอาจใช้วิธีการสอบปากเปล่าแทนการสอบข้อเขียน จนช่วยให้นักเรียนสามารถจบการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียน

ในระยะเริ่มต้นยังไม่มีโครงการการศึกษาพิเศษอย่างเป็นทางการจนเมื่อปีการศึกษา 2523 ได้มีการจัดตั้งโครงการทดลองการศึกษาพิเศษขึ้น และเตรียมนักเรียนเข้าโครงการ ตลอดจนจัดหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จนได้มีการจัดตั้งโครงการการศึกษาพิเศษขึ้นในปีการศึกษา 2527 โดยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจาก ศ.พ.ญ.เพ็ญแข ลิมศิลา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ในขณะนั้น ในด้านเป็นแหล่งตรวจวินิจฉัยและให้ข้อเสนอแนะการบำบัดรักษาทางจิตวิทยาสำหรับนักเรียนเป็นรายกรณี เป็นประจำเสมอมา ต่อมาในปีการศึกษา 2534 โรงเรียนได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานโครงการความร่วมมือทางวิชาการและทางการวิจัย การจัดการศึกษาพิเศษระหว่างโรงเรียนสันติเกษรและโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จึงได้มีการรับนักเรียนออทิสติกที่ผ่านการคัดเลือกและตรวจวินิจฉัยจากทางโรงพยาบาลมาเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติตามความเหมาะสมของแต่ละราย ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ในวันที่ 14 กรกฎาคม 2540 โรงเรียนได้รับอนุมัติให้จัดตั้งศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ซึ่งศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษนี้ได้ดำเนินงานสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. พัฒนางานและให้บริการด้านการศึกษาแก่นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของโรงเรียน
2. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษในโรงเรียนปกติ โดยทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการทดลองใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา
3. เป็นแหล่งในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษให้กับภาควิชาและหน่วยงานต่างๆ
4. ประสานงานกับศูนย์ หน่วยงานอื่นๆ ทั้งหน่วยงานทางแพทย์ ทางการศึกษา และทางสังคมในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ
5. เป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศ สื่อ และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ

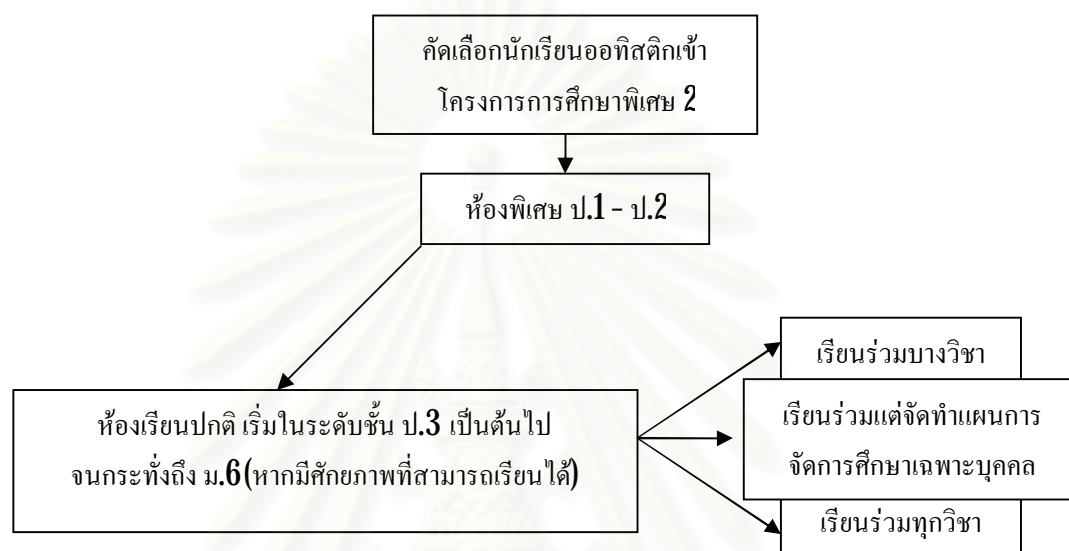
จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว ขณะนี้ศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร จึงได้จัดแบ่งงานออกเป็น 3 โครงการดังนี้

1) โครงการการศึกษาพิเศษ 1 (พ.1) เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเด็กที่มีความสามารถบกพร่องทางการเรียนรู้ ทั้งทางด้านการใช้ภาษาในการฟัง การพูดคุย และการสื่อสารกับผู้อื่น การสะกดคำ การคัด หรือความบกพร่องทางด้านคณิตศาสตร์ และการรับรู้ ตั้งแต่นั้นปี.3 - ม.6 โดยจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล เฉพาะวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สำหรับระดับประถมศึกษา ส่วนในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มวิชาภาษาอังกฤษอีกหนึ่งวิชา ซึ่งนักเรียนจะออกมาเรียนที่ห้องของโครงการการศึกษาพิเศษ

2) โครงการการศึกษาพิเศษ 2 (พ.2) เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนออทิสติกที่ได้รับการคัดเลือกจากโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ เพื่อมาเรียนร่วมกับนักเรียนปกติตั้งแต่ ป.1 – ม.6 และจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลโดยยึดหลักสูตรของโรงเรียนเป็นแกนและปรับกลวิธีการสอนให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละคน นักเรียนบางคนที่มีภาวะต่างๆ พร้อมจะได้เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในระดับชั้นเดียวกันโดยเริ่มเรียนร่วมแบบเต็มเวลาตั้งแต่นั้นปี.3 ส่วนนักเรียนที่ไม่พร้อมจะแยกเรียนเฉพาะโดยมีครูในโครงการเป็นผู้สอนและมีครูของโครงการเข้าไปดูแล ส่วนในระดับชั้น ป.1 และ ป.2 นักเรียนจะเข้าเรียนร่วมบางวิชา คือเฉพาะวิชาศิลปะ พลศึกษา และภาษาอังกฤษ

โดยมีครูของโครงการฯ เข้าไปดูแลเช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะการจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนออทิสติกของโรงเรียนสันติเกษร มีลักษณะดังนี้

โครงการการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนออทิสติกของโรงเรียนสันติเกษร

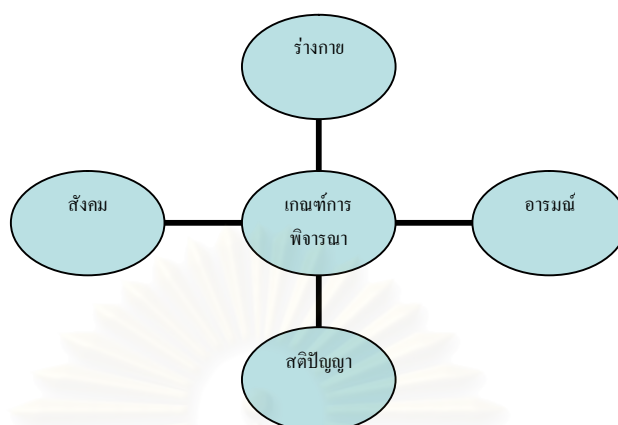

แผนภาพที่ 3 การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกของโรงเรียนสันติเกษร

โครงการรับเด็กออทิสติกเข้าเรียนที่โรงเรียนสันติเกษร เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี 2533 โดยร่วมมือกับโรงพยาบาลอุวะประสาทโทยโปถัมภ์ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ยาวนานกว่า 17 ปี โดยแต่ละปีจะรับเด็กออทิสติกเข้าเรียนได้ 5 คน เข้าสู่ระบบการศึกษา เรียนร่วมกับชั้นเด็กปกติทั่วไป จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนสันติเกษร ถือเป็นต้นแบบของโรงเรียนที่นำเด็กออทิสติกมาเรียนร่วมกับเด็กปกติ ล่าสุดมีโครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยสงฆ์เด็กออทิสติกที่จบ ม.6 เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา ทำให้สถานศึกษาแห่งแรกที่ทำโครงการการศึกษาพิเศษเพื่อช่วยเหลือเด็กออทิสติก ตั้งแต่ชั้นประถมจนจบในระดับชั้นอุดมศึกษา

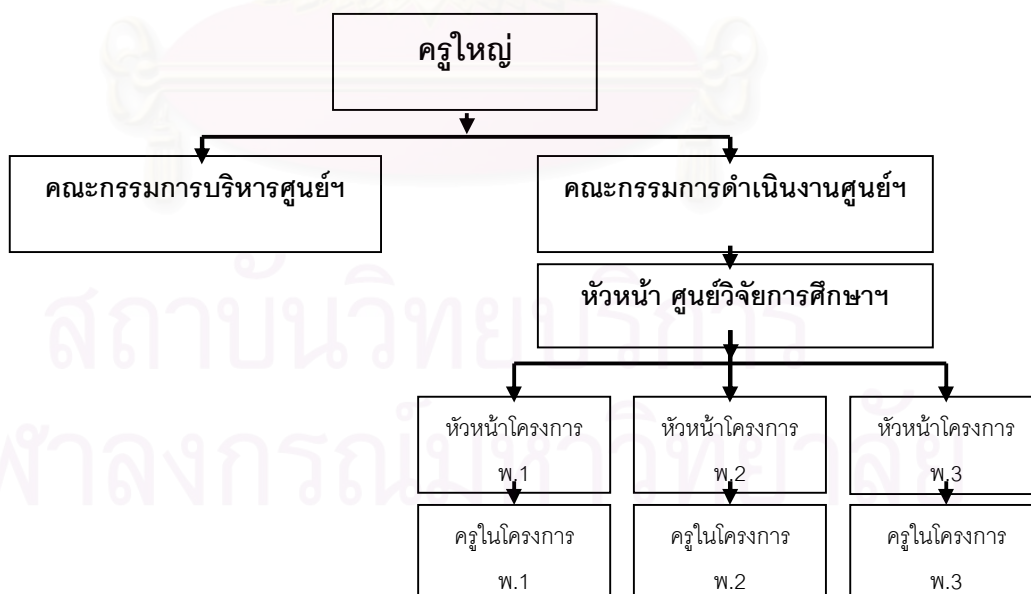
ซึ่งนักเรียนออทิสติกที่จะสามารถเข้าเรียนร่วมในโครงการการศึกษาพิเศษ 2 ของโรงเรียนสันติเกษรได้นั้นจะต้องได้รับการประเมินว่าผ่านเกณฑ์ หลักๆ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 องค์กรพิจารณาการรับนักเรียนออทิสติกเข้าสู่วิทยาลัย

3) **โครงการการศึกษาพิเศษ 3 (พ.3)** เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน ป.1 – ป.2 ที่มีระดับความพร้อมทางการเรียน การช่วยเหลือตัวเองต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของระดับชั้น โดยใช้หลักสูตรเดียวกันกับชั้น ป.1 และ ป.2 ของโรงเรียนโดยการจัดการเรียนการสอนจะเน้นทางด้านภาษาเป็นพื้นฐานสำคัญและบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ซึ่งโครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานของศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ เป็นดังนี้

โครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานของศูนย์วิจัยการศึกษา

แผนภาพที่ 5 โครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานของศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ของโรงเรียนสันติเกษร

2.1) ขั้นตอนการรับนักเรียนเข้าโครงการการศึกษาพิเศษ การรับนักเรียนเข้าโครงการการศึกษาพิเศษทั้ง 3 โครงการ เป็นดังนี้

โครงการการศึกษาพิเศษ 1 (พ.1)

1. ครูประจำชั้นและครูผู้สอนส่งรายชื่อนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านการเรียนและความผิดปกติทางอารมณ์ให้โครงการแนะแนวศึกษา โดยผ่านคณะกรรมการงานศึกษาเด็ก
2. ครูแนะแนวเข้าสังเกตพฤติกรรมทั่วไป และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนจากทุกฝ่ายทั้งครูและผู้ปกครอง
3. ในกรณีที่พบความผิดปกติจากการสังเกตและศึกษาพฤติกรรมของนักเรียน ครูแนะแนวพบผู้ปกครองเพื่อขออนุญาตและหรือแนะนำให้นักเรียนไปพบและเพื่อขอคำวินิจฉัยจากจิตแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะนักเรียนที่มีความผิดปกติทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสมอง
4. พิจารณาจากผลการวินิจฉัย ถ้าพบว่านักเรียนจำเป็นต้องให้การดูแลช่วยเหลือหรือจัดการศึกษาพิเศษ คณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษจะรับนักเรียนเข้าโครงการโดยความยินยอมของผู้ปกครองเป็นสำคัญ

โครงการการศึกษาพิเศษ 2 (พ.2)

1. นักเรียนต้องผ่านการตรวจรักษาอย่างละเอียดโดยจิตแพทย์ ในด้านร่างกาย พัฒนาการ และสภาวะทางจิต
2. นักเรียนต้องผ่านการประเมินจากนักจิตวิทยาโรงเรียนอย่างละเอียด
3. นักเรียนต้องได้รับการบำบัดรักษาทางการแพทย์และการศึกษาพิเศษจากโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่ง
4. คณะกรรมการบริหารศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกนักเรียนเข้าโครงการปีละ 5 คน โดยพิจารณารับเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อายุระหว่าง 6 - 8 ปี โดยดูจากผลการประเมินทางด้านจิตวิทยาและความเต็มใจของผู้ปกครอง

โครงการการศึกษาพิเศษ 3 (พ.3)

1. นักเรียนเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2
2. ผลการทดสอบความรู้ทางภาษาและคณิตศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าระดับเฉลี่ยของ
ชั้น
3. ผลการพิจารณาทางด้านวุฒิภาวะ การช่วยเหลือตนเองและความสามารถในการเรียนรู้
รู้อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์
4. ผู้ปกครองยินยอมและเห็นชอบให้นักเรียนเข้าโครงการ

5. คณะกรรมการดำเนินงานศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ พิจารณาตัดสินเป็นขั้นสุดท้าย การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในโครงการ การศึกษาพิเศษ

2.2) การวัดและประเมินผล

โครงการการศึกษาพิเศษ 1 และ 2 มีเกณฑ์การวัดและการประเมินผลแยกจากนักเรียนปกติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ และมีครูใหญ่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาด ในขั้นต้นสุดท้าย

ส่วนโครงการการศึกษาพิเศษ 3 ใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผลเช่นเดียวกับระดับชั้นป.1 และป.2 โดยทางโครงการได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนในช่วงเวลาวันเสาร์ และภาคฤดูร้อนเดือนเมษายน

2.3) **หน้าที่ความรับผิดชอบของครูในโครงการการศึกษาพิเศษ** ครูในโครงการการศึกษาพิเศษของแต่ละโครงการมีหน้าที่ดังนี้

โครงการการศึกษาพิเศษ 1 (พ.1)

1. ทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนในวิชาที่นักเรียนบกพร่อง
2. จัดกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ
3. ศึกษาข้อมูลนักเรียนจากครูประจำชั้น และครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบพฤติกรรมทั่วไปและพฤติกรรมการเรียนวิชาที่บกพร่อง
4. ศึกษาหลักสูตรของโรงเรียนและจัดทำแผนการเรียนเป็นรายบุคคล
5. จัดทำแผนการสอนโดยละเอียด ซึ่งประกอบด้วย
 - 1) ประมวลการสอน โครงการสอนระยะยาว
 - 2) แผนการสอนรายหน่วยและรายคาบ
6. จัดทำสื่อต่างๆ ประกอบการเรียนการสอน
7. จัดสร้างแบบทดสอบซึ่งประกอบด้วย
 - 1) แบบทดสอบวินิจฉัยความรู้ก่อนเรียน
 - 2) แบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลตามหน่วยการเรียนรู้ และปลายภาค
8. การประสานงานกับครูประจำชั้น และครูที่เกี่ยวข้องและระดับชั้น ในเรื่องต่อไปนี้
 - 1) ติดตามพฤติกรรมของนักเรียนจากครูประจำชั้นหรือครูที่เกี่ยวข้อง
 - 2) ประชุมปรึกษากับครูประจำชั้น ในการพิจารณาให้นักเรียนในโครงการที่มี พัฒนาการทางด้านพฤติกรรมเรียน กลับเข้าเรียนในห้องเรียนปกติ

- 3) ประสานงานกับครูในศูนย์จิตวิทยาและแนะแนวทางการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางด้านพฤติกรรมของนักเรียนในโครงการ
 - 4) จัดส่งผลการวัดและประเมินผลของนักเรียนในโครงการฯ ให้กับครูประจำชั้น
 - 5) เข้าร่วมประชุมกับทางระดับชั้นเพื่อรับทราบปัญหาและเรื่องราวต่างๆ
9. ครูที่เข้าปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้นปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของครูประจำชั้นตามที่กำหนดไว้
10. ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง โดยกำหนดการดังนี้
- 1) จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับผู้ปกครองภาคเรียนละครั้ง
 - 2) รายงานความก้าวหน้า และพัฒนาการ ตลอดจนปัญหาของนักเรียน

โครงการการศึกษาพิเศษ 2 (พ.2)

1. หน้าที่ในฐานะครูประจำชั้นมีดังนี้
 - 1) สอนนักเรียนในห้องของโครงการฯ
 - 2) จัดทำแผนการสอนสำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 3) ครูผู้สอนวิชาสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครู
 - 4) เขียนบันทึกรายงานพฤติกรรมนักเรียนทุกวัน และสรุปทุกสัปดาห์
 - 5) ติดตามและช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนร่วมในวิชาพลศึกษา สนทนาภาษาอังกฤษ ทักษะศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ งานบ้านและงานเกษตร งานช่างและงานประดิษฐ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และกิจกรรมอิสระพัฒนาตน
 - 6) ทำงานเป็นทีมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนการสอนภายในห้องเรียน
 - 7) พบผู้ปกครองเพื่อรายงานความก้าวหน้าและปัญหาของนักเรียนอยู่เสมอ
 - 8) ดำเนินการสอบและประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 9) ทำสมุดรายงานผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 10) ดำเนินการสอบและประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 11) ให้นักเรียนรับประทานยาตามแพทย์สั่ง
 - 12) ให้ความช่วยเหลือในการปรับพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่เหมาะสม
 - 13) ประชุมร่วมระหว่างครูในโครงการฯ ทุกสัปดาห์
 - 14) ประชุมร่วมกับผู้ปกครองอย่างน้อยเทอมละครั้ง
 - 15) ประชุมร่วมกับแพทย์และผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา
 - 16) ส่งประวัติและข้อมูลของนักเรียนให้ครูประจำชั้นปีต่อไป
 - 17) ปฏิบัติงานในภารกิจส่วนกลางของโรงเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย

2. หน้าที่ในฐานะอาจารย์ผู้ชั้น มีดังนี้

- 1) ช่วยสอนนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยในวิชาทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์
- 2) จัดทำแผนการสอนสำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 3) ช่วยเหลือนักเรียนทั้งโครงการปกติและโครงการพิเศษในห้องเรียน
- 4) ช่วยครูประจำชั้น และครูประจำวิชาในการทำงานชั้นเรียน เตรียมอุปกรณ์ ตรวจงาน ตลอดจนรวบรวมผลงานของนักเรียน ดูแลให้ความช่วยเหลือ นักเรียนในการปรับตัวทางสังคมและอารมณ์ทั้งในและนอกเวลาเรียน
- 5) ติดตามและให้ความช่วยเหลือนักเรียนในทุกวิชา ทั้งในและนอกห้องเรียน
- 6) ให้ความช่วยเหลือในการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน
- 7) ดูแลให้นักเรียนรับประทานยาตามแพทย์สั่ง
- 8) ประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนด้านการเรียนและการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
- 9) ส่งคะแนนที่ได้จากการสอบกลุ่มย่อยและที่ซ่อมเสริมให้ครูประจำวิชา
- 10) ประชุมร่วมกับผู้ปกครอง ครูในโครงการฯ และประชุมระดับชั้นทุกสัปดาห์
- 11) ประชุมร่วมกับผู้ปกครองอย่างน้อยเดือนละครั้ง
- 12) ประชุมร่วมกับแพทย์และผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา
- 13) ส่งประวัติและข้อมูลของนักเรียนให้ครูประจำชั้นปีต่อไป
- 14) ปฏิบัติงานในภารกิจส่วนกลางของโรงเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงการการศึกษาพิเศษ 3 (พ.3)

1. ทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนเพื่อดูความก้าวหน้าเมื่อจบปีการศึกษา
2. จัดเตรียมแผนการเรียนและทำโครงการสอนระยะยาว ทำแผนการสอนรายหน่วยและแผนการสอนรายคาบสำหรับการเรียนซ่อมเสริมวันเสาร์และภาคฤดูร้อน
3. ประสานงานกับศูนย์แนะแนวของโรงเรียนเพื่อศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
4. ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง โดยดำเนินการดังนี้
 - 1) จัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานของโครงการให้ผู้ปกครองในโครงการทราบ
 - 2) จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับผู้ปกครองเพิ่มขึ้นปีละ 1 ครั้ง
 - 3) รายงานผลการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนแก่ผู้ปกครองเป็นระยะ เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
5. ปฏิบัติหน้าที่ของครูประจำชั้นและครูผู้สอนตามที่กำหนดไว้

2.4) จำนวนครูและนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ

จากจำนวนครูในโรงเรียนทั้งหมด 346 ท่าน มีครูในโครงการการศึกษาพิเศษจำนวน 51 ท่าน แบ่งเป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 1 (พ.1) ดูแลนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) จำนวน 12 ท่าน โดยจะประจำอยู่ในระดับชั้นต่างๆ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นละ 1 ท่าน และที่เหลืออีก 2 ท่านจะอยู่ประจำที่โครงการการศึกษาพิเศษ 1 ทำหน้าที่คอยช่วยเหลือและสอนในระดับชั้นต่างๆ ส่วนครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 2 (พ.2) ดูแลนักเรียนออทิสติก (Autistic) มีจำนวน 34 ท่าน ซึ่งจะประจำอยู่ในระดับชั้นต่างๆ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นละ 1-2 ท่านขึ้นอยู่กับจำนวนของนักเรียน ส่วนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 นักเรียนยังไม่สามารถเรียนร่วมแบบเต็มเวลาได้จึงมีครูการศึกษาพิเศษดูแลอย่างใกล้ชิดในอัตราส่วน 1 : 1 นอกจากนี้ยังมีครูการศึกษาพิเศษที่ประจำอยู่ที่โครงการการศึกษาพิเศษ 2 ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนที่มีอาการรุนแรงอีก 7 ท่าน และมีครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 3 (พ.3) ดูแลนักเรียนที่มีวุฒิภาวะไม่สมวัย (Immaturity) จำนวน 5 ท่าน ส่วนจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโครงการการศึกษาพิเศษมีทั้งสิ้น 169 คน แบ่งเป็นนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ 1 (พ.1) จำนวน 64 คน นักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ 2 (พ.2) จำนวน 62 คน และนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ 3 (พ.3) จำนวน 43 คน ซึ่งสามารถแสดงข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครูและนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษทั้ง 3 ประเภทของโรงเรียนสันติเกษรได้ดังตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 สรุปจำนวนครูและนักเรียนทั้งหมดในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร

ประเภทของโครงการการศึกษาพิเศษ	ครู (คน)	นักเรียน (คน)
โครงการการศึกษาพิเศษ 1 (พ.1) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ Learning Disabilities	12	64
โครงการการศึกษาพิเศษ 2 (พ.2) นักเรียนออทิสติก Autistic	34	62
โครงการการศึกษาพิเศษ 3 (พ.3) นักเรียนที่มีวุฒิภาวะไม่สมวัย Immaturity	5	43
รวม	51	169

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครูและนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษที่แสดงในตารางที่ 4 เป็นเพียงข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น แต่การดูแลนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนสันติเกษรยังขึ้นอยู่กับอาการหรือความรุนแรงของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนด้วย โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีอาการรุนแรงจะมีครูการศึกษาพิเศษดูแลในอัตราส่วน 1 : 1 ส่วนนักเรียนที่สามารถเรียนร่วมได้จะมีครูการศึกษาพิเศษดูแลในอัตราส่วนของครู : นักเรียน เป็น 1 : 4 แต่ครูการศึกษาพิเศษที่ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้นด้วยจะต้องดูแลทั้งนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษและนักเรียนปกติที่เรียนอยู่ในชั้นนั้น ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วอัตราส่วนของครู : นักเรียนในแต่ละห้องจะประมาณ 1 : 13 ซึ่งหากจะแยกจำนวนครูและนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษเป็นแต่ละระดับชั้นจะได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนครูและนักเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษแยกเป็นแต่ละระดับชั้น

โครงการการศึกษาพิเศษ								
เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities)			เด็กออทิสติก (Autistic)			เด็กที่มีวุฒิภาวะไม่สมวัย (Immaturity)		
ระดับชั้น	จำนวน(คน)		ระดับชั้น	จำนวน(คน)		ระดับชั้น	จำนวน(คน)	
	ครู	นักเรียน		ครู	นักเรียน		ครู	นักเรียน
ป. 1	-	-	ป. 1	5	5	ป. 1	2	19
ป. 2	-	-	ป. 2	5	5	ป. 2	3	24
ป. 3	1	2	ป. 3	2	8	ป. 3	-	-
ป. 4	1	2	ป. 4	2	5	ป. 4	-	-
ป. 5	1	8	ป. 5	3	8	ป. 5	-	-
ป. 6	1	9	ป. 6	2	4	ป. 6	-	-
ม. 1	1	11	ม. 1	2	7	ม. 1	-	-
ม. 2	1	9	ม. 2	1	3	ม. 2	-	-
ม. 3	1	6	ม. 3	2	6	ม. 3	-	-
ม. 4	1	7	ม. 4	1	4	ม. 4	-	-
ม. 5	1	6	ม. 5	1	4	ม. 5	-	-
ม. 6	1	4	ม. 6	1	3	ม. 6	-	-
รวม	10	64	รวม	27	62	รวม	5	43

จากข้อมูลต่างๆ ที่ได้นำเสนอไปเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนสันติเกษร คงจะทำให้หลายท่านพอที่จะมองเห็นภาพการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของโรงเรียนสันติเกษรบ้างพอสมควร โดยเฉพาะข้อมูลในด้านการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าทางโรงเรียนได้ดำเนินการต่างๆ ตามแนวคิดและนโยบายที่ได้วางไว้หรือไม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2. การดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร

จากการศึกษาเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร พบว่าโรงเรียนสันติเกษรมีการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ใน 2 ลักษณะดังนี้

2.1 การดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโครงการศึกษาพิเศษ

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 269 คน จัดการศึกษาแบบคละเทศและคละความ สามารถโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 7 ห้อง ๆ ละประมาณ 38-39 คน โดยจะเรียน 35 คาบต่อสัปดาห์ ดังนี้ ภาษาไทย 6 คาบ คณิตศาสตร์ 5 คาบ วิทยาศาสตร์ 4 คาบ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3 คาบ สุขศึกษาและพลศึกษา 2 คาบ ทัศนศิลป์ 1 คาบ ดนตรีและนาฏศิลป์ 1 คาบ การงานอาชีพ 2 คาบ งานช่างและงานประดิษฐ์ 2 คาบ เทคโนโลยีสารสนเทศ 1 คาบ ภาษาอังกฤษ 4 คาบ สนทนาภาษาอังกฤษ 1 คาบ ทักษะการศึกษาค้นคว้า 1 คาบ และกิจกรรมอิสระและพัฒนาตน 2 คาบ

การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับชั้นป.3 จะมี 3 ห้อง ได้แก่ ห้องป.3/1 ห้องป.3/2 และห้องป.3/4 โดยในห้องป.3/1มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ร่วมอยู่ด้วย 2 คน ห้องป.3/2 มีนักเรียนออทิสติกเรียนร่วมอยู่ด้วย 4 คนโดยเรียนร่วมแบบเต็มเวลา 3 คน และเรียนร่วมบางเวลา 1 คน และห้องป.3/4 มีนักเรียนออทิสติกที่เรียนร่วมแบบเต็มเวลาด้วย 4 คนซึ่งทั้ง 3 ห้องนี้จะมีครูการศึกษาพิเศษห้องละ 1 ท่าน ทำหน้าที่ดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมอยู่ในแต่ละห้อง สำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละห้อง เป็นดังนี้

ห้อง ป.3/1 มีนักเรียน 39 คน เป็นนักเรียนชาย 22 คน และนักเรียนหญิง 17 คน มีครูประจำชั้น 3 ท่าน ซึ่ง 1 ในนั้นเป็นครูโครงการการศึกษาพิเศษ (พ1) โดยครูท่านนี้จะสอนวิชาภาษาไทยให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในโครงการการศึกษาพิเศษ 1 ที่ห้องโครงการการศึกษาพิเศษทั้งนักเรียนในระดับชั้น ป.3 ม.1 ม.2 และ ม.5 โดยจะสอนประมาณ 20

คาบต่อสัปดาห์ และสอนนักเรียนห้อง ป.3/1 ในวิชากิจกรรมอิสระและพัฒนาตนจำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ เมื่อไม่มีภาระในการสอนครูท่านนี้จะมานั่งประจำอยู่ที่ห้อง ป.3/1 เพื่อทำหน้าที่ของครูประจำชั้น

โดยส่วนใหญ่แล้วการให้ความช่วยนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในระดับชั้น ป. 3 ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นจะให้ความช่วยเหลือเฉพาะที่มีความบกพร่องในวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทยซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยเมื่อถึงคาบเรียนในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทย เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทั้ง 2 คนจะเตรียมอุปกรณ์การเรียนในวิชาดังกล่าวไปเรียนที่ห้องโครงการการศึกษาพิเศษ 1 ซึ่งอยู่ห่างจากห้องป.3/1 ออกไป 2 ตึกโดยใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 5 นาที และเมื่อหมดชั่วโมงเรียนนักเรียนทั้ง 2 คนจะเดินกลับมาที่ห้องป.3/1 เพื่อเรียนวิชาอื่นต่อไปซึ่งในวิชาอื่นๆ นักเรียนทั้ง 2 คนจะเรียนเหมือนกับนักเรียนปกติทั่วไป ซึ่งจากการสังเกตพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 2 คนนี้ จะเรียนไม่ทันเพื่อนในเกือบทุกวิชา ขณะเรียนจะขาดสมาธิและมีอาการเหม่อลอยบ่อยครั้ง ไม่เข้าใจคำสั่งและคำอธิบายของครูทำให้เวลาสอบส่วนใหญ่นักเรียนจะทำไม่ค่อยได้ และเมื่อผลสอบออกมาก็ต้องซ่อมเกือบทุกวิชาจนกลายเป็นเรื่องปกติ เมื่อไปศึกษาเอกสารโดยดูจากสมุดรายงานผลการเรียนพบว่าคะแนนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความจำที่ออกมานักเรียนจะได้เกรด 1 หรือ 2 ตลอดและกว่าจะได้ก็ต้องซ่อมหลายครั้งกว่าจะผ่าน ส่วนวิชาทางด้านทักษะเช่น พลศึกษา การงานอาชีพ นักเรียนจะมีคะแนนดีขึ้นมากกว่าและเท่าที่สังเกตดูพบว่าหลายๆ ครั้ง ครูการศึกษาพิเศษจะเรียกให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทั้ง 2 คนนี้ อยู่ต่อตอนเย็นหลังเลิกเรียนเพื่อที่จะอธิบายและให้ความรู้กับนักเรียนทั้ง 2 คนเพิ่มเติม เพราะต้องการช่วยเหลือที่ทั้ง 2 คนไม่สามารถติดตามบทเรียนต่างๆ ได้ทันกับเพื่อนปกติที่เรียนอยู่ในห้องเดียวกัน แต่นั่นก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็กเหล่านี้เรียนได้ทันกับเพื่อนปกติ

ห้อง ป.3/2 มีนักเรียน 39 คน เป็นนักเรียนชาย 23 คน และนักเรียนหญิง 16 คน มีครูประจำชั้น 3 ท่านซึ่ง 1 ในนี้มีครูการศึกษาพิเศษในโครงการพ.2 ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน ที่เรียนร่วมอยู่ในห้องป.3/2 แบบเต็มเวลา โดยครูการศึกษาพิเศษจะดูแลนักเรียนตั้งแต่มาถึงโรงเรียนจนกระทั่งกลับบ้าน ทั้งการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเช่น การส่งการบ้าน การเช็ดโต๊ะและการจัดช่องของใช้ ระหว่างพักครูการศึกษาพิเศษจะดูแลนักเรียนดื่มนมและรับประทานอาหารกลางวัน ขณะเรียนวิชาต่างๆ ก็จะช่วยช่วยเหลือแนะนำและให้คำอธิบายเพิ่มเติม เวลาที่ครูมอบหมายงานต่างๆ ให้ทำ เนื่องจากเด็กเหล่านี้บางคนต้องได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจึงจะสามารถทำงานต่างๆ ได้ เด็กออทิสติกบางคนจะเหม่อลอยและไม่ฟัง

ในสิ่งที่ครูสอน แต่บางคนจะกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการตอบคำถามตลอดหากเป็นวิชาที่เขาสนใจ ซึ่งจะแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละคน

ส่วนนักเรียนออทิสติกอีก 1 คน มีอาการค่อนข้างรุนแรงจะเรียนอยู่ที่ห้องโครงการเป็นหลักโดยจะเรียนแบบตัวต่อตัว และจะเรียนร่วมเป็นบางวิชาเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การเข้าสู่สังคม เช่น ศิลปะ และการทำงานอาชีพ โดยเมื่อถึงวิชาเรียนทั้ง 2 วิชานี้ ครูการศึกษาพิเศษที่ประจำอยู่ที่ห้องโครงการพ.2 จะมีหน้าที่พานักเรียนมาเรียนในห้องป.3/2 และดูแลการทำกิจกรรมต่างๆ จนหมดชั่วโมง แล้วจึงพานักเรียนกลับไปห้องโครงการการศึกษาพิเศษ 2 ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 4 ตึก ใช้เวลาเดินทางประมาณ 10 นาที

ห้อง ป.3/4 มีนักเรียน 38 คน เป็นนักเรียนชาย 20 คนและนักเรียนหญิง 18 คน มีครูประจำชั้น 3 คน 1 ในนี้เป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 2 ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือเด็กออทิสติกทั้ง 4 คนที่เรียนอยู่ในห้องนี้ โดยจะดูแลทั้งการทำกิจวัตรประจำวัน ดูแลการเรียนและการทำงานในวิชาต่างๆ คล้ายกับห้อง ป.3/2 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในห้องนี้ส่วนใหญ่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดีพอสมควรและในเช้าวันจันทร์เด็กออทิสติกในห้องนี้จะผลัดกันไปนั่งเครื่อง Hemoencephalogram (HEG) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ตรวจวัดและปรับกระแสการไหลเวียนของโลหิตที่ผิวสมอง เพื่อแปลข้อมูลและป้อนกลับให้ผู้ฝึกมองเห็นและเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมทางจอคอมพิวเตอร์ ทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าทำอะไร จึงจะสามารถปรับเปลี่ยนตัวเองให้มีความตั้งใจ (Attention) ได้ โดยดูจากขบวนการป้อนกลับ (feedback) ที่แสดงให้เห็นทางจอคอมพิวเตอร์เป็นลักษณะของกราฟแท่งและมีเสียงดนตรีร่วมด้วย ผลการรักษาโดยเครื่อง HEG เมื่อเด็กออทิสติกได้รับการฝึกให้เรียนรู้ในการทำ HEG ได้ในเวลาที่กำหนด เด็กก็จะสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองว่าขณะที่นั่งเรียนในห้องเรียนเขาควรปฏิบัติตัวอย่างไร จึงจะมีความตั้งใจจนฟังคุณครูที่กำลังสอนได้อย่างเข้าใจ ซึ่งจะทำให้ผลของการเล่าเรียนดีขึ้นได้ หากเด็กได้รับการฝึกฝนอย่างดีแล้ว เด็กก็จะสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีการใช้เครื่อง HEG ซึ่งนักเรียนที่จะนั่งเครื่อง HEG ต้องไปที่ห้องกิจกรรมของโครงการการศึกษาพิเศษ 2 (อาคาร 7 ชั้น 4) และใช้เวลาประมาณคนละ 10 นาที โดยนักเรียนจะเดินไปกลับเองได้ ครูการศึกษาพิเศษเพียงแต่คอยเตือนนักเรียนบ้างในบางครั้ง นอกจากนี้ในแต่ละสัปดาห์ครูการศึกษาพิเศษจะต้องสังเกตทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก เช่น พฤติกรรมทั่วไป พฤติกรรมการเรียน การทำงานและการรับประทานอาหาร แล้วบันทึกส่งหัวหน้าโครงการในทุกเย็นวันศุกร์ ซึ่งจะมีการประชุมร่วมกันของครูทั้งหมดในโครงการ

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาระยะหนึ่ง พบว่าทางโรงเรียนสันติเกษรมีแนวทางในการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ที่ค่อนข้างเป็นระบบ และครบวงจรใกล้เคียงกับแนวทางที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ในตอนต้น แต่ทั้งนี้ทุกโครงการไม่ว่าจะเป็นโครงการ พ.1 พ.2 พ.3 หรือโครงการแนะแนว มีวัตถุประสงค์หลักเช่นเดียวกันคือ เพื่อช่วยเหลือและมุ่งแก้ไขความบกพร่องของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเสียเป็นส่วนใหญ่ จนทำให้มองข้ามบางสิ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้กันนั่นคือ การส่งเสริมความสามารถของนักเรียน เพราะโดยปกติแล้วเด็กกลุ่มนี้จะขาดความภาคภูมิใจและไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องจากไม่มีความสามารถทัดเทียมกับเพื่อนปกติในบางเรื่อง การส่งเสริมให้เด็กกลุ่มนี้ได้ทำในสิ่งที่สนใจอย่างแท้จริง จะช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษบางคนอาจมีความสามารถ มีความสนใจแต่บางครั้งยังขาดโอกาสในการส่งเสริมความสามารถของพวกเขาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

แนวทางในการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสันติเกษรอีกแนวทางหนึ่งคือให้เพื่อนได้ดูแลเพื่อน โดยเด็กปกติที่อยู่ในห้องจะช่วยดูแลเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทุกคนเป็นอย่างดี โดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจหรือไปล้อเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษเลย แต่จะคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส เช่น เวลาที่ไปเรียนพลศึกษาซึ่งครูการศึกษาพิเศษไม่ได้ไปกับนักเรียนด้วย เพื่อน ๆ ก็จะพาไปเรียน พาไปรับประทานอาหารกลางวัน เวลาพักก็จะมาเล่นด้วยกันตลอด นั่นเพราะนักเรียนที่นี้ได้รับการปลูกฝังมาเป็นอย่างดี ให้รู้จักการดูแลและช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า

นอกจากนี้จะมีเด็กปกติคอยดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างดีแล้ว การรวมกลุ่มกันของผู้ปกครองเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นบุตรหลานของตนก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่น่าจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนอื่น ๆ ได้นำไปใช้ เพราะผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนสันติเกษร จะมีการรวมกลุ่มกันตลอดในทุกเย็นขณะมารับลูกกลับบ้านก็จะมานั่งคุยอยู่ด้วยกัน เมื่อมีโอกาสก็จะนัดกันไปรับประทานอาหาร ร้องคาราโอเกะ หรือไปเที่ยวพักผ่อนที่ชายหาด โดยจะไปรวมกันหมดทั้งครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้ผู้ปกครองมีความสนิทสนมกลมเกลียวกันมากยิ่งขึ้น แต่การประสานความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นยังไม่เด่นชัดนัก เนื่องจากความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักมุ่งเพื่อแก้ไขความบกพร่องของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้มองข้ามบางสิ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันไป เพราะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เห็นคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้น

2.2 การดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับชั้นป.3 ของโครงการ แนะแนว

ในแต่ละปีโครงการแนะแนวจะมีการแต่งตั้งครูแนะแนวให้มาทำหน้าที่ดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละระดับชั้น โดยในแต่ละสัปดาห์ ครูแนะแนวที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ จะต้องขึ้นมาบนระดับชั้นนั้น ๆ สัปดาห์ละ 1 วัน เพื่อมาติดตามกรณีศึกษาแต่ละคนว่าผลหลังจากที่ให้ความช่วยเหลือไปเป็นอย่างไรบ้าง หากนักเรียนคนใดที่ไม่ได้เป็นกรณีศึกษาแต่เมื่อครูประจำชั้นสังเกตเห็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทั้งในขณะเรียนและอยู่ร่วมกับเพื่อน ครูประจำชั้นจะทำหน้าที่รายงานให้ครูแนะแนวทราบข้อมูลต่าง ๆ เพื่อมาสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนคนนั้น หากพบว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นปัญหาหรือควรได้รับความช่วยเหลือในด้านใด ครูแนะแนวจะติดต่อนัดหมายกับจิตแพทย์ (ซึ่งจะมาประจำอยู่ที่ศูนย์บริการจิตวิทยาและแนะแนวของโรงเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน) และจะนัดหมายให้ผู้ปกครองมาพบ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนต่อไป เช่น นักเรียนบางคนที่ตรวจพบว่าเป็นสมาธิสั้น ก็อาจต้องรับยาเพื่อช่วยให้มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น บางคนมีปัญหาเรื่องการควบคุมอารมณ์ หรือมีปัญหาทางสุขภาพจิตในลักษณะอื่น คุณหมอจะใช้วิธีการทางจิตวิทยาในการบำบัดหรือรักษาเพื่อให้นักเรียนมีอาการดีขึ้น เด็กบางคนที่มีปัญหาไม่เพียงแต่ตัวเองเท่านั้นที่ต้องทำการรักษา แต่ผู้ปกครองของเด็กเหล่านั้นบางท่านก็จะต้องได้รับการรักษาหรือบำบัดด้วย เพราะต้นเหตุของปัญหาอาจเกิดมาจากผู้ปกครองเพื่อให้ได้ผลการรักษาที่ดีที่สุด หลังจากที่คุณหมอกำหนดวิธีการวินิจฉัยโรคและทำการรักษาอาการของนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษาในระยะหนึ่ง ครูในโครงการแนะแนวจะมาติดตามอาการของนักเรียนคนนั้นเป็นระยะ ๆ โดยมาสอบถามข้อมูลต่าง ๆ จากครูประจำชั้น หรือครูผู้สอนว่านักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร จะได้นำไปรายงานให้คุณหมอบทราบบ้างจะได้วางแผนในการรักษานักเรียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมที่สุด เมื่อขึ้นปีการศึกษาใหม่จะมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างครูประจำชั้น ครูผู้สอนในระดับชั้น ครูในโครงการการศึกษาพิเศษ และครูในโครงการแนะแนว โดยจะมีตัวแทนของครูใน แต่ละโครงการ ทั้งโครงการการศึกษาพิเศษและโครงการแนะแนวมารายงานข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษาและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนทุกท่านในระดับได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เพื่อจะได้มีความเข้าใจ และสามารถดูแลนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมต่อไป โดยจะมีการส่งต่อข้อมูลของนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษาลักษณะเดียวกันนี้ในทุกๆระดับชั้น ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะที่ดีของโรงเรียนสันติเกษร อีกอย่างหนึ่ง เพราะทำให้ครูได้ทราบข้อมูลของนักเรียนทุกคนและจะได้สามารถวางแผนในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน โดยไม่ต้องมาเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่แต่จะมีการส่งต่อข้อมูลไปเป็นทอด ๆ ทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 สภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การศึกษาสภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษผู้วิจัยได้ศึกษาใน 2 ประเด็นหลักคือ 1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษา และ 2) ความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษร จำนวน 10 คน แบ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 2 คน คือ ด.ช.ลัทธิตและด.ช.दनัย ซึ่งเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ 1 (พ.1) โดยเรียนอยู่ในห้องป. 3/1 ซึ่งเรียนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในวิชาภาษาไทย กับคณิตศาสตร์ ที่เหลืออีก 8 คนเป็นเด็กออทิสติก ซึ่งเรียนอยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษ 2 (พ.2) โดยเรียนอยู่ในห้อง ป. 3/2 จำนวน 4 คน ซึ่ง 3 คนคือ ด.ช.กร ด.ช.พัฒนและด.ช.ดินเรียนร่วมทุกรายวิชา ส่วนอีก 1 คน คือด.ช.นน มีอาการรุนแรงจึงได้รับการจัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) และจะเข้ามาเรียนร่วมในห้อง ป. 3/2 เป็นบางวิชาได้แก่ วิชาการงานอาชีพ วิชาศิลปะ และวิชาพลศึกษา ส่วนที่เหลืออีก 4 คน คือ ด.ช.พชร ด.ช. ธนา ด.ช.ชีระ และด.ญ.ญาใจเรียนอยู่ในห้องป.3/4 ซึ่งทั้งหมดเรียนร่วมแบบเต็มเวลา ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ประเภทและจำนวนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	ห้องเรียน	จำนวน (คน)	หมายเหตุ
เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	ป. 3/1	2	
เด็กออทิสติก	ป. 3/2	4	มี 1 คนที่อาการรุนแรงจึงเรียนร่วมบางวิชา
เด็กออทิสติก	ป. 3/4	4	

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษามากยิ่งขึ้น จึงจะนำเสนอข้อมูลของกรณีศึกษาเป็นรายบุคคล ทั้งในส่วนของข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและผู้ปกครอง เริ่มตั้งแต่ชื่อของนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษา (ซึ่งในที่นี้จะใช้นามสมมติแทน ทั้งนี้เพื่อความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล) อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแต่ละครอบครัว ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. ลัทธิตี ดิงาม (นามสมมติ)

ด.ช. ลัทธิตี ดิงาม อายุ 8 ปี 6 เดือน เป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัว ซึ่งมีพี่อีก 2 คน เป็นชาย 1 คน และหญิง 1 คน

บิดาอายุ 51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพ รับราชการ

มารดาอายุ 44 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ อาชีพ รับราชการ

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 20,000 บาทต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของด.ช. ลัทธิตี คือ เป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใส มีน้ำใจรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ทั้งผู้ปกครอง ครู และเพื่อนๆ ในห้อง โดยไม่ต้องมีการร้องขอจะช่วยทำงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจ เช่น ช่วยแจกสมุดจดการบ้าน ช่วยครูยกของ ช่วยลบกระดาน ช่วยเพื่อนทำเวร เป็นต้น มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ และมีทักษะในการทำงานดีสามารถทำงานต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่วรับประทานอาหารเช้าได้มากและหลากหลายดี

พฤติกรรมการเรียน ลัทธิตีมีความสามารถในการเรียนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยของเด็กวัยเดียวกัน แต่ยังมีขาดสมาธิในการเรียน มักสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว ขาดทักษะทางภาษาและการคิดคำนวณเป็นอย่างมาก ขาดทักษะการฟัง สะกดคำและเขียนคำไม่ถูกต้อง ขณะเรียนครูต้องอธิบายขยายความในเรื่องที่สอนหลายรอบจึงพอที่จะเข้าใจในเนื้อหาบ้างเล็กน้อย มีความจำอยู่ในช่วงสั้นๆ การทำงานส่วนใหญ่ยังขาดความรอบคอบและขาดความประณีตบรรจง รวมถึงขาดความรับผิดชอบในการส่งงานและการบ้าน เพราะนักเรียนมักหลงลืมบ่อยทำให้อาจารย์ต้องเตือนเสมอ

กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. ดนัย ใจดี (นามสมมติ)

ด.ช. ดนัย ใจดี อายุ 8 ปี 8 เดือน เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

บิดาอายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านนิติศาสตร์ อาชีพ รับราชการ

มารดาอายุ 35 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านสังคมศาสตร์ อาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวมากกว่า 50,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของ ด.ช. ดนัย คือ เป็นเด็กที่ร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส ช่างพูด ช่างคุย มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีสัมมาคารวะ และพูดจาสุภาพไพเราะ แต่บางครั้งยังขาดความมั่นใจในตนเองไม่ค่อยกล้าแสดงออกเท่าที่ควร ขาดสมาธิในการเรียนและความกระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบในการส่งงานทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย มักมาโรงเรียนสายบ่อยครั้ง สุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงเท่าที่ควร เจ็บป่วยบ่อย รับประทานอาหารเช้าได้น้อยและไม่ค่อยหลากหลายเท่าที่ควร

พฤติกรรมการเรียน ดนัยมีความสามารถในการเรียนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยของเด็กวัยเดียวกัน แต่ยังมีขาดสมาธิในการเรียน มักสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว ขาดทักษะทางภาษาและการคิดคำนวณ

ขาดทักษะการฟัง สะกดคำและเขียนคำไม่ถูกต้อง ครูต้องอธิบายซ้ำๆ หลายรอบจึงจะเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน มีความจำอยู่ในช่วงสั้นๆ การทำงานส่วนใหญ่ยังขาดความรอบคอบและขาดความประณีตบรรจง การส่งงานและการทำกิจกรรมต่างๆ ยังคงต้องเตือนอยู่เสมอ เพราะนักเรียนมักหลงลืมเป็นประจำ

กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. กร ขจรเดช (นามสมมติ)

ด.ช. กร ขจรเดช อายุ 9 ปี 4 เดือน เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

บิดาอายุ 51 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านสังคมศาสตร์ อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

มารดาอายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านสังคมศาสตร์ อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 80,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของกร คือ เป็นเด็กที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่างพูด ช่างคุย ช่างสังเกต และชอบซักถามในสิ่งที่ตนสงสัย ชอบร่วมกิจกรรมที่ตนสนใจ เช่น กิจกรรมด้านศิลปะ และวิทยาศาสตร์ มีความมั่นใจในตนเอง และช่วยเหลือตัวเองได้ค่อนข้างดี แต่ยังมีความเป็นเด็กสูง และค่อนข้างเอาแต่ใจตนเองในบางครั้ง ยังควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ไม่ดีนัก อารมณ์ค่อนข้างอ่อนไหว จะไม่ชอบให้ใครมาว่า ถ้าใครมาว่า จะน้อยใจและแสดงอาการแบบเด็ก ๆ เมื่อโกรธหรือไม่พอใจจะแสดงอาการออกมา เช่น ทำเสียงขู่ พูดตะคอกเสียง หรือยื่นกอดอก เป็นต้น สนใจใฝ่รู้ในเรื่องต่าง ๆ รอบตัวดี ชอบใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือที่ตัวเองสนใจ เช่น สามก๊ก ข่ายหัวเราะโดยจะอ่านไปหัวเราะไป เวลาที่มีอะไรที่สงสัยจะซักถามทันที เมื่อมีสิ่งแปลกใหม่เข้ามาในชีวิตจะให้ความสนใจและจะซักถามจนเข้าใจดีจึงจะหยุดถาม ชอบทำกิจกรรมการทดลอง การประดิษฐ์ มีความสนใจและความพยายามทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง

พฤติกรรมการเรียนกรมีสมาธิในการเรียนค่อนข้างดี หากตั้งใจจะสามารถติดตามทำความเข้าใจในบทเรียนต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีความสนใจใฝ่รู้ มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมาย มีไหวพริบปฏิภาณดี สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ อยู่เสมอ

กรณีศึกษาที่ 4 ด.ช. พัฒนะ ช่างพัฒนา (นามสมมติ)

ด.ช. พัฒนะ ช่างพัฒนา อายุ 10 ปี 4 เดือน เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

บิดาอายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านสังคมศาสตร์ อาชีพพนักงานบริษัท

มารดาอายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท ทางด้านสังคมศาสตร์ อาชีพพนักงานบริษัท

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 100,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของพัฒนา คือ เป็นเด็กช่างพูด ช่างคุย ช่างซักถาม และมักจะทักทายบุคคลต่างๆ อยู่เสมอ มีสัมมาคารวะและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่พัฒนาการทางด้านร่างกายยังไม่สมบูรณ์และแข็งแรงเท่าที่ควร การเคลื่อนไหวของร่างกายยังขาดการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย การพูดสื่อสารยังไม่ชัดเจน

พฤติกรรมการเรียนรู้ขาดสมาธิในการเรียนและมีอาการเหม่อลอยบ่อยครั้ง วอกแวกง่าย และมีความสนใจในช่วงสั้นๆ การติดตามทำความเข้าใจในบทเรียนต่างๆ ยังไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร แต่ถ้าหากตั้งใจจะสามารถทำงานต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การทำงานยังขาดความประณีตบรรจง เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย

กรณีศึกษาที่ 5 ด.ช. ดิน วินชนะ (นามสมมติ)

ด.ช. ดิน วินชนะ อายุ 10 ปี 1 เดือน เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

บิดาอายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพ วิศวกร

มารดาอายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านสังคมศาสตร์ อาชีพ แม่บ้าน

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 100,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของดิน คือ ชอบมีโลกส่วนตัว บางครั้งจะเล่น หรือพูดคนเดียว มีความกังวลในเรื่องต่างๆ ได้ง่าย ไม่สามารถแยกแยะเรื่องจริงหรือเรื่องเปรียบเทียบได้ ชอบคิดสิ่งต่างๆ ไปตามความเข้าใจของตนเอง ขาดทักษะในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม บางครั้งจะแยกตัว และมักจะเล่นกับเพื่อนที่คุ้นเคยเท่านั้น รับประทานอาหารได้น้อยและค่อนข้างช้า

พฤติกรรมการเรียนรู้ ดินมีสมาธิในการเรียนไม่สม่ำเสมอ อารมณ์หงุดหงิดและแปรปรวนง่าย ขาดความกระตือรือร้นและความสนใจในการเรียน และการทำกิจกรรมต่างๆ ยังต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครู เพื่อคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

กรณีศึกษาที่ 6 ด.ช. นน สนทยา (นามสมมติ)

ด.ช. นน สนทยา อายุ 12 ปี เป็นบุตรคนโตของครอบครัว มีน้องชายฝาแฝด 2 คน

บิดาถึงแก่กรรม

มารดาอายุ 45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านแพทยศาสตร์ อาชีพจิตแพทย์

เด็กและวัยรุ่น

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 50,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของนน คือ ยังช่วยเหลือตัวเองได้ไม่ได้นัก มีโลกส่วนตัวของตัวเองสูง มักจะเล่นคนเดียว และไม่ค่อยพูดคุยกับใคร ยังขาดทักษะทางด้านสังคม บางครั้งควบคุมอารมณ์ไม่ได้เมื่อโกรธจะแสดงอาการต่างๆ ออกมา เช่น ส่งเสียงและการทำลายข้าวของที่อยู่ใกล้ตัว เป็นต้น การรับประทานอาหารสามารถรับประทานอาหารได้ดี

พฤติกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากนนมีอาการค่อนข้างรุนแรง จึงเรียนร่วมกับเพื่อนๆ ในห้อง ป.3/2 เป็นบางวิชา เช่น วิชาศิลปะ การงานอาชีพและพลศึกษา ขณะเรียนจะต้องมีครูในโครงการ การศึกษาพิเศษคอยดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมต่างๆ เพิ่มเติม

กรณีศึกษาที่ 7 ด.ช. พชร รักการเรียน (นามสมมติ)

ด.ช. พชร รักการเรียน อายุ 9 ปี 6 เดือน เป็นบุตรคนโตของครอบครัว มีน้องชาย 1 คน

บิดาอายุ 48 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านสังคมศาสตร์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา อาชีพ ทำธุรกิจส่วนตัว

มารดาอายุ 37 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านสังคมศาสตร์ อาชีพ แม่บ้าน

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 150,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของพชร คือ เป็นเด็กที่ช่างพูด และชอบซักถามในสิ่งที่ตนสงสัย ชอบร่วมกิจกรรมตามที่ตนสนใจ มีความรับผิดชอบและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดี ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ ในห้องได้ดี ทั้งยังเป็นเด็กที่มีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอทั้งผู้ปกครอง ครู และเพื่อนๆ ในห้อง แต่บางครั้งยังชอบแยกตัว ขณะเรียนยังมีอาการเหม่อลอย ขาดความมั่นใจในการพูด พูดซ้ำ มีสมาธิดีพอควร สามารถพูดจาสื่อสารบอกความต้องการของตนเองได้ มีทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้นแต่ส่วนใหญ่มักจะเล่นกับเด็กผู้หญิง จะไม่ชอบเล่นรวมกลุ่มกับเด็กผู้ชายโดยให้เหตุผลว่าเพื่อนผู้ชายชอบแกล้ง บ่อยครั้งที่จะมีอาการคล้ายกับการแพ้ โดยจะเรียกชื่อและพูดถึงเพื่อนคนนั้นทั้งวันจนไม่เป็นอันเรียน กล่าวพูดและกล่าวซักถามในเรื่องที่สนใจ มีความสุขในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องไม่ค่อยแยกตัวเหมือนก่อนโดยจะอยู่รวมกลุ่มเพื่อนและมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างดีขึ้น สามารถบอกเล่าเรื่องราวได้รู้เรื่อง การพูดคุยได้ตอบดีขึ้นกว่าเดิม แต่เวลาพูดส่วนใหญ่จะพูดห้วนๆ ไม่มีคำลงท้าย การรับประทานอาหาร ยังรับประทานได้น้อยจนร่างกายค่อนข้างผอมและมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์

พฤติกรรมการเรียนรู้ พชรสามารถติดตามทำความเข้าใจในบทเรียนต่างๆ ได้ดีขึ้น โดยอาศัยคำอธิบายเพิ่มเติมบ้างเล็กน้อย มีความตั้งใจในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนมาก อยากทำงานโดยจะทำงานอย่างเรียบร้อย ลายมือสวยงาม

มีความพยายามในการทำข้อสอบด้วยตนเอง เวลาสอบส่วนใหญ่จะได้คะแนนดี ผ่านเกือบทุกวิชา แต่การคิดวิเคราะห์ยังทำได้ไม่ดีนัก ครูการศึกษาพิเศษยังต้องคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด โดยจะมีการอธิบายซ้ำ ๆ ซ้ำ ๆ หลายรอบพอจริงจะพอเข้าใจและสามารถทำงานต่าง ๆ ได้

กรณีศึกษาที่ 8 ด.ช. ธนา พามาเรียน (นามสมมติ)

ด.ช. ธนา พามาเรียน อายุ 10 ปี 7 เดือน เป็นบุตรคนโตของครอบครัว มีน้องชาย 1 คน น้องสาว 1 คน

บิดาอายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านสังคมศาสตร์ อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว มารดาอายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านศึกษาศาสตร์ อาชีพพนักงานบริษัท

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 100,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของธนา คือ เป็นเด็กที่อารมณ์ดีและมีสัมมาคารวะ มีความกล้าแสดงออก สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มีน้ำใจ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ แต่บางครั้งยังชอบเล่นซน ชอบแหย่เพื่อนและเล่นกับเพื่อนแรง ๆ ใจร้อน บางครั้งยังไม่ค่อยมีความมั่นใจในการทำกิจกรรม ระยะเวลาหลังกล้าพูด กล้าตอบคำถามมากขึ้น แม้บางครั้งคำตอบอาจนอกประเด็นไปบ้าง ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีความสุขเมื่อได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน มีทักษะทางสังคมดี สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องได้ ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้ดี ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น ช่วยเหลือตนเองและพูดบอกความต้องการของตนเองได้ กล้าพูดกับครูและกล้าสบตากับครูมากขึ้น แต่ยังลำดับคำพูดสับสน ครูผู้สอนยังต้องให้กำลังใจและให้เวลาในการลำดับความคิดจึงจะมีความมั่นใจมากขึ้น รับผิดชอบในการส่งงานและส่งการบ้านอย่างสม่ำเสมอ สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของตนได้ดี เช่น การเปลี่ยนเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่ยังรับประทานอาหารเช้าไม่มากนัก

พฤติกรรมการเรียน ขณะเรียนธนายังมีสมาธิในการเรียนไม่สม่ำเสมอ สนใจเพื่อนรอบข้างมากกว่าบทเรียน การเรียนในวิชาต่าง ๆ ยังต้องให้ความช่วยเหลือแนะนำอย่างใกล้ชิด มีความจำอยู่ในช่วงสั้น ๆ ไม่ชอบคิดด้วยตนเอง มักจะแอบมองเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ หรือรอคอยคำตอบจากอาจารย์ เขียนหนังสือตัวโตไม่เป็นระเบียบ มักเขียนพันกันทำให้อ่านไม่ออก การทำแบบฝึกหัดยังต้องให้คำอธิบายเพิ่มเติม มีความพยายามในการทำงานด้วยตนเองน้อยต้องคอยกระตุ้นและให้คำชมเชยอยู่เสมอจึงยอมทำแต่ต้องใช้เวลาานานพอสมควร ในส่วนของการคิดวิเคราะห์ การคำนวณ และการจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านยังทำได้ไม่ดีนัก วิชาคณิตศาสตร์ยังทำความเข้าใจในโจทย์ไม่ได้ ถ้ามีเลขต้องทดหรือเลขจำนวนมากจะสับสนและยังต้องการคำแนะนำและ

การอธิบายเพิ่มเติมในเรื่องของการอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการบอกความหมายของคำต่าง ๆ

กรณีศึกษาที่ 9 ด.ช. ชีระ อยู่พอเพียง (นามสมมติ)

ด.ช. ชีระ อยู่พอเพียง อายุ 10 ปี 6 เดือน เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

บิดาอายุ 48 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากประเทศอังกฤษ อาชีพ นักธุรกิจ

มารดาอายุ 44 ปี จบการศึกษาระดับประถม อาชีพ แม่บ้าน

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 50,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของชีระ คือ เป็นเด็กที่มีอารมณ์ดี มีสัมมาคารวะ ช่างพูด ช่างคุย แต่ลักษณะของการพูดการจาจะดูโตกว่าวัย เนื่องจาก ด.ช.ชีระ อาศัยอยู่ที่บ้านร่วมกับผู้ใหญ่หลายท่านทั้งคุณปู่ คุณย่า คุณพ่อ คุณแม่และคุณอา โดยที่ไม่มีเด็กในวัยเดียวกันกับชีระเลย ชีระเป็นเด็กที่มีความรู้รอบตัวดี ชอบอ่านหนังสือโดยเฉพาะหนังสือทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปปะ สามารถแสดงความคิดเห็นในด้านที่ตนเองสนใจได้ดี รับประทานอาหารได้มากและหลากหลายแต่บางครั้งมากเกินไปจนทำให้อ้วน ถ้าเป็นอาหารที่ชอบจะเติม 2-3 ถาด เมื่อใดที่โกรธ จะไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ จะใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมและเล่นรุนแรงกับเพื่อน บ่อยครั้งจะปลื้มตัวออกมาจากเพื่อน และมีโลกส่วนตัวของตนเอง ขณะเรียนจะมีอาการเหม่อลอยเป็นบางครั้ง ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ไม่ทันนัก มักมาโรงเรียนสายจึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ มีอารมณ์ไม่คงที่ ควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ได้ มักจะหงุดหงิดและมีอารมณ์แปรปรวนง่าย ลักษณะพฤติกรรมเป็นแบบ bipolar คือมีสองบุคลิกในคนเดียว ชอบพูดจาแบบใช้อำนาจและมักยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่พยายามเข้าใจเหตุผลของคนอื่น พูดบ่นอยู่คนเดียวและมักชอบทำท่าทางแปลก ๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจจากครูและเพื่อน ๆ โดยจะทำท่าทางเป็นแต่เมื่อครูดุก็จะหยุดสักพักแล้วทำใหม่ ชอบพูดคุยในเรื่องที่ตนเองสนใจโดยจะชอบพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ กับครูมากกว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน ชอบไปไหนมาไหนลำพังคนเดียว ไม่ชอบเล่นเป็นกลุ่ม ชอบเดินสำรวจรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน ช่วงพักกลางวันมักจะขึ้นห้องเรียนช้า เพราะจะชอบไปเดินเล่นและโทรศัพท์หาคุณแม่เป็นประจำ โดยส่วนใหญ่สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ บางวันอาจมีอาการหูแว่วชอบคิดว่าคนอื่นว่าตนเอง ทั้ง ๆ ที่ไม่มีใครว่า และมักคิดว่าคนอื่นคอยจ้องจับผิดตนเองตลอด มีอาการเหม่อลอยและยังมีโลกส่วนตัวในบางครั้ง เมื่อนอนไม่พอจะแสดงอาการหงุดหงิดออกมาให้เห็น ชอบกัดเล็บ ร่างกายโตเร็วเกินกว่าวัยของตนเอง ชอบคิดว่าตนเองโตแล้วจะทำอะไรเองได้ มีความช่างสังเกตในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

พฤติกรรมการเรียนชีระสามารถติดตามทำความเข้าใจในบทเรียนได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยคำอธิบายเพิ่มเติมบ้างเล็กน้อย คิดวิเคราะห์ในเรื่องที่ไม่ซับซ้อนได้ สามารถรับผิดชอบทำงานหรือ

ทำการบ้านส่งได้ด้วยตนเอง เรียนวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ดี มีความรู้รอบตัวดี เวลาสอบส่วนใหญ่มักจะสามารถทำได้ด้วยตนเอง

กรณีศึกษาที่ 10. ด.ญ. ญาใจ ไสสะอาด (นามสมมติ)

ด.ญ. ญาใจ ไสสะอาด อายุ 10 ปี 0 เดือน เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

บิดาอายุ 60 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาเอก ทางด้านสังคมศาสตร์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา อาชีพ รับราชการ

มารดาอายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวมากกว่า 100,000 บาท ต่อเดือน

พฤติกรรมโดยทั่วไปของญาใจ คือ เป็นเด็กที่อารมณ์ดี มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ ชอบแสดงออกแต่บางครั้งยังขาดความมั่นใจในตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ ในห้องสามารถทำได้ดี เป็นเด็กที่มีน้ำใจ เชื้อเพื่อต่อคนรอบข้าง จะมีความสุขเมื่อได้มาโรงเรียนและได้ทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมือนเพื่อน บางครั้งยังขาดความมั่นใจตัวเองในการทำสิ่งต่าง ๆ มีความพยายามในการทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบในการเตรียมอุปกรณ์มาทำงานในวิชาต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ส่งงานและส่งการบ้านได้ตรงตามกำหนดเวลา แต่บางครั้งมีความวิตกกังวลและยังต้องฝึกฝนในเรื่องของการช่วยเหลือตนเองให้ได้มากขึ้น เช่น การแต่งกาย การเปลี่ยนเสื้อผ้า และการเก็บอุปกรณ์หรือของใช้ต่าง ๆ ของตนเอง สำหรับการรับประทานอาหารโดยทั่วไปยังรับประทานอาหารได้น้อยและคุณหมอบอกห้ามไม่ให้ญาใจรับประทานไก่ เนื่องจากไก่มีสอริโมนะมาก จะทำให้เป็นสาวเร็วกว่าปกติ

พฤติกรรมการเรียน ขณะเรียนญาใจยังมีสมาธิในการเรียนไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร มักจะสนใจในสิ่งต่างๆ รอบตัวและวอกแวกง่าย บางครั้งมีอาการเหม่อลอยต้องคอยกระตุ้นเป็นระยะ ๆ และยังต้องให้ความช่วยเหลือในด้านการเรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่กล้าคิดหรือตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเองเพราะกลัวคิดผิดจะรบกวนคำตอจากอาจารย์ถึงจะทำถ้าให้คิดเองจะหงุดหงิดและจะเข้าที่จนกว่าจะได้คำตอบ อาจารย์จึงต้องแนะนำอย่างใกล้ชิดต้องย้ำและอธิบายซ้ำ ๆ หลายรอบจึงจะสามารถทำได้ บางครั้งมีอาการสับสนไม่สามารถคิดวิเคราะห์หรือคิดในสิ่งที่ซับซ้อนได้ด้วยตนเอง ต้องอธิบายเพิ่มเติมมากและต้องใช้เวลาานกว่าจะเข้าใจ การทำแบบฝึกหัดต้องให้คำแนะนำช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับวิธีการคิดเพราะเวลาทำงานไม่ชอบอ่านคำสั่ง เช่น ข้อสอบให้เขียนคำอ่าน ญาใจก็เขียนเป็นตัวเลข การอ่านเนื้อหาที่ยาว ๆ ยังจับใจความสำคัญได้ไม่ดีเท่าที่ควร สามารถจดจำคำศัพท์ได้แม่นยำถ้าท่องจำมา จากข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษาซึ่งเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองทั้ง 10 ครอบครัว สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 7 สรุปข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	อายุเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ป/ด)	จำนวนพี่น้องรวมนักเรียน (คน)	อายุ (ปี)		การศึกษา		อาชีพ		รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (ป/ด)
			บิดา	มารดา	บิดา	มารดา	บิดา	มารดา	
1. ด.ช.ลัทธิ	8/6	3	51	44	ประถม	ปวช.	รับราชการ	รับราชการ	20,000
2. ด.ช.दनัย	8/8	1	50	35	ป.โท	ป.ตรี	รับราชการ (ตำรวจ)	ธุรกิจส่วนตัว	มากกว่า 50,000
3. ด.ช.กร	9/4	1	51	43	ป.ตรี	ป.ตรี	พนัก.รัฐวิสาหกิจ	พนัก.รัฐวิสาหกิจ	80,000
4. ด.ช.พัฒนะ	10/4	1	42	42	ป.โท	ป.โท	พนัก.บริษัท	พนัก.บริษัท	100,000
5. ด.ช.ติน	10/1	1	40	40	ป.ตรี	ป.ตรี	วิศวกร	แม่บ้าน	100,000
6. ด.ช.นน	12/-	3	ถึงแก่กรรม	45	-	ป.ตรี	-	รับราชการ (แพทย์)	50,000
7. ด.ช.พชร	9/6	2	48	37	ป.ตรี	ป.ตรี	ธุรกิจส่วนตัว	แม่บ้าน	150,000
8. ด.ช.ธนา	10/7	3	40	40	ป.ตรี	ป.ตรี	ธุรกิจส่วนตัว	พนัก.บริษัท	100,000
9. ด.ช.ชีระ	10/6	1	48	44	ป.ตรี	ประถม	นักธุรกิจ	แม่บ้าน	50,000
10. ด.ญ.ญาใจ	10/-	1	60	50	ป.เอก	ปวช.	รับราชการ	นักธุรกิจ	100,000

จากตารางสามารถสรุปข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษาในด้านต่างๆ ได้แก่ อายุของนักเรียนและผู้ปกครอง การศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง รวมถึงรายได้เฉลี่ยของครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านอายุ

1.1) อายุของนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษา มีอายุระหว่าง 8 ปี 6 เดือน ถึง 12 ปี อายุเฉลี่ย 10 ปี นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60) เป็นลูกคนเดียวของครอบครัวที่เหลือร้อยละ 40 มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน จำนวน 2-3 คน

1.2) อายุของบิดามารดา เป็นดังนี้

1.2.1) อายุของบิดาอยู่ระหว่าง 40 - 60 ปี อายุเฉลี่ย 48 ปี

1.2.2) อายุของมารดาอยู่ระหว่าง 35 - 50 ปี อายุเฉลี่ย 42 ปี

2. ด้านการศึกษาของบิดา มารดา

2.1) บิดาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 20 จบการศึกษาระดับปริญญาโท ที่เหลือร้อยละ 10 จบการศึกษาระดับปริญญาเอก และระดับประถมศึกษา

2.2) มารดาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเช่นกัน ร้อยละ 20 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เหลือร้อยละ 10 จบการศึกษาระดับปริญญาโท และระดับประถมศึกษา

3. ด้านการประกอบอาชีพของบิดา มารดา

บิดา มารดาส่วนใหญ่ทำธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือรับราชการ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ทำธุรกิจส่วนตัว 6 ท่าน รับราชการ 5 ท่าน พนักงานบริษัท 3 ท่าน แม่บ้าน 3 ท่าน และพนักงานรัฐวิสาหกิจ 2 ท่าน

4. ด้านรายได้ของครอบครัว

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวมีตั้งแต่ 20,000 - 150,000 บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ยจากทุกครอบครัวอยู่ที่ประมาณ 80,000 บาทต่อเดือน

2 ความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากการศึกษาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองซึ่งได้ร่วมกันค้นหาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งจากการศึกษาเอกสารดูประวัติข้อมูลที่ผ่านมาของนักเรียนและจากการร่วมกันสังเกตความสามารถของนักเรียนในช่วงที่ผ่านมา ทำให้ได้ทราบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีความสามารถด้านใดแฝงอยู่ในตัวของนักเรียนบ้าง เพื่อจะได้ดำเนินการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนตามแนวทางที่เหมาะสมต่อไป สำหรับแนวทางที่ใช้ในการศึกษาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีดังนี้

2.1 การศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพิ่มประวัตินักเรียน สมุดรายงานผลการเรียน เพิ่มสะสมผลงานของนักเรียน แบบฝึกหัดและใบงานต่าง ๆ เนื่องจากทางโรงเรียนได้เก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา โดยข้อมูลดังกล่าวมีความครอบคลุมในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นอกจากนี้นักเรียนบางรายยังมีข้อมูลที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์เพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของนักเรียนและครอบครัวเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมให้กับผู้วิจัยก่อนที่จะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามต่อไป

2.2 การสังเกตความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการสังเกตความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับครูผู้สอนและครูประจำชั้น ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียน โดยสังเกตจากการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่นๆ เช่น การแสดงในงานประจำปี งานพฤกษศาสตร์โรงเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร พละเสริมและกิจกรรมวันปิดภาคเรียน เป็นต้น เพื่อค้นหาความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวของนักเรียนแต่ละคน

2.3 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากบุคคล 3 ฝ่าย ประกอบด้วยครูผู้สอน ตัวนักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากเอกสารและจากการสังเกตในชั้นต้น ประกอบกับการค้นหาความสามารถหรือความสนใจที่แท้จริงของนักเรียนที่อาจยังไม่แสดงออกมาในช่วงเวลาที่ทำการสังเกต

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าทั้งด้านแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ตรวจสอบจากบุคคล 3 ฝ่าย คือ ครูผู้สอน ตัวนักเรียน และผู้ปกครอง และตรวจจากข้อมูล 3 แหล่งได้แก่ จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสอบถามเกี่ยวกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ตรงกับความต้องการ ความสามารถ หรือความสนใจที่แท้จริงของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะได้สามารถวางแผนหรือจัดกระบวนการส่งเสริมความสามารถให้ตรงตามความต้องการของเด็กแต่ละคน อันจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีความสนใจหรือมีความสามารถด้านใดแฝงอยู่ในตัวของนักเรียนบ้าง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้ในการตรวจสอบกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนแต่ละคนต่อไป ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความสามารถหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน เป็นดังนี้

ตารางที่ 8 กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช.ลัทธิตี ดิงาม (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p><u>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</u></p> <p>- ในส่วนท้ายของแฟ้มประวัติ นักเรียนจะมีการให้เขียนบอกความภูมิใจ ซึ่งความภูมิใจของเด็กชายลัทธิตีได้เขียนไว้ คือ ตอนอายุ 6 ขวบ วิ่งชนะเลิศและได้รับเหรียญทองในการแข่งขันกีฬาของโรงเรียน</p> <p>- นอกจากนี้ในแฟ้มประวัติยังได้บอกถึงวิชาที่นักเรียนชอบเรียน ซึ่งวิชาที่เด็กชายลัทธิตี ชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาพลศึกษา</p> <p><u>ข้อมูลจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <p>- เด็กชายลัทธิตีมีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรงดี ชอบวิ่งไปมา ไม่ค่อยอยู่นิ่ง มีสมาธิและความสนใจอยู่ในช่วงสั้น ๆ การติดตามทำความเข้าใจในบทเรียนยังไม่ต่อเนื่อง ต้องอธิบายซ้ำ ๆ หลายรอบ จึงจะเข้าใจในเนื้อหาที่สอน</p>	<p><u>วัน พุธที่ ๑๑ ที่ 1 พ.ย. 2550</u></p> <p>- ในพิธีมอบเกียรติบัตรของโรงเรียน ระหว่างที่นักกีฬาที่สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนขึ้นไปรับโล่ ไบประกาศเกียรติคุณและเสื่อสามารถจากอาจารย์ใหญ่ บนเวทีในหอประชุมใหญ่ของโรงเรียน โดยมีเด็กชายลัทธิตีและนักเรียนคนอื่นๆ รวมถึงครูทุกท่านในโรงเรียนนั่งอยู่ในหอประชุมเพื่อร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีดังกล่าว เด็กชายลัทธิตี จ้องมองการมอบรางวัลอย่างตั้งอกตั้งใจเป็นพิเศษ และได้บอกกับคุณครูประจำชั้นว่า</p> <p>“ผมอยากเป็นนักกีฬาที่เก่ง ๆ และจะได้มีโอกาสขึ้นไปรับรางวัลบนเวทีแบบพี่เขาบ้าง”</p> <p><u>วัน พุธที่ ๑๑ ที่ 8 พ.ย. 2550</u></p> <p>- เวลาประมาณ 11.00 น. ในระหว่างที่นักเรียนห้อง ป. 3/1 กำลังเรียนวิชาพลศึกษา ในช่วงโมงพลศึกษาอยู่นั้นครูผู้สอนได้ให้นักเรียน</p>	<p><u>การสัมภาษณ์ ด.ช.ลัทธิตี</u></p> <p><u>วัน พุธที่ ๑๑ ที่ 1 พ.ย. 2550</u></p> <p>- หลังจากที่ได้รับเกียรติบัตรแล้ว ครูได้ปล่อยแถวนักเรียนในแต่ละระดับชั้นให้แยกย้ายเดินกลับห้องเรียน ระหว่างนั้นครูประจำชั้นได้เดินพูดคุยมากับเด็กชายลัทธิตี และได้ถามเด็กชายลัทธิตีว่า “ชอบเล่นกีฬาหรือคะ แล้วชอบกีฬาอะไรมากที่สุด”</p> <p>- เด็กชายลัทธิตี ตอบว่า “ใช่ครับ ผมชอบวิ่ง”</p> <p>- ครูถามต่อว่า “ทำไมถึงชอบวิ่งล่ะคะ”</p> <p>- เด็กชายลัทธิตีตอบว่า “ผมวิ่งเก่ง ผมวิ่งชนะเพื่อนหลายคนในห้อง ตอนแข่งกีฬาผมก็เคยวิ่งได้เหรียญทองมาแล้วครับ ผมอยากเป็นนักวิ่งที่เก่งๆ และได้เหรียญทองเยอะๆ”</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p>ข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการทำแบบฝึกหัดทำย บทเรียนในวิชาการงานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อาชีพสุจริต ครูให้นักเรียนเขียนว่า โตขึ้นนักเรียนอยากประกอบอาชีพอะไร เพราะเหตุใด พร้อมกับให้วาดภาพประกอบเด็กชายลัทธิตวาดภาพ คนสวมชุดกีฬา มีเหรียญทองคล้องคอ กำลังยืนอยู่ที่สนาม แล้วเขียนอธิบายได้ภาพว่า อยากเป็น นักกีฬาที่มีชื่อเสียง เพราะการเล่น กีฬาทำให้ร่างกายแข็งแรง และถ้า เราเล่นเก่ง เราก็สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับตัวเองและครอบครัว 	<p>ในห้องวิ่งรอบสนามฟุตบอลของ โรงเรียนระหว่างนั้นครูได้เห็น เด็กชายลัทธิต แสดงความพอใจที่ได้วิ่งเป็นอย่างมาก โดยจะวิ่งนำเพื่อนคนอื่น ๆ อยู่อย่างสนุกสนานและไม่เคยบ่นว่าเหนื่อยหรือร้อนเลย ผิดกับเพื่อน ๆ อีกหลายคนในห้อง ที่แสดงให้เห็นว่าเหนื่อยและร้อนมาก หลายคนต้องขอหยุดพักก่อน เพราะวิ่งต่อไปไม่ไหว</p>	<p>การสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ ด.ช. ลัทธิต ในวันที่ ศุกร์ ที่ 2 พ.ย. 2550</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กชายลัทธิต ในช่วงเย็น ขณะที่ผู้ปกครองมารับนักเรียนกลับบ้าน เกี่ยวกับกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำระหว่างที่รอผู้ปกครองมารับ ผู้ปกครองบอกว่า “เวลาที่คุณแม่มารับ ส่วนใหญ่แล้วก็จะเห็นเขาวิ่งเล่นไล่จับอยู่กับเพื่อนในสนาม บางครั้งเขาก็บอกกับคุณแม่ว่า ขอเล่นกับเพื่อนต่ออีกหน่อย เพราะยังกำลังสนุกอยู่”

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของด.ช.ลัทธิต ดึงมา ทำให้สรุปได้ว่า ด.ช. ลัทธิต ได้ให้ความสนใจและมีความสามารถในด้านกีฬาเป็นพิเศษ

ตารางที่ 9 กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช.ดนนัย ใจดี (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถและความสนใจของเด็กชายดนนัย คือ ดนนัยชอบและสนใจการร้องเพลงเป็นพิเศษ - วิชาที่เด็กชายดนนัย ชอบเรียน คือ วิชาดนตรีและศิลปะ <p>ข้อมูลจากสมุดรายงานผลการเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในส่วนท้ายของสมุดรายงานผลการเรียนจะมีช่องที่ให้ครูประจำชั้นเขียนแสดงความคิดเห็น โดยข้อมูลที่ได้อคือ ดนนัยเป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใส ช่างพูด ช่างคุยและมีอารมณ์ดี 	<p>วัน ศุกร์ ที่ 5 ต.ค. 2550</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในช่วงบ่ายที่ห้อง ป.3/1 มีกิจกรรมวันปิดภาคเรียนโดยให้นักเรียนนำอาหารเล็ก ๆ น้อย ๆ มารับประทาน พร้อมกับมีการให้นักเรียนออกไปแสดงความสามารถที่หน้าห้องเรียน บางกลุ่มก็รวมตัวกันเพื่อแสดงละคร บางคนก็ออกมาเต้นประกอบเพลง ส่วนดนนัยได้ออกมาร้องเพลงให้เพื่อนฟังระหว่างที่ดนนัยร้องเพลงเพื่อนๆ ในห้องก็ร้องตามไปด้วย พอดนนัยร้อง 	<p>การสัมภาษณ์ ด.ช.ดนนัย</p> <p>วัน ศุกร์ ที่ 5 ต.ค. 2550</p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วงเช้าของวันสุดท้ายก่อนปิดภาคเรียนที่ 1 ก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ เวลาประมาณ 7.45 น. เมื่อนักเรียนทำกิจวัตรประจำวันเสร็จ (เช่นส่งการบ้าน เช็คโต๊ะ ล้างแก้วน้ำ)นักเรียนส่วนใหญ่จะมายืนบริเวณโต๊ะของครูประจำชั้น และครูประจำชั้นท่านหนึ่งได้ถามเด็กชายดนนัยว่า “ได้ข่าวว่าโตขึ้นอยากเป็นนักร้องหรือจะ”

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p>- เวลาว่างมักจะชอบร้องเพลง แต่บางครั้งยังขาดความมั่นใจในตนเอง ขณะเรียนจะมีอาการเหม่อลอย ทำให้การติดตามทำความเข้าใจในบทเรียน ไม่ต่อเนื่อง ควรหมั่นทบทวนบทเรียนต่างๆ อยู่เสมอ</p> <p><u>ข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียน</u></p> <p>- จากการทำแบบฝึกหัดทำายบทเรียนในวิชาการงานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อาชีพสุจริต ครูให้นักเรียนเขียนว่า โตขึ้นนักเรียนอยากประกอบอาชีพอะไร เพราะเหตุใด พร้อมกับให้วาดภาพประกอบเสร็จแล้วจึงออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน เด็กชายदनัย วาดภาพตนเองกำลังยืนร้องเพลงอยู่บนเวทีและเขียนว่า ผมอยากเป็นนักร้อง เพราะเป็นอาชีพที่สุจริต ได้สร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและครอบครัว และทำให้คนฟังมีความสุขไปกับเพลงที่เราร้องและยังได้เงินเยอะด้วย</p>	<p>จับเพื่อน ๆ ก็ปรบมือให้दनัย ดนัยดูมีความสุขและมีความภาคภูมิใจมากที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆ ในห้อง</p> <p><u>วัน จันทร์ ที่ 5 พ.ย. 2550</u></p> <p>- เวลา 11.15 น. ช่วงเปลี่ยนคาบเรียน ก่อนที่ครูผู้สอนในคาบที่ 4 จะเข้ามาสอนเด็กชายदनัย นั่งอยู่ที่โต๊ะของตนเอง เขาไม่บรรทัดเคาะเป็นจังหวะพร้อมกับนั่งร้องเพลงอย่างมีความสุขโดยไม่สนใจใคร จนเมื่อครูผู้สอนเดินเข้ามา ดนัยจึงหยุดร้องเพลง แล้วเริ่มเรียนในวิชาดังกล่าว</p> <p><u>วัน พุธ ที่ 7 พ.ย. 2550</u></p> <p>- ช่วงพักกลางวัน หลังจากที่รับประทานอาหารกลางวันเสร็จ เวลาประมาณ 12.30 น. ดนัยอยู่กับเพื่อนที่ห้องป.3/1 เขากำลังพูดคุยเรื่องเพลงและนักร้องที่ชอบ ซึ่งมีทั้งกอล์ฟ-ไมค์ และบี้ เดอะสตาร์</p> <p><u>วัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย. 2550</u></p> <p>- ช่วงเย็นเวลาประมาณ 16.00 น. ขณะที่दनัยกำลังทำเวรประจำวันอยู่ นั้น เขาได้ทำหน้าที่กวาดพื้นห้องระหว่างที่กวาดพื้นเขาก็จะร้องเพลงคลอไปเบาๆ ด้วยตลอด ครูเลยแซวदनัยว่าป่นอะไรจ๊ะ ดนัยบอกว่าไม่ได้ป่นครับ ผมร้องเพลง</p>	<p>- เด็กชายदनัย ตอบว่า "ครับ ผมอยากเป็นนักร้อง"</p> <p>- ครูจึงบอกกับदनัยว่า "งั้นบ้ายนี้ครูขอฟังเสียงหน่อยนะ ดูว่าพอมมีแววมัย"</p> <p>- เด็กชายदनัย ตอบว่า "ได้ครับเดี๋ยวตอนบ้ายผมจะโชว์ฝีมือการร้องเพลงให้ครูฟัง"</p> <p>- เมื่อถึงช่วงบ้ายครูให้นักเรียนทยอยยกกันออกมาแสดงความสามารถที่หน้าห้องเรียน และในเวลาประมาณ 14.00 น. เด็กชายदनัยได้ออกมาแสดงความสามารถบ้าง</p> <p>- ครูถามदनัยว่า "จะร้องเพลงอะไรดีจ๊ะ"</p> <p>- ดนัย ตอบว่า "จะร้องเพลงของบี้ เดอะสตาร์"</p> <p>- แล้วเขาจึงเปิดคาราโอเกะเพลงของบี้ เดอะสตาร์ เพื่อนส่งไมค์ให้दनัย แล้วदनัยจึงร้องเพลงอย่างตั้งใจ โดยจะร้องไปยิ้มไปและมีสีหน้าที่มีความสุขมาก</p> <p>- เมื่อร้องเสร็จสักพัก ครูถามदनัยว่าเป็นอย่างไรบ้าง</p> <p>- ดนัยตอบว่า "ตื่นเต้นมากครับ ผมลิ้มเนื้อ เลย์ร้องผิดตั้งเยอะแต่ก็สนุกดีครับ"</p>

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของ ด.ช. ดนัย ใจดี ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ด.ช. ดนัยมีความสนใจทางด้านดนตรีและการร้องเพลงเป็นพิเศษ

ตารางที่ 10 กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช.กร ขจรเดช (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</p> <p>- วิชาที่เด็กชายกร ชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาศิลปะ</p> <p><u>ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <p>- กรเป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใส ช่างพูดช่างคุย มีความช่างสังเกต ชอบเรียนวิชาศิลปะและงานประดิษฐ์ ชอบซักถามในสิ่งที่สงสัย แต่บางครั้งยังมีอาการเหม่อลอย ขาดสมาธิในการเรียน ทำให้การติดตามทำความเข้าใจในบทเรียนต่าง ๆ ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร และยังมีความเป็นเด็กสูง ถ้าไม่พอใจจะทำเสียงขู่ หรือพูดตะคอกออกมา</p> <p><u>ข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียน</u></p> <p>- จากการทำแบบฝึกหัดทำย บทเรียนวิชาการงานอาชีพ ระดับชั้นป.3 เรื่องอาชีพสุจริต กรบอกว่าอยากเป็นนักประดิษฐ์ จะได้คิดและทำอะไรแปลกๆ และจะได้เอาไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย</p>	<p>วัน อังคาร ที่ 6 พ.ย.2550</p> <p>- ในช่วงโมงศิลปะ ครูให้นักเรียนประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ ให้นำแกนของกระดาษทิชชูและเศษกระดาษห่อของขั้วธูปมาประดิษฐ์เป็นที่ใส่ดินสอ เมื่อทำเสร็จก็นำผลงานไปอวดให้ครูผู้สอนดู แล้วถามว่าของกรสวยมั๊ยครับ ครูจะให้เกรดอะไร จะได้เกรด 4 หรือเปล่า</p> <p>- ช่วงพักกลางวัน ในวันเดียวกัน หลังจากที่รับประทานอาหารกลางวันเสร็จเวลาประมาณ 12.40 น. กรอยู่ที่ห้องป. 3/2 กับเพื่อนอีก 1 คน เขาคุยกันเรื่องงานที่ทำในวิชาศิลปะ และจะเอาผลงานมาอวดกันว่าของใครสวยกว่า ทั้งคู่เถียงกันไปเถียงกันมา จนครูต้อง เข้ามาห้าม</p>	<p><u>การสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาศิลปะ</u></p> <p>ในวัน อังคารที่ 6 พ.ย.2550</p> <p>- ระหว่างรับประทานอาหารกลางวัน ที่โรงอาหารของโรงเรียน ได้มีการพูดคุยกับครูผู้สอนวิชาศิลปะถึงพฤติกรรมของกรในขณะที่เรียน ครูบอกว่า "กรเขาก็ดูสนใจดี เวลาที่เขาไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูอธิบายเขาก็มักจะซักถามตลอด จนกว่าจะเข้าใจดีแล้วจึงลงมือทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย"</p> <p><u>การสัมภาษณ์ครูในโครงการการศึกษาพิเศษที่ดูแลกร</u></p> <p>ในวัน อังคารที่ 6 พ.ย.2550</p> <p>- ช่วงพักดื่ม นม ตอนบ่าย ได้สัมภาษณ์พูดคุยกับครูที่ดูแลกรเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของกร</p> <p>- ครูบอกว่า "กรชอบเรียนศิลปะ ชอบการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ และชอบการชออ่านหนังสือมาก โดยเฉพาะหนังสือประเภทขายหัวเราะ จะอ่านไปหัวเราะไป"</p>

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของ ด.ช.กร ขจรเดชทำให้สรุปได้ว่า ด.ช. กรมีความสนใจทางด้านศิลปะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 กรณีศึกษาที่ 4 ด.ช.พัฒนา ช่างพัฒนา (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p><u>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - วิชาที่พัฒนาชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาศิลปะ และพลศึกษา <p><u>ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลพื้นฐานทางการพูดและการสื่อสารของพัฒนาเป็นดังนี้ พัฒนาคือเด็กที่ช่างพูด ช่างคุย ชอบทักทายผู้อื่นเสมอ แต่การพูดยังไม่ค่อยชัดเจน ฟังไม่ค่อยรู้เรื่องต้องตั้งใจฟังอย่างมากจึงจะรู้ว่าพูดเรื่องอะไร - จากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ครูการศึกษาพิเศษได้ทำการบันทึกข้อมูลไว้พบว่า ข้อมูลพื้นฐานทางด้านร่างกายและสุขภาพของพัฒนา เป็นดังนี้ ร่างกายของพัฒนายังไม่ค่อยแข็งแรงเท่าที่ควร กล้ามเนื้อขามีความอ่อนแรง และยังขาดการประสานการทำงานอย่างสมดุล ควรหมั่นออกกำลังกายเป็นประจำเพื่อเพิ่มความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย 	<p>วัน จันทร์ ที่ 5 พ.ย.2550</p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วงเช้านอนเข้าแถวเคารพธงชาติ เมื่อพัฒนามาถึงห้อง เขาเอากะเป๋ไปเก็บที่โต๊ะ เสร็จแล้วจึงถือถุงใบหนึ่งมาให้ครูประจำชั้น แล้วบอกว่า “เอามาให้ครู” ในถุงเป็นของฝากจากทะเลที่ผู้ปกครองฝากมาให้กับครูประจำชั้น พัฒนากล่าวให้ฟังว่าเมื่อวันเสาร์-อาทิตย์ที่ผ่านมาเขาได้ไปเที่ยวที่พัทยากับครอบครัวและเพื่อน ๆ พัฒนากล่าวว่าสนุกมากเลยเขาชอบไปเล่นน้ำแต่น้ำมันเค็ม และยังถามครูว่าครูอยากไปทะเลหรือเปล่า - ช่วงพักกลางวัน หลังจากที่รับประทานอาหารกลางวันเสร็จ เวลาประมาณ 12.45 น. พัฒนาคู่อยู่ที่ห้องป.3/2 เขากำลังพูดคุยกับเพื่อนสนิทอีกคนหนึ่งที่ไปเที่ยวทะเลมาด้วยกันว่าอยากว่ายน้ำบ้าง คุณพ่อจะได้พาไปเที่ยวทะเลอีก <p>วัน พฤหัสบดี ที่ 8 พ.ย.2550</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในช่วงเวลาพักกลางวัน นักเรียนห้องป.3/2 กำลังเรียนว่ายน้ำอยู่นั้นพัฒนาดูสนุกสนานและมีความสุขมากที่ได้ลงไปเล่นในสระว่ายน้ำ แม้ว่ายังว่ายน้ำไม่ค่อยเป็น จึงต้องมีครูคอยช่วยเหลือ 	<p><u>การสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ ด.ช.พัฒนา พุศ ที่ 7 พ.ย.2550</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วงเย็นหลังเลิกเรียนได้สัมภาษณ์พูดคุยกับคุณพ่อของ ด.ช.พัฒนาเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของพัฒนา - คุณพ่อของพัฒนาบอกว่า “พัฒนาชอบไปเที่ยวทะเล ชอบเล่นน้ำและอยากว่ายน้ำเป็น และคุณพ่อก็คอยทำให้พัฒนาได้ว่ายน้ำด้วย เพราะจะช่วยให้เขามีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงขึ้น” <p><u>การสัมภาษณ์ ด.ช.พัฒนา วัน พฤหัสบดี ที่ 8 พ.ย.2550</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วงเช้านอนเข้าแถวเคารพธงชาติ ครูได้ถามพัฒนาว่า “วันเสาร์-อาทิตย์ที่ผ่านมา พัฒนาคิดไปเที่ยวที่ไหนมาหรือเปล่า” - พัฒนาคงตอบว่า “ไปทะเล” - ครูถามต่อว่า “ทำไมถึงชอบไปทะเล” - พัฒนาคงตอบว่า “สนุก ได้เล่นน้ำกับเพื่อน”

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของ ด.ช.พัฒนา จะเห็นว่า พัฒนามีความสนใจในด้านกีฬาว่ายน้ำมากกว่าอย่างอื่น

ตารางที่ 12 กรณีศึกษาที่ 5 ด.ช.ติน วินชนะ (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p><u>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</u></p> <p>- สิ่งที่ดินมีภาคภูมิใจมากที่สุด คือ ว่ายน้ำชนะเพื่อนเมื่อปีที่แล้ว</p> <p><u>ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <p>- ข้อมูลพื้นฐานทางด้านอารมณ์และสังคม ตินเป็นเด็กที่ค่อนข้างเอาแต่ใจ บางครั้งใจร้อน มักจะโวยวาย หรือร้องไห้ถ้าใครมาอะไรให้ไม่พอใจ ชอบการแข่งขัน จะดีใจเมื่อได้รับ ชัยชนะ</p> <p><u>ข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียนรู้</u></p> <p>- จากการทำแบบฝึกหัดทำยบทเรียนในวิชาการงานอาชีพ ระดับ ชั้นป.3 เรื่องอาชีพสุจริต ครูให้เขียนว่าโตขึ้นนักเรียนอยากประกอบอาชีพอะไร ตินบอกว่าอยากเป็นนักว่ายน้ำ จะได้เล่นน้ำทุกวัน เพราะว่าชอบและสนุกดี จะได้ไม่ต้องกลัวว่าจะจมน้ำ เวลาที่ไปเที่ยวทะเล</p>	<p>วัน จันทร์ ที่ 5 พ.ย.2550</p> <p>- ช่วงเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ หลังจากที่ดินพัฒนาถึงห้องเรียนและเอาของให้ครูเสร็จแล้ว ตินก็เข้ามาพูดคุยกับพัฒนาเรื่องไปเที่ยวทะเล ทั้งคู่คุยไปหัวเราะไป จนครูต้องมาเรียกให้พัฒนาไปเช็ดโต๊ะ และส่งการบ้านให้เรียบร้อยเสียก่อน</p> <p>- ช่วงพักกลางวันในวันเดียวกันทั้ง ตินและพัฒนามาพูดคุยกันต่อเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ไปเที่ยวทะเล ตินพอที่จะว่ายน้ำได้บ้าง จึงบอกกับพัฒนาว่าเดี๋ยวไปเที่ยวทะเลกันใหม่ นะ จะไปว่ายน้ำอีก สนุกดี</p> <p>วัน พฤหัสบดี ที่ 8 พ.ย.2550</p> <p>- ในช่วงโมงพลศึกษาขณะที่นักเรียนห้องป.3/2 กำลังเรียนว่ายน้ำอยู่นั้น ตินได้ไปว่ายน้ำเล่นอยู่กับพัฒนาทั้งคู่มีความสุขมากที่ได้ว่ายน้ำ หัวเราะกันอย่างสนุกสนานเกือบตลอดระยะเวลาที่เรียน</p>	<p>การสัมภาษณ์ผู้ปกครองของด.ช.ติน</p> <p>วัน พุธ ที่ 7 พ.ย.2550</p> <p>- ช่วงเย็น หลังเลิกเรียน ได้สัมภาษณ์พูดคุยกับคุณพ่อของตินเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของติน</p> <p>- ผู้ปกครองบอกว่า "ตินชอบว่ายน้ำและอยากว่ายน้ำให้เก่ง ๆ จะได้ไปว่ายแข่งกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มได้เวลาที่ตินว่ายน้ำเขาจะมีความสุขและใจเย็นขึ้นมาก"</p> <p>การสัมภาษณ์ ด.ช.ติน</p> <p>วัน พฤหัสบดี ที่ 8 พ.ย.2550</p> <p>- เมื่อสัมภาษณ์ตินว่าเวลาว่างชอบทำอะไร ตินก็บอกว่า "ว่ายน้ำ เล่นเกม"</p> <p>- ครูถามต่อว่า "ทำไมถึงชอบว่ายน้ำ"</p> <p>- ตินก็บอกว่า "มันสนุกและเย็นดี แล้วก็แข่งกับเพื่อนด้วย"</p> <p>การสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาพลศึกษา</p> <p>วัน พฤหัสบดี ที่ 8 พ.ย.2550</p> <p>- จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับครูผู้สอนในช่วงโมงพลศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของตินขณะเรียนว่ายน้ำ ครูบอกว่า "ตินเขาน่าจะชอบว่ายน้ำนะ เพราะเท่าที่เห็นเวลาที่เขาอยู่ในสระ เขาดูอารมณ์ดีและมีความสุขมากกว่าการเรียนกีฬาชนิดอื่น อย่างเช่นวิ่ง หรือยี่ดหนุ่น"</p>

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของ ด.ช. ติน วินชนะจะเห็นได้ว่า ตินมีความสุขสนใจในด้านกีฬาว่ายน้ำ

ตารางที่ 13 กรณีศึกษาที่ 6 ด.ช.นน สนทยา (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p><u>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</u></p> <p>- สิ่งที่น่าสนใจและมีความสามารถที่เด่นชัดที่สุด คือ การวาดภาพ</p> <p><u>ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <p>- นนเป็นเด็กที่มีอารมณ์ค่อนข้างรุนแรง มักจะส่งเสียงร้อง ถ้าใครมาอะไรขัดใจ</p> <p>- นนมีความสามารถด้านการวาดภาพ เขาสามารถจดจำรายละเอียดของภาพหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เมื่อบอกชื่อของสิ่งนั้น นนจะสามารถวาดภาพสิ่งนั้นได้ทันที อย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่กี่วินาที โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ของของสิ่งนั้นอย่างครบถ้วน เช่น สัญลักษณ์ของสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ สัญลักษณ์ของห้างหรือของหนังสือพิมพ์ต่างๆ เป็นต้น</p>	<p><u>วัน อังคาร ที่ 6 พ.ย.2550</u></p> <p>- เวลา 14.15 น.ขณะที่ครูการศึกษาพิเศษพานนมาเรียนร่วมกับเพื่อนที่ห้อง ป 3/2 ในวิชาภาษาอังกฤษ ระหว่างที่ครูสอนอยู่หน้าชั้นเรียน นนก็จะนั่งวาดภาพต่าง ๆ อยู่ที่โต๊ะของตนเอง ไม่ค่อยฟังในสิ่งที่ครูสอนเมื่อเดินไปไหนมาไหน นนก็จะถือสมุดกับดินสอดัดตัวไว้ตลอด เวลาว่างนนก็จะนั่งวาดภาพเล่นโดยไม่ค่อยพูดคุยหรือสนใจใคร</p> <p><u>วัน อังคาร ที่ 12 พ.ย.2550</u></p> <p>- เวลา 14.30 น.ขณะที่นนมาเรียนร่วมกับเพื่อนที่ห้อง ป 3/2 ในวิชาภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนกำลังสอนอยู่หน้าชั้น นนก็ส่งเสียงดังขึ้นมาโดยไม่ทราบสาเหตุ ครูที่มาดูแลนได้จับนไว้แล้วหากกระดาศมาให้นนวาดภาพ โดยบอกให้วาดภาพในภาพนี้ สักพักนนจึงสงบลงได้</p>	<p><u>การสัมภาษณ์ครูในโครงการการศึกษาพิเศษที่ดูแลนนในวัน อังคารที่ 6 พ.ย.2550</u></p> <p>- หลังจากที่เรียนวิชา การงานอาชีพเสร็จ จึงได้สัมภาษณ์พูดคุยกับ ครู ที่ ดูแล นน เกี่ยวกับความสามารถพิเศษและความสนใจของ นน ครูที่ดูแลนน บอกว่า "นนมีความ สามารถพิเศษด้านการวาดภาพ เขาจะจดจำรายละเอียดต่าง ๆ ของภาพหรือสัญลักษณ์ต่างๆได้เป็นอย่างดี เช่น สัญลักษณ์ของห้าง สถานีโทรทัศน์หรือรถยนต์ยี่ห้อต่างๆ เมื่อบอกเขาจะสามารถวาดภาพสัญลักษณ์ของสิ่งเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็ว ... ลองบอกให้เขาวาดให้ดูก็ได้ค่ะ"</p> <p>- เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงลองทดสอบนน โดยบอกให้นนวาดสัญลักษณ์ของห้างเซ็นทรัล นนก็วาดได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ต่อมาบอกให้วาดสัญลักษณ์ช่อง 3 นนก็สามารถวาดได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วเช่นกัน</p>

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของ ด.ช. นน สนทยาจะเห็นได้ว่า นนมีความสนใจและมีความสามารถพิเศษในด้านการวาดภาพ

ตารางที่ 14 กรณีศึกษาที่ 7 ด.ช.พชร รักการเรียน (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p><u>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</u></p> <p>- วิชาที่ พชร ชอบเรียนที่สุด คือ วิชาดนตรี</p> <p><u>ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <p>- ข้อมูลพื้นฐานทางด้านทักษะชีวิต พชรเป็นเด็กที่มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส และอยากให้ผู้อื่นมีความสุข</p> <p>- ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาและการรับรู้ บางครั้งในขณะที่เรียนหรือทำสิ่งต่าง ๆ พชรยังมีอาการเหม่อลอย ขาดสมาธิในการเรียน และมีโลกส่วนตัวสูง การติดตามทำความเข้าใจในบทเรียนต่าง ๆ จึงยังไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควรต้องคอยกระตุ้นเตือนเป็นระยะ ๆ ควรหากิจกรรมที่ช่วยฝึกสมาธิให้กับพชร</p> <p><u>ข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียน</u></p> <p>- จากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนในวิชาการงานอาชีพ เรื่องอาชีพสุจริต ครูให้เขียนว่าโตขึ้นนักเรียนอยากประกอบอาชีพอะไร พชรบอกว่าอยากเป็นนักดนตรีเก่งๆ จะได้เล่นให้คนฟังมีความสุข</p>	<p><u>วัน พุธ ที่ 7 พ.ย.2550</u></p> <p>- เวลา 12.30 น. ช่วงพักกลางวัน หลังจากที่ได้รับประทานอาหารเสร็จ ครูการศึกษาพิเศษ ไปเข้าห้องสมุด โดยไปหาหนังสือเกี่ยวกับหนังสืออาหารและดนตรีมาดู</p> <p><u>วัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- ในวิชาดนตรี ครูสอนนักเรียนห้องป.3/4 เรื่องเครื่องดนตรีที่นักเรียนสนใจ แล้วให้ตัวแทนนักเรียนออกมานำเสนอหน้าห้องเกี่ยวกับประเภทของเครื่องดนตรีเหล่านั้น รวมถึงเสียงและวิธีการเล่น มีนักเรียนหลายคนออกมาแนะนำเกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่ตนเองสนใจแตกต่างกันไป หลากหลายประเภท ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล รวมถึงพชรได้ออกมาบอกว่า ชอบเปียโน เปียโนเป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด ต้องใช้มือในการเล่น เสียงของเปียโนเพราะมาก ครูให้เพื่อนๆ ช่วยกันให้ข้อมูลเพิ่มเติม แล้วสรุปรายละเอียดต่างๆ ให้นักเรียนฟังอีกครั้ง แล้วให้เพื่อนๆ ปรบมือให้กับนักเรียนที่เป็นตัวแทน</p>	<p><u>การสัมภาษณ์ครูในโครงการการศึกษาพิเศษที่ดูแลพชร</u></p> <p><u>ในวัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- ช่วงเช้าขณะที่ครูนั่งเวรประจำวันอยู่บนอาคารได้ไปขอสัมภาษณ์พูดคุยกับครูที่ดูแลพชรเกี่ยวกับความสามารถพิเศษหรือความสนใจของ พชร ซึ่งครูที่ดูแลพชร บอกว่า "พชรมีความสนใจหลากหลายทั้งการเล่นดนตรี ทำอาหาร และชอบ ช่วยเหลืองานต่าง ๆ"</p> <p><u>การสัมภาษณ์ ด.ช.พชร</u></p> <p><u>ในวัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- เมื่อถามว่าพชรชอบอะไรมากกว่ากัน ระหว่างการทำอาหารกับเล่นดนตรี</p> <p>- พชร บอกว่า "ชอบทั้งคู่แต่พชรอยากเล่นดนตรีเพราะ ๗ ให้คุณแม่ฟัง คุณแม่จะได้มีความสุขและหายเหนื่อย" และพชรยังบอกอีกว่า เขาอยากเล่นดนตรีเก่งๆ และมีคนฟังจำนวนมาก</p>

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของ ด.ช.พชร รักการเรียน จะเห็นได้ว่า พชร มีความสนใจหลายอย่างทั้งดนตรี และการทำอาหาร แต่เมื่อพิจารณาจากในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล พบว่า สิ่งที่จะช่วยทำให้พชรมีสมาธิในการเรียนเพิ่มขึ้น น่าจะเป็นในเรื่องของดนตรีมากกว่า ประกอบกับที่พชรบอกว่าอยากเล่นดนตรีเพราะ ๗ ให้คุณแม่ฟัง เพราะจะทำให้คุณแม่มีความสุขและจะได้หายเหนื่อย ดังนั้นพชรจึงน่าจะสนใจดนตรีมากกว่า

ตารางที่ 15 กรณีศึกษาที่ 8 ด.ช.ธนา พามาเรียน (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p><u>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</u></p> <p>- สิ่งที่ธนา ชอบและมีความสนใจเป็นพิเศษ คือ กีฬา</p> <p><u>ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <p>- ข้อมูลพื้นฐานทางด้านร่างกาย และสุขภาพของธนา ธนามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี มีการเคลื่อนไหวของร่างกายที่คล่องแคล่วและว่องไวดี ชอบเล่นกีฬาประเภทต่างๆ โดยเฉพาะกีฬาฟุตบอล</p> <p><u>ข้อมูลจากเอกสารประกอบกรเรียน</u></p> <p>- จากการทำแบบฝึกหัดทำยบทเรียนในวิชา การงานอาชีพ ระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อาชีพสุจริต ครูให้นักเรียนเขียนว่า โตขึ้นนักเรียนอยากประกอบอาชีพอะไร เพราะเหตุใดให้นักเรียนวาดภาพ ประกอบเสร็จแล้วจึงออกมานำเสนอหน้าชั้น เด็กชายธनावาดคนกำลังเล่นฟุตบอลและเขียนว่า เมื่อโตขึ้นผมอยากเป็นนักฟุตบอล เพราะเป็นอาชีพที่ดี "ได้สร้างชื่อเสียงให้กับตนเองเหมือน เดวิด เบคแฮม และเราจะได้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงด้วย"</p>	<p>วัน จันทร์ ที่ 5 พ.ย.2550</p> <p>- ช่วงเย็นหลังเลิกเรียนบริเวณสนามฟุตบอลของโรงเรียน ธนาจะมารีว้เตะฟุตบอลเล่นกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน ท่ามกลางนักเรียนอีกหลายคนทั้งระดับประถมและมัธยมที่กำลังเล่นกีฬาต่าง ๆ อยู่เช่นกัน เวลาประมาณ 17.00 น. คุณพ่อกลับบ้านกลับบ้านแต่ธนายังไม่ยอมกลับขอคุณพ่อเล่นฟุตบอลต่ออีกครั้งชั่วโมง เวลา 17.30น.จึงกลับบ้านกับคุณพ่อ</p> <p>วัน พุธ ที่ 7 พ.ย. 2550</p> <p>- ช่วงเข้าก่อนเข้าแถว เวลาประมาณ 7.45 น. ธนาเอาลูกฟุตบอลมาโรงเรียนด้วย เขาได้พูดคุยกับเพื่อนเรื่องกีฬาฟุตบอลหลายอย่างและชวนเพื่อนไปเล่นฟุตบอลตอนเย็นด้วยกัน</p> <p>- พอเลิกเรียนตอนเย็น ธนารีบไปเปลี่ยนชุดเป็นชุดกีฬาแล้ววิ่งถือลูกฟุตบอล และรีบไปสนามฟุตบอลทันที โดยมีเพื่อนตามไปอีก 2 คน</p>	<p>การสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ ด.ช.ธนา ในวันที่ พุธ ที่ 7 พ.ย. 2550</p> <p>- ช่วงเย็น หลังเลิกเรียน ได้สัมภาษณ์พูดคุยกับคุณพ่อของธนาในระหว่างที่คุณพ่อกำลังเล่นฟุตบอลอยู่ในสนามโดยพูดคุยเกี่ยวกับความสามารถหรือความสนใจของธนา</p> <p>- คุณพ่อบอกว่า "ธนาชอบกีฬาฟุตบอลมาก เมื่ออยู่ที่บ้านหากมีการถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอล ธนาจะไม่เคยพลาด เขาชอบเบคแฮมมากชอบสะสมสิ่งของ ต่าง ๆ เกี่ยวกับฟุตบอล เช่น เสื้อ และพวงกุญแจ"</p> <p>การสัมภาษณ์ ด.ช.ธนา ในวันที่ พฤหัสบดี ที่ 8 พ.ย. 2550</p> <p>- เมื่อถามธนาว่า เวลาว่างชอบทำอะไรมากที่สุด ธนาบอกว่า "ชอบเล่นและเตะฟุตบอลกับเพื่อน"</p> <p>- ครูถามว่าทำไมถึงชอบฟุตบอล ธนาบอกว่า "มันสนุก และได้ออกกำลังกาย"</p>

ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของธนาที่ได้จากการตรวจสอบข้อมูลจาก 3 แหล่ง ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันจากทั้ง 3 แหล่งว่า ธนามีความสนใจในด้านกีฬาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกีฬาฟุตบอล

ตารางที่ 16 กรณีศึกษาที่ 9 ด.ช.ซีระ อยู่พอเพียง (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p><u>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</u></p> <p>- วิชาที่ซีระ ชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาศิลปะ</p> <p><u>ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <p>- ข้อมูลพื้นฐานด้านการสื่อสาร และการรับรู้ ซีระเป็นเด็กที่มีความรู้รอบตัวดี และช่างพูดคุย แต่ลักษณะของการพูดคุยจะดูโตกว่าวัยมาก และบางครั้งในขณะที่เรียนจะมีอาการเหม่อลอย ขาดสมาธิ และมีโลกส่วนตัวสูง ควรหากิจกรรมที่ช่วยฝึกสมาธิให้กับซีระ และหมั่นทบทวนบทเรียนอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาผลการเรียนให้ดียิ่งขึ้น</p> <p><u>ข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียน</u></p> <p>- จากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนในวิชาการงานอาชีพ เรื่องอาชีพสุจริต ครูให้เขียนว่าโตขึ้นนักเรียนอยากประกอบอาชีพอะไร ซีระบอกว่าอยากเป็นนักวาดภาพ</p>	<p><u>วัน ศุกร์ ที่ 2 พ.ย.2550</u></p> <p>- เวลา 12.30 น. ช่วงพักกลางวัน หลังจากที่ซีระรับประทานอาหารเช้า ซีระได้เดินเข้ามานั่งคุยที่โต๊ะทานข้าวของครูถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวันนี้ และยังได้เล่าถึงวิชาศิลปะที่เพิ่งเรียนไปว่าวันนี้เขาได้ทำอะไรบ้าง และยังคุยว่าวันนี้ตนเองได้เกรด 4 ด้วย</p> <p><u>วัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- หลังจากพักดื่มนม เวลาประมาณ 10.30 น. เมื่อซีระดื่มนมเสร็จก็รีบมานั่งที่ เตรีมตัวเรียนวิชาต่อไป คือศิลปะ เมื่อครูผู้สอนเดินเข้าห้องมาหัวหน้าบอกทำความเคารพ แล้วครูจึงอธิบายงานที่จะให้นักเรียนทำในวันนี้ หัวข้อคือ ธรรมชาติอันงดงาม เมื่ออธิบายจบครูแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น แล้วให้ลงมือทำงาน ระหว่างที่วาดภาพดูซีระจะ มีความตั้งใจเป็นพิเศษ แม้ว่าภาพ ที่ออกมาจะยังไม่สวยงามนักก็ตาม</p>	<p><u>การสัมภาษณ์ครูในโครงการการศึกษาพิเศษที่ดูแลซีระ</u></p> <p><u>ในวัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- ช่วง เข้าฯ ณ ที่ ครูนั่ง เวนรประจำวันอยู่บนอาคารได้ไปขอสัมภาษณ์พูดคุยกับครูที่ดูแลซีระเกี่ยวกับความสามารถพิเศษหรือความสนใจของ ซีระที่ ครูสังเกตเห็น ซึ่งครู บอกว่า "ซีระมีความสนใจในด้านศิลปะ คือเขาจะชอบเรียนศิลปะมากกว่าวิชาอื่น ๆ เวลาเรียนศิลปะดูเขาจะตั้งใจเป็นพิเศษ คือจะนั่งได้นานกว่าปกติ"</p> <p><u>การสัมภาษณ์ ด.ช.ซีระ</u></p> <p><u>ในวัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- เมื่อถามว่าซีระชอบเรียนวิชาอะไรมากที่สุด</p> <p>- ซีระบอกว่า "ชอบเรียนศิลปะ"</p> <p>- ผู้วิจัยถามต่อว่าทำไมถึงชอบเรียนศิลปะ</p> <p>- ซีระบอกว่า "ผมชอบเรียนศิลปะ เพราะผมถนัดมากกว่าอย่างอื่น และผมก็อยากวาดภาพให้เก่งๆ จะได้มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก อย่างลิโอนาโด ดา วินชี ไรเซ"</p>

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของ ด.ช.ซีระ จะเห็นได้ว่า ซีระมีความสนใจด้านศิลปะจริง ๆ และเมื่อพิจารณาจากในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลแล้วพบว่า สิ่งที่จะช่วยทำให้ซีระมีสมาธิในการเรียนเพิ่มขึ้น น่าจะเป็นในเรื่องของศิลปะ

ตารางที่ 17 กรณีศึกษาที่ 10 ด.ญ.ญาใจ ไสสะอาด (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p><u>ข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน</u></p> <p>- ญาใจ ชอบร้องเพลงและสนใจในเรื่องของดนตรี และการแสดง</p> <p><u>ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล</u></p> <p>- ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาและการรับรู้ของญาใจ ญาใจเป็นเด็กที่มีสัมมาคารวะ ยิ้มแย้มแจ่มใส และเชื่อฟังผู้ใหญ่ดี แต่บางครั้งในขณะที่เรียนจะมีอาการเหม่อลอยขาดสมาธิในการเรียน และยังไม่ค่อยมีความมั่นใจในตนเอง เมื่ออยู่คนเดียวจะมีโลกส่วนตัวของตนเองมากเกินไป ควรหากิจกรรมที่ช่วยฝึกสมาธิและความกล้าแสดงออกให้กับญาใจ</p> <p><u>ข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียน</u></p> <p>- จากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนในวิชาการทำงานอาชีพ เรื่องอาชีพสุจริต ครูให้เขียนว่าโตขึ้นนักเรียนอยากประกอบอาชีพอะไร เพราะเหตุใด ญาใจบอกว่าอยากเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง เพราะได้แสดงความสามารถ ได้เงินเยอะ และได้แต่งตัวสวยๆ</p>	<p><u>วัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- ช่วงเช้าขณะเรียนวิชาภาษาไทย ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับการเขียนระหว่างที่เพื่อนนั่งทำกันอยู่ ญาใจลุกไปนั่งที่โต๊ะของครูการศึกษาพิเศษ แล้วให้ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติม พอเข้าใจดีแล้วก็นั่งทำไปร้องเพลงไปจนเสร็จจึงเอางานที่ทำไปส่งครู</p> <p><u>วัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- ช่วงบ่ายเวลาประมาณ 14.00-15.30 ในชั่วโมงกิจกรรมอิสระๆ มีการฝึกซ้อมการแสดงงานประจำปีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จะมีขึ้นในสัปดาห์หน้า โดยแยกกันซ้อมเป็นห้องๆ ญาใจซ้อมเต้นอยู่ที่ห้องป.3/4 โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้ฝึกสอนร้องเพลงและท่าเต้นต่างๆ ให้ และมีครูการศึกษาพิเศษช่วยดูแลในระหว่างที่ฝึกซ้อมทั้งเต้นและร้องเพลงอยู่นั้น ญาใจดูมีความตั้งใจมากเป็นพิเศษ ตั้งใจฟังครูอธิบายและปฏิบัติตามคำสั่ง โดยไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย หรือบ่นว่าไม่อยากจะซ้อมเลยสักครั้ง แต่กลับดูมีความสุขมากเป็นพิเศษที่ได้เต้นและร้องเพลงที่ชอบ</p>	<p><u>การสัมภาษณ์ครูในโครงการการศึกษาพิเศษที่ดูแลญาใจ</u></p> <p><u>ในวัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- ระหว่างที่ฝึกซ้อมการแสดงอยู่ ได้มีการพูดคุยกับครูการศึกษาพิเศษ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความสามารถของญาใจ</p> <p>- ครูบอกว่า “ญาใจชอบแต่งตัวสวยๆ ชอบการแสดง และร้องเพลง แต่บางครั้งก็ยังไม่ค่อยมีความมั่นใจในตนเองเท่าไรนัก บางครั้งจะบ่นว่ายังทำไม่ได้”</p> <p><u>การสัมภาษณ์ ด.ญ.ญาใจ</u></p> <p><u>ในวัน ศุกร์ ที่ 9 พ.ย.2550</u></p> <p>- หลังจากที่ฝึกซ้อมการแสดงเสร็จ เมื่อถามว่าญาใจชอบทำอะไรที่สุด</p> <p>- ญาใจบอกว่า “ชอบแสดงและร้องเพลง”</p> <p>- ครูถามต่อว่าซ้อมตั้งนานแล้วไม่เห็นเหนื่อยหอบคะ</p> <p>- ญาใจตอบว่า “ไม่เหนื่อยค่ะ สนุกดี หนูชอบเต้นและร้องเพลง”</p> <p>- ครูถามว่าทำไมถึงชอบ</p> <p>- ญาใจตอบว่า “สนุก และได้แต่งตัวสวย ๆ ทุกวัน”</p>

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ของ ด.ญ.ญาใจ จะเห็นว่า ญาใจ มีความสนใจด้านการแสดงและร้องเพลง มากเป็นพิเศษ

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร จากการสังเกต และจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน สามารถแบ่งความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ดังข้อมูลในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 สรุปความสามารถ/ความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์

กรณีศึกษาที่	รายชื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ		ความสามารถ/ความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ		
			ด้านศิลปะ	ด้านดนตรี	ด้านกีฬา
1	ด.ช.ลัทธิตี	ดีงาม			ü
2	ด.ช.दनัย	ใจดี		ü	
3	ด.ช.กร	ขจรเดช	ü		
4	ด.ช.พัฒนนะ	ช่างพัฒนา			ü
5	ด.ช.ติน	วินชนะ			ü
6	ด.ช.นน	สนทยา	ü		
7	ด.ช.พชร	รักการเรียน		ü	
8	ด.ช.ธนา	พามาเรียน			ü
9	ด.ช.ชีระ	อยู่พอเพียง	ü		
10	ด.ญ.ญาใจ	ใสสะอาด		ü	

จากตาราง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน มีความสามารถหรือมีความสนใจแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านศิลปะ 3 คน คือ ด.ช.กร ด.ช.นน และด.ช.ชีระ 2) ด้านดนตรี 3 คน คือ ด.ช.दनัย ด.ช.พชร และด.ญ.ญาใจและ 3) ด้านกีฬา 4 คน คือ ด.ช.ลัทธิตี ด.ช.พัฒนนะ ด.ช.ติน และด.ช.ธนา ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้มีผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มระหว่างครูกับผู้ปกครอง ว่านักเรียนมีความสามารถหรือความสนใจตรงกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้หรือไม่ ถ้าตรงกันจะได้หาแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนต่อไป แต่ถ้าไม่ตรงกันจะต้องทำการตรวจสอบความสามารถหรือความสนใจของนักเรียนใหม่อีกครั้ง เพื่อให้สามารถดำเนินการส่งเสริมนักเรียนได้ถูกต้องและตรงตามความต้องการของนักเรียนมากที่สุด

ตอนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผู้วิจัยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีการดำเนินงานใน 2 ลักษณะคือ 1. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู และ 2. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละลักษณะ ดังนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู

สำหรับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูนั้น ผู้วิจัยเริ่มต้นตั้งแต่การสำรวจและคัดเลือกหาตัวแทนครูที่จะมาร่วมทำการวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยพิจารณาจาก

1) เป็นครูประจำชั้นห้องที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนอยู่ เนื่องจากครูประจำชั้นจะมีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่าบุคลากรประเภทอื่นในโรงเรียนซึ่งทั้ง 3 ห้องมีครูประจำชั้นรวม 9 ท่าน ดังนี้

ห้อง ป.3/1 มีครูประจำชั้น 3 ท่าน ท่านที่ 1 สอนภาษาไทย ท่านที่ 2 สอนการงานอาชีพ และท่านที่ 3 เป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษ สอนภาษาไทยเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา

ห้อง ป.3/2 มีครูประจำชั้น 3 ท่าน ท่านที่ 1 สอนวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ท่านที่ 2 สอนภาษาอังกฤษและท่านที่ 3 เป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 2 ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนออทิสติก

ห้อง ป.3/4 มีครูประจำชั้น 3 ท่านเช่นกัน ท่านที่ 1 สอนภาษาไทยกับสังคมศึกษา ท่านที่ 2 สอนภาษาอังกฤษและท่านที่ 3 เป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 2 ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนออทิสติก

2) เป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ทั้งเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และเด็กออทิสติก เพื่อให้เกิดความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองและสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งยังรู้จักเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเป็นอย่างดี ซึ่งในระดับชั้นป.3 มีครูในโครงการการศึกษาพิเศษจำนวน 3 ท่าน จาก 3 ห้อง ดังนี้

ห้อง ป.3/1 เป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 1 (พ.1) ดูแลนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 2 คน

ห้อง ป.3/2 และห้อง ป.3/4 เป็นครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 2(พ.2) ดูแลนักเรียนออทิสติก ห้องละ 3 และ 4 คน ตามลำดับ

3) เป็นผู้ที่มีการประสบความสำเร็จในการทำงานมากที่สุด เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าจะมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ปกครอง และความคุ้นเคยนี้จะทำให้การทำงานต่างๆ มีความสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าจะรู้จักนักเรียนแต่ละคนดีกว่าด้วยเช่นกัน อันจะทำให้การส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนเป็นไปได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมมากที่สุดซึ่งครูทั้ง 3 ท่านมีประสบการณ์ในการทำงานดังนี้

ครูการศึกษาพิเศษห้อง ป.3/1 มีประสบการณ์ในการทำงาน 2 ปี

ครูการศึกษาพิเศษห้อง ป.3/2 มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 ปี

ครูการศึกษาพิเศษห้อง ป.3/4 มีประสบการณ์ในการทำงาน 7 ปี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกครูท่านสุดท้าย ซึ่งเป็นครูประจำชั้นและครูในโครงการการศึกษาพิเศษ 2 (พ.2) ซึ่งทำหน้าที่ดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในห้อง ป.3/4 โดยมีประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด คือ 7 ปี และยังมี ความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ปกครองทุกท่านในโครงการการศึกษาพิเศษ เพราะการมีความคุ้นเคยเป็นพื้นฐานอยู่แล้วจะช่วยให้การติดต่อสื่อสารและการขอความร่วมมือในการทำสิ่งต่างๆ เป็นไปได้โดยง่าย รวมถึงครูท่านนี้ยังรู้จักกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเป็นอย่างดีด้วยเช่นกัน และเมื่อผู้วิจัยติดต่อครูท่านนี้มาร่วมดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ครูท่านนี้ก็ตอบตกลงทันที เพราะเห็นถึงความสำคัญและอยากช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มจากการติดต่อนัดหมายเพื่อพูดคุยกับครูอย่างเป็นทางการและเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ครูท่านนี้ฟังอีกครั้ง เสร็จแล้วผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามวงจรการวิจัยแบบ P-A-O-R ดังนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan: P1)

ในสัปดาห์ที่ 1 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ผู้วิจัยได้ติดต่อนัดหมายกับครู เพื่ออธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ครูฟัง พร้อมกับนำโครงร่างการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัยมาให้ครูดูประกอบการอธิบาย เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงวิธีดำเนินการวิจัยมากยิ่งขึ้น เมื่อครูเกิดความตระหนักถึงปัญหาของการทำวิจัยและมีความเข้าใจในรูปแบบและวิธีดำเนินการวิจัยดีพอสมควรแล้ว จึงร่วมกันวางแผนการดำเนินงานวิจัยทั้งในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลและการติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจากการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้ทราบถึงความต้องการของครูว่าต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการวิจัย

ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นว่ามีรายละเอียดและวิธีดำเนินการอย่างไร ผู้วิจัยจึงติดต่อนัดหมายกับครูอีกครั้งเพื่อให้ความรู้กับครูในประเด็นดังกล่าว

2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act: A1)

ในสัปดาห์ที่ 2 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ผู้วิจัยให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) โดยอธิบายถึงที่มา กรอบแนวคิด หลักการและคุณลักษณะพื้นฐาน รวมถึงเทคนิควิธีการ และจุดเด่นของการวิจัยแบบ PAR ให้ครูได้รับทราบ พร้อมกับเปิดโอกาสให้ครูได้ซักถามข้อสงสัย จากนั้นผู้วิจัยจึงมอบเอกสารเกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ให้ครูอ่านเพิ่มเติม แล้วจึงร่วมกันคิดวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเริ่มติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน ในวันที่ผู้ปกครองมีความสะดวกมากที่สุด โดยนัดหมายผู้ปกครองในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมานั่งรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุยและรอรับนักเรียนกลับบ้านเป็นประจำอยู่แล้วทุกวัน ซึ่งผู้ปกครองทั้งหมดได้ตอบรับและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ในระหว่างที่ผู้วิจัยทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู ครูก็จะดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองด้วยเช่นกัน ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe: O1)

ในสัปดาห์ที่ 2 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ถึง สัปดาห์ที่ 3 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ผู้วิจัยได้สังเกตการปฏิบัติงานของครู ซึ่งจากการสังเกตการปฏิบัติงานของครูตั้งแต่ขึ้นวางแผนการทำงาน และการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด พบว่าครูมีความเข้าใจในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอสมควร สามารถอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจและได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประสานความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนโดยเลือกกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสำคัญ ซึ่งผู้ปกครองทุกท่านได้ให้ความร่วมมือกับครูเป็นอย่างดีทั้งการสละเวลาอันมีค่ามาร่วมรับฟังและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการร่วมกันหาแนวทางที่ใช้ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน

4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect: R1)

การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ผู้วิจัยได้มีการสะท้อนผลให้ครูได้รับทราบข้อมูลต่างๆ

เป็นระยะๆ ทุกเดือน คือประมาณสัปดาห์ที่ 3 เดือนธันวาคม เดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ โดยข้อมูลที่สะท้อนส่วนใหญ่ได้มาจากการสังเกตและการติดตามการดำเนินงานของคุณ ผู้วิจัยพบว่า ครูสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการที่วางไว้ทั้งในด้านการติดต่อกับผู้ปกครอง การสนทนากลุ่มบรรยากาศค่อนข้างเรียบง่ายและเป็นกันเอง เพราะผู้ปกครองและครูมีความคุ้นเคยกันอยู่แล้ว ครูจึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองทุกท่าน โดยสละเวลาอันมีค่ามาร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานของตน แต่ระยะเวลาที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนนั้น ยังค่อนข้างน้อยเกินไป เนื่องจากนักเรียนจะลงเรียนกิจกรรมต่างๆ เป็นคอร์ส ๆ โดยแต่ละคอร์สใช้เวลาประมาณ 3 เดือน และส่วนใหญ่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนสัปดาห์ละประมาณ 1 - 2 วันๆ ละประมาณ 1-2 ชั่วโมง ซึ่งกว่าจะเห็นผลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนก็คงต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร แต่จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะร่วมกิจกรรม และจากการรายงานความพึงพอใจจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียนและผู้ปกครอง พบว่านักเรียนทุกคนมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรม และพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของตนเอง ผู้ปกครองบางท่านบอกว่าเมื่อเห็นลูกมีความสุข ผู้ปกครองก็พลอยมีความสุขตามไปด้วย และผู้ปกครองส่วนใหญ่จะยังคงส่งเสริมนักเรียนให้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่นักเรียนสนใจต่อไป เพราะต้องการที่จะพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากการที่ผู้วิจัยได้มีการสะท้อนผลให้คุณได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เป็นระยะๆ ผู้วิจัยยังให้คุณได้สะท้อนผลของการจัดกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองให้ผู้วิจัยฟังว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร ซึ่งคุณได้สะท้อนผลให้ผู้วิจัยฟังว่า ในขั้นตอนของการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดนั้นไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน เพราะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง ประกอบกับการที่ผู้ปกครองทุกท่านมีความตระหนักและอยากส่งเสริมบุตรหลานของตนอยู่แล้ว การดำเนินการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในครั้งนี้นี้จึงง่ายขึ้น ในส่วนของขั้นตอนการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนนั้นพบว่า การสังเกตผลที่เกิดขึ้นในด้านผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังทำได้ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากมีระยะเวลาในการส่งเสริมค่อนข้างน้อยเกินไป เพราะการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นจะต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควรจึงจะทำให้เห็นผลที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม แต่การสังเกตผลที่เกิดขึ้นในด้านความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองนั้นสามารถทำได้ไม่ลำบากมากนัก เนื่องจากมีการเฝ้าติดตามและสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นระยะๆ รวมถึงมีการพูดคุยกับผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบดูถึงความ

พึงพอใจของผู้ปกครองโดยให้ผู้ปกครองได้ตอบแบบสอบถามเพื่อช่วยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์อีกทางหนึ่งด้วย ส่วนขั้นตอนของการสะท้อนผลก็ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคแต่อย่างใด เพราะมีการพูดคุยกับผู้ปกครองเป็นระยะๆ อยู่แล้ว แต่อาจเป็นแบบที่ยังไม่เป็นทางการเท่าไรนัก โดยขั้นตอนในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู

ขั้นตอนการวิจัย	ช่วงเวลาในการดำเนินการวิจัย	ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู
1) ขั้นวางแผน (Plan:1)	สัปดาห์ที่ 1 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550	ผู้วิจัยได้ติดต่อนัดหมายกับครู เพื่ออธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ครูฟัง เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนการดำเนินงานวิจัยทั้งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลและการติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กพิเศษ
2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act:1)	สัปดาห์ที่ 2 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550	ผู้วิจัยให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วให้ครูติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม
3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้น (Observe:1)	สัปดาห์ที่ 2 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ถึง สัปดาห์ที่ 3 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551	ครูมีความเข้าใจในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอควร สามารถอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจและได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประสานความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเลือกส่งเสริมกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสำคัญ
4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect:1)	สัปดาห์ที่ 3 เดือน ธันวาคม เดือน มกราคม และ เดือน กุมภาพันธ์ 2551	ครูสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการที่วางไว้ เพราะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครองทุกท่าน แต่ระยะเวลาที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนนั้นยังค่อนข้างน้อยเกินไป ทำให้ผลที่เกิดขึ้นยังไม่ชัดเจน แต่ผู้ปกครองยังจะส่งเสริมนักเรียนให้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่นักเรียนสนใจต่อไป

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง หลังจากที่ได้วิจัยได้ให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และได้ร่วมกันวางแผนงานในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแล้ว ครูจึงได้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan: P2)

ในสัปดาห์ที่ 2 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ครูได้ติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครอง โดยเล่าเรื่องราวคร่าว ๆ ให้ผู้ปกครองฟังก่อนแล้วจึงสอบถามผู้ปกครองถึงวันและเวลาที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่สะดวกที่จะมารับฟังรายละเอียดทั้งหมดอีกครั้ง เมื่อได้วันเวลาที่เหมาะสมแล้วครูจึงนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) และพอถึงวัน-เวลาที่นัดหมายและผู้ปกครองทุกท่านมาถึงสถานที่นัดหมายเรียบร้อยแล้วครูจึงแนะนำตัวอย่างเป็นทางการอีกครั้ง พร้อมกับแนะนำผู้วิจัยซึ่งมานั่งสังเกตการณ์ในห้องด้วย จากนั้นครูจึงให้ผู้ปกครองแนะนำตัวเองทีละคน พร้อมกับบอกด้วยว่าเป็นผู้ปกครองของนักเรียนคนใด เมื่อผู้ปกครองแนะนำตัวเองจนครบแล้ว ครูจึงอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาให้ผู้ปกครองฟัง พร้อมกับบอกวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในครั้งนี้ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงปัญหาและทราบว่าคุณสมบัติสำคัญเพียงใดในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งหากเด็กเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเหมาะสมตรงตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนอย่างแท้จริงต่อไปในอนาคตเมื่อพวกเขาโตขึ้นก็จะเป็นเด็กที่มีความสามารถอย่างน่าอัศจรรย์ เช่น เด็กบางคนมีพรสวรรค์ทางด้านศิลปะสามารถวาดภาพได้อย่างสวยงามเหมือนจริงและมีรายละเอียดต่างๆ มากมายชนิดที่เด็กปกติต้องมองข้าม เป็นต้น นอกจากนี้เด็กทุกคนยังมีสิ่งที่ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจ ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความสามารถของตนเองอยู่เสมอ

เมื่อผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญแล้ว ครูจึงให้ผู้ปกครองแต่ละท่านคิดว่าลูกของตนเองมีความสามารถ หรือมีความสนใจในด้านใดบ้าง ซึ่งความสนใจของนักเรียนแบ่งเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ ศิลปะ ดนตรี และกีฬา ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สรุปความสนใจในกิจกรรมด้านต่างๆ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ					
ด้านศิลปะ (3 คน)		ด้านดนตรี (3 คน)		ด้านกีฬา (4 คน)	
ชื่อนักเรียน	ความสนใจ	ชื่อนักเรียน	ความสนใจ	ชื่อนักเรียน	ความสนใจ
1. ด.ช.ชีระ	วาดภาพ	1. ด.ช.दनัย	ร้องเพลง	1. ด.ช.ลัทธิต	การวิ่ง
2. ด.ช.กร	การประดิษฐ์	2. ด.ญ.ญาใจ	ร้องเพลงและ เล่นเปียโน	2. ด.ช.ธนา	เล่นฟุตบอล
3. ด.ช.นน	วาดภาพ	3. ด.ช.พชร	เล่นเปียโน	3. ด.ช.พัฒนะ	ว่ายน้ำ
				4. ด.ช.ติน	ว่ายน้ำ

จากข้อมูลที่ถูกปกรองให้ไว้ ครูได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลเอกสารจากแฟ้มประวัติของนักเรียน แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลและเอกสารประกอบการเรียนวิชาต่าง ๆ ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการสัมภาษณ์พูดคุยกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครูการศึกษาพิเศษและครูประจำชั้นไว้ก่อนหน้าแล้ว พบว่าทั้งหมดให้ข้อมูลสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ครูจึงให้ผู้ปกครองช่วยกันค้นหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียน โดยพิจารณาว่าภายในโรงเรียนมีกิจกรรมที่นักเรียนสนใจหรือไม่ และผู้ปกครองสะดวกแบบใด ซึ่งมีทั้งที่เลือกเรียนกับทางโรงเรียนและที่ผู้ปกครองพาไปเรียนกับสถาบันภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ปกครองว่าจะเลือกแบบใด ผู้ปกครองบางท่านต้องการความสะดวกเพราะอยู่ใกล้บ้านมากกว่า บางท่านเลือกสถาบันที่มีชื่อเสียง บางท่านคิดว่าต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดโดยสอนแบบตัวต่อตัว เพราะนักเรียนยังไม่มีทักษะในกิจกรรมที่ทำ บางกิจกรรมไม่มีสอนที่โรงเรียน เช่น เปียโน และร้องเพลง แต่ผู้ปกครองมีความพร้อมและต้องการสนับสนุนนักเรียนอย่างเต็มที่ตามความสนใจของนักเรียนอย่างแท้จริง จึงพาไปเรียนกับสถาบันภายนอก เป็นต้น

2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act: A2)

สัปดาห์ที่ 3 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ถึงสัปดาห์ที่ 3 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 หลังจากทีครูและผู้ปกครองได้ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมอยู่ 2 แนวทางหลักๆ ได้แก่ 1) ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนกับทางโรงเรียนซึ่งทางโรงเรียนมีกิจกรรมต่างๆ ตามที่นักเรียนสนใจอยู่แล้ว และ 2) ให้ผู้ปกครองพานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไปเรียนกับสถาบันภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ โดยเฉพาะ ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงวัน เวลา และสถานที่ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ			
เรียนกับทางโรงเรียน		เรียนกับสถาบันภายนอก	
ชื่อนักเรียน	วัน-เวลาและสถานที่ที่เรียน	ชื่อนักเรียน	วัน-เวลาและสถานที่ที่เรียน
1. ด.ช.ลัทธิตี (วิง)	เรียนเย็นวันจันทร์, พุธ, ศุกร์ ที่สนามหน้าอาคารกีฬา กับ ทีมกรีฑาของโรงเรียน	1. ด.ช.दनัย (ร้องเพลง)	เรียนบ่ายวันเสาร์/อาทิตย์ ที่สถาบันมีฟ้า
2. ด.ช.ธนา (ฟุตบอล)	เรียนเย็นวันจันทร์-พุธที่สนาม ฟุตบอลของโรงเรียน	2. ด.ญ.ญาใจ (ร้องเพลง, เปียโน)	เรียนร้องเพลงเย็นวันพุธกับ ครูอ้วน มณีนุช เสมรสุด เรียนเปียโนตอนบ่ายวันอาทิตย์ ที่สถาบัน KPN
3. ด.ช.กร (ประดิษฐ์)	เรียนที่ห้องศิลปะช่วงเช้าวันเสาร์ เวลาประมาณ 9.00 - 12.00 น.	3. ด.ช.พชร (เปียโน)	เรียนช่วงบ่ายวันอาทิตย์ที่ สถาบัน KPN
4. ด.ช.นน (วาดภาพ)	เรียนที่ห้องโครงการช่วงเช้าวันเสาร์เวลาประมาณ 9.00 - 12.00 น.	4. ด.ช.ธีระ (วาดภาพ)	เรียนช่วงบ่ายวันอาทิตย์ที่ จูเนียร์อาร์ทิส
		5. ด.ช.พัฒนะ (ว่ายน้ำ)	เรียนช่วงบ่ายวันอาทิตย์ที่ สระว่ายน้ำแถวหัวหมาก
		6. ด.ช.ติน (ว่ายน้ำ)	เรียนช่วงเช้าวันอาทิตย์ที่ สระว่ายน้ำแถวหัวหมาก

จากตารางมีนักเรียน 4 คนที่เรียนกับทางโรงเรียน คือ 1) ด.ช.ลัทธิตี เรียนวันตอนเย็นวันจันทร์ พุธ ศุกร์ กับทีมกรีฑาของโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนได้จ้างโค้ชจากภายนอกมาสอนนักกรีฑาของโรงเรียนอยู่แล้ว ครูจึงพา ด.ช.ลัทธิตี ไปฝากกับผู้จัดการทีมกรีฑาของโรงเรียนและขอฝึกซ้อมวิ่งร่วมกับทีมกรีฑาของโรงเรียนด้วย 2) ด.ช.ธนา จะเรียนพลະเสริมกับทางโรงเรียนในวันจันทร์ - อังคาร เวลาประมาณ 16.00 - 17.00 น. จากนั้นจึงมาเตะฟุตบอลต่อกับทีมของโรงเรียนเช่นกัน 3) ด.ช.กร เลือกเรียนศิลปะประดิษฐ์กับทางโรงเรียนโดยจะเรียนช่วงเช้าวันเสาร์เวลา 9.00 - 12.00 น. และ 4) ด.ช.นน เลือกเรียนศิลปะกับทางโรงเรียนด้วยเช่นกันโดยเรียนช่วงเช้าวันเสาร์เวลา 9.00 - 12.00 น. ที่ห้องโครงการการศึกษาพิเศษ

ส่วนนักเรียนที่เหลืออีก 6 คน เลือกเรียนกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจกับสถาบันภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ โดยเฉพาะ ผู้ปกครองเป็นผู้ไปติดต่อกับสถาบันต่าง ๆ

ด้วยตนเอง และพร้อมที่จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้น ซึ่งมีรายชื่อของนักเรียนที่เรียนกับสถาบันภายนอก ดังนี้ 1) ด.ช.दनัย ดนัยได้ไปเรียนร้องเพลงที่สถาบันมีฟ้าในช่วงบ่ายวันเสาร์หรืออาทิตย์ประมาณครั้งละ 2 ชั่วโมง 2) ด.ญ.ญาใจ ไปเรียนร้องเพลงกับครูอ้วน มณีบุษ เสมรสุด ตอนเย็นวันพุธประมาณครั้งละ 1 - 2 ชั่วโมง และไปเรียนเปียโนที่สถาบัน KPN ช่วงบ่ายวันอาทิตย์ประมาณครั้งละ 1 - 2 ชั่วโมงเช่นกัน 3) ด.ช.พชร ไปเรียนเปียโนที่สถาบัน KPN ช่วงบ่ายวันอาทิตย์ เช่นเดียวกับญาใจ 4) ด.ช.ชีระ ไปเรียนวาดภาพที่สถาบันสอนวาดภาพจูนีเยร์ อาร์ทติส ช่วงบ่ายวันอาทิตย์ประมาณครั้งละ 2 ชั่วโมง 5) ด.ช.พัฒนะไปเรียนว่ายน้ำที่สระว่ายน้ำแถวหัวหมากซึ่งสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ โดยเรียนช่วงบ่ายวันอาทิตย์ๆ ละประมาณ 2 ชั่วโมง และ 6) ด.ช.ติน ตินได้ไปเรียนว่ายน้ำที่สระว่ายน้ำแถวหัวหมากเช่นเดียวกับ ด.ช.พัฒนะ แต่ส่วนใหญ่ตินจะเรียนในช่วงเช้าวันอาทิตย์

3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe: O2)

ในสัปดาห์ที่ 3 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ถึง สัปดาห์ที่ 3 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 หลังจากที่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้งหมดได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่พวกเขาสนใจไประยะหนึ่งคือประมาณ 1 เดือน ครู และผู้ปกครองได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนเป็นระยะๆ โดยมีผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการปฏิบัติงานต่างๆ ของครูและผู้ปกครองในทุกขั้นตอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบและสะท้อนผลให้ครูได้รับทราบข้อมูลต่างๆ ในการดำเนินงานอีกทางหนึ่ง ซึ่งในช่วงแรกจะยังไม่เห็นพัฒนาการของนักเรียนมากนัก เพราะเวลาเพียงผ่านไปไม่นานจึงอาจจะยังไม่เห็นพัฒนาการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเด่นชัด แต่จะพิจารณาว่าในด้านความพึงพอใจของผู้ปกครอง และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเป็นหลักว่า มีความพึงพอใจหรือมีความสุขกับกิจกรรมที่ทำหรือไม่ อย่างไร เนื่องจากทุกฝ่ายเห็นถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นสำคัญ เพราะคิดว่าสิ่งที่ได้ทำในสิ่งที่รักหรือสนใจเป็นพิเศษ จะทำให้สามารถทำในสิ่งนั้นได้เป็นอย่างดีและมีความสุขกับสิ่งที่ได้ทำ ซึ่งจากการสังเกตในระหว่างที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น ด.ช.ลัทธิตี หลังเลิกเรียนเขาจะรีบเปลี่ยนชุด จากชุดนักเรียนเป็นชุดกีฬาแล้วรีบไปซ้อมวิ่งที่สนามทันที สำหรับนักเรียนบางคนที่ร่วมกิจกรรมภายนอกโรงเรียน ซึ่งครูไม่สามารถติดตามไปสังเกตนักเรียนเหล่านั้นได้ทุกราย จึงใช้วิธีการสอบถามพูดคุยกับนักเรียนและผู้ปกครองเป็นหลักว่าแต่ละคนมีความสุขและความพึงพอใจหรือไม่ อย่างไร และข้อมูลที่ได้จากการสอบถามกับนักเรียนและผู้ปกครองพบว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองทั้งหมดมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำเป็นอย่างมาก ดังเช่น ด.ช.ชีระ บอกว่า

“ผมชอบวาดภาพมากเลย มันได้ใช้จินตนาการ ผมชอบใช้จินตนาการซะ แต่ผมไม่ชอบการแสดงเพราะมันยากเกินไปสำหรับผม ผมเคยไปเรียนวาดภาพที่จูเนียร์อาร์ทิส”

“เดี๋ยวพอผมเรียนวาดภาพคอร์สนี้จบ ผมจะให้คุณพ่อพาไปเรียนคอร์สต่อไปที่ยากขึ้นกว่าคอร์สนี้”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ช.ชี่ระ 3 ม.ค.51

และจากการสัมภาษณ์ ด.ช.दनัย เกี่ยวกับการไปเรียนร้องเพลงว่าเป็นอย่างไรบ้างและนักเรียนชอบหรือไม่ อย่างไรก็ได้รับคำตอบดังนี้

“ผมชอบร้องเพลง..มันสนุกดีและ ผมก็อยากเป็นนักร้องดังอย่าง บี เดอะสตาร์ และกอล์ฟ ไมค์ครับ เวลาที่ไปเรียนร้องเพลงบางครั้งผมก็ได้เจอกับนักร้องดัง หลายคน”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ช.दनัย 8 ม.ค.51

สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษบางคนที่ไม่สามารถพูดคุยหรือสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง ครูจะใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ปกครองของเด็กเหล่านั้นแทน เช่น ผู้ปกครองของ ด.ช.พัฒนะ และ ด.ช.ติน บอกว่า

“ลูกชายจะกระตือรือร้นมาก เมื่อถึงเวลาที่จะไปเรียนว่ายน้ำจะรีบเตรียมตัวไปเรียนโดยไม่ต้องให้ผู้ปกครองบอก”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณพ่อของ ด.ช.พัฒนะ 4 ม.ค.51

“เมื่อวันอาทิตย์ที่แล้วหลังจากที่กลับมาจากเรียนว่ายน้ำ ตินก็รีบมาว่ายน้ำให้คุณแม่ดูท่าใหม่ที่เพิ่งเรียนมา ตินภูมิใจมากที่ว่ายน้ำได้ เขาฝึกซ้อมที่บ้านเกือบทุกวัน”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.ติน 4 ม.ค.51

4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect: R2)

สำหรับการสะท้อนผลของครูและผู้ปกครองหลังจากการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งครูและผู้ปกครองได้ช่วยกันสะท้อนผลของการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นระยะ ๆ ทุก 1 เดือน คือประมาณสัปดาห์ที่ 3 เดือนธันวาคม เดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ โดยที่ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการปฏิบัติงานต่างๆ ของครูและผู้ปกครองด้วยในทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มระหว่างครูและผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลในการสะท้อนผลให้ครูได้รับทราบข้อมูลต่างๆ อีกทาง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยในช่วง 2 เดือนแรกจะทำการสัมภาษณ์พูดคุยแบบไม่เป็นการโดยข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนในช่วงแรกพบว่า แนวทางที่ครูและผู้ปกครองได้ดำเนินการ

มามีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีความพึงพอใจในกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำ เพราะกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนทำนั้นเกิดจากความสนใจของพวกเขาอย่างแท้จริง จึงทำให้เขามีความสุขกับสิ่งที่ทำและสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้ดีขึ้นเรื่อยๆ และในเดือนสุดท้ายจะใช้การสนทนากลุ่มอีกครั้ง เพื่อจะได้ทราบว่าควรส่งเสริมนักเรียนตามแนวทางดังกล่าวต่อไป หรือจะเปลี่ยนเป็นแนวทางใหม่ที่มีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากยิ่งขึ้นโดยมีการเชิญผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมา พร้อมกับให้ทำแบบสอบถามเพื่อให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ซึ่งทุกคนคิดว่ากิจกรรมที่ได้ให้นักเรียนทำนั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะนักเรียนทุกคนให้ความสนใจในกิจกรรมที่ทำเป็นอย่างมาก โดยแสดงออกอย่างเด่นชัดว่ามีความสุขและความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยสามารถทำกิจกรรมได้ดี มีพัฒนาการที่สังเกตเห็นได้หลายด้าน ทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย และจิตใจ ดังตัวอย่างข้อมูลจากผู้ปกครองบางท่านได้เสนอไว้ เช่น ผู้ปกครองของ ด.ช.दनัย กล่าวว่

“คิดว่ากิจกรรมที่ทำมีความเหมาะสมกับตัวเด็กมาก เพราะผู้ปกครองให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกทำกิจกรรมนั้น ๆ และผู้ปกครองคอยสนับสนุนและดูว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับเด็ก โดยให้เวลาเด็กทำในสิ่งที่เขาเลือก”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.दनัย 27 ก.พ. 51

ผู้ปกครองของ ด.ช.ติน บอกว่

“กิจกรรมว่ายน้ำที่นักเรียนทำมีความเหมาะสม เพราะการว่ายน้ำจะได้เรื่องของสมาธิด้วย การที่จะไปให้ถึงอีกฝั่งหนึ่งต้องอาศัยความอดทนบวกกับความแข็งแรงและการที่เขาทำสำเร็จไม่ได้หมายความว่าเขาจะต้องเอาชนะผู้อื่น เพียงแต่เอาชนะตัวเองก็สามารถสร้างความภูมิใจให้กับเขาได้แล้ว”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.ติน 27 ก.พ. 51

นอกจากนี้ผู้ปกครองของ ด.ช.พัฒนะ ยังบอกว่

“กิจกรรมที่ทำเหมาะสมเพราะช่วยให้นักเรียนได้มีทักษะ เกิดสมาธิ รู้จักฟังคำสั่งของผู้สอน และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาลักษณะของตัวนักเรียนได้”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณพ่อของ ด.ช.พัฒนะ 27 ก.พ. 51

ผู้ปกครองของ ด.ช.ชีระ เล่าให้ฟังว่

“เวลาที่ลูกได้วาดภาพเขาจะดูนิ่งขึ้นมาก และเวลากลับมาที่บ้านก็จะนำผลงานมาอวดให้คนที่บ้านดู”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.ชีระ 28 ก.พ. 51

ผู้ปกครองของ ด.ญ.ญาใจ บอกว่า

“กิจกรรมที่ให้คุณทำนั้นคิดว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว และคุณแม่คิดว่าจะส่งเสริมเขาต่อไปเรื่อยๆ เพราะการทำกิจกรรมพวกนี้ให้ประสบความสำเร็จมันจะต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร แต่เท่าที่ผ่านมาเกือบ 3 เดือน คุณแม่ก็พอใจและคิดว่าลูกทำได้ดีแล้ว เพราะลูกได้มีสังคมได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และที่สำคัญเขาชอบกิจกรรมที่ทำมาก”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ญ.ญาใจ 28 ก.พ. 51

มีผู้ปกครองอีก 1 ท่าน ค่อนข้างพอใจกับกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำ แต่คิดว่าอยากจะเพิ่มกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำอีก 1 กิจกรรม จากเดิมที่เรียนดนตรีเพียงอย่างเดียวก็จะพาไปเรียนศิลปะเพิ่มด้วย เนื่องจากสังเกตพบว่าในระยะหลังมานี้นักเรียนมีความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านศิลปะมากขึ้นและมีมือของนักเรียนก็พอใช้ได้ หากผู้ปกครองให้ส่งเสริมตามแนวทางที่นักเรียนสนใจ หรือมีความสามารถก็น่าที่จะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้ปกครองจึงอยากที่จะส่งเสริมเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยจะพานักเรียนไปเรียนกิจกรรมด้านศิลปะเพิ่มตามที่ลูกสนใจ

“คุณแม่พอใจที่ลูกได้ไปเรียนเปียโนเพราะเขาควมมีสมาธิมากขึ้น แต่เท่าที่คุณแม่ได้สังเกตดูเห็นว่าช่วงหลังเมื่อมีเวลาว่างหรือเวลาทำการบ้านลูกจะชอบวาดภาพระบายสี และผลงานที่ทำก็ใช้ได้เลยทีเดียว คุณแม่จึงอยากพาเขาไปเรียนศิลปะเพิ่มด้วย.”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.พชร 27 ก.พ. 51

ข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลการปฏิบัติงานแสดงให้เห็นว่าแนวทางที่ได้ดำเนินการมานั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำ โดยผู้ปกครองจะทำการส่งเสริมนักเรียนตามแนวทางเดิมต่อไป และมีผู้ปกครองบางท่านที่ต้องการเพิ่มกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำมากขึ้น จากเดิมที่ส่งเสริมให้นักเรียนทำเพียงอย่างเดียว ซึ่งคิดว่ายังอาจไม่เพียงพอจึงคอยสังเกตและสอบถามนักเรียนว่ามีความสามารถหรือความสนใจในด้านใดอีกผู้ปกครองจะได้ดำเนินการส่งเสริมเพิ่มเติม แต่ทั้งนี้ต้องยึดความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสำคัญ

สำหรับผลของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง

ขั้นตอนการวิจัย	ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย	ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง
1) ช้้นวางแผน (Plan: 2)	สัปดาห์ที่ 2 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550	ครูนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยเล่าความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาให้ผู้ปกครองฟัง พร้อมกับบอกวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในครั้งนี้ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงปัญหาและทราบว่าตนเองมีบทบาทสำคัญเพียงใดในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แล้วให้ผู้ปกครองช่วยกันคิดหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act: 2)	สัปดาห์ที่ 3 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550	หลังจากที่ครูและผู้ปกครองได้ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว จึงดำเนินการใน 2 ลักษณะคือ 1. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่นักเรียนสนใจอยู่แล้ว เพียงแต่ให้ครูหรือผู้ปกครองพานักเรียนไปติดต่อขอร่วมกิจกรรม และ 2. ผู้ปกครองพานักเรียนไปเรียนกับสถาบันภายนอกที่มีความชำนาญในด้านนั้น ๆ โดยเฉพาะ เช่น สถาบันดนตรี กีฬาและศิลปะ
3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้น (Observe: 2)	สัปดาห์ที่ 3 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ถึง สัปดาห์ที่ 3 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551	หลังจากที่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมกิจกรรมที่พวกเขาสนใจไประยะหนึ่ง คือ ประมาณทุก 1 เดือน ผู้วิจัย ครูและผู้ปกครองได้ช่วยกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ โดยในช่วงเดือนแรกจะยังไม่เน้นพัฒนาการของนักเรียนเพราะเวลาเพิ่งผ่านไปไม่นานนัก แต่จะพิจารณาว่านักเรียนแต่ละคนมีความพึงพอใจหรือมีความสุขกับกิจกรรมที่ทำหรือไม่ ซึ่งพบว่าทุกคนมีความพึงพอใจที่เข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย	ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง
4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect: 2)	สัปดาห์ที่ 3 เดือนธันวาคม เดือนมกราคม และเดือน กุมภาพันธ์ 2551	ผู้วิจัย ครูและผู้ปกครองได้ช่วยกันสะท้อนผลของการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นระยะๆ ทุก 1 เดือน คือประมาณสัปดาห์ที่ 3 เดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้การสนทนากลุ่ม เพื่อจะได้ทราบว่าควรส่งเสริมตามแนวทางดังกล่าวต่อไป หรือจะเปลี่ยนเป็นแนวทางใหม่ที่มีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลที่ได้จากการสะท้อนข้อมูลของทั้ง 3 ช่วง พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำ คือเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมตามที่ตนสนใจ และร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข ดังนั้นผู้ปกครองและครูจึงดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนตามแนวทางดังกล่าวต่อไป เนื่องจากกิจกรรมต่างๆ ต้องอาศัยระยะเวลาในการส่งเสริมพอสมควร

ตอนที่ 4 ผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผลที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้ในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งผลที่ได้ออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม และ 2) ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจาก 3 แหล่งหลักๆ ได้แก่ 1) การสังเกตของครูโดยไปเฝ้าดูการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นระยะๆ ว่าในขณะที่ร่วมกิจกรรมเด็กแต่ละคนมีความสุขหรือไม่ อย่างไร (ซึ่งส่วนใหญ่จะสังเกตได้เฉพาะนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมภายในบริเวณโรงเรียน ส่วนนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมที่สถาบันต่างๆ ภายนอกโรงเรียนจะให้ผู้ปกครองเป็นผู้รายงานข้อมูลต่างๆ ให้ครูได้รับทราบ) นอกจากนี้ยังได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนทั้งในขณะที่เรียนวิชาต่างๆ และขณะร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่

นอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมวันปีใหม่ กิจกรรมงานประจำปี และกิจกรรมวันปิดภาคเรียน เป็นต้น 2) การสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยครูจะสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบบไม่เป็นทางการว่า รู้สึกอย่างไรที่เข้าร่วมกิจกรรม ชอบ ไม่ชอบ และมีความสุขหรือไม่อย่างไร เพื่อให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและเป็นกันเอง ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งมากขึ้น และ3) ให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รายงานผลที่เกิดขึ้นกับลูกของตนเองว่าเป็นอย่างไร โดยการตอบแบบสอบถามขณะที่มาสนทนากลุ่มเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นเป็นดังนี้

1. ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม

สำหรับความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะรายงานเป็นกรณีที่ศึกษาตามลำดับดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1: ด.ช. ลัทธิตี ดิงาม

ด.ช. ลัทธิตี มีความพึงพอใจในกิจกรรมด้านกีฬาที่นักเรียนได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างดี โดยจะไปฝึกซ้อมเป็นประจำ และนักเรียนจะมีความสุขมากเวลาที่ได้ไปวิ่ง หลังเลิกเรียนจะรีบเปลี่ยนชุดแล้วรีบไปฝึกซ้อมอย่างกระตือรือร้นเสมอ โดยบอกกับอาจารย์ว่า

“ผมชอบวิ่ง มันสนุกดี ได้ออกกำลังกาย และผมอยากเป็นตัวแทนโรงเรียนไปแข่งขันกับนักเรียนโรงเรียนอื่นๆ แล้วก็จะได้ขึ้นไปรับรางวัลบนเวทีเหมือนรุ่นพี่ที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ช. ลัทธิตี 20 ก.พ. 51

นอกจากนี้เมื่อมีโอกาส หรือพอมีเวลาว่างในช่วงพักดื่มนมหรือพักกลางวัน ด.ช. ลัทธิตี ก็มักจะหาเวลามาคุยและเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงที่ไปซ้อมกีฬาให้ครูประจำชั้นฟังเสมอ และทุกครั้งที่เขาเล่าเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ไปฝึกซ้อมมาแววดตาของลัทธิตีจะดูมีความสุขมาก ดังตัวอย่างที่ครูประจำชั้นของ ด.ช. ลัทธิตี ได้เล่าให้ฟังว่า ด.ช. ลัทธิตี เคยมาพูดคุยเกี่ยวกับการไปซ้อมวิ่ง โดยบอกว่า

“อาจารย์ครับ เมื่อวานตอนผมไปซ้อมวิ่งผมเจอกับรุ่นพี่หลายคน มีพี่ป.4 พี่ป.6 และพี่มัธยม พี่เค้าบอกว่าเคยเรียนกับอาจารย์ตอนที่อยู่ป.3 ตอนซ้อมเสร็จผมก็อยู่เล่นกับพี่เค้าต่อ ผมวิ่งชนะพี่เค้าด้วย”

ข้อมูลจากการสอบถามครูประจำชั้นของ ด.ช. ลัทธิตี 19 ก.พ. 51

ผู้ปกครองของ ด.ช. ลัทธิตี บอกว่าดีใจที่ลูกได้ทำในสิ่งที่เขาสนใจ เพราะเขาจะทำสิ่งนั้นได้ดี และทำให้เขามีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น

“รู้สึกดีใจมากเลยคะ ที่มีกิจกรรมให้ลูกทำตามที่เขาสนใจ เพราะคิดว่าการที่ลูกได้ทำในสิ่งที่เขาสนใจจะทำให้เขาทำสิ่งนั้นได้ดี และเท่าที่คุณแม่สังเกตดูลูกระหว่างที่เขา

ฝึกซ้อมก็ดูเขามีความสุขและที่สำคัญหลังจากที่ลูกได้ทำกิจกรรมไประยะหนึ่งแล้ว รู้สึกว่าเขาเริ่มมีความรับผิดชอบมากขึ้นกว่าเมื่อก่อน คือ จะรู้เวลาที่ต้องไปซ้อม และจะมีการเตรียมชุดกีฬามาจากบ้านทุกวันที่มีการฝึกซ้อม โดยที่ไม่ต้องให้ใครเตือน”

ข้อมูลจากการสอบถามคุณแม่ของ ด.ช.ลัทธิตี 28 ก.พ. 51

กรณีศึกษาที่ 2: ด.ช. ดนัย ใจดี

ด.ช. ดนัย มีความพึงพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรมร้องเพลง โดยดนัยได้ไปเรียนร้องเพลงที่สถาบันมีฟ้า ทุกครั้งที่ได้ไปเรียนดนัยจะมีความสุขมากและในวันใดที่ต้องไปเรียนร้องเพลง ดนัยจะแสดงอาการตื่นเต้น ดีใจ และรีบตื่นมาเตรียมตัวแต่เช้า โดยขณะเรียนดนัยก็จะเรียนอย่างตั้งใจทุกครั้ง และเมื่อกลับมาถึงบ้านดนัยก็จะมีเรื่องมาเล่าให้คนที่บ้านฟังเป็นประจำ และเมื่อมาที่โรงเรียนเขาก็จะมาเล่าให้อาจารย์และเพื่อน ๆ ในห้องฟังด้วยเช่นกัน ว่าในแต่ละสัปดาห์เขาได้ไปทำอะไรมาบ้าง เช่น

“ผมชอบร้องเพลง...มันสนุกดี และ ผมก็อยากเป็นนักร้องดัง จะได้มีเงินเยอะๆ มาไว้ให้คุณแม่”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด.ช. ดนัย 8 ม.ค. 51

นอกจากนี้ ด.ช. ดนัย ยังเคยเล่าให้ครูประจำชั้นฟังว่า

“เมื่ออาทิตย์ที่แล้ว ตอนที่ผมไปเรียนร้องเพลง ผมได้เจอกับนักร้องตั้งหลายคน ผมยังไปขอลายเซ็นที่เขามาด้วย พอผมโตขึ้นเมื่อไหร่ ผมจะได้แจกลายเซ็นแบบนี้บ้าง”

ข้อมูลจากการสอบถามครูประจำชั้นของ ด.ช.ลัทธิตี 19 ก.พ. 51

ผู้ปกครองของด.ช. ดนัย มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ลูกได้ทำ เพราะกิจกรรมที่ทำนั้นส่งผลดีกับตัวลูกหลายอย่าง เช่น ทำให้ลูกมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น และคิดว่าผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน ควรค้นหาความสามารถหรือสิ่งที่ลูกสนใจให้เจอแล้วให้การสนับสนุนและส่งเสริมในสิ่งที่เขาสนใจอย่างจริงจัง เพื่อจะได้เกิดประโยชน์กับลูกมากที่สุด

“คุณแม่พอใจมากที่ลูกได้ไปเรียนร้องเพลงอย่างที่เขารชอบ เพราะมันทำให้ลูกมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากขึ้นกว่าเมื่อก่อน และคุณแม่คิดว่าผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน ควรค้นหาความสามารถหรือสิ่งที่ลูกสนใจให้เจอโดยเร็วแล้วให้การสนับสนุนและส่งเสริมในสิ่งที่เขาสนใจอย่างจริงจังตามความสนใจที่แท้จริงของเขา เพื่อจะได้เกิดประโยชน์กับลูกของเรามากที่สุด”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.ดนัย 28 ก.พ. 51

กรณีศึกษาที่ 3: ด.ช. กร ขจรเดช

กรมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศิลปะ โดยมาเรียนอย่างสม่ำเสมอและในขณะที่เรียนกรจะมีความตั้งใจเป็นพิเศษ โดยจะตั้งใจฟังอาจารย์อธิบายและตั้งใจทำผลงานของตนเองตามที่อาจารย์มอบหมายอย่างเต็มที่ จะนั่งทำงานที่โต๊ะของตนเองอย่างตั้งใจ เพราะอยากให้ผลงานของตนเองออกมาดี

“ผมชอบประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ มันสนุก แล้วก็ได้มีผลงานของตัวเองที่ไม่เหมือนใคร”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ช.กร 9 ม.ค. 51

ผู้ปกครองของ ด.ช. กร บอกว่าพอใจ เพราะได้เห็นพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ของนักเรียนทั้งในด้านความคิดและสมาธิในการทำงาน โดยนักเรียนจะมีความช่างสังเกตและมีสมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น

“กรมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในด้านความคิดและสมาธิในการทำงานก็ดีขึ้นมาก เขาจะนั่งและสามารถนั่งทำงานได้นานขึ้นขึ้น แล้วเขายังมีความช่างสังเกตมากขึ้นด้วยคือเวลาที่เขาดูอะไรเขาก็จะสังเกตเห็นรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ดีขึ้นกว่าเดิม”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.กร 28 ม.ค. 51

กรณีศึกษาที่ 4: ด.ช. พัฒนะ ช่างพัฒนา

พัฒนะชอบกิจกรรมว่ายน้ำมาก จะไปเรียนโดยที่ไม่ต้องให้ใครบังคับและจะมีความสุขเวลาที่ได้อ่านหนังสือที่สำคัญคือ นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถว่ายน้ำได้ เพราะก่อนหน้านี้พัฒนะเคยถูกลูกพี่ลูกน้องของตนเองซึ่งมีอายุน้อยกว่าต่อว่าที่ไม่สามารถว่ายน้ำได้ และนี่คือเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้พัฒนะอยากเป็นนักว่ายน้ำมาก

“พัฒน์อยากว่ายน้ำให้เก่ง ๆ พัฒน์อยากเป็นนักว่ายน้ำ”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ช.พัฒนะ 9 ม.ค. 51

ผู้ปกครองของพัฒนะบอกว่า ดีใจมากที่ลูกสามารถว่ายน้ำได้ เพราะการว่ายน้ำทำให้ลูกมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดีขึ้นกว่าเดิม และที่สำคัญคือพัฒนะมีความสุขและมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

“ดีใจมากครับที่ลูกสามารถว่ายน้ำได้ และมันทำให้เขามีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดีมากขึ้นกว่าเดิมมาก จากกล้ามเนื้อแขนขาที่เคยอ่อนแรง ก็มีความแข็งแรงและมีการประสานการทำงานที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ที่สำคัญอีกอย่างคือลูกมีความสุขที่สามารถว่ายน้ำได้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและมีความมั่นใจมากขึ้นกว่าเดิม เพราะ

เมื่อก่อนเขาเคยถูกลูกพี่ลูกน้องของเขาที่มีอายุน้อยกว่าต่อว่า หาวว่าโตแล้วยังว่ายนน้ำไม่เป็นอีก พอตอนนี้ว่ายน้ำได้แล้ว เขาเลยดีใจมาก”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณพ่อของ ด.ช.พัฒนา 27 ม.ค. 51

กรณีศึกษาที่ 5: ด.ช. ดิน วินชนะ

จากการสอบถามผู้ปกครอง ผู้ปกครองบอกว่าลูกชอบกิจกรรมที่ทำมากทุกครั้งที่ไปเรียนว่ายน้ำถึงแม้ต้องตื่นแต่เช้า เพราะเริ่มเรียนในเวลา 7.00 น. ดินก็ไม่เคยอดออกหรือบ่นให้ฟังเลยสักครั้ง ดินรีบตื่นนอนแต่เช้าเพื่อที่จะได้ไปเรียนให้ทันเวลาและถ้าวันไหนคุณแม่พาไปเรียนไม่ทัน ดินก็จะบ่นและแสดงความไม่พอใจที่ไม่ได้ไปว่ายน้ำ หรือถ้าวันไหนคุณแม่ติดธุระไม่สามารถพาไปเรียนได้โดยที่เขาไม่รู้ล่วงหน้าเขาก็จะเสียใจไปเกือบทั้งวัน และเมื่อได้ไปเรียนทำใหม่ๆ มาดินก็จะรีบมาว่ายน้ำให้คนที่บ้านดูเป็นประจำ

“ลูกชอบว่ายน้ำมากมากค่ะ ทุกครั้งที่ไปเรียนว่ายน้ำถึงแม้ต้องตื่นแต่เช้าเพราะจะเรียนตอน 7 โมงเช้า เขาก็ไม่เคยอดออกหรือบ่นให้ฟังเลยสักครั้งเขาจะรีบตื่นนอนแต่เช้าเพื่อที่จะได้ไปเรียนว่ายน้ำให้ทันเวลา และถ้าวันไหนคุณแม่พาไปเรียนไม่ทัน ดินก็จะบ่นไปเกือบตลอดทั้งวัน หาวว่าคุณแม่มีแต่ชักช้าจึงไปเรียนไม่ทันเลย หรือถ้าวันไหนคุณแม่ติดธุระไม่พาเขาไปเรียนไม่ได้โดยที่เขาไม่รู้ล่วงหน้าเขาก็จะเสียใจไปเกือบทั้งวันเช่นกัน และเวลาที่ได้ไปเรียนทำใหม่ๆ มา เขาก็จะรีบมาว่ายนน้ำให้คนที่บ้านดูเป็นประจำ”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.ดิน 27 ม.ค. 51

ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมาก เพราะคิดว่าการเล่นกีฬาที่มีประโยชน์ต่อตัวของนักเรียนหลายด้าน และเวลาที่เห็นลูกมีความสุขผู้ปกครองก็ดีใจ

“คุณแม่พอใจมาก เพราะคิดว่าการเล่นกีฬานั้นมีประโยชน์ต่อตัวของลูกหลายอย่าง ทำให้ลูกมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และที่สำคัญเวลาที่เห็นลูกมีความสุขคุณแม่ก็พลอยดีใจไปกับลูกด้วย”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.ดิน 27 ม.ค. 51

กรณีศึกษาที่ 6: ด.ช. นน สนทยา

นักเรียนชอบกิจกรรมที่ทำและมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมดี ไม่โวยวายหรือลูกเดินไปมาเหมือนเช่นเคย ซึ่งปกติเวลาที่นักเรียนไม่พอใจจะโวยวายและส่งเสียงแปลกๆ ออกมาเป็นประจำ ระยะเวลาเมื่อมีเวลาว่างนนั้นมักจะชอบวาดภาพต่างๆ เล่นเสมอ โดยจะพกกระดาษและดินสอติดตัวไปด้วยตลอด

ผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่นนได้ทำในสิ่งที่เขาสนใจ ซึ่งการวาดภาพจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนนให้ดีขึ้นได้

“ดีใจและพอใจที่ถูกได้ทำในสิ่งที่เขาสนใจจริงๆ และคิดว่าศิลปะจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของลูกให้ดีขึ้นได้ ซึ่งคุณแม่คิดว่ามันจะช่วยพัฒนาลูกได้อีกทาง”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.นน 27 ม.ค. 51

กรณีศึกษาที่ 7: ด.ช. พชร รักการเรียน

นักเรียนชอบที่ได้ไปเรียน และมีความภูมิใจที่สามารถเล่นดนตรีได้เป็นเพลง และสามารถนำไปเล่นให้ผู้ปกครองฟังได้

ผู้ปกครองบอกว่า ถ้าลูกมีความสุข แม่ก็พลอยมีความสุขไปด้วย จึงพร้อมที่จะส่งเสริมในสิ่งที่นักเรียนสนใจต่อไป

“เมื่อเห็นลูกมีความสุข คุณแม่ก็พลอยมีความสุขไปด้วย และก็พร้อมที่จะส่งเสริมในสิ่งที่ลูกสนใจต่อไป”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.พชร 27 ม.ค. 51

กรณีศึกษาที่ 8: ด.ช. ธนา พามาเรียน

นักเรียนมีความสุขมากเมื่อได้เล่นฟุตบอล สังกัดได้จากสีหน้าและแววตาของนักเรียน ขณะเล่น มีความกระตือรือร้นและอยากที่จะไปฝึกซ้อมทุกวันแม้ว่าจะไม่ใช่วันฝึกซ้อมก็ตาม ธนาก็จะไปขอรุ่นพี่เล่นฟุตบอลเป็นประจำ และในวันที่มีการฝึกซ้อมธนาไม่เคยลืมที่จะนำชุดกีฬามาเปลี่ยนก่อนที่จะไปฝึกซ้อมเลยสักครั้ง และมีหลายครั้งเมื่อผู้ปกครองมารับกลับบ้านธนาก็ยังไม่ยอมกลับบ้าน เพราะอยากที่จะอยู่ซ้อมต่อจนกลับบ้านค่ำเป็นประจำ

ผู้ปกครองมีความพึงพอใจเพราะนักเรียนได้ใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์มากขึ้นและดีใจที่ได้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมความสามารถ ตามความถนัดและความสนใจที่แท้จริงของนักเรียน ทั้งยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ให้มีความแข็งแรงมากยิ่งขึ้น

“พอใจ เพราะลูกได้ใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์มากขึ้น และก็พายังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของลูกให้มีความแข็งแรงมากขึ้นด้วย อีกอย่างก็ดีใจที่ได้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมความสามารถ ตามความถนัดและความสนใจที่แท้จริงของลูก”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณพ่อของ ด.ช.ธนา 27 ม.ค. 51

กรณีศึกษาที่ 9: ด.ช. ชีระ อยู่พอเพียง

นักเรียนมีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมวาดภาพเป็นอย่างมาก มีความกระตือรือร้นที่จะไปเรียนและอยากไปเรียนทุกครั้งที่มีเรียน เมื่อเรียนจบคอร์สก็บอกคุณพ่อว่าอยากจะลงเรียนคอร์สต่อไปอีก เพราะเขาบอกว่าชอบวาดภาพมากเนื่องจากครูที่สอนใจดีและในขณะวาดภาพเขาได้ใช้จินตนาการอย่างเต็มที่ ซึ่งเมื่อใดที่มีโอกาสเขาจะขอมาเล่าให้อาจารย์ประจำชั้นฟังเสมอว่าได้ทำ

อะไรบ้าง ในขณะที่พูดคุยกันเรื่องนี้เขาจะมีสีหน้าที่ดูมีความสุข และสามารถพูดคุยกันได้นานโดยที่เขาไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย

“ผมชอบวาดภาพ มันได้ใช้จินตนาการ ผมชอบใช้จินตนาการอะ...และอยากวาดภาพสวยๆ ไปให้คนที่บ้านดู”

“เดี๋ยวพอผมเรียนวาดภาพคอร์สนี้จบ ผมจะให้คุณพ่อพาไปเรียนคอร์สต่อไปที่ยากขึ้นกว่าคอร์สนี้อีก”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ช.ธีระ 3 ม.ค. 51

ผู้ปกครองบอกว่า ดีใจที่ลูกได้ทำในสิ่งที่ชอบ เพราะเขาจะทำสิ่งนั้นได้ดีและมีความสุขกับสิ่งที่ได้ทำ จากที่ทำไม่เป็นก็สามารถทำได้ดีขึ้น

“ดีใจมากค่ะที่ลูกได้ทำในสิ่งที่เขาชอบ เพราะเขาจะทำสิ่งนั้นได้ดีและมีความสุขกับสิ่งที่ได้ทำ จากที่ทำไม่เป็นก็สามารถทำได้ดีขึ้นเรื่อยๆ ค่ะ”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ช.ธีระ 28 ม.ค. 51

กรณีศึกษาที่ 10: ด.ญ. ญาใจ ไสสะอาด

นักเรียนมีความสุขในการร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยจะไปร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีโอกาสที่จะแสดงความสามารถที่โรงเรียน นักเรียนก็มักที่จะอาสาอยู่เสมอและก็จะทำกิจกรรมดังกล่าวอย่างเต็มที่และตั้งใจทุกครั้ง

“วันนี้ญาใจมีความสุขมากที่ได้ออกไปร้องเพลงให้เพื่อนๆ ฟังในกิจกรรมวันปิดภาคเรียนที่ห้อง ป. 3/4 จัดขึ้น”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ญ.ญาใจ 28 ม.ค. 51

ผู้ปกครองบอกว่า ดีใจที่นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งต่างๆ มากขึ้น และได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามแนวทางที่เขาสนใจ ซึ่งจะทำให้เขามีความสุขและผู้ปกครองก็พลอยมีความสุขตามไปด้วย

“ดีใจที่ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมลูกให้ได้ทำกิจกรรมตามที่เขาสนใจ ซึ่งจะทำให้เขามีความสุข และการที่เห็นลูกมีความสุขคุณแม่ก็พลอยมีความสุขตามไปด้วย”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณแม่ของ ด.ญ.ญาใจ 28 ม.ค. 51

จากข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสอบถามพูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครอง พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองทั้งหมดมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำ สำหรับความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมที่ได้ดำเนินการส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 23 สรุปความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม

รายชื่อของกรณีศึกษา	กิจกรรมที่ทำ	ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรม	
		นักเรียน	ผู้ปกครอง
1. ด.ช. ลัทธิตี ดิงาม	วิ่ง	<p>ด.ช.ลัทธิตีมีความพึงพอใจในกิจกรรมด้านกีฬาที่ได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างดีโดยจะไปฝึกซ้อมเป็นประจำ และลัทธิตีจะมีความสุขมากเวลาที่ได้ไปวิ่ง โดยจะฝึกซ้อมอย่างกระตือรือร้นเสมอ และบอกกับอาจารย์ว่า</p> <p><i>“ผมชอบวิ่ง มันสนุกดี ได้ออกกำลังกาย และผมก็อยากเป็นตัวแทนโรงเรียนไปแข่งขันกับนักเรียนโรงเรียนอื่นๆ...”</i></p> <p>ข้อมูลจากการสอบถาม 20 ก.พ. 51</p>	<p>ผู้ปกครองของ ด.ช. ลัทธิตีบอกว่าดีใจที่ลูกได้ทำในสิ่งที่เขาสนใจ เพราะเขาจะทำสิ่งนั้นได้ดี และทำให้เขามีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น</p> <p>ข้อมูลจากการสอบถาม 28 ก.พ. 51</p>
2. ด.ช. ดนัย ใจดี	ร้องเพลง	<p>ดนัย มีความพึงพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรมร้องเพลงทุกครั้งที่ได้ไปเรียนดนัยจะแสดงอาการตื่นเต้น ดีใจ และรีบตื่นมาเตรียมตัวแต่เช้า และเมื่อมาโรงเรียนเขาก็จะมาเล่าให้อาจารย์และเพื่อน ฟังว่าเขาได้ไปทำอะไรมาบ้าง เช่น</p> <p><i>“ผมชอบร้องเพลง...มันสนุกดี และผมก็อยากเป็นนักร้องดัง จะได้มีเงินเยอะๆ มาไว้ให้คุณแม่”</i></p> <p>ข้อมูลการสัมภาษณ์ 8 ม.ค 51</p>	<p>ผู้ปกครองของ ด.ช. ดนัย มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ลูกได้ทำ เพราะกิจกรรมที่ทำนั้นส่งผลดีกับตัวลูกหลายอย่าง เช่น ทำให้ลูกมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น</p> <p>ข้อมูลจากการสอบถาม 28 ก.พ. 51</p>

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายชื่อของกรณีศึกษา	กิจกรรมที่ทำ	ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรม	
		นักเรียน	ผู้ปกครอง
3. ด.ช. กร ขจรเดช	ศิลปะ	กรมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศิลปะ "ผมชอบประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ มันสนุก แล้วยังได้มีผลงานของตัวเองที่ไม่เหมือนใคร" ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 9 ม.ค.51	ผู้ปกครองของ ด.ช. กร บอกว่าพอใจ เพราะได้เห็นพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ของนักเรียน ทั้งในด้านความคิดและสมาธิในการทำงาน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 28 ม.ค.51
4. ด.ช. พัฒนะ ช่างพัฒนา	ว่ายน้ำ	พัฒนาชอบกิจกรรมว่ายน้ำมาก จะไปเรียนโดยที่ไม่ต้องให้ใครบังคับ และจะมีความสุขเวลาที่ได้อ่าน "พัฒนายากว่ายน้ำให้เก่ง ๆ พัฒนายากเป็นนักว่ายน้ำ" ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 9 ม.ค.51	ผู้ปกครองของพัฒนาบอกว่า ดีใจมากที่ลูกสามารถว่ายน้ำได้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 27 ม.ค.51
5. ด.ช. ดิน วินชนะ	ว่ายน้ำ	ผู้ปกครองบอกว่าลูกชอบกิจกรรมที่ทำมากทุกครั้งที่ไปเรียนว่ายน้ำถึงแม้ต้องตื่นแต่เช้า เพราะเริ่มเรียนในเวลา 7.00 น. ดินก็ไม่เคยติดออกหรือบ่นให้ฟังเลยสักครั้ง ดินรีบตื่นนอนแต่เช้าเพื่อที่จะได้ไปเรียนให้ทันเวลา ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 27 ม.ค.51	ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมาก เพราะคิดว่าการเล่นกีฬาที่มีประโยชน์ต่อตัวของนักเรียนหลายด้าน "คุณแม่พอใจมาก การเล่นกีฬาที่มีประโยชน์ต่อตัวของลูกหลายอย่าง และที่สำคัญเวลาที่เห็นลูกมีความสุขคุณแม่ก็พลอยดีใจไปกับลูกด้วย" ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 27 ม.ค.51

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายชื่อของกรณีศึกษา	กิจกรรมที่ทำ	ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรม	
		นักเรียน	ผู้ปกครอง
6. ด.ช. นน สนทยา	ศิลปะ	นักเรียนชอบกิจกรรมที่ทำ และมีความตั้งใจในการทำ กิจกรรมดีระหว่าง เรียนจะไม่ ไขว่ขวายหรือลุดเดินไปมา เหมือนเคย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 27 ม.ค.51	ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ ที่นั่นได้ทำในสิ่งที่เขาสนใจ "ตั้งใจและพอใจที่ลูกได้ทำใน สิ่งที่เขาสนใจจริงๆ และคิดว่า ศิลปะจะสามารถช่วย ส่งเสริมพัฒนาการในด้าน ต่าง ๆ ของลูกให้ดีขึ้นได้ ซึ่งคุณแม่คิดว่ามันจะช่วย พัฒนาลูกได้อีกทาง" ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 27 ม.ค.51
7. ด.ช. พชร รักการเรียน	เปียโน	พชรชอบที่ได้ไปเรียน และมีความภูมิใจที่สามารถเล่นดนตรีได้ และสามารถนำไป เล่นให้ผู้ปกครองฟังได้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 27 ม.ค.51	ผู้ปกครองบอกว่า ถ้าลูกมีความสุข แม้ก็พลอยมีความสุขไปด้วย จึงพร้อมที่จะส่งเสริมในสิ่งที่นักเรียน สนใจต่อไป ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 27 ม.ค.51
8. ด.ช. ธนา พามาเรียน	ฟุตบอล	ธนามีความสุขมาก เมื่อได้ เล่นฟุตบอล สังเกตได้จากสี หน้าและแววตาของนักเรียน ขณะเล่น มีความกระตือรือร้นและอยากที่จะ ไปฝึกซ้อมทุกวันแม้ว่าจะ ไม่ใช่วันฝึกซ้อมก็ตาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 27 ม.ค. 51	ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ เพราะนักเรียนได้ใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์มากขึ้น และตั้งใจที่ได้มีส่วนช่วยใน การส่งเสริมความ สามารถ ของนักเรียน ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ 27 ม.ค.51

ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลที่ได้พบว่าครูมีความพึงพอใจต่อวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพราะเป็นวิธีการที่ทำได้ไม่ยาก เนื่องจากทั้งครู ผู้ปกครอง และเด็กที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันอยู่แล้ว ครูจึงรักและอยากให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับการพัฒนา จะได้มีความสามารถทัดเทียมกับเด็กปกติเพื่อให้พวกเขาได้เห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้หันหน้ามาร่วมมือกันเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างจริงจัง ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

และในทุกเดือนที่มีการสะท้อนผลระหว่างผู้วิจัยกับครู ครูจะรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และพูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมารายงานให้ผู้วิจัยได้รับทราบเป็นระยะๆ ส่วนผู้วิจัยก็ได้นำข้อมูลต่างๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้มานำเสนอให้ครูได้รับทราบเช่นกัน เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันวิเคราะห์และตรวจสอบว่าแนวทางที่ดำเนินมานั้นมีความเหมาะสมดีแล้วหรือยัง ซึ่งเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาได้เป็นอย่างดี

2. ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม

ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครอง มีดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1: ด.ช. ลัทธิตี ดิงาม

ด.ช. ลัทธิตีมีความอดทนและเข้มแข็งมากขึ้น มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยหรือขาดเรียน แม้ว่าอากาศจะค่อนข้างแปรปรวน นอกจากนี้นักเรียนยังมีความรับผิดชอบในการทำสิ่งต่างๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมีความรับผิดชอบที่จะไปฝึกซ้อมวิ่งเป็นประจำ

กรณีศึกษาที่ 2: ด.ช. ดนัย ใจดี

ดนัยมีการพัฒนาที่เห็นได้ชัด คือ กล้าพูด กล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นเด็กที่อารมณ์ดี และมีความร่าเริงแจ่มใส โดยคุณแม่ของดนัย ได้เล่าให้ฟังว่าดนัยสามารถขึ้นไปร้องเพลงบนเวทีใหญ่ๆ ตามโรงแรมต่างๆ เวลาที่ไปร่วมงานเลี้ยงกับคุณพ่อ แล้วได้รับเสียงปรบมือจากแขกที่มาร่วมงานจำนวนมาก ทั้งที่ไม่รู้จักมาก่อน ทำให้ดนัยมีความภาคภูมิใจในตนเองและมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น

กรณีศึกษาที่ 3: ด.ช. กร ขจรเดช

กรมีอารมณ์ที่มั่นคงมากขึ้นและมีพัฒนาการทางด้านความคิดที่ดีขึ้น สามารถคิดในสิ่งที่ซับซ้อนและมีความช่างสังเกตในสิ่งต่างๆ รอบตัวมากขึ้น จดจำรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ได้ดีขึ้น และยังมีสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้นทั้งในส่วนของกาเรียนและการทำงาน จากเดิมที่ไม่ค่อยอยู่นิ่งก็สามารถอยู่ได้นานขึ้น

กรณีศึกษาที่ 4: ด.ช. พัฒนะ ช่างพัฒนา

พัฒนะมีสมาธิดีขึ้น และมีพัฒนาการทางด้านร่างกายอย่างเห็นได้ชัด คือ มีการประสานการทำงานระหว่างแขน ขาที่มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น เช่น เวลาว่ายน้ำท่าฟรีสไตล์ แขนจะต้องหมุนตีน้ำ ขาก็จะต้องหมุนตีน้ำตลอด แขน ขาจึงต้องมีความสัมพันธ์กันถึงจะว่ายน้ำได้ เนื่องจากก่อนหน้านี้พัฒนะไม่สามารถว่ายน้ำได้ เพราะกล้ามเนื้อแขน ขาไม่ค่อยแข็งแรงและขาดการประสานสัมพันธ์กัน แต่หลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนะก็สามารถว่ายน้ำได้ และทำให้เขาเกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 5: ด.ช. ดิน วินชนะ

ดินมีความใจเย็นมากขึ้น มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น บุคลิกภาพโดยรวมดีขึ้น มีความภูมิใจในตนเองและมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 6: ด.ช. นน สนทยา

นนมีสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น มีอารมณ์มั่นคงขึ้นไม่คอยไว้วางใจหรือลุกเดินไปมา ซึ่งปกติเวลาที่นักเรียนไม่พอใจจะไว้วางใจและส่งเสียงแปลกๆ ออกมา นอกจากนี้นักเรียนยังมีความช่างสังเกตและสามารถจดจำรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ได้ดีมากขึ้น เช่น สามารถวาดภาพสัญลักษณ์ต่างๆ ได้แม้จะมีรายละเอียดมาก

กรณีศึกษาที่ 7: ด.ช. พชร รักการเรียน

ดนตรีทำให้พชรเป็นคนใจเย็น และมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยฝึกให้มีสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น และยังใช้เป็นแนวทางในการช่วยส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง

กรณีศึกษาที่ 8: ด.ช. ธนา พามาเรียน

นักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีทักษะในการเล่นกีฬามากขึ้น มีการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายที่คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กันดี สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดีขึ้น ได้รู้จักเพื่อนใหม่และได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น รวมถึงมีความมั่นใจในตนเอง เช่น กล้าที่จะไปขอเล่นกีฬากับรุ่นพี่ที่ไม่รู้จัก เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 9: ด.ช. ชีระ อยู่พอเพียง

นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้มากขึ้น ใจเย็นลง มีสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น ทั้งในเรื่องของการเรียนและการทำงาน รวมถึงมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นด้วย

กรณีศึกษาที่ 10: ด.ญ. ญาใจ ไสสะอาด

ทำให้นักเรียนมีสมาธิและมีพัฒนาการทางด้านสังคมมากขึ้น ได้ไปรู้จักเพื่อนใหม่และมีโอกาสได้แสดงความสามารถ ช่วยทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง มีความกล้าแสดงออก และมีความจำเริญแจ่มใสมากขึ้น

จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้เสนอไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรมตามความสามาถ ความถนัด และความสนใจ ขอสรุปผลดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 สรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรม

กรณีศึกษา	อาการ	กิจกรรม	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรม			
			ด้านร่างกาย	อารมณ์	สังคม	สติปัญญา
1. ด.ช. ลัทธิดิงาม	ขาดสมาธิในการเรียน ขาดความรับผิดชอบ	วิ่ง	มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น	มีความอดทนและเข้มแข็งมากขึ้น	มีความรับผิดชอบมากขึ้น	
2. ด.ช. ดนัยใจดี	ขาดความมั่นใจในตนเองไม่ค่อยกล้าแสดงออกเท่าที่ควร ขาดสมาธิในการเรียน	ร้องเพลง		อารมณ์ดี มีความจำเริญแจ่มใส	กล้าพูด กล้าแสดงออก มีความมั่นใจ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น	
3. ด.ช. กรขจรเดช	ยังควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ไม่ดีนัก อารมณ์ค่อนข้างอ่อนไหว	ศิลปะ		มีอารมณ์มั่นคงมากขึ้น		มีความช่างสังเกต สามารถจดจำรายละเอียดเล็กๆ ได้ดีขึ้น มีสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ
4. ด.ช. พัฒนะช่างพัฒนา	พัฒนาการทางด้านร่างกายไม่สมบูรณ์ การเคลื่อนไหวร่างกายยังขาดการประสานสัมพันธ์	ว่ายน้ำ	มีพัฒนาการด้านร่างกายดีขึ้นมีการประสานการทำงานระหว่างกล้ามเนื้อแขนขา			มีสมาธิดีขึ้น

ตารางที่ 24 (ต่อ)

กรณีศึกษา	อาการ	กิจกรรม	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรม			
			ด้านร่างกาย	อารมณ์	สังคม/จิตใจ	สติปัญญา
5. ด.ช. ดิน วินชนะ	อารมณ์ หงุดหงิด และ แปรปรวนง่าย	ว่ายน้ำ	มีสุขภาพ ร่างกายที่ แข็งแรงขึ้น	มีความใจเย็น มากขึ้น		
6. ด.ช. นน สนทยา	ยังควบคุม อารมณ์ไม่ได้ เมื่อโกรธจะ แสดงอาการ ต่างๆ ออกมา	ศิลปะ		มีอารมณ์ มั่นคงมากขึ้น		มีสมาธิในการ ทำสิ่งต่างๆ ดี ขึ้น ช่างสังเกต สามารถจดจำ รายละเอียด เล็กๆ น้อยๆ ได้ดีขึ้น
7. ด.ช. พชร รักการเรียน	มีอาการเหม่อ ลอย ขาดความ มั่นใจในการพูด	เปียโน		มีความใจเย็น มากขึ้น	มีความมั่นใจใน ตนเองมากขึ้น	มีสมาธิในการ ทำสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น
8. ด.ช. ธนา พามาเรียน	เล่นกับเพื่อนแรง ใจร้อนยังไม่ค่อย มีความมั่นใจใน การพูดเท่าที่ควร	ฟุตบอล	มีสุขภาพ ร่างกาย แข็งแรงขึ้น		มีปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่นและมี ความมั่นใจใน ตนเองมากขึ้น	
9. ด.ช. ชีระ อยู่พอเพียง	บางครั้งยังมี อาการเหม่อลอย และมักจะ หงุดหงิดง่าย	วาดภาพ		มีความใจเย็น และสามารถ ควบคุมอารมณ์ ของตนเองได้ มากขึ้น		มีสมาธิและ ความคิด สร้างสรรค์ใน การทำกิจกรรม ต่างๆ มากขึ้น
10. ด.ญ. ญาใจ ใสสะอาด	ขาดความมั่นใจ ในตนเองไม่กล้า คิดหรือตัดสินใจ ทำอะไรด้วย ตนเองเพราะ กลัวผิด	ร้องเพลง เปียโน		มีความร่าเริง แจ่มใสมากขึ้น	มีพัฒนาการทาง ด้านสังคมดีขึ้น เกิดความมั่นใจ ในตนเองและมี ความกล้าแสดง ออกมากขึ้น	มีสมาธิดีขึ้น

จากตารางผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมตามความสนใจพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา โดยนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาส่วนใหญ่จะมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง กล้ามเนื้อมีการประสานการทำงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะจะมีสมาธิ และความอดทนในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น ส่วนนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านดนตรีจะมีความมั่นใจในตนเอง กล้าพูด และกล้าแสดงออกมากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนหลายคนยังเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่พวกเขาสนใจ

สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นดังนี้คือ ทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ได้ทำเพราะนักเรียนได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจอย่างแท้จริง จึงทำให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ อดีและมีความสุขกับสิ่งที่ได้ทำ และเมื่อผู้ปกครองได้เห็นลูกมีความสุข ผู้ปกครองก็พลอยมีความสุขไปด้วย นอกจากนี้ผู้ปกครองยังดีใจที่มีโอกาสได้ส่งเสริมในสิ่งที่ลูกสนใจและจะทำการส่งเสริมต่อไป เพื่อให้เด็กมีความสามารถและมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรมตามแนวทางที่ได้ส่งเสริมที่สังเกตได้ คือ นักเรียนมีสมาธิ มีความรับผิดชอบและอดทนในการทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น หลายคนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออกและได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น และที่สำคัญอีกประการ คือ นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ได้เห็นคุณค่าในตนเองและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 3) เพื่อศึกษาผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สำหรับขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ จะใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) โดยมีขั้นตอนการวิจัยที่เป็นวงจรซึ่งรู้จักกันดีในชื่อ วงจรการวิจัยแบบ P-A-O-R สำหรับขั้นตอนของการวิจัยจะเริ่มจาก 1) การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (Reflect) โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองเป็นสำคัญในการหาแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้จะแบ่งเป็น 2 วงจรคาบเกี่ยวกันคือในช่วงแรกผู้วิจัยจะใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูเพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหา จากนั้นจะส่งเสริมให้ครูได้ใช้วงจรการวิจัยนี้กับผู้ปกครอง ส่วนผู้วิจัยจะเป็นผู้คอยสังเกตการณ์และเก็บบันทึกรวบรวมข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ 4 เดือน ซึ่งการเลือกสนามวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกสนามคือพิจารณาจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วม โดยมีรูปแบบในการจัดการเรียนที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในด้านการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยกรณีศึกษาเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งหมดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสันติเกษร ซึ่งมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งสิ้น 10 คน โดยแบ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 2 คนและเด็กออทิสติก 8 คน

บทบาทของผู้วิจัยในครั้งนี้เริ่มต้นจากการเตรียมตัวเพื่อทำการศึกษาวิจัยโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงกระบวนการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งการขอรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อเรียนรู้วิธีการวิจัยและใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป การเตรียมตัวเข้าสู่สนามวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัย ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และแนวทางในการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ทราบถึงวิธีดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากนั้นผู้วิจัยจึงเข้าสู่สนามวิจัยในลักษณะที่เปิดเผยสถานภาพ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ทำความรู้จักและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับครูและผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมถึงมีการพูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับครู ผู้ปกครอง และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู เพื่อให้ครูเกิดความตระหนักและใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของเด็กแต่ละคน เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมจึงรู้จักกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองเป็นอย่างดี โดยร่วมกันค้นหาความสามารถและหาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน โดยศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร และใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม รวมถึงการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและเก็บบันทึกข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูกับผู้ปกครอง และใช้เป็นข้อมูลในการสะท้อนผลการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยกับครูอีกทางหนึ่งด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมในรายละเอียดต่างๆ มากที่สุด ซึ่งวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย

- 1) การวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัย การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และแนวทางในการดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนสันติเกษร รวมถึงข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน ข้อมูลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียนวิชาต่างๆ ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับความสามารถหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 2) การสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ ว่ามีความสุขและความพึงพอใจหรือไม่อย่างไร
- 3) การสัมภาษณ์เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับความสามารถหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งบางครั้งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการศึกษาเอกสารอาจจะยังไม่เพียงพอที่จะสรุปเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้ และ
- 4) การสนทนากลุ่มระหว่างครูกับผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าร่วมด้วยในทุกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและสะท้อนผลการดำเนินงานของครูกับผู้ปกครอง หลังจากนี้ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับทางโรงเรียนสันติเกษรเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะคือ 1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู และ 2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู สำหรับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู เริ่มจากการที่ผู้วิจัยหาตัวแทนครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยมาร่วมทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยติดต่อนัดหมายกับครูและเล่าความเป็นมาทั้งหมดให้ฟังเพื่อให้ครูเกิดความตระหนัก จากนั้นจึงเริ่มใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูซึ่งมีกระบวนการวิจัยเป็นวงจรแบบ P-A-O-R ดังนี้ สัปดาห์ที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2550 ผู้วิจัยกับครูได้ร่วมกันคิดว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาในด้านใดบ้างที่ควรได้รับการแก้ไขหรือควรให้การส่งเสริมและพัฒนา จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมกับหาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถและความสนใจของเด็กแต่ละคน (P1) ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถและความสนใจใน 3 ด้านหลักคือ ด้านศิลปะ 3 คน ด้านดนตรี 3 คน และด้านกีฬา 4 คน สำหรับแนวทางที่ใช้ในการ

ส่งเสริมนั้นอาจให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจกับทางโรงเรียนซึ่งมีกิจกรรมนั้นๆ อยู่แล้ว หากกิจกรรมใดที่ไม่มีในโรงเรียนอาจให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถในด้านนั้นๆ มาช่วยสอน หรืออาจให้ผู้ปกครองพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมกับสถาบันภายนอกที่เปิดสอนในด้านนั้นๆ โดยตรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้ปกครองด้วยว่าจะดำเนินการในลักษณะใด จากนั้นผู้วิจัยจึงให้ความรู้กับครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (A1) เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในวิธีดำเนินการวิจัยมากยิ่งขึ้น จะได้สามารถนำไปใช้กับผู้ปกครองได้ เมื่อครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวิจัยดีแล้ว จึงให้ครูติดต่อดำเนินการกับผู้ปกครองเพื่อทำการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยคอยสังเกตผลการปฏิบัติของครูว่าเป็นอย่างไร เป็นไปตามแผนการที่วางไว้หรือไม่ (O1) แล้วมีการตรวจสอบและสะท้อนผลเป็นระยะๆ ว่าวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีความเหมาะสมดีแล้วหรือยัง (R1) ถ้ายังไม่เหมาะสมก็จะร่วมกันวางแผนหาวิธีการใหม่ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียน แต่ถ้ามีความเหมาะสมดีแล้วก็ดำเนินการส่งเสริมต่อไป โดยจะมีลักษณะเป็นวงจรการวิจัยเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ จนสิ้นสุดระยะเวลาในการวิจัย คือประมาณ 4 เดือน

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง ในส่วนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง เริ่มจากการที่ครูติดต่อดำเนินการกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อทำการสนทนากลุ่มโดยเล่าความเป็นมาต่างๆ ให้ผู้ปกครองฟัง เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงปัญหาและทราบว่าตนเองคือบทบาทสำคัญที่จะช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็ก แล้วจึงให้ผู้ปกครองพิจารณาว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีความสนใจหรือมีความสามารถด้านใดแฝงอยู่ในตัวบ้าง จากนั้นครูและผู้ปกครองจึงร่วมกันวางแผนว่าควรใช้วิธีการใดในการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน (P2) ซึ่งวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมความสามารถมี 2 วิธีคือ 1) ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนซึ่งมีทั้งหมด 4 คนและ 2) ให้ผู้ปกครองพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมกับสถาบันภายนอกที่เปิดสอนในด้านนั้นๆ โดยตรงซึ่งมีทั้งหมด 6 คนโดยผู้ปกครองจะเป็นผู้ไปติดต่อกับสถาบันต่างๆ และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดด้วยตนเอง จากนั้นจึงดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน (A2) เช่น เด็กกลุ่มใดที่มีความสามารถหรือความสนใจด้านศิลปะ ผู้ปกครองจะพานักเรียนไปเรียนกับสถาบันที่เปิดสอนในด้านศิลปะโดยตรง ซึ่งในที่นี้มีเพียงคนเดียวคือ ด.ช. ชีระ และที่เหลืออีก 2 คนคือ กรกับนจะร่วมกิจกรรมด้านศิลปะกับทางโรงเรียน ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถหรือความสนใจด้านดนตรีทั้ง 3 คน คือ ดนัย พชร และญาใจผู้ปกครองพาไปเรียนกับสถาบันภายนอก และนักเรียนที่มีความสามารถหรือความสนใจด้านกีฬา 2 คนคือ ลัทธிகับธนาที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬากับทางโรงเรียน ส่วนที่เหลืออีก 2 คน

คือพัฒนากับตินผู้ปกครองได้พาไปเรียนกับสถาบันภายนอก เมื่อระยะเวลาผ่านไปได้ประมาณ 1 เดือน ครูและผู้ปกครองได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนว่ามีความพอใจหรือไม่ อย่างไร (O2) ซึ่งผลที่ได้จากการสังเกตพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำ ดังนั้นครูและผู้ปกครองจึงส่งเสริมนักเรียนตามแนวทางเดิมต่อไป และเมื่อระยะเวลาผ่านไปอีกหนึ่งปีครึ่งคือในทุกสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนจึงทำการสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ(R2) ซึ่งผลที่เกิดขึ้น คือ ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำ แต่ระยะเวลาที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กค่อนข้างน้อยเกินไป จึงยังไม่ค่อยเห็นผลที่เป็นรูปธรรมชัดเจนเท่าใดนัก ดังนั้นผู้ปกครองจึงส่งเสริมนักเรียนตามแนวทางเดิมต่อไป โดยทำเช่นนี้เป็นต่อไปเรื่อยๆ เป็นวงจรการวิจัยแบบ P-A-O-R จนถึงที่สุดระยะเวลาในการวิจัยจึงให้ผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนได้ตอบแบบสอบถามเพื่อรายงานตนเองทั้งในด้านของความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการพัฒนาว่าเป็นเช่นไรบ้าง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำเสนอเป็น 3 ข้อ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่ 1) สภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 3) ผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ความสามารถหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 10 คน ซึ่งได้มาจากการร่วมมือกันระหว่างผู้วิจัยกับครู และการร่วมมือกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง โดยการศึกษาเอกสารทั้งจากแฟ้มข้อมูลของนักเรียน แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และเอกสารประกอบการเรียนวิชาต่างๆ รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ และจากการสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครอง และครูพบว่า ความสามารถและความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมี 3 ด้านคือ 1) ด้านศิลปะ มี 3 คน ได้แก่ ชีระ กร และนน 2) ด้านดนตรีมี 3 คน ได้แก่ ดนัย พชร และญาใจ และ 3) ด้านกีฬา มี 4 คน ได้แก่ ลัทธิตี ธนา พัฒนะและติน

2. กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จาก การประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กระบวนการส่งเสริมและพัฒนา ความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน 2 รูปแบบ คือ

2.1 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู หลังจากที่ถูกผู้วิจัยกับครู ได้ร่วมกันหาวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามความสามารถและความสนใจของเด็กแต่ละคน (P1) ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถและความสนใจใน 3 ด้าน หลักได้แก่ ด้านศิลปะ ด้านดนตรี และด้านกีฬา จึงได้หาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนา ความสามารถซึ่งมี 2 แนวทางคือ 1) ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตาม ความสนใจกับทางโรงเรียนซึ่งมีกิจกรรมนั้นๆ อยู่แล้ว และ 2) ให้ผู้ปกครองพานักเรียนไปร่วม กิจกรรมกับสถาบันภายนอกที่เปิดสอนในด้านนั้นๆ โดยตรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของ ผู้ปกครองด้วยว่าจะดำเนินการในลักษณะใด จากนั้นผู้วิจัยจึงให้ความรู้กับครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับ วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (A1) เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในวิธีดำเนินการวิจัยมากยิ่งขึ้น และจะได้นำวิธีการดังกล่าวไปใช้กับผู้ปกครองต่อไป ซึ่งครูได้ติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อทำ การสนทนากลุ่ม โดยมีผู้วิจัยคอยสังเกตผลการปฏิบัติงานของครูในทุกชั้นตอน(O1) พบว่าครู มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอสมควร สามารถทำการ สนทนากลุ่มกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันค้นหาความสามารถและหาวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมและ พัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเหมาะสม แล้วมีการตรวจสอบและ สะท้อนผลเป็นระยะๆ ว่าวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีความเหมาะสม ดีแล้วหรือยัง (R1) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลพบว่าทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในกิจกรรมและ กระบวนการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.2 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง หลังจากที่ถูกผู้วิจัย ได้ติดต่อกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและได้ทำการสนทนากลุ่มกับ ผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันพิจารณาว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน มีความสามารถหรือความ สนใจในด้านใดบ้าง ซึ่งพบว่ามี 3 ด้านหลัก ๆ ตรงกับที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลไว้ในตอนต้น คือ ด้านศิลปะ 3 คน ด้านดนตรี 3 คน และด้านกีฬา 4 คน จากนั้นครูและผู้ปกครองจึงร่วมกันหาวิธี ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ(P2) ใน 2 ลักษณะคือ 1) ให้เด็ก ที่มีความต้องการพิเศษร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนซึ่งมีทั้งหมด 4 คน คือ ด.ช.ลัทธิต ด.ช.ธนา ด.ช.กร และด.ช.นน 2) ผู้ปกครองพาเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปร่วมกิจกรรมกับสถาบัน

**3.2 ด้านผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับตัวของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหลังจากที่
ได้ร่วมทำกิจกรรม** พบว่านักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ คือ
นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาจะมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง กล้ามเนื้อมีการประสานการทำงานที่
ดีขึ้นกว่าเดิม นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะจะมีสมาธิ และความอดทนในการทำสิ่งต่างๆ มาก
ขึ้น ส่วนนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านดนตรีจะมีความมั่นใจในตนเอง กล้าพูด และกล้าแสดงออกมาก
ขึ้น นอกจากนี้นักเรียนหลายคนยังเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นหลังจากที่
ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่พวกเขาสนใจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู และระหว่างครูกับผู้ปกครอง
เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งเด็กออทิสติกและเด็กที่มี
ความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมใน
เขตกรุงเทพมหานคร โดยครูและผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
มากที่สุดได้ร่วมกันค้นหาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และร่วมกันพิจารณาหา
แนวทางที่เหมาะสมมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน ซึ่งมีทั้งการ
ร่วมกิจกรรมภายในโรงเรียนและการร่วมกิจกรรมภายนอกโรงเรียนที่เปิดสอนในด้านที่เด็กสนใจ
โดยตรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสำคัญว่าจะ
เลือกแนวทางใด

ผู้วิจัยคิดว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้การทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู
ในการร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในครั้งนี้สามารถ
สำเร็จลุล่วงไปได้ ส่วนหนึ่งคงเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากครู และครูก็
ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองด้วยเช่นกัน เมื่อผู้วิจัยไปติดต่อและเล่าถึงความเป็นมา
ทั้งหมดให้ครูฟัง ครูก็ตอบตกลงที่จะมาร่วมทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้วิจัยทันที ทั้งนี้
เพราะครูมีความใกล้ชิด มีความรัก และเข้าใจถึงความรู้สึกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่
ละคน และอยากร่วมส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีความสามารถหรือมีสิ่งที่ทำให้พวก
เขาเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อจะได้ไม่รู้สึกว่าคุณค่าตัวเองนั้นไร้ค่า ดังที่สำนัก
ส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ(2548) ได้เสนอไว้ว่า การตระหนักในคุณค่าของตนเอง (Self-esteem)
เป็นพื้นฐานสำคัญในการตระหนักถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ถ้ามีความตระหนักในการเห็น
คุณค่าของตนเอง จะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานเพราะจะเกิดแรงจูงใจ แรงหนุนที่ทำให้

ประสบความสำเร็จ แต่ถ้าหากมีความท้อแท้หรือไม่เห็นคุณค่าของตนเองก็จะมีกำลังใจ เกิดความอ่อนแอต่อปัญหาอุปสรรคเมื่อทำสิ่งใดก็จะล้มเหลว และจากการสอบถามกับครูที่ร่วมทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ พบว่าเหตุผลสำคัญอีกประการที่ทำให้การทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถประสบความสำเร็จลงได้ เนื่องจากครูมีความพึงพอใจในกระบวนการที่ใช้ เพราะผู้วิจัยเป็นเหมือนกับพี่เลี้ยงให้กับครู คือผู้วิจัยคอยช่วยเหลือ ฝ่าสิ่งกีดขวาง และติดตามการดำเนินงานของครูอย่างใกล้ชิด โดยทำการสะท้อนผล และมีส่วนร่วมกับครูในทุกขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในการทำวิจัยเพื่อมุ่งส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากยิ่งขึ้น

จากการสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครอง พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอสมควร สามารถนำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้กับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองหันมาตระหนักและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมความสามารถและดำเนินการส่งเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจที่แท้จริงของเด็กแต่ละคน ซึ่งผู้ปกครองทุกท่านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดีเสมอมา ทั้งการสละเวลามาร่วมทำการสนทนากลุ่ม การให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อรายงานข้อมูลต่างๆ ให้ครูทราบเป็นระยะๆ จึงทำให้การทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองประสบความสำเร็จด้วยดีและได้ผลเป็นที่น่าพอใจสำหรับทุกฝ่าย ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา เนื่องจากมีระยะเวลาในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยเกินไป คือประมาณ 4 เดือนเท่านั้น จึงทำให้การสังเกตผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำได้ค่อนข้างลำบาก เพราะการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถไม่ว่ากับใครก็ตามจะต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร อาจต้องใช้ระยะเวลาเป็นปีหรือหลายปีจึงจะสามารถเห็นผลที่มีความชัดเจนและมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่เนื่องจากผู้ปกครองและครูได้ฝ่าสิ่งกีดขวางและติดตามพฤติกรรมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างใกล้ชิด ทำให้สามารถเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน และผู้ปกครองทุกท่านยังคงจะส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนตามแนวทางเดิมต่อไป เพื่อให้ได้ผลที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และเหตุผลสำคัญที่ทำให้การทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ในการร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนสันติเกษรประสบความสำเร็จได้ เนื่องจาก

1) ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนสันติเกษรส่วนใหญ่มีความพร้อมทางด้านฐานะ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวอยู่ที่ประมาณ 80,000 บาทต่อเดือน ผู้ปกครองจึงสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากทางโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ เมื่อค้นพบความสามารถหรือความสนใจของนักเรียนแต่ละคนผู้ปกครองก็สามารถดำเนินการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนได้ทันที จึงทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่นี้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ตามความสามารถและความสนใจที่แท้จริงของนักเรียนแต่ละคน

2) ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนสันติเกษรส่วนใหญ่มีความรู้ เพราะส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี เมื่อครูอธิบายถึงความสำคัญของการร่วมมือกันส่งเสริมและความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครองจึงเกิดความตระหนักถึงความสำคัญทันที และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับครูอย่างเต็มที่ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียน

การสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์พูดคุยแบบไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยรอโอกาสที่เหมาะสมคือเมื่อเด็กอารมณ์ดี และอยากเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้วิจัยฟัง จากนั้นผู้วิจัยจึงจะค่อยๆ ตะล่อมกล่อมเกลากลับไปที่ละเล็กละน้อย เมื่อเด็กเบื่อหรือไม่อยากเล่าเรื่องราวต่างๆ แล้วผู้วิจัยจึงหยุดถามทันที จะไม่พยายามไปเข้าชี้หรือเคี่ยวเข็ญให้เด็กตอบคำถามโดยเด็ดขาดเพราะจะทำให้เด็กเกิดความรำคาญ หลังจากนั้นจึงค่อยพยายามมองหาโอกาสที่เหมาะสมใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด

การพิจารณาเลือกครูและผู้ปกครองมาร่วมทำการวิจัยก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยพิจารณาเลือกครูและผู้ปกครองที่มีความใกล้ชิดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด เพราะจะเข้าใจและทราบถึงข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างดี ในที่นี้ผู้วิจัยใช้ครูการศึกษาพิเศษที่ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้นด้วย เพราะจะอยู่กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตลอดเวลา ทั้งยังมีความรัก ความเข้าใจให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน และอยากเห็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ประสบความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้ยังเกิดความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ การประสานงานกับผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็สามารถทำได้ง่ายตายด้วยเช่นกัน ส่วนผู้ปกครองในที่นี้จะ เป็นบิดา มารดาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและหวังดีกับเด็กที่มีความ

ต้องการพิเศษมากที่สุด เมื่อคิดว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับลูกผู้ปกครองก็พร้อมที่จะให้การส่งเสริมและสนับสนุนบุตรหลานของตนอย่างเต็มที่

สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนทั้ง 6 คนที่ร่วมกิจกรรมกับสถาบันภายนอกโดยผู้ปกครองเป็นผู้ไปติดต่อกับสถาบันต่างๆ และพร้อมสนับสนุนค่าใช้จ่ายเองนั้น ผู้วิจัยไม่ได้ติดตามไปสังเกตพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรมของเด็กเหล่านี้กับสถาบันภายนอกว่ามีความสุขและความพึงพอใจหรือไม่ อย่างไร แต่ให้ผู้ปกครองเป็นผู้รายงานข้อมูลต่างๆ ให้ผู้วิจัยและครูได้รับทราบข้อมูลต่างๆ แทน จึงไม่ทราบว่าครูภายนอกที่สอนกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กเหล่านี้หรือไม่ ซึ่งในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาถึงจุดนี้ด้วย เพราะน่าจะส่งผลถึงการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษบ้างพอสมควร

สิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นหลังจากที่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูและผู้ปกครองพบว่า ทั้งครูและผู้ปกครองมีความตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น จากเดิมที่ไม่เคยคิดถึงเรื่องเหล่านี้มาก่อนเนื่องจากส่วนใหญ่มักมุ่งแก้ไขแต่ความบกพร่องของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจนทำให้มองข้ามความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไป แต่หลังจากที่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้งครูและผู้ปกครองจึงเกิดความตระหนักมากขึ้นคือรู้ว่าตนเองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกเรื่องและหลังจากนี้ผู้ปกครองก็ยังคงจะส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนต่อไป นอกจากการที่ครูและผู้ปกครองมีจะความตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้นแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยได้รับจากการทำวิจัยในครั้งนี้ก็คือรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้เด็กหลายคนได้มีความสามารถ เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของตนเองเพิ่มมากขึ้น และจากการสอบถามกับครูและผู้ปกครองพบว่า ทั้งครูและผู้ปกครองก็รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยเช่นกัน และทุกฝ่ายยังคงจะส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาโดยวิธีเรียนร่วม ควรมีนโยบายให้ครูได้ทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยจัดการประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันหาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ครอบคลุมกับความต้องการในทุกด้าน

2. ครูประจำชั้นและครูการศึกษาพิเศษควรสังเกตความสามารถหรือความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนะให้ผู้ปกครองได้นำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อไป โดยการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร จึงจะเห็นผลของการพัฒนาที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ผู้ที่เกี่ยวข้องเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือครูซึ่งมีทั้งครูผู้สอนและครูประจำชั้น จะต้องสังเกตในทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และควรร่วมมือกันอย่างจริงจังในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้จะต้องพิจารณาถึงความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสำคัญ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน จะต้องจัดให้มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด โดยพยายามหาทุนจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม หรืออาจดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น การเชิญวิทยากรในหมู่บ้านมาให้ความรู้และจัดการอบรมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรืออาจให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถในด้านต่างๆ มาเป็นผู้สอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนให้ความสนใจ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องให้ครบทุกฝ่าย เช่น เก็บจากครูที่สอนในสถาบันภายนอกกว่ามีการจัดการสอนสำหรับเด็กเหล่านี้อย่างไร และควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับเด็กปกติที่เรียนร่วมอยู่ในห้องเดียวกันกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และควรมีการศึกษาติดตามระยะยาวเพื่อดูความสามารถและพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนว่าต้องใช้ระยะเวลายาวนานเพียงใดในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถ

2. การทำวิจัยครั้งต่อไปอาจหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น นอกเหนือจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และเด็กออทิสติกเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเหมาะสม

3. การทำวิจัยครั้งต่อไปอาจทำกับเด็กปกติทั่วไปโดยทำวิจัยปฏิบัติการร่วมกันทั้งโรงเรียน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนทุกคน ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูประจำชั้นที่รู้จักคุ้นเคยและมีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด

4. การทำวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษากับนักเรียนช่วงชั้นอื่นนอกเหนือจากช่วงชั้นที่ 1 เพื่อจะทำการเปรียบเทียบดูว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังใช้ได้ผลอยู่หรือไม่ หากนำไปใช้ในเด็กโต หรืออาจทำการศึกษเปรียบเทียบในแต่ละช่วงชั้นเพื่อดูว่าควรใช้วิธีการใดในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5. การทำวิจัยครั้งต่อไปอาจประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในภูมิภาคอื่นๆ ที่ไม่ใช่ในเขตกรุงเทพมหานคร หรืออาจศึกษากับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมทั่วไปไม่ใช่เฉพาะโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เพื่อช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). ชุดเอกสารการศึกษาด້วยตนเองวิชาการศึกษาพิเศษ. เรื่องการจัด
การศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). แผนปฏิบัติการ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมและการจัด
การศึกษาพิเศษโดยครอบครัวและชุมชน: คณะอนุกรรมการพิจารณาส่งเสริมการจัด
การศึกษาแบบเรียนรวมและการจัดการศึกษาพิเศษโดยครอบครัวและชุมชน
กระทรวงศึกษาธิการ.

กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การวิจัยเชิงพัฒนาระดับ
โรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การวิจัยในชั้นเรียน.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, กรมสามัญศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. ประเภทเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษตามลักษณะที่ได้ดำเนินการจัดให้บริการทางการศึกษา. แหล่งที่มา:
www.nrru.ac.th

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. (2540). ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การวิจัยใน
ชั้นเรียน. แหล่งที่มา: www.technicphotharam.com/research

คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, สำนักงาน. (2543). คู่มือคนพิการ.กรมประชาสงเคราะห์
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

คณะกรรมการร่วมขององค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF). การจัดประเภทเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษ. แหล่งที่มา: www.nrru.ac.th

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). คู่มือการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร: พี.เอ. ลิฟวิ่ง.

จันทิมา ไพบูลย์. (2545). การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญที่ 35. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จรีลักษณ์ จีรวิน္ญลย์. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตติรัตน์ พุกจินดา. (2545). เรื่องธรรมดาของเด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

ชัชฎาภรณ์ ศรีพัฒนพิบูล. (2543). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนปกติที่มีต่อเด็กบกพร่องทางสติปัญญาระดับประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชูศักดิ์ จันทยานนท์. (2549). การจัดการเรียนร่วมและแนวทางการฝึกอาชีพสำหรับเด็กออทิสติก. สรุปความรู้จากการสัมมนาแนวทางการช่วยเหลือเด็กออทิสติก. แหล่งที่มา: www.autism.com

ดุสิต ลิขนะพิชิตกุล. (2545). พัฒนาการบำบัดสำหรับเด็กออทิสติกตามแนวทางเป้าหมายพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: แปลนพับลิชชิ่ง.

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2548). ออทิสติกกับความสามารถพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2548). แนวทางการดูแลออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2550). เรียนรู้และเข้าใจแอลดี. แหล่งที่มา: www.happyhomeclinic.com

เทวี พรหมมินตะ. (2544). ผลของการเสริมพลังอำนาจครูโดยการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดความร่วมมือ: การออกแบบด้วยวิธีผสมผสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิตยา ศษภักดี. (2548). เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการคณะอนุกรรมการการดำเนินงานพัฒนาเด็กปฐมวัย. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- นิตา ชูโต. (2545). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ็น.การพิมพ์.
- นิรมล พัจนสุนทร. (2547). ความรู้สึกเรื่องอหิสติกสำหรับผู้ปกครอง ครู และบุคลากรของสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการของครู.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2548). การสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. แนวคิดและหลักการวิจัยในชั้นเรียน. แหล่งที่มา: www.ksp.or.th
- นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ. (2549). ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เปรมจิตต์ ขจรภัยลาร์เซ่น. (2536). การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม. แหล่งที่มา: www.thaiedresearch.org
- ผดุง อารยะวิญญู. (2537). รายงานการวิจัยการสร้างแบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ผ่องพรรณ ตริยมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2549). การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนัส พฤษสุนันท์ และคณะ.(2547). รายงานเบื้องต้นการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่: กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี. แหล่งที่มา: www.gotoknow.org.
- เพ็ญแข ลิ้มศิลา. (2540). การวินิจฉัยโรคออทิสซึม. สมุทรปราการ: ช.แสงงามการพิมพ์.
- มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. (2546). เอกสารการบรรยายเรื่อง การจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กบกพร่องทางการศึกษาสำหรับครู โรงเรียนวัดสุทธิวาราม.
- มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ. (2543). การช่วยเหลือเด็กพิการระยะแรกเริ่ม “ผู้...การเรียนร่วม” เพื่อการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เบญจพล.

- เยาวภา เจริญบุญ. (2538). การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา แพงจันทร์. (2541). การศึกษาความสามารถในการเขียนคำของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จากการสอนเขียนแบบบูรณาการกับเกม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัดดา ดำพลางม. (2540). กระบวนการและผลของการทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอน: พหุกรณีศึกษาของครูนักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย สุขพันธุ์. (2548). เอกสารประกอบการศึกษาดูด้วยตนเอง. เรื่องการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ.
- วิลาวัลย์ วงศ์คุณาโรจน์. (2547). การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติของครูประจำชั้นและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2543). ความบกพร่องในการเรียนรู้หรือแอลดี: ปัญหาการเรียนรู้ที่แก้ไขได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเด็ก. (2550). แหล่งที่มา: www.happyhomeclinic.com.
- สมพร หวานเสวีจ. (2546). การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สวัสดิการสำนักงาน ก.ค. (2542). การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหการเรียนรู้การสอน. แหล่งที่มา: www.thapput.com.
- สาธารณสุข, กระทรวง. (2534). พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534.

สามารถ กมขุนทด. (2548). *แนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2548). *ทฤษฎีพหุปัญญา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.

สุภางค์ จันทวานิช. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2545). *การเรียนรู้รวม: แนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สारวิจัยเพื่อคนพิการ. (2548). *การตระหนักในคุณค่าของตนเองกับการพัฒนาศักยภาพของคนพิการ*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน เมษายน 2548.

อานนท์ บุญยะรัตเวช. (2550). *หลักการจัดการสอนในเด็กกลุ่มพิเศษประเภทต่างๆ*. แหล่งที่มา: www.songkhlahealth.org

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2525). *การพัฒนา บุคคล กลุ่ม และชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุไรวรรณ เจริญถาวรพานิช. (2545). *การบริหารจัดการการเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนปกติ*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders 4th - edition (DSM-IV)*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Boyd, B. (2007). Available from: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/.stm
- Couchenour, D., and Chrisman, K. (2000). *Families, school, and communities :Together for young children*. Albany: Delma Thomson Learning.
- Edelson, S. (2005). August 15. *Autistic savant* (Online). Center for the Study of Autism, Salem, Oregon. Available from: <http://www.autism.org/savant.html>
- Fall, R. A. (1999). Effectiveness of the Stevenson language skills program for children with specific reading disability. *Dissertation abstracts international*, 60: 1963A.
- Fantuzzo, J., McWayne, c. and Bulosky, R. (2003). Forging strategic partnerships to advance mental health science and practice for vulnerable children. *The School Psychology Review*, Available from: <http://cdnet3.car.chula.ac.th>
- Fine, M.J. and Lee, S.W. (2001). *Handbook of diversity in parent education: The changing faces of parent education*. San Diego: Academic Press.
- Frederickson, N., and Jacobs, S. (2001). Controllability attributions for academic performance and the perceived scholastic competence, global self-worth and achievement of children with dyslexia. *School Psychology International*, 22.
- Hill, M. A. (1999). Working memory and inhibition in the text processing of dyslexia readers. *Dissertation Abstracts International*, 60: 1880B.
- Johnson, D. W. and Johnson, R.T. (1989). *Cooperation and competition: Theory and research*. Edina, MN: Interaction. Available from: www.isec2000.org.uk
- Mary, D.E. and Chiang, B. (1997). *Instructional Strategies Used by General Educators and Teachers of Students with Learning Disabilities*. Journal Articles; Reports - Research Remedial and Special Education, v18 n3 p174-81 May-Jun 1997. Available from: www.edah.org.tw/English/tu_selected.asp

- Meyer, L.H., Park, H., and Grenot-Schyer, M.(1998). Participatory research: New Approaches to the research to practice dilemma. *The Journal of the Association for Persons with Severe Handicap*, 23(3), Available from: <http://cdnet3.car.chula.ac.th>
- Pape, B. (1999). Involving parents lets students and teachers win. *The Education Digest*, 64(6), Available from: <http://cdnet3.car.chula.ac.th/hwweda/detail.nsp>
- Roberts, R. (1995). The dyslexia subtyping test (DST): design and construct-related validation. *Dissertation abstracts international*, 57: 0642 A.
- Slavin, R. E. (1987). Neverstreaming: Prevention and early intervention as an alternative to special education. *Journal of Learning Disabilities*, 24(6): 373-378.
- Smith, S.E. (1983). Deepening Participatory Action-Research. *Nurtured by Knowledge: Learning to Do Participatory Action-Research*. New York: The Apex Press.
- Treffert, D. (2005), *Prodigy and savant syndrome: are they related?* (Online). University of Wisconsin Medical School, Madison. Available from: www.biblelandstudios.com
- Turnbull, A.P., Friesen, B.J., and Ramirez, c. (1998). Participatory action research as a model for conducting family research. *The Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*. 23(3): 165-177.
- Wright, K., and Stagelin, D.A. (2003). *Building school and community partnerships though parent involvement*. Upper Saddle River: Merrill Printing Hall.
- Yoon, C. (2000). Participatory action research. Available from: www.faculty.umb.edu

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบบันทึกการสังเกต
- แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา

เรียน ท่านผู้ปกครอง

ข้าพเจ้า นางสาวสุทิดา ลิ่มสกุล กำลังทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง “การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา” เพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากท่านผู้ปกครองในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ผู้วิจัยจะรายงานผลในภาพรวมและใช้นามสมมติแทนกรณีศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล

ขอขอบพระคุณท่านผู้ปกครองเป็นอย่างสูงที่สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ข้าพเจ้าขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยอำนวยการพรให้ท่านและครอบครัวประสบแต่ความสุขสมความปรารถนาทุกประการ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุทิดา ลิ่มสกุล)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามผู้ปกครองถึงแนวทางและผลที่ได้จากการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งเป็น 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง
 - ตอนที่ 2 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน
 - ตอนที่ 3 ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับ
เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม:
พหุกรณีศึกษา

ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

คำชี้แจง :โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง หรือเติมข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศของผู้ตอบ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุของผู้ปกครอง ปี
3. ระดับการศึกษาของท่าน
4. ความสัมพันธ์กับนักเรียน
5. การประกอบอาชีพ
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บาท

ตอนที่2 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจ ของนักเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง หรือเติมข้อความที่ตรงกับแนวทางที่ท่านใช้

1. ความสามารถ / ความสนใจของนักเรียน
 - 1) ศิลปะ
 - 2) ดนตรี.....
 - 3) กีฬา
 - 4) อื่น ๆ
2. แนวทางที่ท่านใช้ในการส่งเสริมความสามารถ / ความสนใจของนักเรียน(ให้นักเรียนร่วม
กิจกรรมใดและท่านพิจารณาแนวทางการร่วมกิจกรรมจากสิ่งใด)

.....
.....
.....

3. เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกแนวทางดังกล่าวในการส่งเสริมความสามารถ

.....
.....

ตอนที่ 3 ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง หรือเติมข้อความที่ตรงกับแนวทางที่ท่านใช้

1. ความพึงพอใจของนักเรียนขณะร่วมกิจกรรม (นักเรียนชอบกิจกรรมที่ทำและร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุขหรือไม่ อย่างไร)

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความพึงพอใจของผู้ปกครองหลังจากที่นักเรียนร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

3. ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม (นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างไร โปรดอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

4. การปรับปรุงและพัฒนาแนวทางที่ท่านใช้ในการส่งเสริมความสามารถ (พัฒนาแนวทางเดิมต่อไป หรือใช้แนวทางใหม่)

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. อาจารย์ระพีพร ศุภมหิธร หัวหน้าศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ และหัวหน้าโครงการการศึกษาพิเศษ 2 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต ศศ.ม.(คหกรรมศาสตร์ศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชิวา เศรษฐสุลัทธิ หัวหน้าโครงการการศึกษาพิเศษ 1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต ค.บ.(การศึกษาพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุทิสรา ลี้มสกุล เกิดวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2521 ที่จังหวัดนครสวรรค์ สำเร็จ การศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์-คหกรรมศาสตร์) เกียรตินิยมอันดับ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2544 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549 และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2550 ปัจจุบัน เป็นอาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย